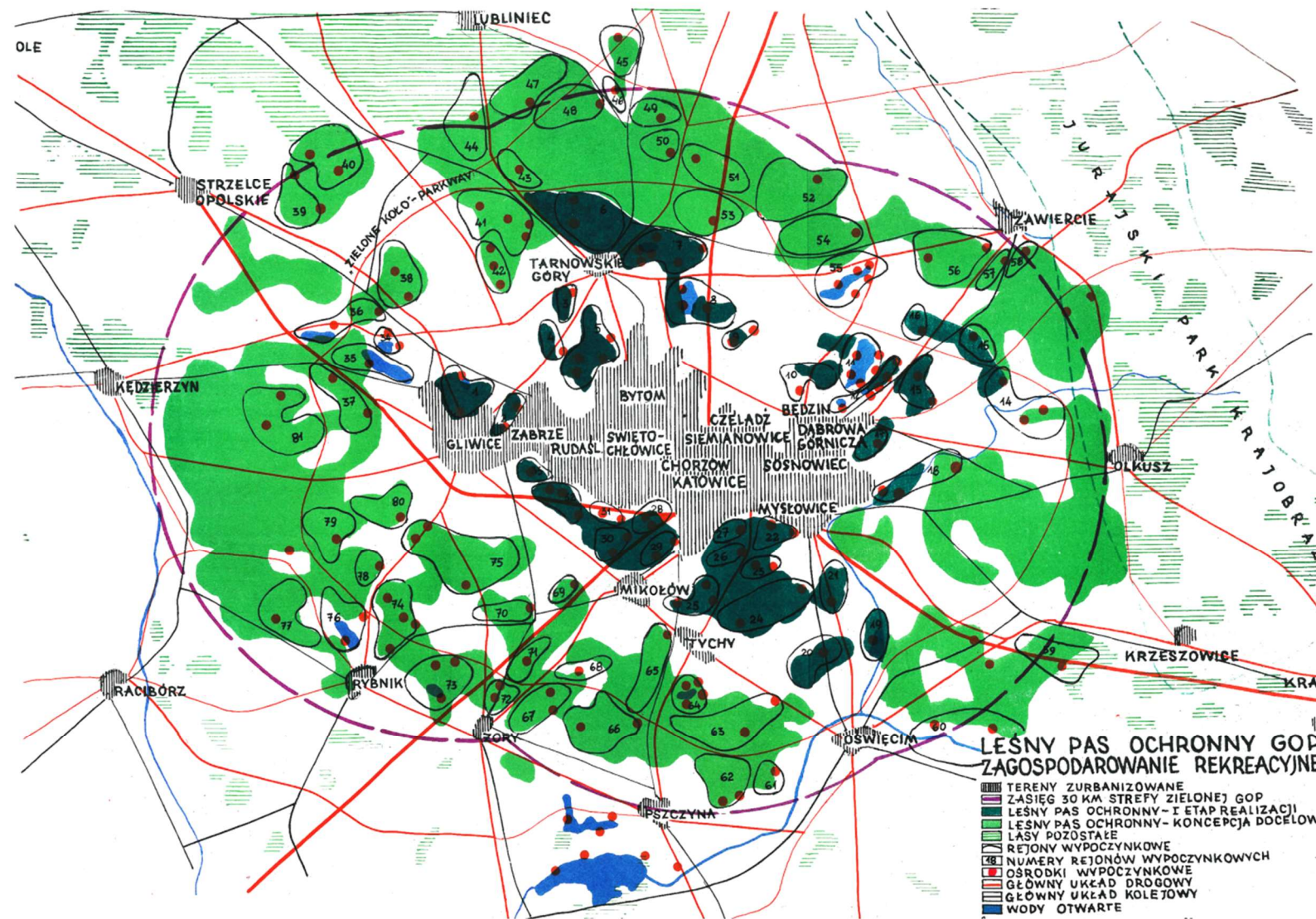

Rozprawa doktorska

MOŻLIWOŚĆ WYKORZYSTANIA PROJEKTU LEŚNEGO PASA OCHRONNEGO GÓRNOŚLĄSKIEGO OKRĘGU PRZEMYSŁOWEGO Z 1969 ROKU W KONCEPCJI ZIEŁONEGO PIERŚCIENIA ŚLĄSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO

autor: mgr inż. arch. Aleksandra PISZCZEK
promotor: prof. dr hab. inż. arch. Krzysztof GASIDŁO

ROZDZIAŁ 1. TEMAT, CEL I TEZA PRACY. METODOLOGIA. STAN BADAŃ. 5

1.1 CEL PRACY ORAZ PROBLEMATYKA BADAWCZA	5
1.1.1 CEL PRACY	5
1.1.2 UZASADNIENIE WYBORU TEMATU	5
1.1.3 TEZA.....	6
1.1.4 PRZEDMIOT BADAŃ	6
1.1.5 OBJAŚNIENIE POJĘĆ UŻYTYCH W PRACY	6
1.2.1 GREEN BELT - INTERPRETACJA NAZWY	8
1.2.2 NARODZINY IDEI ZIELONYCH PIERŚCIENI.....	9
1.2.3 ZIELONE PIERŚCIENIE W MODERNISTYCZNYM PLANOWANIU PRZESTRZENNYM WIELKIEJ BRYTANII (1950 – 1970)	10
1.2.4 POSTMODERNIZM – GŁOSY KRYTYCZNE.....	11
1.2.5 BADANIA NAD ZIELONYMI PIERŚCIENIAMI NA ŚWIECIE I W POLSCE	13
1.2.6 DOTYCHCZASOWE BADANIA NAD LEŚNYM PASEM OCHRONNYM GOP.....	16
1.3 METODOLOGIA PRACY	18

ROZDZIAŁ 2 ZIELONE PIERŚCIENIE WE WSPÓŁCZESNYM PLANOWANIU PRZESTRZENNYM NA ŚWIECIE. STUDIA PRZYPADKU

2.1 KOREA POŁUDNIOWA - SEUL	21
2.2 ADELAJDA - AUSTRALIA.....	24
2.3 WIEDEŃ - AUSTRIA	28
2.4 EUROPEJSKI GREEN BELT	30
2.5 PODSUMOWANIE ORAZ WNIOSKI.....	31

ROZDZIAŁ 3. IDEA ZIELONYCH PIERŚCIENI W PLANOWANIU PRZESTRZENNYM W POLSCE ...

3.1 ZIELONE PIERŚCIENIE W KRAJOWYCH DOKUMENTACH PLANISTYCZNYCH I STRATEGICZNYCH.....	33
3.2 ZIELONE PIERŚCIENIE W REGIONALNYCH DOKUMENTACH PLANISTYCZNYCH.	37
3.2.1 ZIELONY PIERŚCIEŃ WARSZAWY	38
Warszawa Funkcjonalna.....	38
Zielony Pierścień Warszawy	38
3.2.2 ZIELONY PIERŚCIEŃ WROCŁAWIA.....	44
3.2.3 ZIELONY PIERŚCIEŃ LUBLINA	46
3.2.4 ZIELONE PIERŚCIENIE W PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTW - WPROWADZENIE PLANÓW ZGODNIE Z ZAPISAMI Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030	48
3.2.5 PROBLEMY Z IMPLEMENTACJĄ ZIELONYCH PIERŚCIENI W WARUNKACH POLSKICH.....	51

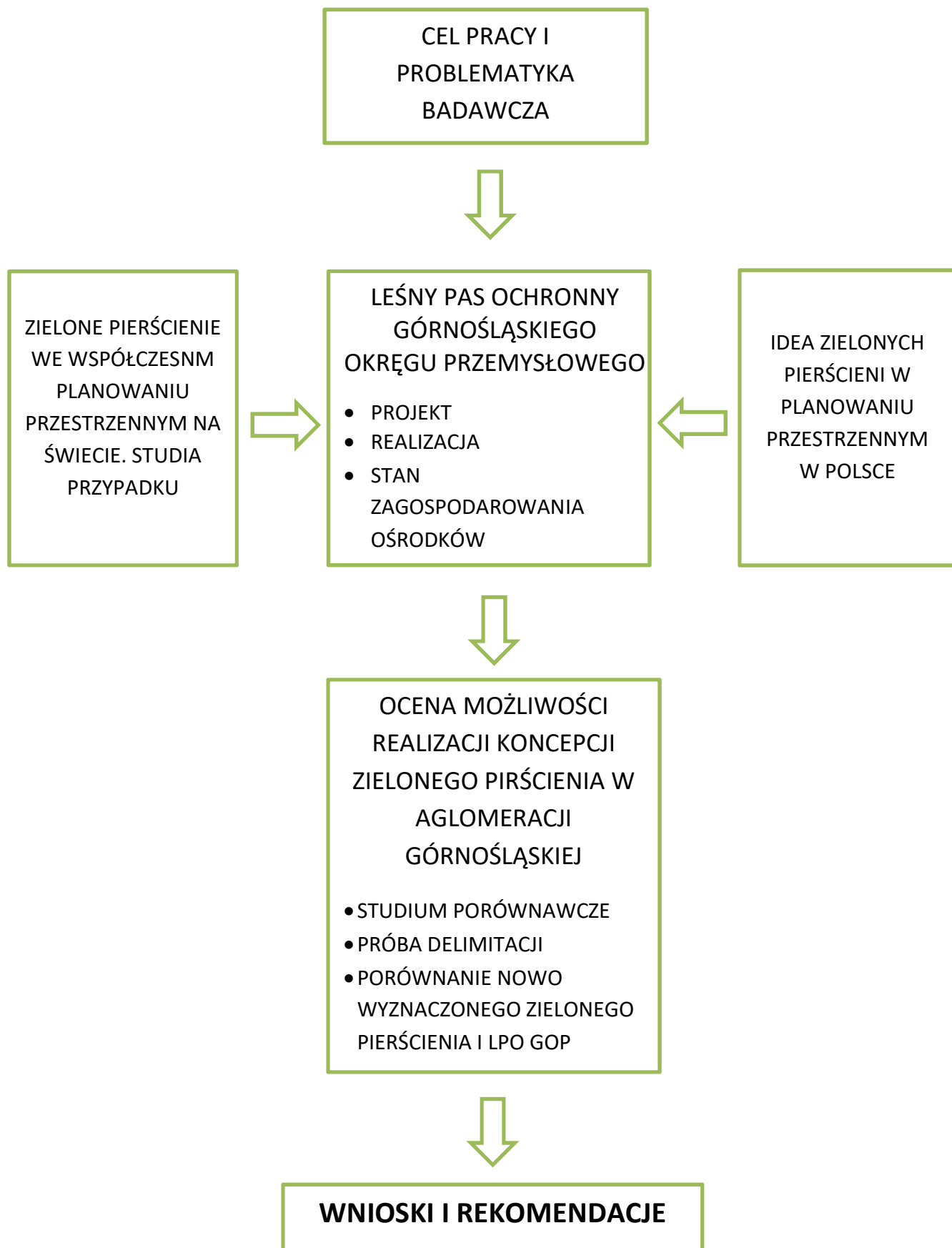
ROZDZIAŁ 4. LEŚNY PAS OCHRONNY GÓRNOŚLĄSKIEGO OKRĘGU PRZEMYSŁOWEGO

4.1. ZAGADNIENIE REGIONALNYCH SYSTEMÓW ZIELENI W PLANACH AGLOMERACJI GÓRNOŚLĄSKIEJ.....	52
4.1.1 PLAN REGIONALNY GOP (1949-1953).....	54
4.1.2 PLANY OGÓLNE PERSPEKTYWICZNEGO ZAGOSPODAROWANIA MIAST I OSIEDLI GÓRNOŚLĄSKIEGO OKRĘGU PRZEMYSŁOWEGO (OD 1953)	55
4.1.3 REALIZACJA WOJEWÓDZKIEGO PARKU KULTURY I WYPOCZYNKU W LATACH 1950-1962	56
4.1.4 PLAN GENERALNY MIAST I OSIEDLI (1958-1971).....	56
4.1.5 STUDIUM ZAGOSPODAROWANIA REKREACYJNEGO LEŚNEGO PASA OCHRONNEGO GOP Z 1969 ROKU .	57
4.1.6 PLAN GENERALNY ROZWOJU URBANISTYCZNEGO GÓRNOŚLĄSKIEGO OKRĘGU PRZEMYSŁOWEGO Z LAT 1975 - 1977 ROKU	57
4.1.7 PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KATOWICKIEGO Z 1980 ROKU	58
4.1.8 PLAN REGIONALNY WOJEWÓDZTWA KATOWICKIEGO Z 1989 ROKU	60
4.1.9 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2000-2015 / 2000-2020.....	61
4.1.11 PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	63
4.1.12 PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO 2020+ (PLAN 2020+) .	64
4.1.13 ZAGĘBIOWSKI PARK LINEARNY	65
4.2 PROJEKT LEŚNEGO PASA OCHRONNEGO GÓRNOŚLĄSKIEGO OKRĘGU PRZEMYSŁOWEGO	66
4.3 REALIZACJA LEŚNEGO PASA OCHRONNEGO GOP	75
4.3.1 LEŚNY PAS OCHRONNY - CEL I SPOSOBY REALIZACJI	75
4.3.2 BUDOWA I ROZBUDOWA OŚRODKÓW WYPOCZYNKOWYCH.....	75
4.3.3 PRZEBUDOWA ŚRODOWISKA NATURALNEGO.....	78
4.4 ZAŁOŻENIA LPO GOP A OBECNY STAN ZAGOSPODAROWANIA OŚRODKÓW WYPOCZYNKOWYCH NA JEGO OBSZARZE	79
4.4.1 KARTY OŚRODKÓW WYPOCZYNKOWYCH.....	80
4.4.2 SZCZEGÓŁOWE STUDIA WYBRANYCH OŚRODKÓW	106
4.4.3 PODSUMOWANIE.....	116
<u>ROZDZIAŁ 5. OCENA MOŻLIWOŚCI REALIZACJI KONCEPCJI ZIELONEGO PIERŚCIENIA W AGLOMERACJI GÓRNOŚLĄSKIEJ.....</u>	<u>119</u>
5.1 STUDIUM PORÓWNAWCZE.....	121
5.1.1 ANALIZY - OBSZAR LEŚNEGO PASA OCHRONNEGO GOP NA TLE UWARUNKOWAŃ HISTORYCZNYCH	121
5.1.2 ANALIZY - OBSZAR LEŚNEGO PASA OCHRONNEGO GOP NA TLE WSPÓŁCZESNYCH UWARUNKOWAŃ ...	125
5.2 PRÓBA DELIMITACJI ZIELONEGO PIERŚCIENIA AGLOMERACJI GÓRNOŚLĄSKIEJ	129
<u>ROZDZIAŁ 6. WNIOSKI. DYSKUSJA WYNIKÓW BADAŃ. REKOMENDACJE.</u>	<u>139</u>
6.1 PORÓWNANIE LEŚNEGO PASA OCHRONNEGO GOP I ZIELONEGO PIERŚCIENIA AGLOMERACJI GÓRNOŚLĄSKIEJ: CEL, STRUKTURA, STAN PLANISTYCZNE, GRANICE.....	139
6.2 DYSKUSJA WYNIKÓW	143
6.3 REKOMENDACJE	144
6.3.1 OCHRONA WARTOŚCI PRZYRODNICZYCH.....	144
6.3.2 REKREACJA	144
6.3.3 GRANICA ROZWOJU URBANISTYCZNEGO.....	145

6.2.4 POPRAWA STANU POWIETRZA, OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA I ŁAGODZENIE SKUTKÓW ZMIANY KLIMATU	145
6.2.5 KSZTAŁTOWANIE ZIELONEGO PIERŚCIENIA AGLOMERACJI GÓRNOŚLĄSKIEJ W DOKUMENTACH PLANISTYCZNYCH	146

ROZDZIAŁ 7. BIBLIOGRAFIA, SPIS RYSUNKÓW, STRESZCZENIA148

7.1 SPIS RYSUNKÓW	148
7.2 SPIS TABEL	154
7.3 BIBLIOGRAFIA	155
7.3.1 PUBLIKACJE.....	155
7.3.2 STRONY INTERNETOWE	158
7.3.3 AKTY PRAWNE.....	160
7.3.3.1 Ustawy.....	160
7.3.3.2 Studia i strategie	161
7.3.3.3 Plany Zagospodarowania Przestrzennego Województw	161
7.3.3.4 Studia Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin.....	162
7.3.4 NIEPUBLIKOWANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE ORAZ DOKUMENTY ŹRÓDŁOWE.....	168
7.3.5 ZBIORY ARCHIWALNE	169
7.4 STRESZCZENIE	170
7.5 SUMMARY	171

Rozdział 1. Temat, cel i teza pracy. Metodologia. Stan badań.

1.1 Cel pracy oraz problematyka badawcza

1.1.1 Cel pracy

W dzisiejszych czasach, w których coraz więcej ludzi pracuje w klimatyzowanych pomieszczeniach nieruchomo przed ekranem komputera istnieje coraz większa potrzeba codziennej aktywnej rekreacji na łonie natury. Równocześnie ludzie dojeżdżający codziennie do pracy samochodem nie chcą być zmuszani do weekendowego wyjazdu samochodowego albo rowerowego zbyt daleko poza teren aglomeracji miejskiej, w której mieszkają. Patrząc na dobrze funkcjonujące miasta Europy zachodniej i Skandynawii zazdrościmy ich mieszkańcom możliwości spędzenia czasu wśród zieleni w bezpośrednim miejscu zamieszkania. Ale przecież około 50 lat temu powstał na obszarze Aglomeracji Górnośląskiej i jego otoczeniu projekt adaptacji istniejących obszarów leśnych na cele rekreacyjne i zorganizowanie go w spójny ciąg terenów atrakcyjnych przyrodniczo. Projekt ten częściowo zrealizowany, później zaniechany mógłby stać się odpowiedzią na problemy z rekreacją codzienną i weekendową mieszkańców Aglomeracji Górnośląskiej a także propozycją rozwiązania problemów z zakresu ochrony środowiska, kształtowania zabudowy, zagrożeń płynących ze zmiany klimatu i wielu innych.

Celem pracy jest analiza możliwości wykorzystania koncepcji Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku w obecnej sytuacji przestrzennej oraz planistycznej. Autorka chce sprawdzić, jak zmienił się stan zagospodarowania obszarów leżących w obrębie Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku oraz czy jest możliwość udostępnienia tych terenów pod rekreację i do innych funkcji. Kolejno planuję próbę delimitacji współczesnego Zielonego Pierścienia wokół Aglomeracji Górnośląskiej, aby na koniec odpowiedzieć na zadane wcześniej pytanie, czy istnieje możliwość adaptacji koncepcji z 1969 roku do realiów z roku 2018.

1.1.2 Uzasadnienie wyboru tematu

W dokumentach strategicznych Unii Europejskiej jak Karta Lipska¹, Deklaracja z Toledo², oraz Zielona Księga³ wskazywana jest rola zrównoważonego rozwoju, jako jedyna słuszna koncepcja rozwoju regionalnego. Podkreśla się, że oprócz wzrostu ekonomicznego i gospodarczego ważne jest podnoszenie jakości środowiska jako miejsca pracy, mieszkania i wypoczynku ludzi.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 ustala założenie „zielonych pierścieni” wokół miast wojewódzkich i niektórych innych. W Wizji Przestrzennego Zagospodarowania Polski 2030 zaznacza się, że główne zmiany użytkowania ziemi będą miały przyczynę w ekspansji

¹ Leipzig Charter on Sustainable European Cities - Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich, przyjęta przez Ministrów Państw Członkowskich UE w maju 2007 r. w Lipsku, zawiera szereg zaleceń, które mają przyczynić się do rozwoju miast europejskich

² Deklaracja z Toledo – Toledo Declaration – przyjęta przez Ministrów Państw Członkowskich UE ds. Rozwoju Miast podczas nieformalnego spotkania 22 czerwca 2010 r.

³ Zielona Księga – Green Paper on Territorial Cohesion – w sprawie spójności terytorialnej, przekształcenie różnorodności terytorialnej w siłę. COM (2008) 616, przyjęta przez Komisję Europejską w październiku 2008 r

miast, a tereny zielone będą połączone w korytarze ekologiczne objęte zespolonymi funkcjonalnie formami ochrony przyrody. Jednym ze sposobów ograniczenia tej ekspansji oraz połączenia tych korytarzy ma być obligatoryjne wprowadzenie systemu zielonych pierścieni miejskich wokół obszarów funkcjonalnych ośrodków metropolitalnych i regionalnych.

W tym kontekście idea Leśnego Pasa Ochronnego GOP sprzed około 50 lat wydaje się być inicjatywą wyprzedzającą swoje czasy oraz bardzo aktualną obecnie. Racjonalnym wydaje się wykorzystanie tej odważnej i zakrojonej na szeroką skalę koncepcji w obecnych warunkach. Zielony Pierścień, w myśl współczesnej nauki o planowaniu przestrzennym, stanowiłby nie tylko tereny atrakcyjne rekreacyjne, ale również rezerwę terenów niezagospodarowanych oraz skuteczne narzędzie do zapobiegania zjawisku *urban-sprawl*.

1.1.3 Teza

W świetle powyższego uzasadnienia można przedstawić następującą tezę:

TEZA: Możliwe jest wykorzystanie koncepcji Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 r. dla stworzenia zielonego pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej zgodnie z ustaleniami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 z 2011 roku.

1.1.4 Przedmiot badań

Przedmiotem badań będzie terytorium Aglomeracji Górnośląskiej wraz z przylegającymi do niej terenami zielonymi, ich relacje z innymi systemami zieleni oraz obszarem miejskim aglomeracji oraz uwarunkowania przyrodnicze, społeczne, kulturowe, ekonomiczne i inne w latach 1950 – 2018.

1.1.5 Objaśnienie pojęć użytych w pracy

Śląski Obszar Metropolitalny - w obowiązujących dokumentach planistycznych Śląski Obszar Metropolitalny został zdefiniowany dwojako:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – w delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju rdzeń Śląskiego Obszaru Metropolitalnego stanowią 24 gminy miejskie a funkcje pomocnicze pełnią otaczające je gminy wiejskie. Obszar ten styka się z obszarami funkcjonalnymi Krakowa oraz Opola (Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, mapa 4 Miejskie Obszary Funkcjonalne).
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ definiuje Śląski Obszar Metropolitalny jako 23 miasta oraz 29 gmin (Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, str. 15). Obszar ten w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Aglomeracji Górnośląskiej nazywany jest Metropolią Górnośląską.

Agglomeracja / Konurbacja Górnośląska – zespół sąsiadujących ze sobą miast na wyżynie Górnośląskiej Administracyjnie stolicą konurbacji jest miasto Katowice, jednak na jej obszarze znajdują się inne silne ośrodki miejskie, które pełnią znaczące funkcje miejskie, jak Gliwice, Zabrze, Bytom, Sosnowiec i Tychy. Nazwa Agglomeracja Górnośląska i Konurbacja Górnośląska

stosowane bywają zamiennie, z naukowego punktu widzenia obszar ten jest konurbacją. Inne nazwy spotykane w literaturze to Katowicki Zespól Miejski, konurbacja katowicka. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego Aglomeracją Górnośląską nazwano zespół 14 miast na prawach powiatów: Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Jaworzno, Gliwice, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze (Dz. Urz. Woj. Śl. nr 68 z dn. 27.lipca 2004 poz. 2049, str. 16).

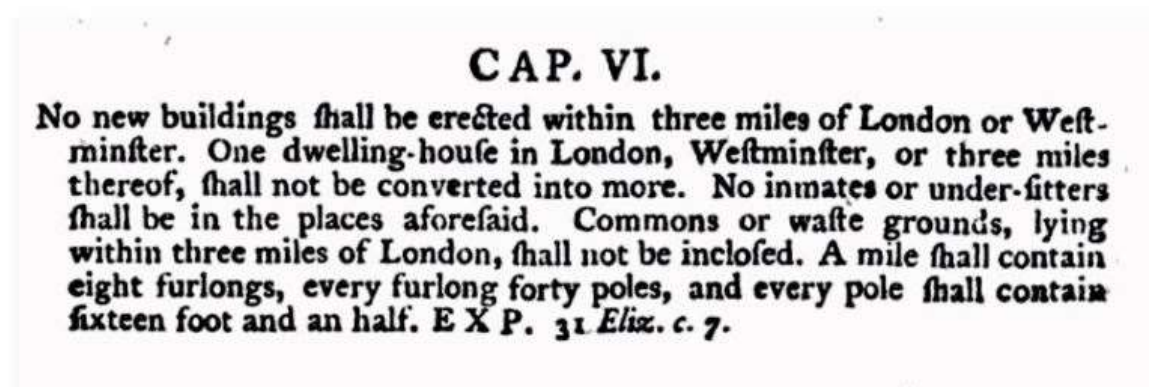
Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia - związek gmin utworzony na obszarze konurbacji górnośląskiej 1 lipca 2017 rozporządzeniem Rady Ministrów, na podstawie ustawy z dnia 9 marca 2017. W skład Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii wchodzi 41 gmin.–Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia jako związek metropolitalny ma osobowość prawną, a kieruje nim 5-osobowy zarząd związku.

Górnośląski Okręg Przemysłowy – jest już rzadko obecnie używanym pojęciem ekonomiczno-geograficznym i określa obszar o dużej gęstości zakładów przemysłu ciężkiego, którego sercem jest konurbacja górnośląska. Obszar Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (GOP) nie został nigdy zdefiniowany.

W niniejszej pracy autorka posługuje się pojęciem Aglomeracja Górnośląska oraz Zielony Pierścień Aglomeracji Górnośląskiej mając na myśli nie jego konkretny obszar ale funkcję, jaką pełni on dla Śląskiego Obszaru Metropolitalnego. Teren analizowany w pracy wykracza poza wszystkie obszary wskazane w powyższych definicjach

1.2 Stan badań

Idea zielonego pierścienia wokół miast pojawiła się już w Starym Testamencie, w którym opisane jest 48 miast lewickich⁴ na terenie obecnego Izraela, które otoczone były terenami zielonych pastwisk szerokości 2 000 łokci⁵. W VII w.n.e. Muhammad ustanowił pierwszy zielony pierścień dookoła Medyny ogłaszając zakaz wyrębu drzew w 12-milowym pasie dookoła miasta. Na kontynencie Europejskim w Anglii już w XVI wieku pojawiła się idea Zielonego Pierścienia. Celem powstrzymania rozprzestrzeniania się zarazy oraz w odpowiedzi na zatłoczenie miasta, w 1580 roku królowa Elżbieta I zakazała stawiania nowej zabudowy w 3-milowym pasie dookoła Londynu. Niestety jednak jak donoszą źródła, liczne uprzywilejowane grupy mogły ominąć ten zakaz i był on niestety słabo egzekwowalny.

Rysunek 1 Fragment aktu prawnego z 1570 roku zakazujący zabudowy na obszarze 3 mil dookoła Londynu.

⁴ Miasta lewickie, czyli miasta założone przez Lewitów (potomków Lewiego - jednego z dwunastu synów Jakuba)

⁵ Polski Słownik Judaistyczny - Miasta Lewickie; <http://www.jhi.pl/psj/lewickie_miasta>; dostęp: 2016-11-27

⁶ 2 000 łokci = około 1 220 metrów

Wprowadzanie Zielonych Pierścieni w planowaniu przestrzennym na świecie jest jednym z najpopularniejszych form zapobiegania rozrastaniu się miasta, a do dnia dzisiejszego Zielone Pierścienie otoczyły wiele światowych metropolii⁷ zapobiegając efektowi *uban-spraw*⁸. Używane są również przez planistów do oddzielenia nowych satelitarnych miast od centralnego miasta stanowiącego rdzeń założenia oraz stanowią rezerwę terenów zielonych przeznaczonych pod rekreacją, uprawę rolną oraz terenów zalesionych. Zielone Pierścienie stanowiły również teren dookoła miast, gdzie zlokalizowane były czysto praktyczne funkcje: tereny zalewowe, zbiorniki retencyjne, czy kamieniołomy.

1.2.1 Green Belt - interpretacja nazwy

Termin Green Belt używany do określenia Zielonego Pierścienia w literaturze angielskojęzycznej, bywa różnie interpretowany na świecie, a jego tłumaczenie na język polski nie jest do końca trafione. Polskie określenie Zielony Pierścień sugeruje, że układ ten powinien być domknięty, a kształtem zbliżony do koła lub elipsy. Nomenklatura angielska - Green Belt - sugeruje pasmo, bez narzucania jego kształtu. Na świecie występuje różna nomenklatura miejskich układów zieleni, między innymi:

- Green Belts⁹ - które mogą występować w formie domkniętego lub nie domkniętego pierścienia, bądź pasa terenów zielonych
- Green Wedges - które mają formę klinów lub pasów zieleni wchodzących wewnątrz miasta
- Green Map - jako miejska sieć ekologiczna¹⁰

Wszystkie te elementy stanowią jednak o relacji miasto - tereny zielone, i są przedmiotem zainteresowania niniejszej pracy.

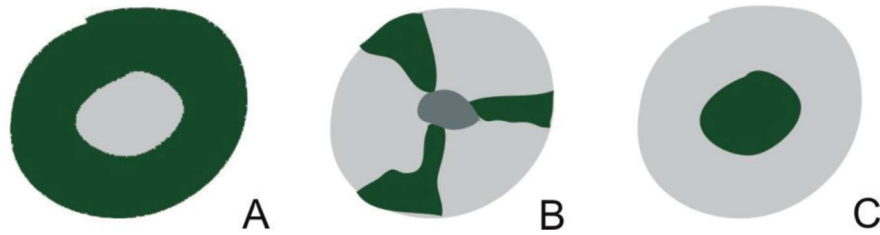
Istnieje różnica pomiędzy zielonym pierścieniem a innymi formami terenów otwartych w miastach i wokół miast takich jak: kliny, ruszt, plamy (enklawy) itd. (*Rysunek 2 Przestrzenne ujęcie koncepcji Zielonych Pierścieni: (A) zielony pas, (B) zielone kliny, (C) zielone serce*). Tę zasadniczą różnicą jest to, że zielony pierścień czy pasmo rozgranicza miasto od terenów otwartych, wiejskich lub innych miast ograniczając możliwość jego nadmiernego i niekontrolowanego wzrostu.

⁷ Do miast otoczonych uregulowanymi prawnie Zielonymi Pierścieniami należą między innymi: Londyn, Frankfurt, Melbourne, Adelaide, Ottawa, Quebec, Vancouver, Wiedeń, Sankt Petersburg oraz wiele innych.

⁸ *Urban-Sprawl* - inaczej eksurbanizacja - niekontrolowane rozrastanie się miast, a szczególnie ich przedmieść. Tą intensywną suburbanizację wiąże się często z degradacją centrów miast oraz tworzeniem terenów o charakterze ułomnym ze względu na niedostateczną infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, która nie nadąża za rynkiem komercyjnym rozbudowujących się przedmieść.

⁹ Nazwa Leśnego Pasa Ochronnego GOP nawiązuje właśnie do nazwy „Green Belt” - Nie jest to bowiem „Leśny Pierścień Ochronny” lecz właśnie pas.

¹⁰ Szulczewska B., Cieszevska A.; *Układ przyrodniczy obszaru metropolitalnego: sieć w pierścieniu, czy pierścień w sieci*; Żywiotowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006

Rysunek 2 Przestrzenne ujęcia koncepcji Zielonych Pierścieni: (A) zielony pas, (B) zielone kliny, (C) zielone serce.
 Źródło: Cieszevska A.; *Green belt jako narzędzie zarządzania terenami otwartymi w obszarach metropolitalnych*; Problemy Ekologii Krajobrazu, T. XXXIII. 193-201; Warszawa; 2012

1.2.2 Narodziny idei Zielonych Pierścieni

W 1929 roku Raymond Unwin, jako kierownik zespołu *Greater London Regional Planning Communittee*¹¹, opublikował swój pierwszy raport, w którym zaproponował „zielony gorset”¹² jako kompensację terenów zielonych pod rekreację dla mieszkańców Londynu. Do tematu wrócono ponownie w 1935 roku, jednak ze względu na liczne trudności nie został on zrealizowany (plan zakładał min. wykup gruntów przez państwo od prywatnych właścicieli ziemskich pod Zielony Pierścień, co okazało się przedsięwzięciem przekraczającym możliwości państwa).

Ideę Zielonych Pierścieni w historii współczesnej wiąże się z nazwiskiem Patrick'a Abercrombiego, który sporządził plan Zielonego Pierścienia dookoła Londynu (ang. *Metropolitan Green Belt*) w roku 1944 oraz był jego głośnym propagatorem. Wcześniejsza propozycja zostawienia rezerwowego pasma niezabudowanych terenów dookoła Londynu pojawiła się w 1935, kiedy to władze miast przedstawiły kolejny plan zagospodarowania Londynu sporządzony pod przewodnictwem Herberta Morrisona w 1934. W planie tym argumentowano wprowadzenie rezerw terenu dookoła miasta: *"to provide a reserve supply of public open spaces and of recreational areas and to establish a green belt or girdle of open space"*¹³. Faktem jest, iż plan Abercrombie'ego - Greater London Plan 1944, przedstawiony zaraz po II Wojnie Światowej, w przeciwieństwie do planu z 1934 roku miał wszelkie podstawy do tego, aby być zrealizowanym. W wyniku działań wojennych znaczna część miasta uległa zniszczeniu, tworząc możliwość działania planistom. Idea ta dodatkowo bardzo spodobała się modernistom, którzy przeciwstawiali się suburbanizacji, głośno natomiast popierali formalne rozdzielanie terenów miejskich od wiejskich¹⁴. Pomimo tego, że idea Zielonych Pierścieni została z powodzeniem zastosowana w wielu krajach, uważa się ją jednak za ideę rdzenną dla Wielkiej Brytanii, gdzie dookoła miast powstało w sumie ich czternaście. Dzięki działaniom propagatorów Zielonego Pierścienia już w 1947 roku, czyli zaledwie po 3 latach, idea doczekała się regulacji prawnej w

¹¹ Greater London Regional Planning Communittee – Zespół opracowujący plan zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru Londynu i okolic

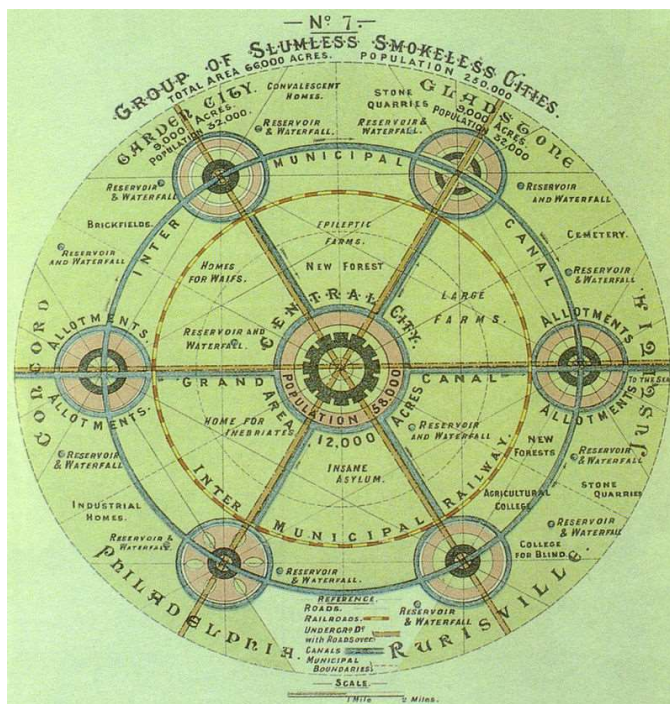
¹² Green Gridle – zielony gorset, jak zostało to ujęte w opracowaniu

¹³ "W celu zapewnienia rezerwy otwartych przestrzeni publicznych i terenów rekreacyjnych oraz do ustanowienia pasa zieleni lub pasu otwartej przestrzeni", tłumaczenie własne, cytata za: Wikipedia.pl; hasło: Metropolitan Green Belt; <https://en.wikipedia.org/wiki/Metropolitan_Green_Belt>; dostęp: 2016-10-26

¹⁴ Wikipedia.pl; hasło: Modernizm (architektura); <[https://pl.wikipedia.org/wiki/Modernizm_\(architektura\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Modernizm_(architektura))>; dostęp: 2016-10-26

postaci *Town and Country Planning Act*¹⁵, który unormował prawny status terenów przeznaczonych pod Zielony Pierścień.

Idea otoczenia miast niezabudowanym terenem zielonym ma swój rodowód w również pochodzącej z Wielkiej Brytanii, dziewiętnastowiecznej idei Miast-Ogrodów Ebenezera Howarda przedstawionej w jego książce *To-morrow: a peaceful path to real reform*¹⁶ z 1898 roku. Idea ta zakładała otoczenie miasta zielonym pierścieniem o przeznaczeniu głównie rolniczym, jednak w pierścieniu tym miały się znajdować miasta satelickie na około 32 tysiące mieszkańców wokół miasta centralnego przewidzianego na 58 tysięcy mieszkańców.

Rysunek 3 Idea miast ogrodów wg Ebenezera Howarda z książki "Garden Cities of tomorrow", z 1902 roku.

Źródło: https://en.wikipedia.org/wiki/Garden_city_movement; dostęp: 2018-06-17

Dzięki sukcesowi, jaki towarzyszył realizacji zielonego pierścienia wokół Londynu, w latach 1950-1970 hasło "Zielony Pierścień" weszło do słowników urbanistów na całym świecie. Podobne założenia powstały w miastach Australii, Nowej Zelandii, Azji i dla 3 miast Stanów Zjednoczonych. Niektóre próby otoczenia miast azjatyckich jak Hong-Kong i Tokio zielonymi pierścieniami zakończyły się niepowodzeniem.

1.2.3 Zielone Pierścienie w modernistycznym planowaniu przestrzennym Wielkiej Brytanii (1950 – 1970)

Wspomniana wyżej ustawa *Town and Country Planning Act 1947* rozszerzała znacznie Zielonego Pierścienia wokół Londynu powrócono po II Wojnie Światowej w 1947 roku po przyjęciu przez Izbę Gmin ustawy *Town and Country Planning Act 1947*, która rozszerzała znacznie uprawnienia gmin w zakresie planowania przestrzennego. Ustawa zakładała m.in. wprowadzanie planów zagospodarowania terenu, gdzie można było wyznaczyć obszar na

¹⁵ *Town and Country Planning Act 1947* – odpowiednik polskiej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

¹⁶ *To-morrow: a peaceful path to real reform* - Jutro: spokojna droga do prawdziwej reformy (tłumaczenie własne)

którym zabroniona była zabudowa (do tej pory właściciel gruntu miał możliwość zabudowywania go bez żadnych pozwoleń), ustalono rentę planistyczną, a rząd centralny zapewnił gminom współfinansowanie działań które miały na celu odbudowę zniszczeń powojennych. Po wprowadzeniu takiego prawodawstwa rozpoczęto dopiero realizację Zielonych Pierścieni wokół Londynu oraz innych 14 miast Wielkiej Brytanii.

Dzięki mocnej grupie zwolenników, idea zielonych pierścieni zaczęła szybko się rozprzestrzeniać poprzez konferencje, wykłady i publikacje na całym świecie. Idea była na tyle elastyczna, że prawie każde miasto mogło ją dostosować do swoich uwarunkowań i topografii uzupełniając ją o zielone kliny, pierścienie wewnętrzne i zewnętrzne bądź elementy liniowe przecinające miasto, jak na przykład doliny rzeczne. W atmosferze powojennych dążeń do modernizacji i entuzjazmu dla nowych idei prace nad ustaleniami Zielonych Pierścieni postępowały szybko.

Idea zorganizowanych i uregulowanych prawnie terenów zielonych odpowiadała również idei modernizmu w planowaniu przestrzennym. Moderniści zakładali oddzielenie terenów intensywnie zabudowanych od terenów zielonych. Krytykowali oni tereny o mieszanej funkcji, które nie wpisywały się w kanony i modernistyczne zamiłowanie do porządku. Popularne stało się również projektowanie na podstawie analiz, współczynników, wykresów i izochron. Planowanie miało opierać się na uniwersalnym systemie, tak samo jak uniwersalna stała się idea Zielonych Pierścieni w planowaniu przestrzennym po II Wojnie Światowej. Równocześnie Lewis Keeble modernista i zwolennik Zielonych Pierścieni, w swojej książce „*Town Planning at the Crossroads*¹⁷” wyraża obawy odnośnie sposobu określania granic Zielonych Pierścieni. Jest on świadomy, iż planiści, nawet wykorzystując najnowsze techniki nie są w stanie rozważyć wszystkim możliwych czynników i kierunków rozwoju miast, i przyjmuje możliwość weryfikacji poczynionych założeń po okresie 20 lat od wprowadzenia planu zagospodarowania terenu.

1.2.4 Postmodernizm – głosy krytyczne

Pomimo wielkiego rozgłosu idei zielonych pierścieni, byli również przeciwnicy idei, którzy nazywali ironicznie Zielony Pierścień „zielonym gorsetem¹⁸”, który zaciska się coraz mocniej wokół miasta. W latach 60’ w Wielkiej Brytanii zaczęły się pojawiać głosy krytyczne dotyczące przydatności zielonych pierścieni. W swojej książce *London 2000*¹⁹ z 1963 roku, Sir Peter Hall snuje wizje, w których Londyn nie mieści się w granicach Zielonego Pierścienia, a zabudowa rozlewa się poza nim. Ten sam autor wspomina w swojej książce *The Bootstrap and Edgeworth Expansion*²⁰ z 1992 roku, że nawet sam twórca idei, Patric Abercrombie, nie zakładał, że Zielony Pierścień będzie tak niezmiennie funkcjonował przez tyle lat. Również brytyjskie stowarzyszenie *Town and Country Planning Association*²¹, opublikowało w 1970 roku publikację

¹⁷ „*Town Planning at the Crossroads*” – “Na rozdrożu planowania przestrzennego” (tłumaczenie własne) wydana w 1961 roku

¹⁸ Argumentacja ta jest używana również coraz częściej w dzisiejszych czasach, ze względu na brak terenów inwestycyjnych wokół stale powiększającego się Londynu. Ten problem szerzej zostanie omówiony w dalszej części pracy.

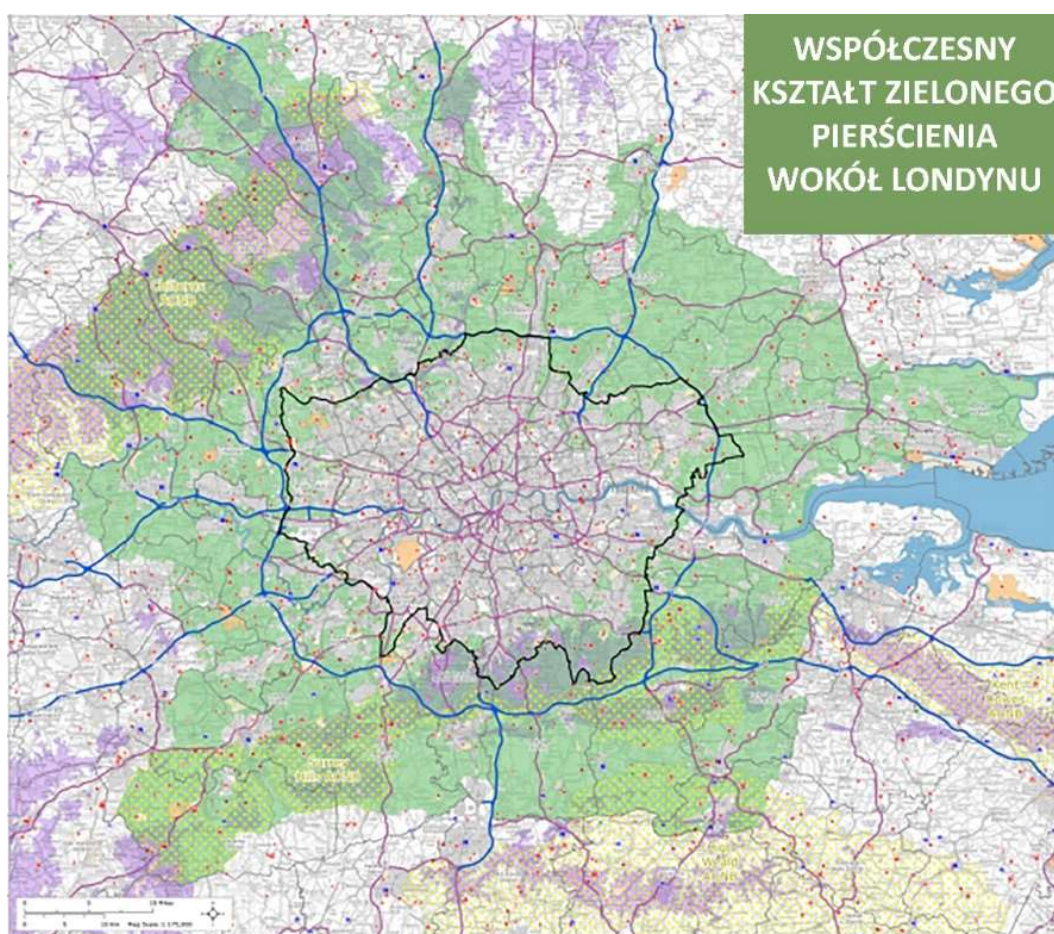
¹⁹ Hall P.; *London 2000*; Londyn; 1963

²⁰ Hall P.; *The Bootstrap and Edgeworth Expansion*; Londyn; 1992

²¹ *Town and Country Planning Association* – Stowarzyszenie planistów miast i wsi (tłumaczenie własne)

*London under Stress*²², w której skupiono się na braku dostępności mieszkań w południowo-wschodniej części Londynu oraz wpływ Zielonego Pierścienia na wzrost cen nieruchomości.

W latach 90' natomiast zaczęły się pojawiać coraz głośniejsze żądania zreformowania londyńskiego Zielonego Pierścienia. W artykułach prasowych oraz internetowych słychać głosy, że Londyn stoi u progu kryzysu mieszkaniowego, szczególnie w swojej wschodniej części. Dodatkowo zwraca się uwagę, że jedynie 13% obszaru Zielonego Pierścienia, to obszary ogólnodostępne. Pozostałe to obszary rolnicze, bądź należące do klubów golfowych z których nie skorzysta żaden wycieczkowiec, czy osoba chcąca odpocząć od zgiełku miasta²³. Z drugiej strony zwolennicy zachowania i ochrony Zielonego Pierścienia wskazują, że tylko dzięki niemu Londyn do tej pory nie „rozlał się” falą suburbii dookoła, a deweloperzy są zmuszani do rewitalizacji terenów poprzemysłowych i portowych dogęszczając tkanę miejską zamiast budować na do tej pory dziewiczym terenie²⁴.

Rysunek 4 Współczesna mapa Zielonego Pierścienia wokół Londynu. Opracowanie własne na podstawie ilustracji: <https://londongreenbeltcouncil.org.uk/maps/>; dostęp: 2017-10-12

²² Town and Country Planning Association; *London under stress : a study of the planning policies proposed for London and its region*; Londyn; 1970

²³ 10 things which prove that London's green belt is a terrible idea; <<http://www.citymetric.com/skylines/10-things-which-prove-londons-green-belt-terrible-idea-773>>; 2015-02-23; dostęp: 2016-11-22

²⁴ Artykuł: „Home Counties green belt risks becoming giant London suburb” (dostęp: 2016-11-12) <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/28/home-counties-green-belt-risks-becoming-giant-london-suburb/>

1.2.5 Badania nad Zielonymi Pierścieniami na świecie i w Polsce

Zielone Pierścienie (ang. *Green Belt*) stanowią przedmiot badań naukowców zajmujących się zrównoważonym rozwojem miast, zieleni w miastach oraz zjawiskiem rozlewania się aglomeracji miejskich (ang. *Urban-sprawl*) na całym świecie.

Temat Zielonych Pierścieni jest opisywany i analizowany na gruncie wielu dziedzin i dyscyplin naukowych, między innymi:

- Dziedzina nauk inżynierjno-technicznych. Dyscyplina: architektura i urbanistyka
- Dziedzina nauk rolniczych. Dyscyplina: nauki leśne, rolnictwo i ogrodnictwo
- Dziedzina nauk społecznych. Dyscyplina: geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, nauki o polityce i administracji, nauki socjologiczne
- Dziedzina nauk ścisłych i przyrodniczych. Dyscyplina: nauki o Ziemi i środowisku

Tematyką tych badań jest przeznaczenie terenu, typy zagospodarowania, typy biotopów, rodzaje funkcji gospodarczych i społecznych, wpływ zielonych pierścieni na rozwój miasta i rynek nieruchomości. Badania te są prowadzone przez wydziały planowania przestrzennego uniwersytetów, instytuty badawcze zajmujące się planowaniem przestrzennym, zagadnieniami środowiskowymi i geografią. W Polsce jednostki badawcze, które zajmowały się problematyką Zielonych Pierścieni to między innymi: Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, Instytut Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej w Warszawie oraz Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie a także Wydziały Architektury Politechnik.

Autorem, który problematyce zielonych pierścieni poświęcił wiele uwagi i publikacji jest profesor Marko Amati, pracujący na uniwersytecie w Melbourne w Australii. Marko Amati jest współautorem między innymi artykułu „*From Green Belts to Green Infrastructure*”²⁵, w którym opisuje naturalną transformację zielonych pierścieni do elementów zielonej sieci ekologicznej na podstawie miast Wielkiej Brytanii. Książka „*Urban Green Belts in the Twenty-first Century*”²⁶ pod redakcją Marko Amatego jest zbiorem obszernych artykułów różnych autorów o dwunastu wybranych zielonych pierścieniach wokół miast rozsianych na całym świecie. W podsumowaniu referatów o zielonych pierścieniach wokół wybranych metropolii świata Marko Amati wysuwa szereg wniosków do każdego z omówionych przypadków. Najważniejsza jest jednak konkluzja, iż pomimo konieczności wprowadzania zmian w funkcjonowaniu zielonych pierścieni na przestrzeni lat, dla omawianych miast stanowią one nadal zasób terenów rekreacyjnych, żywicielskich i ważnych z punktu widzenia ekologicznego. Guy M. Robinson i Zhiling Liu w publikacji „*Greening and ‘un’greening Adelaide, South Australia*”²⁷ przyglądają się zielonemu pierścieniowemu oraz całemu systemowi zieleni metropolitalnej miasta Adelajda w południowej Australii. W opracowaniu zwracają oni uwagę, że pomimo skutecznej ochrony terenów

²⁵ Amati, M., Taylor, L.; *From Green Belts to Green Infrastructure*; Planning, Practice & Research; 2010; s.143-155.

²⁶ Amati, M. i in.; *Urban Green Belts in the Twenty-first Century*, Wydawnictwo Ashgate; Hampshire; 2006

²⁷ Robinson G.M; Zhiling Liu; *Greening and “un”greening Adelaide, South Australia*; AIMS Environmental Science; 2015; s.511-532

wprowadzonych do metropolitalnego systemu terenów otwartych, w ciągu ostatnich lat zanotowano wiele przypadków zniknięcia rodzimych gatunków roślin i zwierząt z obszaru metropolii. Zauważają również, że wprowadzony system nie reguluje możliwości zabudowy na dalszych przedmieściach miasta, między innymi na terenach, które zagrożone są pożarami australijskiego buszu. Kevin Thomas w publikacji „*From Green Belts to Green Infrastructure? The Evolution of a New Concept in the Emerging Soft Governance of Spatial Strategies*”²⁸ bada ekonomiczny aspekt zielonych pierścieni i ich wpływ na rynek nieruchomości. Autor ostatecznie dochodzi do wniosku, że zielone pierścienie powinny funkcjonować w szerszym kontekście zielonej infrastruktury. Zespół w składzie Alan Mace, Fanny Blanc, Ian R.Gordon oraz Kath Scanlon opracowaniu „*A 21st century metropolitan green belt*”²⁹ analizują szczegółowo zielony pierścień dookoła Londynu. Autorzy zwracają uwagę, że okoliczności powstania tego zielonego pierścienia 80 lat temu mocno się zmieniły i zarządzanie jego terenami wymaga zmiany podejścia. Autorzy pracy przedstawiają dwa możliwe rozwiązania zielonego pierścienia wokół Londynu – elastyczne, umożliwiające zwolnienia terenów pod zabudowę oraz rygorystyczne, utrzymujące cały czas zakaz zabudowy na tym obszarze – oraz symulują możliwy rozwój zdarzeń. Autorzy w pracy nie sugerują, które z rozwiązań jest lepsze, wskazują jedynie wady i zalety obydwóch scenariuszy.

Brak zwartych opracowań dotyczących problematyki Zielonych Pierścieni dla miast Polski nie oznacza, że nie jest ona obecna w badaniach i krajowych publikacjach naukowych. Na okładce III tomu monumentalnego dzieła Władysława Czarneckiego pt. „Planowanie miast i osiedli” (PWN 1968) widnieje diagram pokazujący układ zieleni Poznania z wyraźnie zaznaczonym zielonym pierścieniem. W treści książki autor poświęca wiele miejsca przedstawieniu różnych koncepcji układu zieleni miejskiej (s. 112-165).

O zielonych pierścieniach i zielonych osiach Berlina wspominała Alina Drapella-Hermansdorfer w publikacji „*Zielone osie i zielone pierścienie Berlina*”³⁰ podkreślając, że zieleń jest jednym z elementów tożsamości miasta. Autorka wskazuje, iż współczesna koncepcja zielonej struktury Berlina bazuje na dwóch osiach rzek i kanałów, krzyżujących się w środku dwóch koncentrycznych pierścieni, a nowe tereny otwarte powstają dzięki konsekwentnej polityce kompensacji przyrodniczej, egzekwowanej w ramach wszystkich prowadzonych inwestycji.

Temat obszarów Zielonych Pierścieni w polskiej nauce poruszany był przez Stefana Kozłowskiego w publikacji „*Propozycje Zielonych Pierścieni w obszarze metropolitalnym Warszawy*”³¹, gdzie zielony pierścień zaproponowany został jako jeden ze sposobów kształtowania przestrzeni Obszaru Metropolitalnego Warszawy. Autor wskazuje, iż celem

²⁸ Thomas, K.; *From Green Belts to Green Infrastructure? The evolution of a new concept in the emerging soft governance of spatial strategies*; Planning, Practice & Research; 2010; s.203-222

²⁹ Mace, A., Blanc, F., Gordon, I., Scanlon, K.; *A 21st Century Metropolitan Green Belt*; The London School of Economics and Political Science; Londyn, 2015

³⁰ Drapella-Hermansdorfer Alina: *Zielone osie i zielone pierścienie Berlina*. Teka Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych. 2005 t. 1, s. 76-82,

³¹ Kozłowski S.; *Propozycje Zielonych Pierścieni w obszarze metropolitalnym Warszawy*; Żywiłowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006

zrealizowania Zielonego Pierścienia konieczne są nowe regulacje prawne, oraz harmonijna współpraca sektora samorządowego, biznesowego i społecznego.

Agata Zachariasz w monografii *„Zieleń jako współczesny czynnik miastotwórczy ze szczególnym uwzględnieniem roli parków publicznych”*³² opisuje i opracowuje model tworzenia i funkcjonowania systemu terenów zieleni miejskiej uwzględniając również zewnętrzne tereny zieleni wokół miast jak zielone pierścienie (w pracy nazwane „Green-Way”). Autorka zwraca uwagę, iż zielona infrastruktura tak jak każda miejska infrastruktura techniczna powinny być zaprojektowana jako przemyślany i spójny system, a nie oddzielone od siebie zielone wyspy. Zdaniem autorki kreowanie terenów zielonych w mieście nie powinno się kończyć na etapie realizacji założenia. Oby cały system funkcjonował prawidłowo konieczne są regularne oceny i monitoringi, utrzymanie i eksploatacja terenów zielonych, oraz animacja i akcje promocyjne.

Temat zielonych pierścieni badany był również dokładnie przez Agatę Ciszewską, min. w publikacji *„GreenBelt – jako narzędzie zarządzania terenami otwartymi w obszarach metropolitalnych”*³³ oraz przez wyżej wymienioną autorkę wraz z Barbarą Szulczewską, w artykule *„Układ przyrodniczy obszaru metropolitalnego: sieć w pierścieniu, czy pierścień w sieci”*³⁴, który odnosi się do zielonego pierścienia wokół Warszawy. Pierwsza z wymienionych publikacji, *„GreenBelt – jako narzędzie zarządzania terenami otwartymi w obszarach metropolitalnych”* z 2012 roku wskazuje zielone pierścienie jako nowy element pojawiający się w wówczas niedawno opublikowanej koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Autorka wymienia możliwe funkcje zielonych pierścieni i wskazuje, że zaproponowana w KPZK 2030 koncepcja wymaga bardziej szczegółowego opracowania na poziomie miast metropolitalnych. Druga z publikacji, *„Układ przyrodniczy obszaru metropolitalnego: sieć w pierścieniu, czy pierścień w sieci”*, traktuje o możliwości wprowadzenia dla Warszawskiego Obszaru Metropolitalnego struktury terenów zielonych będących połączeniem sieci ekologicznej i zielonego pierścienia. We wnioskach pracy autorki zwracają uwagę, że o ile zaproponowana sieć ekologiczna jest możliwa do wprowadzenia i stabilnego funkcjonowania, gdyż jest oparta o obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody, to funkcjonowanie zielonego pierścienia może być zagrożone, gdyż jako obszary nie chronione mogą być poddane dużej presji urbanistycznej.

Systemem obszarów zielonych wokół Warszawy jak i zielonym pierścieniem wokół stolicy zajmował się również zespół autorski Przemysława Śleszyńskiego, w pracy *„Warszawa i Obszar Metropolitalny Warszawy a Rozwój Mazowsza”*³⁵, która odnosi się do szerokiego problemu rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy w kontekście rozwoju mazowsza. Autor pracy zwraca uwagę, że pod presją budowlaną następuje ciągła defragmentacja obszarów, które mogłyby stanowić zielony pierścień Warszawskiego Obszaru Metropolitalnego. Zielony Pierścień wokół Warszawy był również jednym z elementów opisanych przez Bożenę Degórką, w artykule

³² Zachariasz A.; *Zieleń jako współczesny czynnik miastotwórczy ze szczególnym uwzględnieniem roli parków publicznych*; monografia wyd. Politechniki Krakowskiej, seria: Architektura; Kraków; 2006

³³ Ciszewska A.; *Green belt jako narzędzie zarządzania terenami otwartymi w obszarach metropolitalnych*; *Problemy Ekologii Krajobrazu*, T. XXXIII. 193-201; Warszawa; 2012

³⁴ Szulczewska B., Ciszewska A.; *Układ przyrodniczy obszaru metropolitalnego: sieć w pierścieniu, czy pierścień w sieci*; *Żywiotowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko"* PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006

³⁵ Śleszyński P.; *Warszawa i Obszar Metropolitalny Warszawy a Rozwój Mazowsza*; Warszawa; 2012

„Problemy planowania struktur przyrodniczych Obszaru Metropolitalnego Warszawy, związane z żywiolową urbanizacją przestrzeni”³⁶, gdzie ponownie wskazano presję urbanistyczną, jako zagrożenie dla planowanego Zielonego Pierścienia Warszawy. W pracy wskazano również konieczność zabezpieczenia terenów wokół Obszaru Metropolitalnego Warszawy na cele rekreacyjne oraz w celu przewietrzania rdzenia miasta w kontekście działań długoterminowych.

W latach 2011-2013, ówczesny doktorant Politechniki Wrocławskiej – Łukasz Dworniczak, wykonywał pracę badawczą „Ochrona i gospodarowanie krajobrazem w obszarach podmiejskich Wrocławia. Studium wykonalności Zielonego Pierścienia Wrocławia (ZPW)”, która została później zawarta w pracy doktorskiej „Ochrona i gospodarowanie krajobrazem Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego w świetle Europejskiej Konwencji Krajobrazowej”³⁷. Autor pracy skupia się na waloryzacji krajobrazowej terenów zielonych wokół Wrocławskiego obszaru Metropolitalnego, w tym na waloryzacji obszarów zielonego pierścienia Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz wskazuje na konieczność zintegrowanego planowania zasobami przyrodniczymi i kulturowymi, w różnych skalach, ponad podziałami administracyjnymi oraz interesów publicznych, gospodarczych i społecznych.

Alina Drapella-Hermansdorfer w publikacji „Plany Krajobrazowe i Zarządzanie zieloną infrastrukturą miasta”³⁸ analizuje zieloną infrastrukturę miasta w skali metropolii zwracając uwagę, iż sieć obszarów zielonych nie może prawidłowo funkcjonować bez sieci osnowy złożonej z elementów infrastruktury hydrologicznej. Tą współzależność nazywa „zielono-niebieską” infrastrukturą wskazując nie tylko jej walory przyrodnicze i rekreacyjne, ale również wskazuje wartość tych terenów jako obszarów retencyjnych.

1.2.6 Dotychczasowe badania nad Leśnym Pasem Ochronnym GOP

Literatura dotyczące LPO GOP nie jest zbyt obszerna. Dysponujemy w pewnym zakresie archiwalną dokumentacją dotyczącą koncepcji Leśnego Pasa Ochronnego GOP. Dla tej tematyki stworzone zostały studia przyrodnicze poprzedzające właściwy projekt, koncepcja Leśnego Pasa Ochronnego GOP, która została przyjęta do realizacji uchwałą Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów oraz szczegółowe wytyczne dla poszczególnych ośrodków rekreacyjnych założenia. Realizacja LPO podlegała również ocenie w której sprawdzany był stopień realizacji poszczególnych ośrodków (w 1976 roku). Brak jest zwartych publikacji traktujących o koncepcji Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego.

Generalnym zagadnieniem jakim był kierunek kształtowania terenów zielonych oraz możliwość rekultywacji obszarów przemysłowych celem przeznaczenia ich pod tereny przyrodnicze zajmowało się w swoich publikacjach wielu autorów, między innymi:

Koncepcję systemu obszarów zielonych na obszarze Aglomeracji Górnośląskiej opisuje Elżbieta Joseph-Tomaszewska w publikacji „Ekologiczny system obszarów chronionych (ESOCH) na

³⁶ Degórska B.; Problemy planowania struktur przyrodniczych Obszaru Metropolitalnego Warszawy, związane z żywiolową urbanizacją przestrzeni, „Mazowsze. Studia Regionalne”, 10, s. 89–106.; Warszawa; 2012

³⁷ Dworniczak Ł; Ochrona i gospodarowanie krajobrazem Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego w świetle Europejskiej Konwencji Krajobrazowej; Wydział Architektury Politechniki Wrocławskiej; Wrocław; 2013

³⁸ Drapella – Hermansdorfer A.; Zielona Infrastruktura Miasta; Plany krajobrazowe i zarządzenie zieloną infrastrukturą miasta; Wydawnictwo Politechniki Śląskiej; s.31-58; Gliwice; 2014

obszarze województwa Katowickiego³⁹ opisując zapoczątkowany na początku lat 80-tych sieciowy system obszarów chronionych, zasady jego kształtowania oraz funkcjonowania. Autorka w publikacji wskazuje, iż ESOCH miał być również oparty o tereny Leśnego Pasa Ochronnego GOP.

Możliwość wykorzystania do rekreacji obszarów wiejskich zlokalizowanych na obrzeżach Aglomeracji Górnośląskiej opisuje Janina Szczepańska w artykule „*Rekreacyjne funkcje wsi w obrzeżu GOP-u*”⁴⁰. Autorka wskazuje duże możliwości w zakresie zapewnienia terenów rekreacyjnych na obszarze gmin wiejskich znajdujących się wokół rdzenia Aglomeracji Górnośląskiej. Równocześnie autorka podkreśla, iż niewiele obszarów mających potencjał do pełnienia funkcji rekreacyjnych jest w ten sposób wykorzystywane. W tej samej monografii w artykule „*Degradacja wartości kulturowych wsi na obrzeżach wiejsko- miejskich*”⁴¹ Zbigniew Kamiński opisuje zjawisko przejmowania funkcji miejskich przez obszary wiejskie przylegające do obszarów miejskich oraz zjawisko „rozlewania się” miasta na obszary wiejskie, również wokół Aglomeracji Górnośląskiej. Autor zwraca uwagę na tracenie wartości kulturowej tych obszarów oraz zabudowywanie otwartych terenów zielonych krajobrazu ruralistycznego. O zmianach krajobrazu na obrzeżach Aglomeracji Górnośląskiej, czyli terenach które mogły by stanowić obszar Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej pisał Szymon Opania w monografii „*Założenia restrukturyzacji krajobrazu obrzeży Aglomeracji Górnośląskiej*”⁴². Autor pracy podkreśla konieczność waloryzacji krajobrazów i wskazuje, że dziedzictwo przemysłowe może być również atutem, który stanowi o unikalności tego regionu. W monografii „*Tożsamość a wizerunek obszarów przemysłowych. Przykład aglomeracji górnośląskiej*” ten sam autor pisze o niepowtarzalnym charakterze krajobrazu przemysłowym górnego Śląska i tożsamości wynikającej z unikalnej sylwety krajobrazu.

Janina Klemens w publikacji „*Zagospodarowanie i Ochrona Terenów Między Miastami Aglomeracji w Aspekcie Biologicznym*”⁴³ zwraca uwagę na konieczność wykorzystania terenów zieleni uporządkowanej i nie uporządkowanej oraz nieużytków przemysłowych na obrzeżach miast do tworzenia zieleni oddzielającej poszczególne miasta i ograniczającej ich rozlewania i łączenia się ze sobą. Alina Pancewicz w publikacji „*Zielona infrastruktura w planowaniu przestrzennym miast przemysłowych na przykładzie Katowic*”⁴⁴ opisuje sposób tworzenia sieci terenów zielonych. Autorka wskazuje na konieczność wieloaspektowego podejścia projektowania zielonej infrastruktury włączając w ten proces zarówno architektów, ekologów, urbanistów i planistów, jak i lokalną społeczność, której te obszary mają służyć. Dla omawianego

³⁹ Joseph-Tomaszewska E.; *Ekologiczny system obszarów chronionych (ESOCH) na obszarze województwa Katowickiego*; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej; Gliwice, 1987

⁴⁰ Szczepańska J.; *Rekreacyjne funkcje wsi w obrzeżu GOP-u*; materiały z konferencji pt. Urbanizacja wsi w obrzeżach wiejsko-wiejskich; praca zbiorowa pod redakcją Zbigniewa Kamińskiego; Katowice; 1997

⁴¹ Kamiński Z.; *Degradacja wartości kulturowych wsi na obrzeżach wiejsko- miejskich*; materiały z konferencji pt. Urbanizacja wsi w obrzeżach wiejsko-wiejskich; praca zbiorowa pod redakcją Zbigniewa Kamińskiego; Katowice; 1997

⁴² Opania Sz; *Założenia restrukturyzacji krajobrazu obrzeży Aglomeracji Górnośląskiej*; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej; Gliwice; 1998

⁴³ Klemens J.; *Zagospodarowanie i Ochrona Terenów Między Miastami Aglomeracji w Aspekcie Biologicznym*; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej; Gliwice; 2000

⁴⁴ Pancewicz A. i inni; *Zielona Infrastruktura Miasta; Zielona Infrastruktura w planowaniu przestrzennym miast przemysłowych na przykładzie Katowic*; Wydawnictwo Politechniki Śląskiej; s113-138; Gliwice; 2014

obszaru Katowic jako najważniejsze wskazuje ponowne wykorzystanie terenów przemysłowych i pokopalnianych do funkcji ekologicznych

Problematyką spędzania czasu wolnego w mieście na przykładzie Aglomeracji Górnośląskiej bada i przedstawia w rozprawie doktorskiej *„Problematyka wypoczynku w mieście na tle transformacji społeczno- gospodarczej”*⁴⁵ Agnieszka Szczepańska-Góra. W pracy badawczej autorka wysuwa wiele wniosków, między innymi wskazuje na konieczność łatwego dostępu do terenów rekreacyjnych, szczególnie terenów leśnych i parkowych, łatwe powiązanie komunikacyjne pomiędzy tymi obszarami oraz konieczność wyposażenia ich w atrakcyjną i nowoczesną infrastrukturę, która umożliwi spędzanie czasu w aktualnie modny sposób.

O problemach odnowy środowiska przyrodniczego w krajobrazie zdegradowanym, w tym o Aglomeracji Górnośląskiej, pisze Alina Pancewicz w monografii *„Środowisko przyrodnicze w odnowie krajobrazu przemysłowego”*⁴⁶. Autorka bada sposoby przekształceń terenów przemysłowych wraz poszukiwaniem możliwego nowego krajobrazu obszarów przemysłowych.

Szczególny nacisk w swojej pracy badawczej na przekształcanie terenów postindustrialnych na tereny zielone położyła Aneta Dyraga. Autorka opublikowała dwa artykuły traktujące o powyższym zagadnieniu *„Identyfikacja Postindustrialnych Terenów Zieleni W Aglomeracji Górnośląskiej”*⁴⁷ oraz *„Kierunki Przekształceń Przemysłowych terenów zieleni Urzędzonej w Katowicach”*⁴⁸. Finalnie kierunki przemian i rozwoju zieleni miast Aglomeracji Górnośląskiej, wraz z dokładną inwentaryzacją stanu istniejącego przedstawione zostały w obronionej w 2012 na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej w Gliwicach pracy doktorskiej pt. *„Kierunki Przemian Przemysłowych Terenów Zieleni Urzędzonej w Aglomeracji Górnośląskiej”*⁴⁹. W podsumowaniu rozprawy doktorskiej autorka wykazuje, iż licznie występujące na terenie Aglomeracji Górnośląskiej tereny zielone o historycznej genezie przemysłowej (parki przyzakładowe, pracownicze ogródki działkowe) w dalszym ciągu funkcjonują jako wartościowe obiekty zieleni. Autorka zwraca uwagę że ze względu na trwające przekształcenia przemysłu ciężkiego tereny te tracą właścicieli i administratorów. Utracenie tych obszarów wiązało by się ze straceniem potencjalnych terenów nadających się do stworzenia sieci ekologicznej.

1.3 Metodologia pracy

Na potrzeby pracy przeprowadzono badania na wielu płaszczyznach, wieloma metodami i technikami. Postawione pytania badawcze można podzielić na trzy grupy:

1. Pytania dotyczące tła pola badawczego.

⁴⁵ Szczepańska- Góra A.; *Problematyka wypoczynku w mieście na tle transformacji społeczno- gospodarczej*; rozprawa doktorska; Gliwice, 2009

⁴⁶ Alina Pancewicz; *Środowisko przyrodnicze w odnowie krajobrazu przemysłowego*; Gliwice; 2011

⁴⁷ Dyraga A.; *Identyfikacja Postindustrialnych Terenów Zieleni W Aglomeracji Górnośląskiej*; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej; Gliwice; 2009

⁴⁸ Dyraga A.; *Kierunki Przekształceń Poprzemysłowych terenów zieleni Urzędzonej w Katowicach*; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej; Gliwice; 2012

⁴⁹ Dyraga A.; *Kierunki Przemian Poprzemysłowych Terenów Zieleni Urzędzonej w Aglomeracji Górnośląskiej*; rozprawa doktorska; Gliwice; 2012

2. Pytania dotyczące planowania przestrzennego na obszarze aglomeracji górnośląskiej
3. Pytania dotyczące samego przedmiotu badań czyli LPO GOP.

Postawiono następujące pytania badawcze i przewidziano odpowiadające im metody:

- Jakie są najważniejsze przykłady funkcjonujących zielonych pierścieni na świecie, jaka jest ich historię powstawania oraz funkcjonowania, stan obecny, uwarunkowania w jakich postawały i co pozwoliło im nadal funkcjonować?
Metoda: przegląd literatury, studium przypadku.
- Czy w polskim prawie występuje zagadnienie zielonych pierścieni i jakie regulacje są przewidziane? Metoda: Dokonano przeglądu dokumentów i sprawdzenia, w których dokumentach planistycznych na poziomie krajowym znajdują się odwołania do zielonych pierścieni miejskich ośrodków funkcjonalnych.
- Jaka jest praktyka planistyczna w zakresie ustaleń zielonych pierścieni i innych systemów przyrodniczych w miejskich obszarach funkcjonalnych? Metoda: przegląd i analiza planów zagospodarowania przestrzennego województw.
- Jak planowano zagospodarowanie Aglomeracji Górnośląskiej w ostatnich 70 latach szczególnie w zakresie systemów zieleni?
Metoda: przegląd literatury, kwerenda źródeł archiwalnych, przegląd i analiza planów zagospodarowania przestrzennego tego obszaru.
- Jak przebiegało planowanie i projektowanie oraz realizacja?
Metoda: przegląd literatury, kwerenda źródeł, studia archiwalne.
- Jak wygląda stan obecny Leśnego Pasa Ochronnego GOP ze szczególnym uwzględnieniem 81 ośrodków wypoczynkowych?
Metoda: analiza gminnych dokumentów planistycznych, wizja terenowa, studia kartograficzne, inwentaryzacja fotograficzna.

Odpowiedzi na pytania miały na celu pomóc zrozumieć zarówno cel ustanawiania zielonych pierścieni wokół metropolii świata, ich sposób funkcjonowania i największe problemy, jak i poznać historię i genezę powstania Leśnego Pasa Ochronnego GOP. Zebranie tych danych ma umożliwić ocenę czy projekt LPO GOP można wykorzystać dla zbudowania koncepcji zielonego pierścienia wokół Aglomeracji Górnośląskiej oraz pomóc w delimitacji nowego Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej tak, aby jak najtrafniej odpowiadał na problemy mieszkańców Górnego Śląska.

Finalnie podjęto próbę delimitacji obszaru nowego Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej dokonując poniższych badań:

- Rozpoznanie uwarunkowań historycznych – sprawdzenie w jakich uwarunkowaniach na przełomie lat 60' i 70' zaproponowano kształt zielonego pierścienia wokół Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, jakie sformułowano cele jego powstania, jak widziano jego strukturę i formy zagospodarowania.
Metoda: przegląd literatury, analiza dokumentów planistycznych.
- Sprawdzenie, czy kształt i koncepcja Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku jest możliwa do zastosowania obecnie

Metoda: studia porównawcze przeznaczenia terenu i stanu jego zagospodarowania z roku 1969 i obecnie. Analiza gminnych dokumentów planistycznych, wizja terenowa.

- Próba delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej

Metoda: nakładanie i sumowanie obszarów wyznaczonych w LPO GOP i obszarów różnych form ochrony oraz sposobów użytkowania zgodnie z obowiązującymi dokumentami planistycznymi oraz stanem faktycznym.

- Sprawdzenie, czy zasięg Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej zaproponowany na podstawie wyżej wymienionych studiów jest zgodny z zarysem Zielonego Pierścienia wyznaczonym w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+.

Metoda: porównanie granic zielonego pierścienia wynikających z przeprowadzonej delimitacji z granicami wyznaczonymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+.

- Porównanie funkcji Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego i Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej.

Wynikiem pracy powinno być potwierdzenie lub nie potwierdzenie tezy, że istnieje możliwość adaptacji koncepcji Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku dla stworzenia zielonego pierścienia w Aglomeracji Górnośląskiej zgodnie z ustaleniami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 z 2011 roku.

Rozdział 2 Zielone Pierścienie we współczesnym planowaniu przestrzennym na świecie. Studia przypadku

2.1 Korea Południowa - Seul

Korea Południowa do lat 60-tych była krajem mało zurbanizowanym, ponad 60% mieszkańców stanowiła ludność wiejska. Zmiany w strukturze ludności przyniósł boom gospodarczy związany ze zmianą rządów po zamachu stanu z 1961 roku. Na przestrzeni 10 lat (od 1960 do 1970 roku) populacja stolicy wzrosła z około 2,5 miliona do 5,5 miliona⁵⁰. Miasto przeżywało okres intensywnej suburbanizacji i dostrzeżono problem niekontrolowanej zabudowy, a remedium na zatrzymanie rozlewania się miast Korei miało być wprowadzenie zielonych pierścieni.

W pierwszym etapie, w 1964 roku, w projekcie *Seoul Metropolitan Area Plan*⁵¹ wytypowano obszary zielone zamykające się w pierścień dookoła Seulu. Niestety założone w planie obszary wymagały rekompensat dla właścicieli gruntów, czego się nie podjęto i cały plan został anulowany⁵². Idea była jednak nadal popularna i jeszcze w tym samym roku zmieniono obszar jaki miał zajmować Zielony Pierścień i przedłożono poprawiony projekt do legislacji. W czasach rządów junty wojskowej, przejęcie gruntów pod Zielony Pierścień odbywało się z brakiem poszanowania prawa do własności, jednak ostatecznie udało się wprowadzić prawnie chroniony zielony obszar. Docelowo, do 1976 roku, podjęto uchwałę regulującą zakres i funkcję Zielonych Pierścieni dookoła 14 koreańskich miast, których sumaryczna powierzchnia wynosiła ponad 5 000 km²⁵³.

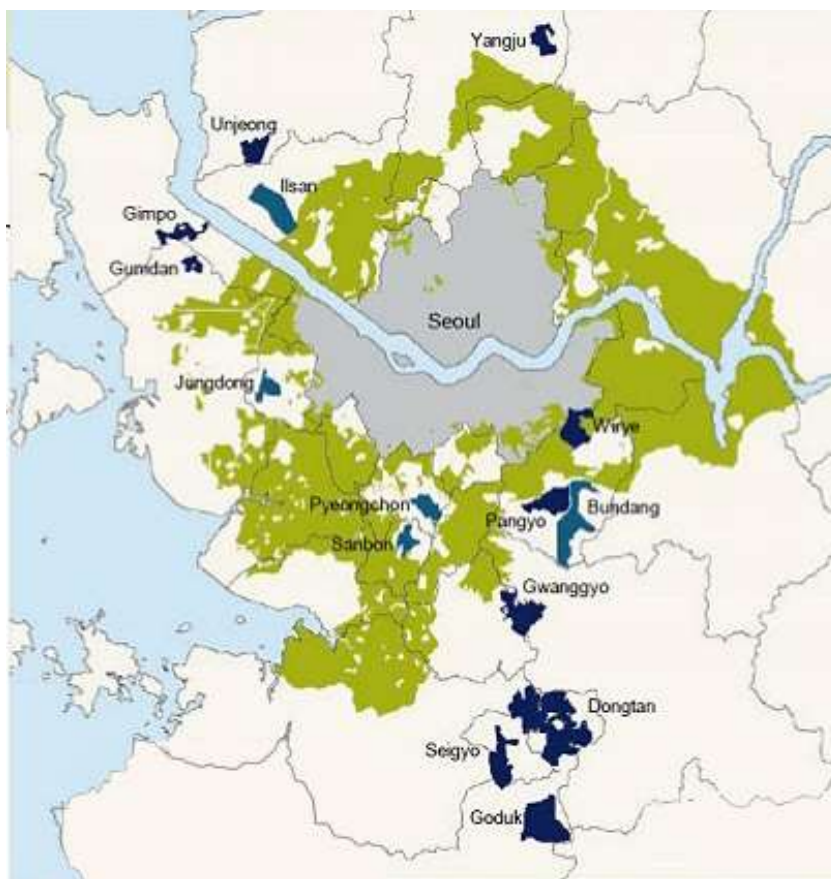
Zielony Pierścień dookoła Seulu został ustanowiony na początku lat 70-tych XX wieku i był skutecznie używany jako narzędzie do kształtowania wielkości zabudowy. Zamiana rządów na demokratyczne oraz otworzenie się na gospodarkę wolnorynkową było przyczyną kolejnego wielkiego wzrostu gospodarczego, który skutkowałam ogromnym zapotrzebowaniem na tereny inwestycyjne. Rygorystyczny zakaz zabudowy na terenie Zielonego Pierścienia i ogromne zapotrzebowanie na mieszkania doprowadziły do wybudowania 5 nowych miast satelitarnych (*Rysunek 5 Zielony Pierścień dookoła Seulu i lokalizacja nowych miast*) poza obszarem chronionym.

⁵⁰ United Nations University; <<http://archive.unu.edu/unupress/unupbooks/uu11ee/uu11ee0i.html>>; dostęp: 2016-11-28

⁵¹ Seoul Metropolitan Area Plan – Plan Obszaru Metropolitalnego Seulu. Obszar Metropolitalny Seulu składa się w rzeczywistości z 3 miast – Seulu, Incheon i Gyeonggi-do. Cały obszar zajęty przez te 3 sąsiednie miasta otoczony jest Zielonym Pierścieniem.

⁵² Bae, C; *Urban Densification: The greenbelt in Seoul*; <<http://blogs.ubc.ca/cindybae/2013/04/08/the-greenbelt-in-seoul/>>; 2014-04-08; dostęp: 2016-11-26

⁵³ Amati, M. i in.; *Urban Green Belts in the Twenty-first Century*, Wydawnictwo Ashgate; Hampshire; 2006

Rysunek 5 Zielony Pierścień dookoła Seulu i lokalizacja nowych miast. Kolor zielony – Zielony Pierścień. Kolor turkusowy - nowe miasta satelitarne - faza 1. Kolor Granatowy - nowe miasta satelitarne - faza 2. Opracowanie własne na podstawie: Kang M.; Infrastructure Development for Growth and Sustainability: Experience of Seoul; <<http://www.slideshare.net/simrc/seoul-internationalurbandevelopmentcollaboration-20140517>>; dostęp: 2016-11-23

Pomimo tego, iż Zielony Pierścień spełniał swoją rolę, dało się słyszeć również głosy negatywne odnośnie wprowadzonych w latach 70-tych XX wieku przepisów. Koreański trybunał konstytucyjny uznał przepisy dotyczące Zielonego Pierścienia za niezgodne z konstytucją ze względu na znaczne ograniczenie praw właścicieli tych terenów. Dodatkowo ceny gruntów osiągały ekstremalnie wysokie wartości poprzez działalność spekulacyjną. Skutkiem tego w 1997 roku część obszarów zielonych pierścieni została udostępniona pod zabudowę. W 2010 roku obszar chroniony Zielonego Pierścienia wynosił już tylko niecałe 4 000 km² ⁵⁴ (w porównaniu do roku 1976, w którym wynosił ponad 5 000 km²).

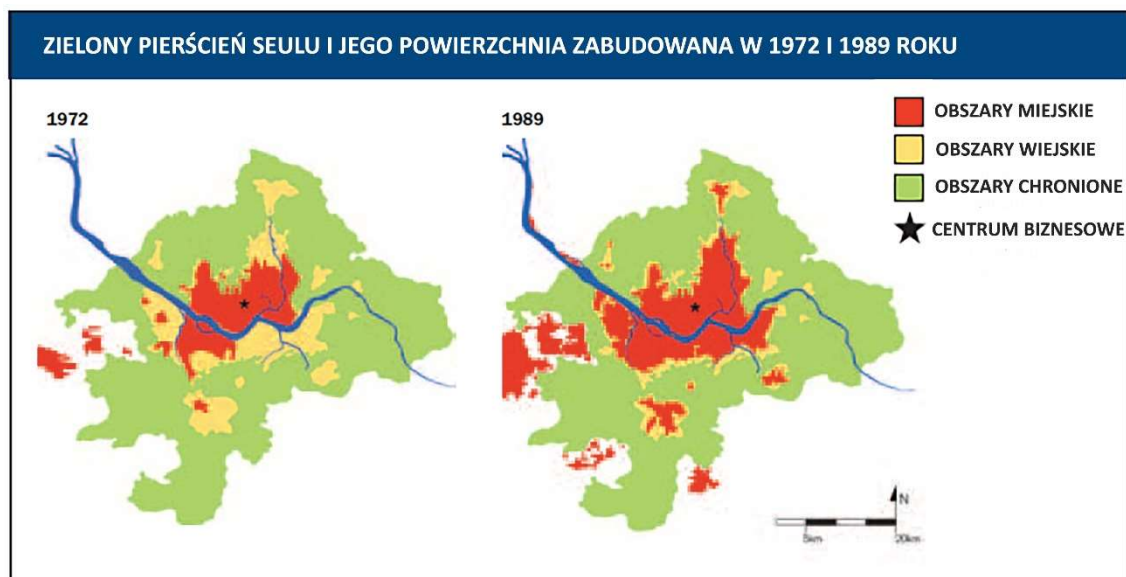
Kolejnym krokiem prawnym było uchwalenie *Green Belt Area Law*⁵⁵ w 2000 roku, które na nowo definiuje zasady użytkowania Zielonego Pierścienia. W chwili obecnej przepisy odnośnie zabudowy nie są już tak restrykcyjne, jak były na samym początku i dopuszcza się częściowo budowę budynków użyteczności publicznej oraz zabudowę do 100m² na działkach prywatnych. Dodatkowo ewaluowana była użyteczność terenu pod Zielony Pierścień, oceniana

⁵⁴ Jeon, J.S.; The Effect of Green Belt Policy Reform on the Seoul Metropolitan Area Housing Market; ACSP 53rd Annual Conference; University of Maryland

⁵⁵ Green Belt Area Law – Uchwała w sprawie zasad użytkowania powierzchni Zielonego Pierścienia (tłumaczenie własne)

była: wysokość względna terenu, nachylenie stoku, możliwość upraw, szata roślinna, zalesienie, i jakość klas gleb. Korelacja tych czynników dawała ocenę w klasach od 1 do 5. Klasy 1 i 2 oznaczały tereny wartościowe do ochrony, klasy 4 i 5 tereny które mogły zostać oddane pod zabudowę, klasa 3 oznaczała wymóg dodatkowych analiz i indywidualnego podejścia. Uzyskano w ten sposób tereny potencjalnie możliwe do zwolnienia pod zabudowę i inwestycje. W latach 2001-2010 z obszaru Zielonego Pierścienia wyciągnięto prawie 30% jego powierzchni, czyli około 1.500 km². Obecnie obserwowany jest trend emigracji dawnych mieszkańców tego obszaru zajmujących się tradycyjnie rolnictwem. Zmniejszenie restrykcyjności ustawy o funkcjonowaniu Zielonego Pierścienia spowodowało wzrost możliwości jej zabudowy, a w konsekwencji wzrost cen gruntów. Skuszeni zyskiem dotychczasowi mieszkańcy sprzedają ziemię, a wprowadzający się na ich miejsce nie kultywują dalej upraw.

W środowisku planistów panuje negatywna opinia na temat wprowadzanych sukcesywnie zmian w prawodawstwie dotyczącym Zielonego Pierścienia⁵⁶. Ocenia się, że zmiany są coraz bardziej populistyczne i dają coraz większe uprawnienia do zabudowy właścicielom ziemi. Podkreśla się, że Zielony Pierścień znakomicie spełniał swoją funkcję przez 30 lat, jednak po zmianie władzy w 1987 roku decyzje władz szkodzą Zielonemu Pierścieniowi. Zwraca się również uwagę na fakt, iż Zielony Pierścień nie powstrzymał rozlewającej się zabudowy Seulu (*Rysunek 6 Zasięg terenów zabudowanych Seulu w 1972 i 1989 roku*), ani żadnego z metropolitalnych obszarów Korei Południowej, na którym został wprowadzony. Przedmieścia zaczęły rozlewać się poza obszarem chronionym przed zabudową, co doprowadziło do poważnych dysproporcji pomiędzy lokalizacją mieszkań, a miejscami pracy.

Rysunek 6 Zasięg terenów zabudowanych Seulu w 1972 i 1989 roku. Opracowanie własne na podstawie: Prasad, V.; *Making Room for a Planet of Cities*; <<http://financingcities.ifmr.co.in/blog/2013/05/30/making-room-for-a-planet-of-cities/>>; dostęp: 2016-11-28

⁵⁶ Bae, C; *Urban Densification: The greenbelt in Seoul*; <<http://blogs.ubc.ca/cindybae/2013/04/08/the-greenbelt-in-seoul/>>; 2014-04-08; dostęp: 2016-11-26

2.2 Adelajda - Australia

Europejska historia Adelajdy zaczyna się w latach 30' XIX wieku, kiedy sir William Light odpowiedzialny za kolonizację południowo-wschodniej Australii otrzymał zadanie wykonanie pomiarów 2 400 km południowo-zachodniego wybrzeża Australii i wytypowanie odpowiedniej lokalizacji dla nowej osady. Wybrał płaskowyż pomiędzy dwoma niewielkimi rzekami wpadającymi do oceanu, od strony południowej i wschodniej otoczony wzgórzami. Na planie miasta jego autorstwa z 1837 roku widać ortogonalną siatkę ulic podzieloną rzeką Torrens oraz otaczające je tereny zielone, gdzie w pewnym oddaleniu od kwartałów mieszkalnych ulokowano szpital oraz cmentarz. Południowa część miała zawierać funkcje publiczne oraz handlowe, północna za to miała być wyłącznie mieszkalna (ostatecznie to rozdzielenie funkcji się nie udało, szczególnie południowa część jest wielofunkcyjna). Wewnątrz siatki ulic ulokowano również skwery miejskie wielkości 4 kwartałów, z których wszystkie przetrwały do dnia dzisiejszego (*Rysunek 7 Plan miasta Adelajda z 1837 roku sporządzony przez Williama Lighta*). Zwraca się uwagę na nowatorskie podejście do planowania, gdyż plan ten został opracowany jeszcze przed próbami implementacji nawet Zielonego Pierścienia dookoła Londynu, a który uważany jest za najstarszy z Zielonych Pierścieni na świecie. Źródła wskazują na możliwość zaczerpnięcia idei od Thomasa Johna Maslena, emerytowanego oficera Kompanii Wschodnioindyjskiej, który w swojej książce, *The Friend of Australia*⁵⁷ przedstawił swoją wizję nowopowstających miast Australii:

"Wszystkie wejścia do każdego z miast powinny wieść przez park, to znaczy, przez pas parków o szerokości około pół mili, które powinny w całości otaczać każde miasto, z wyjątkiem tych ich części które są obmywane przez rzeki lub jeziora. Przyczyni się to znacząco do poprawy zdrowia i rekreacji mieszkańców; kadrowało by to również widoki, a miasto uzyskałoby piękną sylwetkę, niezależnie z której strony byłony obserwowane."

⁵⁷ Maslen T.J.; *The friend of Australia, or, A plan for exploring the interior and for carrying on a survey of the whole continent of Australia / by a retired officer of the Hon. East India Company's service; Londyn; 1830*

Rysunek 7 Plan miasta Adelajda z 1837 roku sporządzony przez Williama Lighta. Źródło: Anderson, M; Light's Plan of Adelaide 1837; <<http://adelaide.sa.gov.au/panoramas/lights-plan-of-adelaide-1837>>; 2013-12-31; dostęp: 2017-01-15

Nie od samego początku jednak Zielony Pierścień - w Adelajdzie nazywany Parklands - pełnił funkcję miejskich terenów zieleni i obszarów rekreacyjnych. Początkowo założone pod Zielony Pierścień obszary należały częściowo do osadników, którzy wykorzystywali je pod hodowlę i uprawy. Dopiero w roku 1839 zostały wykupione i przeznaczone do użytku publicznego. Problem stanowił brak przygotowanych parcel dla nowo przybywających ze starego kontynentu osadników, którzy zaczęli się osiedlać na obszarze Parklands, uzyskując pozwolenia na uprawę owiec i bydła, karczując pierwotny busz eukaliptusowy. Próbując zapobiec dalszej dewastacji tego terenu, w latach 80' XIX wieku założono na ich obszarze ogród botaniczny i zoologiczny, place zabaw dla dzieci oraz zaczęto zakładać parki miejskie i rekonstruować pierwotną roślinność.

Powierzchnię Parklands w stosunku do zaplanowanej przez Light'a zmniejszono kilkakrotnie, między innymi w 1849 roku, kiedy władze miejskie uchwaliły *Municipal Corporation Act*⁵⁸, kiedy wyjęto z powierzchni parku niektóre obszary i przeznaczono je pod elementy infrastruktury drogowej i kolejowej, obiekty związane z oczyszczaniem ścieków, szkołę policyjną, obserwatorium astronomiczne i meteorologiczne.

⁵⁸ *Municipal Corporation Act* -Uchwała o Porozumieniu Miejskim (tłumaczenie własne)

Rysunek 8 Parklands – współczesny kształt. Opracowanie własne na podstawie mapy z portalu GoogleMaps; dostęp: 2018-06-12

Od 1903 roku przed coraz intensywniejszą zabudową broni, niestety nie zawsze skutecznie, *Park Lands Preservation League*⁵⁹, od 1987 stowarzyszenie to funkcjonuje jako *Adelaide Parklands Preservation Association*⁶⁰, które interweniuje w przypadku prób zabudowy wewnętrznych obszarów zielonych miasta. Od początku istnienia miasta, czyli od roku 1837 obszar Parkland zmniejszył się z 930ha do około 700ha, i nadal istnieją plany dalszej jego zabudowy.

Planowanie na poziomie regionalnym

W 1955 roku rząd powołał *Town Planning Committee*⁶¹, której owocem pracy było przedstawienie w 1962 roku raportu. Jednym z zaleceń tego raportu było zhierarchizowanie dostępnych przestrzeni oraz stworzenie systemu zieleni miejskiej połączonej korytarzami ekologicznymi. Zalecono również ograniczenie zabudowy zachodnich zboczy wzgórz, które zamykają równinę, na której jest położone Adelajda. Zalecenia te wprowadzono uchwalając w 1967 plan regionalny dla Adelajdy.

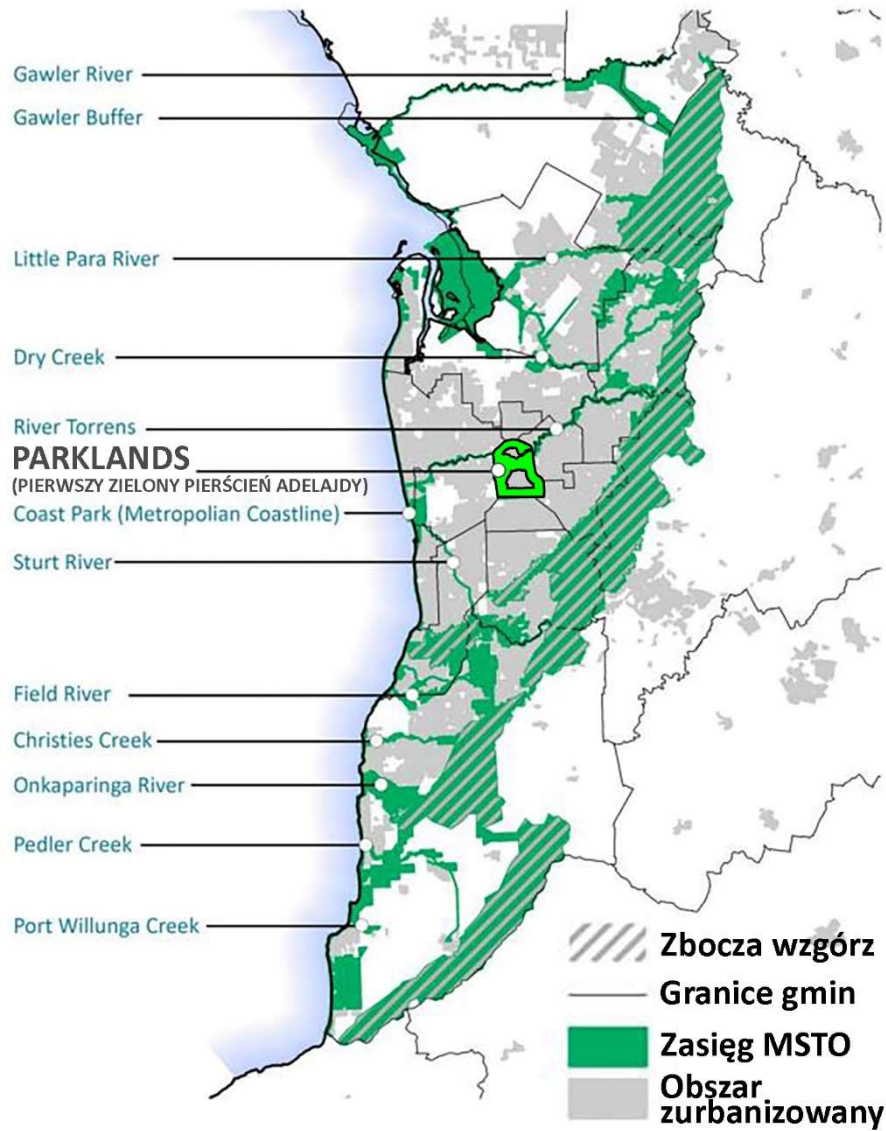
Na początku lat 80' Minister Środowiska i Planowania Przestrzennego, Don Hopgood, zaproponował projekt ochrony systemu przyrodniczego na terenie Adelajdy połączonego z

⁵⁹ *Park Lands Preservation League* - Liga Ochrony obszaru Parklands (tłumaczenie własne)

⁶⁰ *Adelaide Parklands Preservation Association* - Stowarzyszenie Ochrony Parklandów Adelajdy (tłumaczenie własne); na stronie stowarzyszenia znajduje się wykaz bieżących tematów, o które walczy stowarzyszenie: <http://www.adelaide-parklands.asn.au>

⁶¹ *Town Planning Committee* - Komisja ds. Planowania Przestrzennego (tłumaczenie własne)

ochroną wartościowego krajobrazu miasta - linii brzegowej ograniczającej je z zachodniej strony oraz pejzaż wzgórz zamykający miasto ze wschodniej strony. Wizja ta została zrealizowana w 1994 roku w projekcie *Metropolitan Open Space System*⁶² (*Rysunek 9 Schemat obszarów objętych Metropolitalnym Systemem Terenów Otwartych*), który chroni zachodnie zbocza wzgórz, około 70 km linii brzegowej, jak i większe ciek wodne i zielone przestrzenie publiczne. Co istotne, w ramach obszaru objętych ochroną krajobrazu znalazły się również tereny prywatne, które pomimo tego, że nie są dostępne do użytku publicznego to są włączone w obszar chroniony.

Metropolitalny System Terenów Otwartych

Rysunek 9 Schemat obszarów objętych Metropolitalnym Systemem Terenów Otwartych; opracowanie własne na podstawie: Government of South Australia, Department of Planning, Transport and Infrastructure; *Metropolitan Open Space System*; 2013

⁶² *Metropolitan Open Space System* - Metropolitalny System Terenów Otwartych (tłumaczenie własne)

Pod koniec lat 60' XX wieku dostrzeżono również zagrożenie dla wód powierzchniowych oraz ich ogromnego znaczenia dla całego ekosystemu. Celem ochrony rzeki w 1970 roku uchwalono *River Torrens Acquisition Act*⁶³, która regulowała sprawy wykupu przez państwo prywatnych terenów celem przekazania ich do celów publicznych. Całość, 50 kilometrowy park liniowy zrealizowano w latach 1982 – 1998, wyposażono w ścieżki piesze i rowerowe oraz miejsca rekreacyjne.

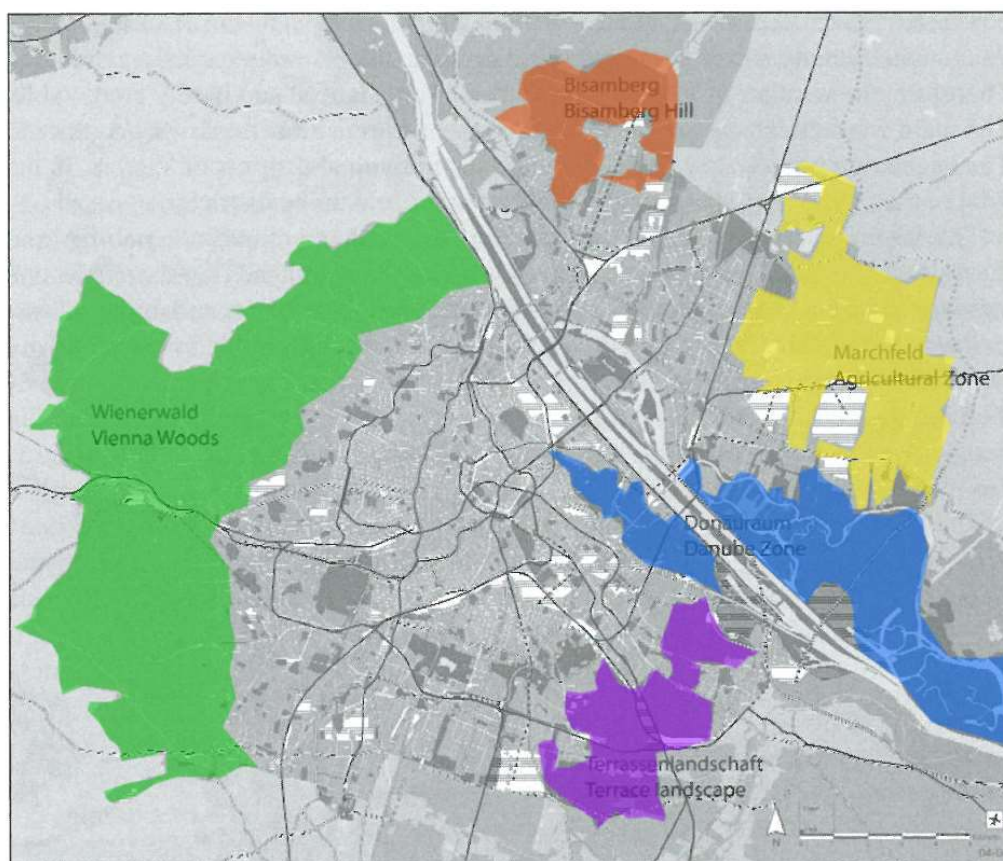
2.3 Wiedeń - Austria

Wiedeński Zielony Pierścień jest jednym z najstarszych wewnątrzmijskich Zielonych Pierścieni na świecie. W pierwszej kolejności, w 1872 roku ochrona i opieką objęty został Wienerwald⁶⁴, obszar leśny na południowy zachód od Wiednia. W kolejnych latach do listy obszarów chronionych dołączył Bisamberg, Marchfeld, Donauraum oraz Terrassenlandschaft (*Rysunek 10 Zielony Pierścień dookoła Wiednia. Wydzielenie poszczególnych obszarów Zielonego Pierścienia*), które stanowią trzon dzisiejszego wiedeńskiego Zielonego Pierścienia. Pomimo tego, iż te obszary chronione ustanowione zostały dosyć wcześnie (w obecnym kształcie w 1905 roku), brak jednak jest połączenia ich z wewnętrznymi miejskimi obszarami zieleni. W roku ustanowienia, 1905, powierzchnia Zielonego Pierścienia wynosiła około 5 860ha i jego powierzchnia rosła systematycznie do 10 700ha w 1940, 19 250ha w 1995 oraz 21 500ha w 2005 roku.

Charakterystyczna dla wiedeńskiego Zielonego Pierścienia jest intensywna uprawa rolna. Na jego obszarze, w granicach administracyjnych Wiednia, funkcjonuje największa farma z organiczną żywnością w Austrii. Wspierane są również prywatne inicjatywy związane z produkcją rolną. Wiedeń leży na styku trzech krain geograficznych – równiny Centralno - Europejskiej, pogórza Alpejskiego oraz Kotliny Panońskiej, które różnią się między sobą zarówno klimatem, jak i geologią. Dlatego w obrębie wiedeńskiego Zielonego Pierścienia oglądać można zróżnicowane formy przyrodnicze i ukształtowanie terenu, jak i inną roślinność z różnym czasem wegetacji.

⁶³ *River Torrens Acquisition Act* – Ustawa o wykupie terenów rzeki Torrens (tłumaczenie własne)

⁶⁴ Po wojnie Austrii z Prusami w 1862 roku pojawiła się konieczność podreperowania Austriackiego skarbcza. Zdecydowano się na sprzedaż gruntów z majątku państwa, w tym lasów, które ze względu na wielki popyt na drewno osiągały najwyższe ceny. Las Wienerwald został sprzedany przedsiębiorcy Moritzowi Hierschlowi, który rozpoczął wycinkę drzew. Z sytuacją tą nie mógł się pogodzić lokalny dziennikarz Josef Schöffel, który rozpoczął kampanię społeczną przeciwko wycince drzew w Wienerwald, który stanowił jeden z ulubionych miejsc rekreacyjnych Wiedeńczyków. Wobec wielkiego sprzeciwu ludności, w 1872 roku umowa zakupu z przedsiębiorcą Hierschlem została rozwiązana, natomiast w 1905 roku obszar ten został wraz z innymi lasami i łąkami włączony do nowoutworzonego Green Beltu. W latach 1870-1872, kiedy Wienerwald był w rękach prywatnego przedsiębiorcy, wycięto 1/4 jego powierzchni.

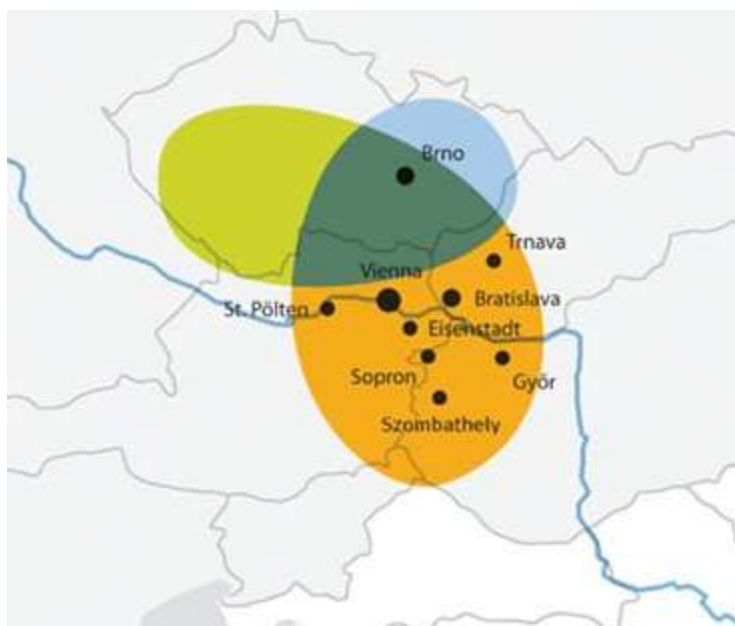
Rysunek 10 Zielony Pierścień dookoła Wiednia . Wydzielenie poszczególnych obszarów Zielonego Pierścienia.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie ilustracji z Amati, M. i in.; *Urban Green Belts in the Twenty-first Century*, Wydawnictwo Ashgate; Hampshire; 2006

Obecnie trwają prace legislacyjne nad stworzeniem Wiedeńskiego Zielonego Pierścienia, który ustanowiony zostałby ponad granicami administracyjnymi krajów związkowych - w tym przypadku Dolnej Austrii oraz obszaru stolicy. Obszary Zielonego Pierścienia byłyby chronione w różny sposób w zależności od wartości ekologicznej terenu (obszary leśne, obszary rolne, łąki), a master plan stolicy Austrii regulowałby zasady realizacji inwestycji na jego obszarze.

Do sukcesu realizacji Austriackiego Zielonego Pierścienia przyczyniły się trzy podstawowe działania władz lokalnych: po pierwsze łączenie małych obszarów w większe grupy o wyższym statusie ochrony; po drugie: akcja 1 000 hektarów realizowany w latach 1994-1995 polegający na wykupie przez miasto 1 000 hektarów terenów o dużej wartości przyrodniczej, po trzecie rekultywacja zdegradowanych terenów zielonych. W Wiedniu prowadzona jest również akcja promocyjna organizująca wydarzenia sportowo kulturalne na obszarze Zielonego Pierścienia i zachęcająca do częstych wizyt, a jego obszar pokryty jest systemem ścieżek pieszych i rowerowych (np. szlak pieszy "rundumadum", który z wszystkimi odnogami ma około 120km⁶⁵). Przyszłościowo również rozważane jest stworzenie tzw. regionu Centroeuropejskiego (*Rysunek 11 Obszar Centroeuropejskiej współpracy między graniczną*), który skupiałby współpracę trans graniczną pomiędzy czterema krajami członkowskimi Unii Europejskiej: Czechy, Słowację,

⁶⁵ City of Vienna; *Vienna Environmental Report 2004/2005 - Chapter 4: Vienna's Green Spaces*; <https://www.wien.gv.at/english/environment/protection/reports/environmental-report-04.html>; dostęp: 2018-02-24

Austrię oraz Węgry i rozwijał wzdłuż osi łączącej dwie stolice europejskie – Wiedeń i Bratysławę, oddalone od siebie zaledwie o 40km. W koncepcji tej zakłada się również połączenie zielonymi korytarzami zieleni miejskiej poszczególnych miast.

Rysunek 11 Obszar Centroeuropejskiej współpracy między graniczej. Źródło: <https://derstandard.at/2875893/CENTROPE-Koezep-Europa-Regio>; dostęp: 2018-10-20

2.4 Europejski Green Belt

Z inicjatywy niemieckiej od 2003 toczą się rozmowy na temat stworzenia zielonego pasa nazywanego Europejskim Green Beltem, który biegnąc z północy na południe łączyłby morze Barentsa z morzami Śródziemnym i Czarnym (*Rysunek 12 Europejski Green Belt na śladzie Żelaznej Kurtyny*). Lokalizacja nie przypadkowa i o znaczeniu historycznym na równi z ekologicznym - Europejski Green Belt miałby biegnąć po śladzie żelaznej kurtyny, który przez dziesięciolecia stanowił pas graniczny pomiędzy państwami bloku wschodniego i zachodniego. Pomimo tego, że skala założenia jest bardzo duża (długość planowanego Green Beltu to 12 500 km), jednak jego realizacja wydaje się być całkiem możliwa: na obszarze Europejskiego Green Beltu już znajduje się 39 parków krajobrazowych, w tym 16 transgranicznych.

Dzięki trwającemu przez prawie 50 lat napięciu pomiędzy tymi wrogo do siebie nastawionymi obozami, wzdłuż ich granicy powstał różnej szerokości pas "ziemi niczyjej", który nie był zamieszkały, nie był użytkowany rolniczo, natomiast stanowił oazę dla wielu gatunków roślin i zwierząt. Już w latach 70' XX wieku zauważono, że pas graniczny wyróżnia się na zdjęciach lotniczych nie tylko murami i zasiekami, ale również bujną roślinnością, potaciami lasów i łąk. Pierwsze pomysły zakładały lokalną ochronę wartościowych przyrodniczo obszarów i były to min. współpraca pomiędzy Finlandią, a Związkiem Radzieckim, które utworzyły lustrzane parki narodowe chroniące prastarą tundrę już w roku 1970. Kolejna inicjatywa wyszła od ornitologów z NRD, którzy zaobserwowali wiele lubiących ciszę i spokój rzadkich gatunków ptaków i po stronie wschodniej granicy ustanowili park krajobrazowy. Po upadku muru berlińskiego idea ta

była rozwijana, a dawny obszar graniczny na terytorium zjednoczonych Niemiec stał się nie tylko parkiem krajobrazowym z ekologicznego punktu widzenia, ale również pomnikiem historii.

Rysunek 12 Europejski Green Belt na śladzie Żelaznej Kurtyny. Źródło: From Iron Curtain to Lifeline; <http://www.europeangreenbelt.org>; dostęp: 2018-02-25

2.5 Podsumowanie oraz wnioski

W powyższym tekście przedstawiono trzy przykłady zielonych pierścieni wokół dużych aglomeracji miejskich w trzech różnych warunkach kulturowych – Azji, Australii oraz Europie. Pierwszy z przykładów, przykład Seulu, przedstawia erozję próby wprowadzenia zielonego pierścienia do planu rozwoju miasta. Erozja ta wynika z dużych ustępstw, jakim poddały się władze ustawodawcze pozwalając na stopniową zabudowę terenów zielonych. Dodatkowo czynnikiem nie sprzyjającym wprowadzeniu tej koncepcji planistycznej był trwający w tym czasie wielki wzrost gospodarczy zarówno całej Korei Południowej, jak i jej stolicy skutkujący dynamicznie zwiększającą się ilością mieszkańców Seulu i wzmożonym zapotrzebowaniem na tereny pod budownictwo mieszkaniowe.

Zielony pierścień australijskiej Adelajdy to przykład, jak zielony pierścień rozwinął się wraz z miastem, które otacza. Pomimo tego, że od czasu założenia Park Lands wraz z zakładaniem osady Adelajda powiększyła swój rozmiar wielokrotnie, oryginalny układ Park Lands został zachowany i stanowi on teraz śródmiejski park otaczający stają część miasta. Równolegle rozwinięty został Metropolitalny System Terenów Otwartych, który tworzy sieć połączonych wartościowych przyrodniczo obszarów na terenie Adelajdy, a zielony pierścień tworzą nie zabudowa wzgórz otaczające miasto półkole od wschodu. Dzięki temu miasto zyskało nie jeden, a dwa zielone pierścienie. Jest to przykład ewolucji formalnego, dziewiętnastowiecznego założenia krajobrazowego w uwarunkowany ekologicznie system sieciowy.

W przypadku Wiednia pomimo tego, iż wokół niego znajduje się duża ilość terenów zielonych użytkowanych zarówno rekreacyjnie, jak i rolniczo, obszary te nie uzyskały jeszcze statusu zielonego pierścienia i formalnie nie są połączone w jeden system zieleni. Trwają prace legislacyjne pomiędzy władzami Wiednia oraz władzami Dolnej Austrii mające na celu stworzenie ponadregionalnego chronionego obszaru przyrody.

Na podstawie przytoczonych przykładów oraz za autorem książki *"Urban Green Belts in the Twenty-First Century"*, Marco Amati, można wyciągnąć wnioski wypływające z procesu implementacji i utrzymania obszaru chronionego zielonych klinów połączonych zielonymi pierścieniami:

- Planowanie w tym zakresie powinno się odbywać na poziomie regionalnym bądź metropolitalnym. Nie można dopuścić do fragmentacji i podziału decyzyjności w tym zakresie na mniejsze jednostki jak gminy, gdyż jednostki te dbają o dobro lokalnej społeczności, nie o zrównoważony rozwój całej metropolii (przykładem zielonego pierścienia wokół Wiednia, bądź nie opisanej w tekście kanadyjskiej Ottawy)
- Należy wykorzystać bardziej efektywnie mechanizmy prawne do uzyskiwania przez państwo terenów najbardziej cennych przyrodniczo, takie jak prawo pierwokupu od osób prywatnych, bez możliwości spekulowania cenami gruntów, prawo do ochrony prawnej terenów wartościowych przyrodniczo
- Bardziej efektywne jest wyznaczanie granicy zabudowy, niż ochrona terenów niezurbanizowanych. Prowadzi to do dogęszczenia zabudowy i nadania miastu planowanego kształtu
- Nacisk powinien być kładziony na dogęszczenie zabudowy oraz recykling terenów miejskich, zamiast zezwoleń na zabudowę terenów obiektami o niskiej intensywności zabudowy na obszarze zielonego pierścienia. W przeciwnym przypadku, pomimo spełnienia funkcji ekologicznej, zielony pierścień nie będzie spełniał bardzo ważnej funkcji rekreacyjnej.
- Niezbędna jest kampania informacyjna mająca na celu pomoc w zrozumieniu przez mieszkańców miasta idei Zielonego Pierścienia i bliskości chronionych obszarów zielonych zarówno o funkcji rekreacyjnej, jak i produkcyjnej.

Koncepcja zielonych pierścieni wokół miast sięga przełomu XIX i XX wieku. Bardzo chętnie wprowadzana na świecie, z największym sukcesem w krajach anglosaskich – Wielkiej Brytanii, Australii, Kanadzie oraz Nowej Zelandii. Dzięki temu, iż Zielone Pierścienie, funkcjonują dookoła metropolii świata już od ponad 60 lat, możemy zaobserwować, jakie wady i zalety miało wprowadzenie tej formy ochrony krajobrazu, jak również, jak Zielony Pierścień wpłynął na proces rozwoju tych miast, oraz z jakimi problemami borykają się ich mieszkańcy. W przypadku niektórych można również prześledzić ich rozwój i transformację z Zielonych Pierścieni do sieci ekologicznych. Doświadczenie z innych krajów powinno nam posłużyć jako podpowiedź i inspirację, jak kształtować zielone pierścienie wokół miast wojewódzkich w Polsce, aby uniknąć błędów i niepowodzeń tych nieudanych przypadków.

Rozdział 3. Idea zielonych pierścieni w planowaniu przestrzennym w Polsce

3.1 Zielone pierścienie w krajowych dokumentach planistycznych i strategicznych

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, 2011 rok

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju została uchwalona przez Radę Ministrów 13 grudnia 2011 roku i opublikowana 27 kwietnia 2012 r. Wizja Polski zawarta w KPZK 2030 zakłada, iż ze względu na atrakcyjne przestrzenie publiczne z dostępem do zieleni i miejsc rekreacji w centrach miast, powstrzymany zostanie proces niekontrolowanej suburbanizacji. Polska przestrzeń ma zachować bogactwo walorów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, a cechy te mają być umiejętnie wykorzystane w nowo powstających parkach i obiektach rekreacyjnych. Planuje się również, że system obszarów chronionych ptactwa i siedlisk będzie obejmował minimalnie 20% powierzchni kraju, a obszary te będą połączone w zintegrowany system pasm i korytarzy ekologicznych poprzez system KSOCh⁶⁶. Zakłada się, iż system ten będzie zintegrowany z systemem ochrony zabytków, zespołów urbanistycznych i ruralistycznych, sylwet miast, pomników historii i parków kulturowych tworząc atrakcyjne tereny rekreacyjne na całym obszarze Polski. Zwraca się również uwagę na ważny udział planowania przestrzennego w procesie ochrony terenów zielonych oraz ich rekultywacji, a tereny chronione mają tworzyć system węzłowo sieciowy, gdzie węzłami będą biocentra charakteryzująca się największym nagromadzeniem wartości przyrodniczych. System ten ma zapobiec izolacji małych przestrzeni ochrony krajobrazu a co za tym idzie elementów lokalnej fauny i flory. Jako korytarze ekologiczne użyte mają być *"naturalne korytarze dolin rzecznych, obszary podmokłe, zbiorniki wodne, zadrzewienia śródpolne i aleje, zabytkowe parki, zieleń towarzysząca obiektom urbanistycznym"*.

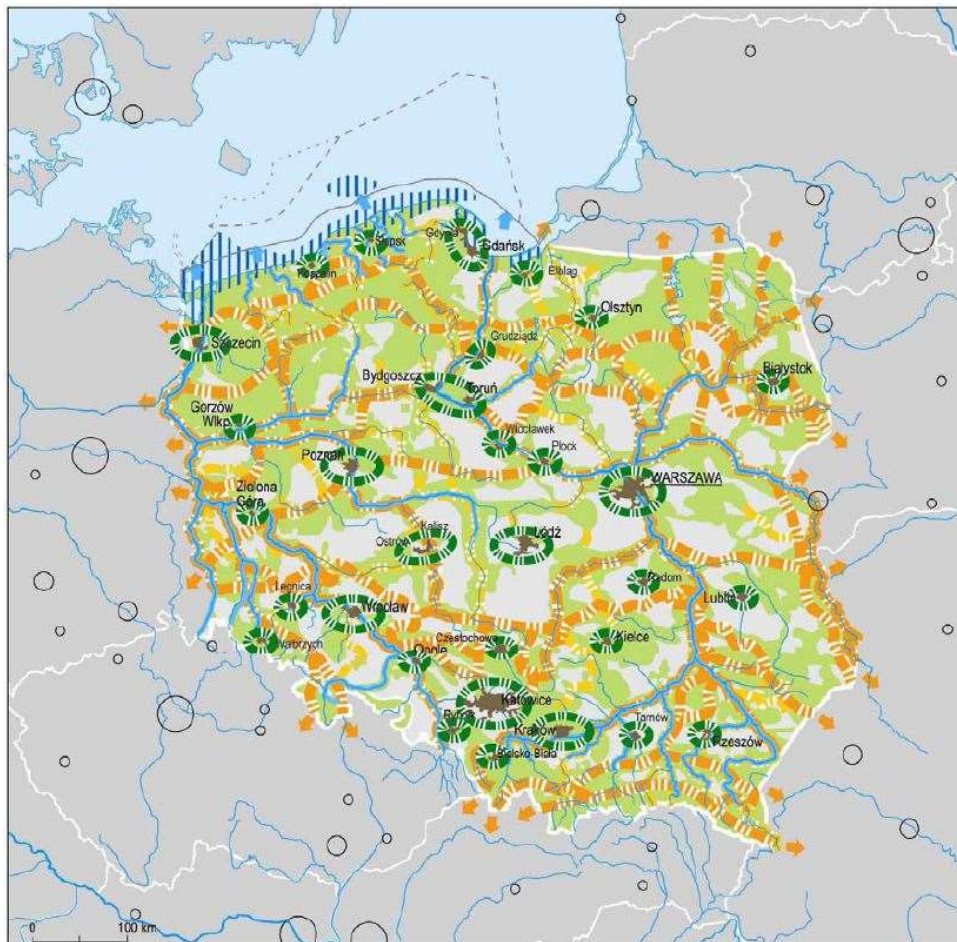
Celem Strategicznym KPZK 2030 jest:

„Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.” Do realizacji Celu Strategicznego ustanowiono 6 celów polityki przestrzennej. Na potrzeby niniejszej pracy zrezygnowano z omawiania wszystkich sześciu celów Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2016, skupiono się na Celu 4. (Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski), gdzie omówiona została koncepcja zielonych pierścieni wokół największych miast Polski.

⁶⁶ KSOCh (Krajowy System Obszarów Chronionych) to określenie systemu tworzonego w Polsce w XX wieku, składającego się z parków narodowych (PN), rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych (PK), obszarów chronionego krajobrazu (OChK) i drobnych form uzupełniających. Budowa systemu rozpoczęta w latach 70. XX wieku nie została zakończona, a po zmianie ustawy o ochronie przyrody w 2004 r. system stracił umocowanie prawne.

Cel (4) Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Cel ten ma być osiągnięty poprzez założenie, iż „w obszarach silnie zurbanizowanych, zwłaszcza w funkcjonalnych obszarach miejskich, wewnątrzmięskie układy ekologiczne zostaną rozbudowane i połączone z obszarami otwartymi przez system zielonych pierścieni, zostanie zachowana także drożność miejskich systemów dolinnych”. Ilość oraz lokalizacja zielonych pierścieni została zaproponowana na grafice załączonej do ilustracji Celu (4).

Rysunek 13 Koncepcja zielonych ekologicznych i zielonych pierścieni wokół miast wojewódzkich wg KPZK 2030.
 Źródło: Za KPZK 2030: Opracowanie MRR na podstawie: M. Degórski, A. Mizgajski, T. Palmowski, Ekspertyzy do KPZK, EKONET-PL, ZBS PAN (W. Jędrzejewski z zespołem).

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Rejony, Miasta, Obszary Wiejskie, 2010 rok

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie⁶⁷ (KSRR) jest dokumentem określającym cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Sposób myślenia zawarty w KSRR jest zgodny z kierunkiem zaproponowanym w *Zielonej Księdze w sprawie spójności terytorialnej – przekształcenie różnorodności terytorialnej w siłę*⁶⁸ postulującej lepsze wykorzystywanie regionalnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych przez terytoria.

*Wizja rozwoju regionalnego Polski do roku 2020 i jej cel strategiczny wpisuje się w wizję rozwoju Polski jako kraju o wysokim poziomie i jakości życia mieszkańców oraz silnej i konkurencyjnej gospodarce, zdolnej do tworzenia nowych miejsc pracy, sformułowaną w głównych krajowych dokumentach strategicznych*⁶⁹. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego +2020 stawia na podniesienie konkurencyjności regionów oraz poprawę jakości życia mieszkańców. W 2020 roku polskie regiony charakteryzować się mają: konkurencyjnością i innowacyjnością, spójnością gospodarczą, społeczną i terytorialną, skutecznością, efektywnością i partnerstwem w realizacji celów rozwojowych oraz bezpieczeństwem ekologicznym, wysokim poziomem i skutecznością ochrony środowiska oraz zasobów przyrodniczych. Podkreśla się znaczenie wykorzystywania endogenicznych potencjałów województw.

Biorąc powyższe uwarunkowania, cel strategiczny polityki regionalnej określony został jako: *Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Osiąganie celu strategicznego odbywać się będzie z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska, przy racjonalnym wykorzystywaniu zasobów środowiska oraz utrzymaniu wysokiego poziomu różnorodności biologicznej, zachowując prawo każdego obywatela do życia w przyjaznym i bezpiecznym dla zdrowia i życia otoczeniu o wysokiej jakości środowiska oraz zasadę równego dostępu do zasobów środowiska*.⁷⁰

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Projekt z 17.12. 2018 r.

Pod koniec 2018 roku opublikowany został projekt Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 kładącej nacisk na rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Strategia określa cel główny, jakim jest „*wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym*”⁷¹.

⁶⁷ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą w dniu 13 lipca 2010 r. M.P. 2011 nr 36 poz. 423

⁶⁸ *Green Paper on Territorial Cohesion, Turning territorial diversity into strength*. COM(2008)616, COM (2008) 616, z dn. 6.10.2008 r.

⁶⁹ Za Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego +2020

⁷⁰ Za Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego +2020

⁷¹ Za Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego +2020

W kontekście niniejszej pracy warto zwrócić uwagę na Cel 1 – Zwiększenie spójności rozwoju kraju oraz w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym oraz podpunkt 1.3 -Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska. W opracowaniu zwraca się również uwagę na problemy regionu Górnego Śląska z zanieczyszczeniem powietrza jako konieczność wskazując jednak tylko wymianę kotłów w domach jednorodzinnych, termomodernizację oraz niskoemisyjny system transportowy. W zakresie środowiska przyrodniczego w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 wskazuje się na konieczność rekultywacji terenów na rozległych obszarach oraz stworzenie mechanizmów ułatwiających zagospodarowywanie terenów pokopalnianych. Poprawa zdegradowanych przyrodniczo obszarów Górnego Śląska jest wskazywana jako jeden z elementów transformacji regionu w miejsce nowoczesne i konkurencyjne na tle innych regionów.

Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 skupiają się głównie na rozwoju gospodarczym i przemysłowym biorąc pod uwagę głównie czynniki ekonomiczne i społeczne. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony jest na razie w fazie projektu, nie przyjęty jeszcze ostatecznie do realizacji.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne Państwo, 2012 rok

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 działa jako elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego działanie zostało określone w znowelizowanej ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz w przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 określa 3 główne Obszary Strategiczne, dla których określono cele pośrednie, w tym cel I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego oraz cel II.6.4 Poprawa stanu środowiska. Cel I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego kładzie nacisk na zwiększenie ilości uchwalanych Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego oraz *"wprowadzenie obowiązku sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych obejmujących: obszary miejskie, a w szczególności metropolitalne, tereny wrażliwe rozwojowo, związane z ochroną i użytkowaniem gospodarczym zasobów naturalnych, dziedzictwa kulturowego, objęte ryzykiem katastrof naturalnych, obszary górskie, obszary dotychczas nie objęte procesem planowania (strefa przybrzeżna, morze terytorialne, wyłączna strefa ekonomiczna) oraz obszary przygraniczne"*.

Cel II.6.4 Poprawa stanu środowiska to przede wszystkim położenie nacisku na zmniejszenie zanieczyszczenie powietrza oraz zanieczyszczenia hałasem, jak i odpowiednie zagospodarowanie odpadami i ściekami.

Krajowa Polityka Miejska 2023; 2015 rok

Krajowa Polityka Miejska 2023 to dokument strategiczny opracowany na potrzeby administracji publicznej miast, jako rozszerzenie zapisów średniookresowej Strategia Rozwoju Kraju 2020. Adresatem dokumentu są jednostki samorządów terytorialnych, które w imieniu mieszkańców miast określają kierunki rozwoju miasta.

Krajowa Polityka Miejska 2023 określa jeden cel główny: *Strategicznym celem polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Jednym z pięciu określonych celów szczegółowych jest natomiast: "Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji"*⁷².

Celem określenia sposobu poprawy przestrzeni zdefiniowano 10 Wątków Tematycznych Krajowej Polityki Miejskiej. Wątek 4.8. Ochrona Środowiska i Adaptacja do Zmian Klimatu wskazuje: *"Zrównoważony rozwój przestrzenny wymaga mieszania funkcji i przeznaczenia terenów w mieście. Zagospodarowanie terenów zurbanizowanych musi uwzględniać kształtowanie spójnej sieci zieleni miejskiej, terenów wodnych, zielonych pierścieni i klinów napowietrzających – zielonej infrastruktury, która korzystnie wpływa na zdrowie mieszkańców, poprawę jakości powietrza, zmniejszenie hałasu, ułatwia migracje zwierząt oraz poprawia atrakcyjność miast dla mieszkańców i inwestorów, nadając specyficzny charakter ich dzielnicom. Zarządzanie „błękitno-zieloną” infrastrukturą powinno łączyć funkcje ekologiczne z rekreacyjnymi (integracja z małą infrastrukturą, ciągami pieszo-rowerowymi, skwerami itd.). Istnieje także konieczność stosowania w procesach planowania, projektowania i realizacji ciągów komunikacyjnych kompleksowych rozwiązań uwzględniających zieleni wysoką jako elementu zielonej infrastruktury, mającego ogromny wpływ na jakość przestrzeni i życia mieszkańców."*⁷³.

3.2 Zielone pierścienie w regionalnych dokumentach planistycznych.

W opracowaniach planistycznych (planach, studiach, ekspertyzach) wszystkich wielkich miast i ich obszarów funkcjonalnych zagadnienia kształtowania warunków środowiskowych oraz zachowania wartości przyrodniczych jest podejmowane z należytą uwagą ale podejście a także rezultaty prac zależą od skomplikowanego splotu różnych uwarunkowań. W szczególności myśl o kształtowaniu otaczających miasto zielonych pierścieni jest obecna od wielu dziesięcioleci. Wspomniany wyżej Poznań już w 1932 roku otrzymał tego rodzaju opracowanie autorstwa Władysława Czarneckiego. Niektóre obszary jak na przykład Gdańsk-Sopot-Gdynia w zasadzie mogłyby się ograniczyć do konserwowania naturalnego stanu rzeczy. Trójmiasto jest bowiem otoczone w jednej strony Morzem Bałtyckim z drugiej zaś pasmem wzgórz (Moreną), które razem wypełniają warunki zielonego pierścienia. Obserwuje się jednak, tak jak w przypadku zielonych pierścieni Seulu czy Adelajdy nieustanną presję inwestycyjną na zielone tereny a także „przelewianie się” urbanizacji poza nie. Inne wielkie miasta nie tyle muszą bronić, jak Trójmiasto swoich zielonych pierścieni co po prostu je budować.

Poniżej wybrano i opisano dokładniej to zagadnienie dla Warszawy, Wrocławia i Lublina.

⁷² Krajowa Polityka Miejska 2023; 2015 rok

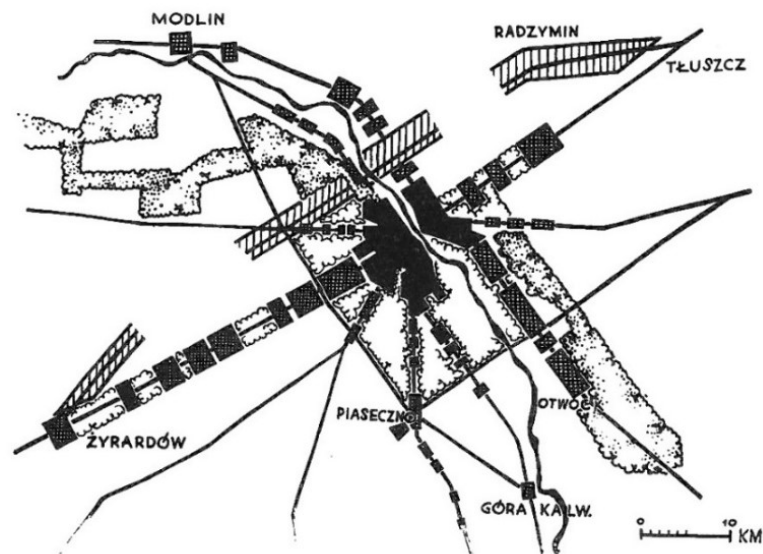
⁷³ *Ibidem*

3.2.1 Zielony Pierścień Warszawy

Warszawa Funkcjonalna

Projekt regionu warszawskiego znany pod hasłem Warszawa Funkcjonalna był odpowiedzią na problemy miasta, które przez ponad 100 lat rozwijało się nieodpowiednio pod zaborem rosyjskim. Zakaz rozbudowy miasta na zewnątrz związany był z utworzeniem Twierdzy Warszawa i planowanego okolenia miasta systemem cytadel i budowli wojskowych. Skutkiem tych działań centrum miasta było przeludnione i tłoczne.

Projekt "Warszawa Funkcjonalna" został zaprezentowany po raz pierwszy w 1934 roku na kongresie CIAM⁷⁴ w Londynie i został bardzo pozytywnie przyjęty przez takie sławy architektury jak Le Corbusier oraz Walter Gropius. Idea rozwoju Warszawy polegała na rozwoju wzdłuż dwóch prostopadle do siebie zlokalizowanych osi (*Rysunek 14 Schemat układu osiedli i głównych szlaków komunikacyjnych na planie regionalnym Warszawy*). Wzdłuż osi tych znajdować się miały pasy uzbrojenia, a wzdłuż pasów zlokalizowana miała być komunikacja, tereny mieszkaniowe oddzielone izolacyjnymi pasami zieleni oraz tereny przemysłowe. Układ funkcjonalny przedstawiony na rysunkach przypominał ogłędającym ważkę i tak później był przedstawiany. Jednym z elementów planu było rozdzielanie zatłoczonych dzielnic mieszkalnych klinami z pasów zieleni, który to plan rozpoczęto realizować po II Wojnie Światowej podczas odbudowy zniszczonego miasta.

Rysunek 14 Schemat układu osiedli i głównych szlaków komunikacyjnych na planie regionalnym Warszawy. Czarnymi prostokątami oznaczono osiedla mieszkaniowe, symbolicznie zaznaczona również zieleni izolacyjna pomiędzy nimi. Opracowanie Biura Planu Regionalnego Warszawy, 1935 rok. Źródło: Chmielewski J., Syrkus S.; *Warszawa Funkcjonalna. Przyczynek do urbanizacji regionu Warszawskiego*; Fundacja Centrum Architektury; Warszawa; 2013

Zielony Pierścień Warszawy

Pojęcie Zielony Pierścień w kontekście Warszawy zaczęło się pojawiać dzięki profesorowi Witoldowi Plapisowi, architektowi działającemu w latach 50-tych w Biurze Odbudowy Warszawy

⁷⁴ Congrès International d'Architecture Moderne - Międzynarodowy Kongres Architektury Nowoczesnej

i jego programowi zalesiania okolic Warszawy. Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów 1 stycznia 1971 roku powołano Warszawski Zespół Leśny (*Rysunek 15 Warszawski Zespół Leśny powołany do życia w 1971 roku*), który obejmował 31 200 ha lasów państwowych oraz Kampinoski Park Narodowy, głównie w promieniu 40-50 km od centrum Warszawy. Główną przesłanką utworzenia takiej jednostki było wyodrębnienie i zachowanie wokół Warszawy obszarów leśnych, które pełniłyby funkcje przyrodnicze, jak i stanowiły miejsce rekreacji i wypoczynku mieszkańców stolicy. Skutkiem uchwalonego rozporządzenia, w latach 1972-1977 przeprowadzono szereg działań porządkujących lasy oraz nasadzono około 900 000 drzew i krzewów. Celem podniesienia atrakcyjności turystycznej Warszawskiego Zespołu Leśnego wybudowano wiele miejsc biwakowych oraz wiat leśnych i przede wszystkim 300-kilometrową ścieżkę turystyczną biegnącą dookoła Stolicy. Celem promocji turystyki leśnej wśród mieszkańców Warszawy, do Tygodnika Demokratycznego w 1978 roku dołączano broszury informacyjne w formie przewodników po najciekawszych turystycznie miejscach Warszawskiego Zespołu Leśnego.

Rysunek 15 Warszawski Zespół Leśny powołany do życia w 1971 roku. Źródło: http://www.jablonna.warszawa.lasy.gov.pl/historia#.WUVyCzVSD_w; dostęp: 2018-06-17

W 1978 roku uchwalono Perspektywiczny Plan Zagospodarowania Województwa Stołecznego Warszawskiego. W planie tym określa się następujące zasady dla kształtowania i ochrony środowiska: zahamowanie koncentrycznego narastania zabudowy miejskiej i wprowadzenie wgląd miasta klinów zieleni, połączenie zielni wewnątrzmijskiej z otwartym krajobrazem podmiejskim, wykorzystanie doliny Wisły jako naturalnej osi zieleni, systemu schładzania miasta oraz naturalnego korytarza przewietrzającego oraz wykorzystanie zieleni izolacyjnej do zmniejszenia negatywnego oddziaływania tras komunikacyjnych i zakładów przemysłowych. Brak odniesienia do Warszawskiego Zespołu Leśnego i zielonego pierścienia⁷⁵.

Rysunek 16 Perspektywiczny Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Stołecznego Warszawy. Zasady Ochrony i Kształtowania Środowiska/ Źródło: Niemczyk M. i inni; Perspektywiczny Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Stołecznego Warszawy

Po roku 2000 coraz częściej pojawiać się zaczęły ponowne głosy w sprawie konieczności ukształtowania systemu przyrodniczego wokół Warszawy. Na defragmentację obszarów przyrodniczych, które docelowo mogłyby stanowić na przykład zielony pierścień wokół stolicy wskazywał prof. Przemysław Śleszyński, w publikacji pt. „Warszawa i Obszar Metropolitalny Warszawy a Rozwój Mazowsza”, która była wydawana w ramach serii Trendy Rozwojowe Mazowsza: *"Następuje defragmentacja krajobrazu, deforestacja, zanikanie naturalnych układów ekologicznych oraz rozrywany jest obszar zieleni, który mógłby stanowić tzw. zielony pierścień Warszawy. Na Obszarze Metropolitalnym Warszawy można wydzielić najważniejsze rejony problemowo-środowiskowe: obrzeże Puszczy Kampinoskiej, Lasy Chojnowskie, Zalew Zegrzyński, Mazowiecki Park Krajobrazowy, okolice Konstancina-Jeziornej oraz obszary wzdłuż tras wylotowych z Warszawy"*⁷⁶.

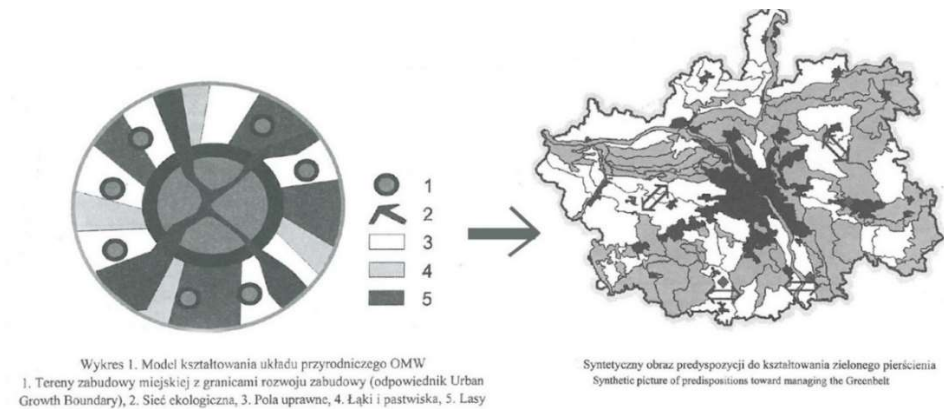
Szczegółowe założenia związane z siecią ekologiczną Obszaru Metropolitalnego Warszawy przyjęły i opisały w opublikowanym w 2006 roku artykule Barbara Szulczewska i Agata Cieszewska⁷⁷, które zaproponowały stworzenie wewnątrz metropolitalnej sieci ekologicznej połączonej z zielonym pierścieniem okalającym Obszar Metropolitalny Warszawy. Pod uwagę zostały wzięte nie tylko tereny leśne oraz objęte formą ochrony przyrody, ale również pola

⁷⁵ Niemczyk M. i inni; Perspektywiczny Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Stołecznego Warszawy; Warszawa; 1982

⁷⁶ Śleszyński P.; Warszawa i Obszar Metropolitalny Warszawy a Rozwój Mazowsza; Warszawa; 2012 https://www.igipz.pan.pl/tl_files/igipz/ZGMiL/osoby/sleszynski/trm_nr8_lekki.pdf; Warszawa, 2012

⁷⁷ Szulczewska B., Cieszewska A.; *Układ przyrodniczy obszaru metropolitalnego: sieć w pierścieniu, czy pierścień w sieci*; Żywiotowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006

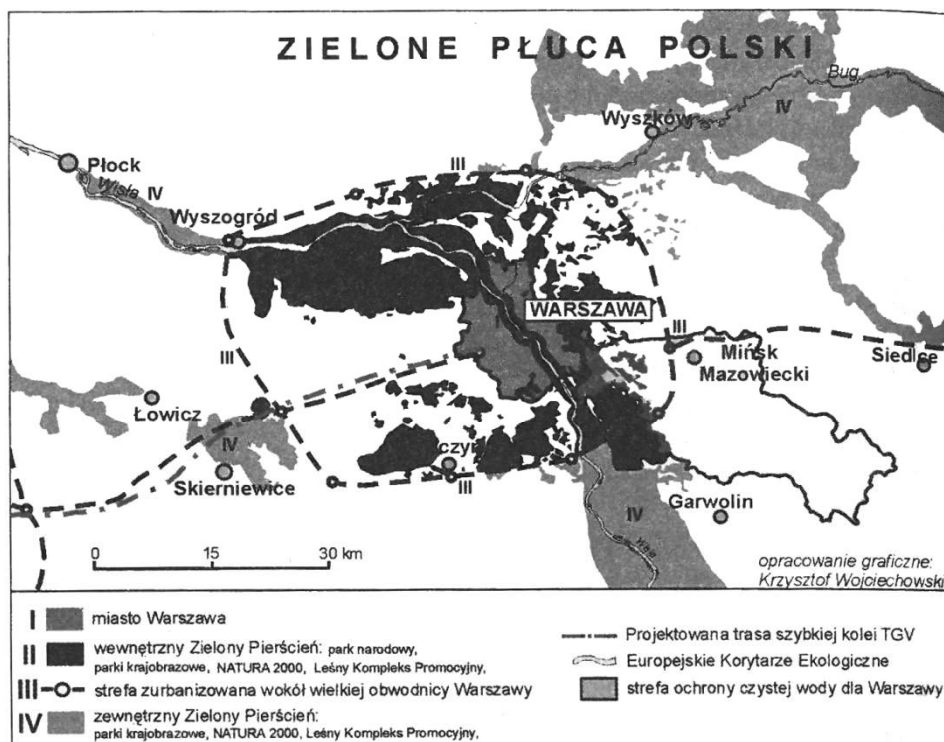
uprawne i łąki jak i wody powierzchniowe, które pełnić mogą funkcje przyrodnicze. Autorki analiz wykluczyły z tych obszarów natomiast tereny przeznaczone pod przyszłą zabudowę w Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin i planach miejscowych, co nadało zaproponowanej strukturze realnych kształtów.

Rysunek 17 Droga od wyjściowego modelu kształtowania układu przyrodniczego OWM do schematu w wytypowanych obszarach o predyspozycji do kształtowania zielonego pierścienia na terenie OWM. Źródło: Szulczewska B., Cieszevska A.; *Układ przyrodniczy obszaru metropolitalnego: sieć w pierścieniu, czy pierścień w sieci; Żywiotowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem* komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006

Również w 2006 roku profesor Stefan Kozłowski w opublikowanym artykule⁷⁸ podejmuje próbę delimitacji wewnętrznego i zewnętrznego pierścienia Warszawy opierając się o istniejące formy ochrony przyrody (Kampinoski Park Narodowy, Chojnowski Park Krajobrazowy, część Mazowieckiego Parku Krajobrazowego oraz wiślaną strefę sieci Natura 2000, która jest unikatem, gdyż Warszawa jest jedyną stolicą europejską, w której granicach znajduje się obszar objęty programem Natura 2000) oraz proponuje nowe strefy do łączenia w system obszarów chronionych. Wskazuje on również na szereg nieprawidłowości związanych z gospodarką przestrzenną oraz podejściem do terenów otwartych i zielonych.

⁷⁸ Kozłowski S.; *Propozycje Zielonych Pierścieni w obszarze metropolitalnym Warszawy; Żywiotowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem* komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006

Rys. 34. Przyrodnicze funkcje Obszaru Metropolitalnego Warszawy
The natural functions of the Warsaw Metropolitan Area

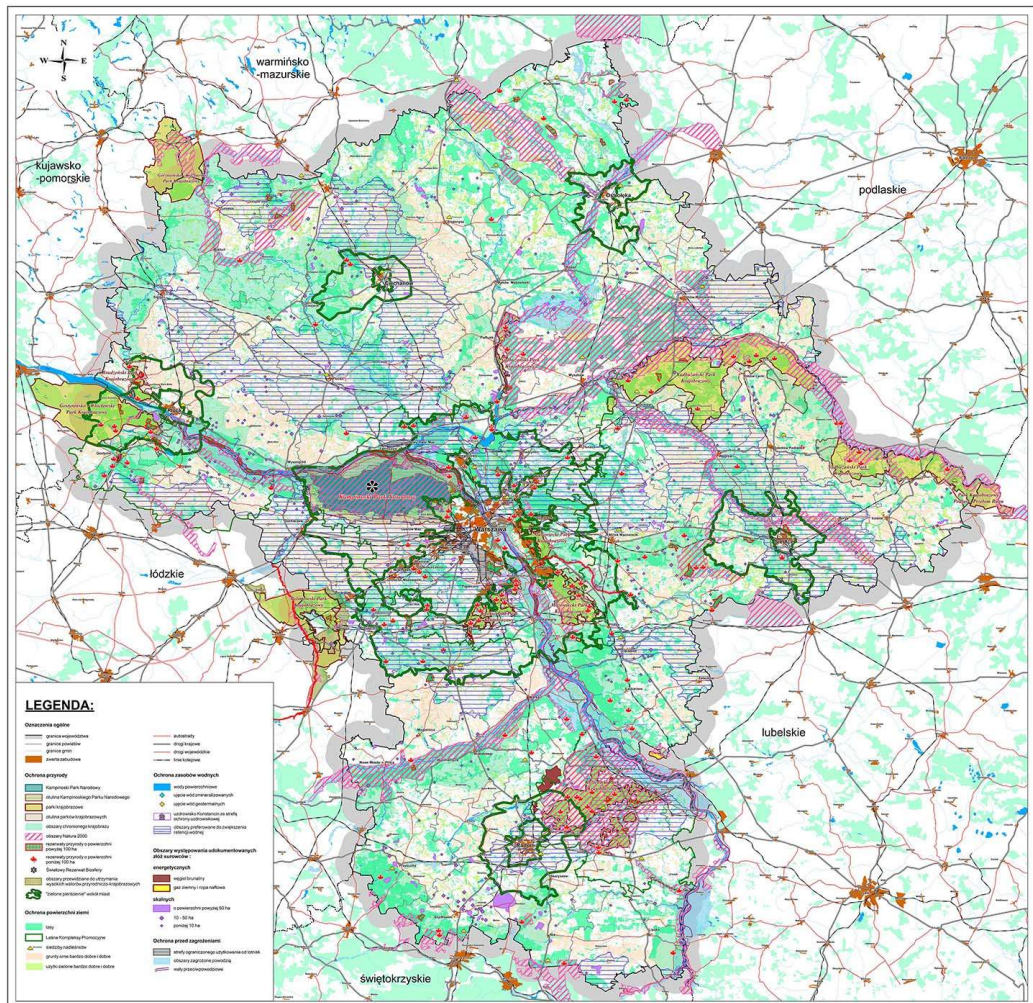
Rysunek 18 Propozycja Zielonego Pierścienia Warszawy wg propozycji prof. Stefana Kozłowskiego z 2006 roku. Proponowany Zielony Pierścień wg koncepcji składa się z dwóch części - wewnętrznej (II) oraz zewnętrznej/uzupełniającej (IV). Źródło: Kozłowski S.; *Propozycje Zielonych Pierścieni w obszarze metropolitalnym Warszawy; Żywiotowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006*

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego z 2014 roku określa politykę poprawy struktury przestrzennej i funkcjonalnej województwa wskazując, iż *"całość obszaru zurbanizowanego powinna być zamknięta strefą zielonego pierścienia, bezpośrednio powiązanego z przestrzeniami ekstensywnego użytkowania w miastach (parki, zieleńce, skwery, doliny cieków wodnych"*⁷⁹. Polityka kształtowania i ochrony zasobów i walorów przyrodniczych oraz poprawy standardów środowiska powinna być realizowana między innymi poprzez *"tworzenie zielonego pierścienia przede wszystkim wokół Warszawy, Radomia oraz Płocka poprzez ochronę i kształtowanie układu terenów otwartych, położonych poza zwartą zabudową i powiązanych funkcjonalnie z miastem"*⁸⁰. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego delimituje obszary zielonych pierścieni zarówno na planszy pokazującej środowisko przyrodnicze, jak i kierunki rozwoju. Autorzy dokumentu podkreślają dodatkową rolę zielonych pierścieni, jak narzędzia zapobiegającego nadmiernemu rozrostu miast, co wydaje się najważniejsze przy dynamicznie rozwijającej się Warszawie.

⁷⁹ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

⁸⁰ Ibidem

Delimitując zakres zielonego pierścienia starano się, aby jego obszar obejmował nie tylko tereny zielone nie zabudowane, ale również tereny o wysokiej wartości przyrodniczej i krajobrazowej, a Zielony Pierścień pomógłby utworzyć korytarze ekologiczne.

Rysunek 19 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego - Środowisko Przyrodnicze. Ciemnozieloną kreską zaznaczone Zielone Pierścienie wokół Warszawy, Płocka, Ciechanowa, Otwocka, Siedlec oraz Radomia. Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego; <http://bip.mazovia.pl/komunikaty--konsultacje-spoeczne/komunikaty/art,2026,plan-zagospodarowania-przestrzennego-województwa-mazowieckiego.html>; dostęp: 2017-06-16

W 2016 roku uchwalono Strategię Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030, w której wskazuje się: "W OMW⁸¹ znajduje się dużo obszarów zielonych, jednak negatywne oddziaływanie Warszawy na środowisko naturalne powinno zostać zmniejszone. Najlepszym sposobem jest świadome kształtowanie polityki przestrzennej w obszarze metropolitalnym (z uwzględnieniem ochrony terenów zielonych) oraz stopniowe przechodzenie na bardziej ekologiczną energię oraz wsparcie i promocja w zakresie OZE" oraz "Pomimo wysokiej dostępności terenów zielonych w OMW brakuje miejsc rekreacji oraz spotkań.

⁸¹ OMW - Obszar Metropolitalny Warszawy

Szczególnie dotknięte tym problemem są gminy pozbawione miejsca uznawanego za centrum⁸². Pomimo faktu, iż podczas prac przygotowawczych do delimitacji Obszaru Metropolitalnego Warszawy sporządzono szereg roboczych koncepcji kształtowania struktury przyrodniczej na jego obszarze, w Strategii Rozwoju Obszaru Metropolitalnego takie założenia się nie znalazły.

3.2.2 Zielony Pierścień Wrocławia

Od 2014 roku trwają prace nad utworzeniem Zielonego Pierścienia dookoła Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, zainspirowane również przez Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Opracowano *"Projekt optymalnego układu zielonej infrastruktury na obszarze Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WrOF)"*⁸³, który jest autorską koncepcją opracowaną w Instytucie Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu i w której przeprowadzono szereg analiz, by następnie po syntezie danych wykreować optymalny kształt zielonej infrastruktury. Na podstawie analiz zaproponowano trzy pierścienie:

- pierwszy R1 - pełny, mieszczący się w granicach administracyjnych miasta Wrocławia i stanowiący jego nieprzekraczalną granicę
- drugi R2 - niezamknięty pierścień, łączący najważniejsze przestrzenie ekologiczne w ramach Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego. Ma spełniać zarówno funkcje przyrodnicze i turystyczne, jak i być barierą ograniczającą rozbudowę terenów gospodarczych Wrocławia
- trzeci R3 - również nie zamknięty, wymagający działań uzupełniających rekultywacyjnych, o funkcji wybitnie turystyczno- rekreacyjnych

oraz elementy uzupełniające:

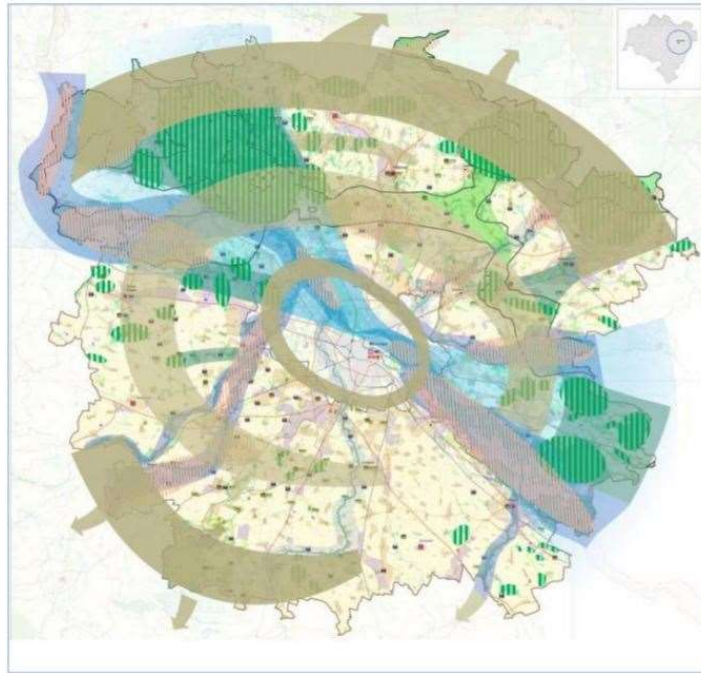
- Kliny zieleni w postaci dolin rzecznych (D) - doliny Oławy, Bystrzycy, Strzegomki, Dobrej oraz Ślęzy
- osnowę - czyli doliny Odry i Widawy, która tworzy charakterystyczny kształt przypominający klepsydrę

⁸² *Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030*;

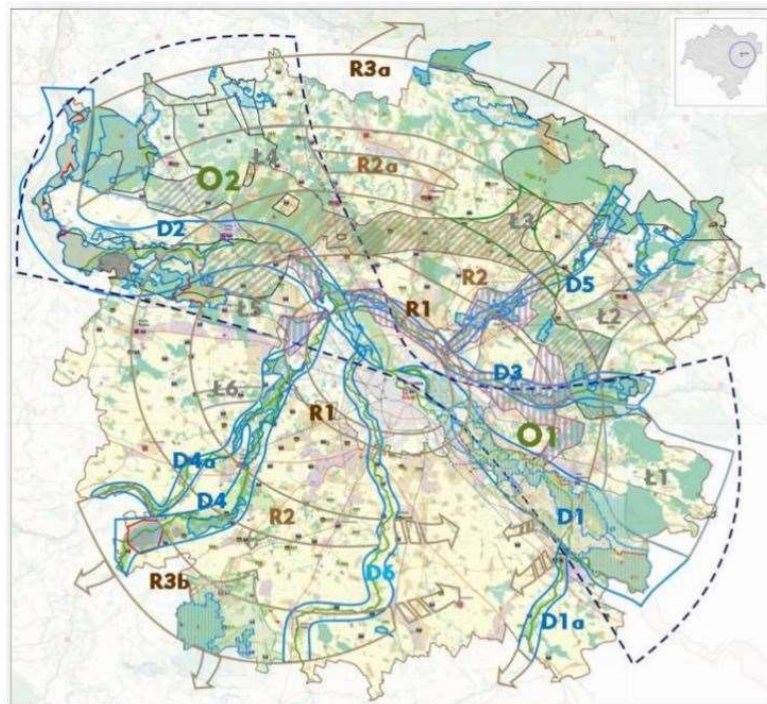
<http://omw.um.warszawa.pl/programowanie-rozwoju-obszaru-metropolitalnego-warszawy/strategia-rozwoju-obszaru-metropolitalnego-warszawy-do-roku-2030/>; Warszawa, 2016

⁸³ Pracowania Studialno-Projektowa Instytutu Architektury Krajobrazu Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Niedźwiecka – Filipiak I., Potyrała J., Filipiak P., *Projekt optymalnego układu zielonej infrastruktury na obszarze Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WrOF)*; Wrocław; 2014

https://www.irt.wroc.pl/irt_wroclaw/web/uploads/pub/news/news_282/text/Zielona%20infrastruktura%20WrOF.pdf; dostęp 2019-04-29

Rysunek 20 Synteza planu - System pierścieni łączących najważniejsze elementy zielonej infrastruktury Wrocławia. Źródło: Niedźwiecka-Filipiak I., Potyrała J., Filipiak P.; *Projekt optymalnego układu zielonej infrastruktury na obszarze Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WrOF)*; Pracownia Studialno-Projektowa Instytutu Architektury Krajobrazu we Wrocławiu; Wrocław, 2014

Rysunek 21 Delimitacja obszaru Zielonego Pierścienia Wrocławia z podziałem na podstawowe funkcje: R - pierścienie; D - zielone kliny; O - podstawowa osnova tj. rzeka Odra. Źródło: Niedźwiecka-Filipiak I., Potyrała J., Filipiak P.; *Projekt optymalnego układu zielonej infrastruktury na obszarze Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WrOF)*; Pracownia Studialno-Projektowa Instytutu Architektury Krajobrazu we Wrocławiu; Wrocław, 2014

Podczas typowaniu obszarów Zielonego Pierścienia Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego, autorzy opracowania bazowali na Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gmin. Zwracają jednak uwagę, iż aby móc zrealizować zaproponowany układ systemu zieleni, należy wprowadzić do Studiów korekty.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego uchwalony w kwietniu 2014 roku podobnie, jak Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, nie delimituje obszaru zielonego pierścienia, jednak wskazuje na konieczność jego wykonania w opracowaniu tekstowym powołując się na zapisy Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

3.2.3 Zielony Pierścień Lublina

Pojęcie Zielonego Pierścienia wokół Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego pojawia się zazwyczaj nie w kontekście zabezpieczenia terenów zielonych dla mieszkańców miasta, ale w kontekście jego rozlewania się na obszary wiejskie. Zbigniew Borchulski w opublikowanym w 2006 roku artykule⁸⁴ następująco definiuje cel powstania Zielonego Pierścienia wokół Aglomeracji Lubelskiej: *"kontrolowanie żywiołowego rozprzestrzeniania się wielkich obszarów zurbanizowanych oraz wspomaganie realizacji miasta poprzez skłanianie do wtórnego i pełniejszego wykorzystania zdegradowanych i innych terenów w granicach miasta, a także ochrona terenów podmiejskich przed dewastacją"*. Autor wskazuje również na postępującą degradację krajobrazu kulturowego wsi podlubelskiej, która z krajobrazu typowo rolniczego przekształca się w teren podmiejski.

W uchwalonym w 2009 roku Studium Urbanizacji Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego⁸⁵ identyfikuje się obszar Zielonego Pierścienia Lublina jako obszar problemowy, o chaotycznej zabudowie podmiejskiej i z szybko postępującą degradacją środowiska naturalnego. Zwraca się uwagę, iż w wielu miejscach *"presja inwestycyjna pochłonęła otwartą przestrzeń 'zielonego pierścienia', dla której przewidywano pierwotnie głównie funkcje ekologiczne"*⁸⁶. Zwrócono również uwagę, iż przedstawione we wcześniejszych opracowaniach delimitacje Zielonego Pierścienia miast Lublin i Świdnik są już nie aktualne. Podkreśla się, że zapisy o konieczności ochrony obszaru Zielonego Pierścienia powinny pojawiać się i być egzekwowane od Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, Planu Zagospodarowania Obszaru Metropolitalnego, po Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Województwa.

Uchwalony w 2015 roku Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego określa wizję rozwoju zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego. Jednym z nich jest delimitacja Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego oraz stworzenie wokół niego zielonego pierścienia: *"Istotnym jego elementem będzie zielony pierścień (Green Belt) obejmujący tereny otwarte i ekologicznie aktywne (lasy, doliny rzeczne), który kanalizować*

⁸⁴ Borchulski Z.; *Próba kształtowania Zielonego Pierścienia w obszarze aglomeracji Lubelskiej*; Żywiołowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006

⁸⁵ Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie; Studium urbanizacji Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego; Lublin; 2009

⁸⁶ Ibidem

będzie rozwój urbanizacji powstrzymując żywiołowe rozlewanie się zabudowy w obszarach podmiejskich. Funkcjami komplementarnymi pierścienia będą: ochrona i zwiększanie bazy terenów rekreacyjnych wokół miast oraz stabilizacja i rozwój gospodarki rolnej na tych terenach (zachowanie strefy żywicielskiej miasta)⁸⁷. Plan wskazuje również na ważną rolę zielonego pierścienia przy prawidłowym kształtowaniu terenów podmiejskich (Kierunki Rozwoju Przestrzennego) oraz przypisuje mu poniższe funkcje:

- *„ochrony struktury ekologicznej z pozostałościami przyrody zbliżonej do naturalnej i osobliwościami przyrodniczo-krajobrazowymi,*
- *ochrony struktury przestrzennej przed semiurbanizacją i chaotyczną urbanizacją, tj. zarówno terenów otwartych niezabudowanych, jak i krajobrazów mozaikowych (drobnoskalowych) z typowym dla terenów podmiejskich dużym zróżnicowaniem fitosocjologicznym zbiorowisk zastępczych i nierzadko o znaczących walorach florystycznych,*
- *buforową, osłabiającą presję miasta na tereny wiejskie,*
- *wypoczynku codziennego i świątecznego dla mieszkańców miast”*

Pomimo tego, iż w treści Planu wskazuje się, iż granica zielonego pierścienia powinna być szczegółowo wskazana w lokalnych dokumentach planistycznych, jednak na planszy przedstawiającej Kierunki Kształtowania Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego ma on wyznaczony obszar i granice.

⁸⁷ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego; Lublin; 2015

Rysunek 22 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego. Kierunki Kształtowania Struktury Funkcjonalno- Przestrzennej Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego. Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego; Lublin; 2015

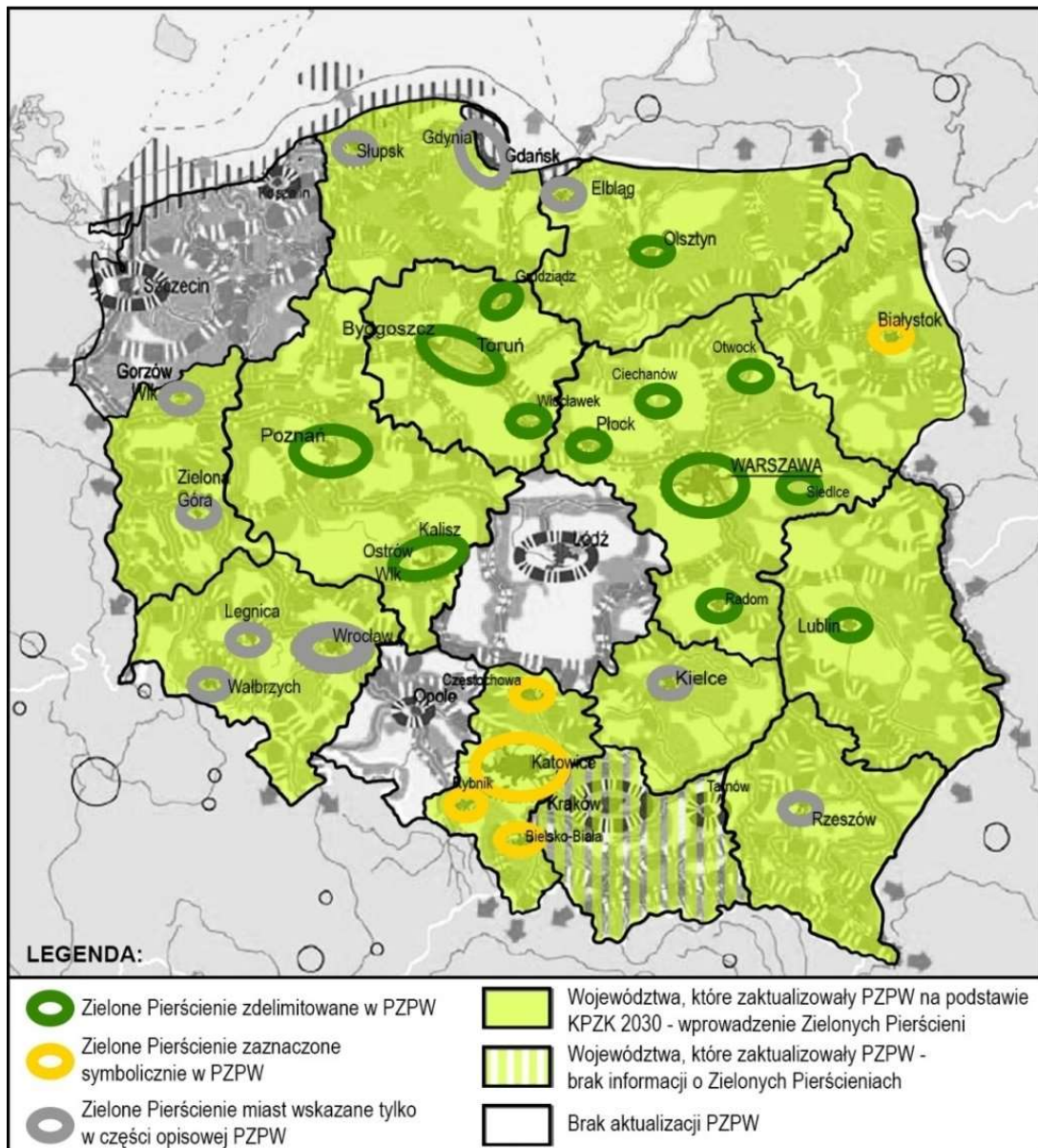
3.2.4 Zielone Pierścienie w Planach Zagospodarowania Przestrzennego Województw - wprowadzenie planów zgodnie z zapisami z Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wskazuje, iż wokół miast należy uwzględnić „obligatoryjne zielone systemy pierścieniowe”, w szczególności dla miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków metropolitalnych i regionalnych. W dokumencie w części rysunkowej wyznaczono 31 takich obszarów - zarówno wszystkie miasta wojewódzkie, jak i miasta silnie rozwijające się, o dużym znaczeniu w kontekście wyznaczonej polityki przestrzennej kraju (Bielsko-Biała, Częstochowa, Elbląg, Grudziądz, Kalisz z Ostrowem Wielkopolskim, Koszalin, Legnica, Płock, Radom, Rybnik, Słupsk, Tarnów, Wałbrzych, Włocławek).

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, obowiązująca od grudnia 2011, wprowadziła nowe wytyczne dla Planów Zagospodarowania Przestrzennego Województw, co spowodowało konieczność aktualizacji. Do dnia 31 grudnia 2018 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa zaktualizowało 13 z 16 województw.

Tabela 1 Stan wprowadzenia Zielonych Pierścieni do Planów Zagospodarowania Przestrzennego Województw.
Opracowanie własne.

L.p	Województwo	Wprowadzenie Zielonych Pierścieni w PZPW	Komentarz
1.	Dolnośląskie	TAK	Zielony Pierścień wprowadzony w części opisowej. Brak delimitacji.
2.	Kujawsko-Pomorskie	TAK	Zielony Pierścień wprowadzony w części opisowej i zdelimitowany w części graficznej.
3.	Lubelskie	TAK	Zielony Pierścień wprowadzony w części opisowej i zdelimitowany w części graficznej.
4.	Lubuskie	TAK	Zielony Pierścień wprowadzony w części opisowej. Brak delimitacji.
5.	Łódzkie	NIE	Brak PZPW uchwalonego po KPZK 2030
6.	Małopolskie	NIE	Nowo uchwalony PZPWM nie ustanawia Zielonego Pierścienia wokół wskazanych w KPZK 2030 miast.
7.	Mazowieckie	TAK	W PZPWM zaproponowano i zdelimitowano Zielone Pierścienie wokół 6 miast - Warszawy, Płocka, Ciechanowa, Otwocka, Siedlec oraz Radomia (w KPZK 2013 wskazano Zielone Pierścienie wokół Warszawy, Płocka i Radomia).
8.	Opolskie	NIE	Brak PZPW uchwalonego po KPZK 2030
9.	Podkarpackie	TAK	Zielony Pierścień wprowadzony w części opisowej. Brak delimitacji
10.	Podlaskie	TAK	Zielony Pierścień wprowadzony w części opisowej. Brak delimitacji. Zielony Pierścień zaznaczony symbolicznie na Planie Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego Białegostoku.
11.	Pomorskie	TAK	Zielone Pierścienie wprowadzone w części opisowej. Brak delimitacji. Zielony Pierścień pojawia się również w części opisowej do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot 2030
12.	Śląskie	TAK	PZPWŚI symbolicznie wprowadza zielone pierścienie wokół miast wskazanych w ZPK 2030 - Aglomeracji Górnośląskiej, Częstochowy, Bielska-Białej i Rybnika. Brak delimitacji Zielonych Pierścieni.
13.	Świętokrzyskie	TAK	Zielony Pierścień wprowadzony w części opisowej. Brak delimitacji
14.	Warmińsko-Mazurskie	TAK	Delimitowany Zielony Pierścień wokół miasta wojewódzkiego - Olsztyna. Brak delimitacji dla również wskazanego w KPZK2013 Elbląga.
15.	Wielkopolskie	TAK	PZPWW wprowadza i delimituje zielone Pierścienie wskazane w KPZK 2030 - Poznania i wspólny pierścień miast Kalisz - Ostrów Wielkopolski.
16	Zachodniopomorskie	NIE	Brak PZPW uchwalonego po KPZK 2030
	Podsumowanie:	3 x NIE / 13 x TAK	

Rysunek 23 Schemat pokazujący implementację Zielonych Pierścieni do Planów Zagospodarowania Przestrzennego Województw. Opracowanie własne na podstawie artykułu: Wyrzykowska A.; Zielone pierścienie w planach przestrzennego zagospodarowania województw – analiza zapisów; Czasopismo Sopotkiej Szkoły Wyższej; wyd. 12 II 2017; Sopot; 2017

W KPZK 2030 jak i w polskim prawodawstwie brak jest sprecyzowanych wymagań do zakresu i formy opracowania koncepcji zielonych pierścieni miejskich obszarów funkcjonalnych, co skutkuje brakiem spójności w sposobie wprowadzania ich do dokumentów planistycznych na poziomie wojewódzkim. Skutkiem tego stanu jest delimitacja tylko 13 zielonych pierścieni z 31 wskazanych w KPZK 2030. Wyłącznie 5 z 13 województw (wielkopolskie, lubelskie, mazowieckie, kujawsko-pomorskie i warmińsko - mazurskie) zdelimitowały i opisały sposób działania zielonego pierścienia. W pozostałych zaktualizowanych PZPW informację o zielonych pierścieniach potraktowano wzmiankowo, co nie daje wytycznych do implementacji elementów zielonych pierścieni do Studiów Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin ani Planów Miejsowych. Tam gdzie zielone pierścienie zdelimitowano można dostrzec holistyczne podejście do ich kształtowania. Rozumie się je jako złożone systemy terenów

otwartych (niezurbanizowanych) – niekoniecznie otaczających „pierścieniem” obszar miasta. Mają one zróżnicowaną strukturę, pokrycie i pełnią różnorodne funkcje: przyrodnicze, środowiskowe, infrastrukturalne (ochrona przeciwpowodziowa), rekreacyjne, regulacyjne (granica zabudowy), gospodarcze (strefa żywicielska) itd.

3.2.5 Problemy z implementacją zielonych pierścieni w warunkach polskich

Jak wskazują liczne opracowania (między innymi Kozłowski S.; *Propozycje Zielonych Pierścieni w obszarze metropolitalnym Warszawy*; Żywiotowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006; Szulczewska B., Kaftan J.; *Kształtowanie systemu przyrodniczego miasta; Instytut Gospodarki Przestrzennej i komunalnej*; Warszawa, 1996; Szulczewska B., Cieszevska A.; *Układ przyrodniczy obszaru metropolitalnego: sieć w pierścieniu, czy pierścień w sieci*; Żywiotowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006), problematyka implementacji zielonych pierścieni w polskich warunkach wymaga zmian legislacyjnych oraz organizacyjnych.

1. Pierwszą z nich jest zarządzanie obecnie terenami leśnymi przez Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych, zamiast przez władze miejskie, które mogłyby sprawniej zarządzać terenami Zielonego Pierścienia, jako terenami rekreacji miejskiej.

2. Drugą z nich jest prawo do zabudowy, którą posiada każdy właściciel gruntu oraz brak pojęcia "ciszy urbanistycznej". W obecnej konstrukcji prawnej każdy, kto posiada grunt nie znajdujący się na obszarze prawnie chronionym, ma możliwość zabudowy swojego terenu. Jest to sytuacja trudna z perspektywy tworzenia zielonych pierścieni dookoła obszarów metropolitalnych, których tereny nie są na tyle atrakcyjne, aby móc je zakwalifikować jako obszar objęty ochroną przyrodniczą, natomiast bardzo potrzebne mieszkańcom jako bliski teren rekreacyjny.

3. Trzecim z nich jest brak pojęcia prawnego zielonego pierścienia, które to zostały wspomniane w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, natomiast nie ma w polskim prawodawstwie opisu ich funkcji.

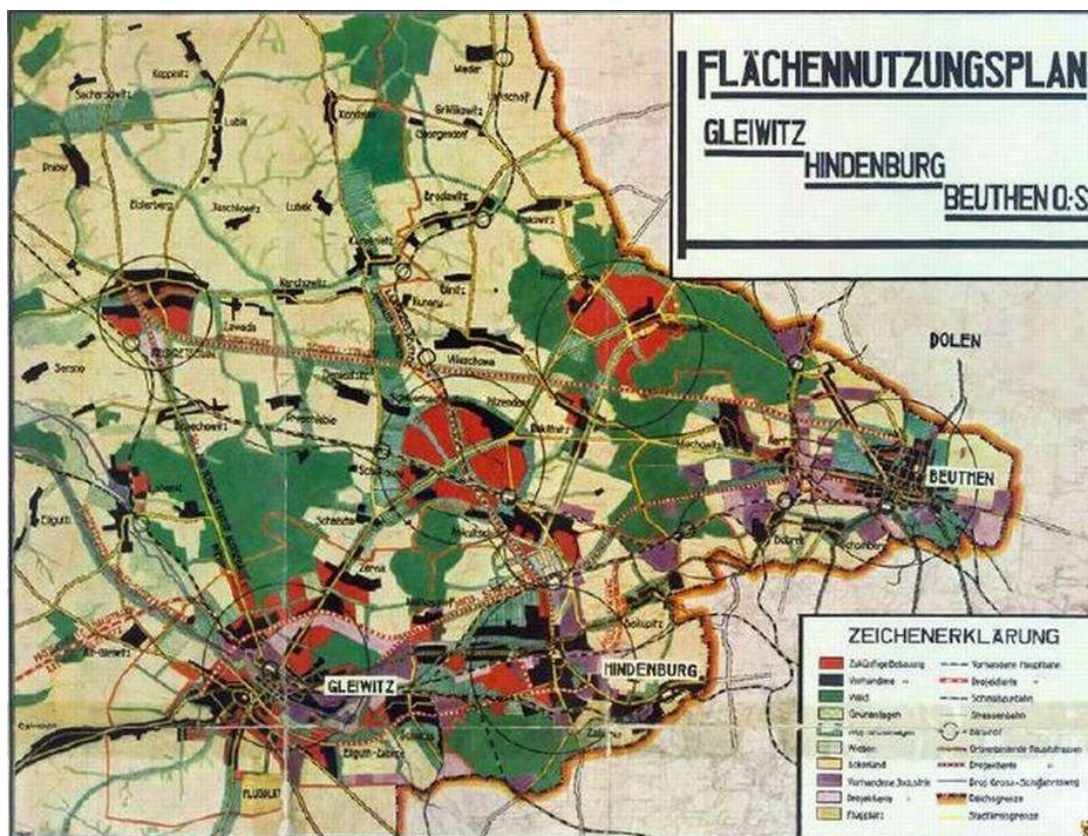
Rozdział 4. Leśny Pas Ochronny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego

4.1. Zagadnienie regionalnych systemów zieleni w planach Aglomeracji Górnośląskiej

Dzisiejszy obszar Województwa Śląskiego obejmuje historycznie tereny śląska i małopolski. W latach 1795-1918 podzielony był pomiędzy Prusy, Rosję i Austro-Węgry. Po I Wojnie Światowej po przeprowadzonym w 1922 roku plebiscycie dokonano kolejnego podziału i zachodnia część Górnego Śląska została po stronie niemieckiej, natomiast wschodnia część Górnego Śląska oraz Zagłębie Dąbrowski zaliczono już do terenów Polski, która odzyskała niepodległość i pojawiła się na mapie świata. Linia graniczna pomiędzy Niemcami, a Polską przecinała na pół spójny jeszcze niedawno organizm. Przedzielone zostały linie kolejowe, kopalnie zostały odcięte od zakładów przerobczych, niejednokrotnie linie graniczne przebiegły przez pola i ogródki. Celem przywrócenia spójności w regionie, po stronie niemieckiej powstał w 1926 roku plan Trójmiasta - Bytom- Gliwice - Zabrze (niem. *Dreistädteinheit Beuthen - Gleiwitz - Hindenburg*), z planem jego kompleksowego zagospodarowania i poprawy jakości miast (*Rysunek 24 Plan zagospodarowania dla trójmiasta Bytom-Gliwice Zabrze*). Jednym z założeń planu było uporządkowanie zieleni miejskiej oraz stworzenie systemu zieleni dla całego rejonu Trójmiasta.

Równoległe po stronie polskiej obszar Górnego Śląska otrzymał w 1920 roku na mocy uchwały polskiego Sejmu Ustawodawczego szeroką autonomię, między innymi pełnię władz ustawodawczych. Tym sposobem dotychczas prowincjonalne niemieckie miasto, jakim były do tej pory Katowice, zostało siedzibą autonomicznego regionu Katowic. Uchwałą sejmiku śląskiego z 1924 roku granice miasta Katowice zostały znacznie rozszerzone dołączając do nich 5 gmin (Bogucice-Zawodzie, Załęże, Dąb, Ligotę i Brynow) i utworzono Wielkie Katowice. Obszar ten jako konglomerat połączonych kilku gmin wymagał sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego. W wyniku konkursu do realizacji przyjęto koncepcje Władysława Czarnockiego i Mariana Spychalskiego, który zakładał urbanizację terenu miasta poprzez zabudowę wolnych działek, zabudowa miała się głównie odbywać w kierunku południowym - Brynowa i Ligoty, a nie północnym, gdzie nie zabudowane tereny były tymi aktywnie eksploatowanymi górnictwo. Koncepcja ta rozwiązywała również szereg problemów komunikacyjnych jak kolizje ruchu lokalnego z ruchem tranzytowym⁸⁸.

⁸⁸ Odorowski W.; Architektura Katowic w latach międzywojennych 1922 – 1939; Katowice; 2013

Rysunek 24 Plan zagospodarowania dla trójmiasta Bytom-Gliwice Zabrze. Kolorem zielonym zaznaczono tereny leśne. Źródło: <http://zabrze.naszemiasto.pl/artikel/slaskie-trojmiasto-beuthen-glewitz-hindenburg-dlaczego-1308321,galop,2242435,t,id,tm,zid.html> (dostęp: 2017-04-25)

Okres po II Wojnie Światowej:

Po II Wojnie Światowej, kiedy obszar Górnego Śląska, ziemi opolskiej i Dolnego Śląska przyłączono do terytoriów Polski kształt oraz nazwa województwa zmieniały się kilkakrotnie. W latach 1945 – 1950 było to Województwo Śląsko – Dąbrowskie obejmujące w przybliżeniu obszar obecnych województw: Śląskiego i Opolskiego. W latach 1950–1975 utworzono Województwo Katowickie, które powstało z wydzielenia z Województwa Śląsko – Dąbrowskiego Województwa Opolskiego i którego kształt pokrywał się w przybliżeniu z obecnym kształtem Województwa Śląskiego. Po przeprowadzonej w 1975 roku reformie administracyjnej z Województwa Katowickiego wydzielono Województwo Bielskie na południu oraz Województwo Częstochowskie na północy. Kształt Województwa Katowickiego powstały w 1975 roku najbardziej pokrywa się z obszarem Aglomeracji Górnośląskiej. Po kolejnej reformie administracyjnej z 1999 roku Województwo Śląskie wróciło do granic zbliżonych sprzed reformy z 1975 roku i w tych granicach funkcjonuje do dnia dzisiejszego.

Ze względu na dużą dynamikę rozwoju oraz priorytetowe traktowanie Śląska jako lokomotywy rozwoju gospodarczego, w historii powojennej dla obszaru Aglomeracji Górnośląskiej w latach 1950 - 2016 opracowano kilkadziesiąt planów, studiów i strategii dla całego województwa czy też Aglomeracji Górnośląskiej. Koncepcje te opierały się na różnych założeniach, opracowywane były również w różnym stopniu dokładności oraz prezentujących różnorakie podejście do tematu systemu obszarów zieleni.

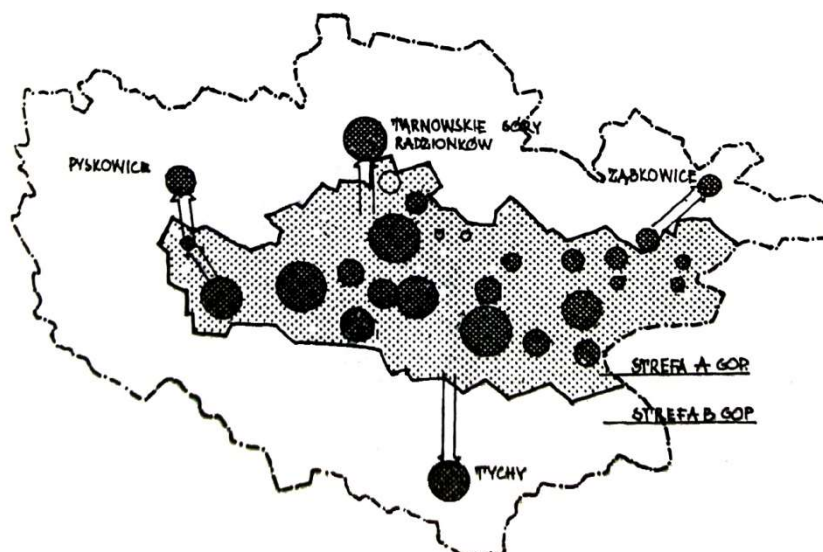
4.1.1 Plan regionalny GOP (1949-1953)

Plan regionalny GOP był pierwszym z planów obejmujących całą powierzchnię okręgu przemysłowego, który po II wojnie światowej znalazł się w granicach Polski. Postanowienia planu regionalnego stanowiły rozwinięcie opracowanego w 1947 roku Studium Planu Krajowego Zagospodarowania Przestrzennego.

Prace nad planem zaczęto od inwentaryzacji całego terenu i wytypowaniu najważniejszych problemów do rozwiązania. Głównymi problemami Górnego Śląska były niespójna infrastruktura, duże przeludnienie osiedli mieszkaniowych, zanieczyszczenie środowiska przez przemysł ciężki oraz brak terenów pod ewentualną rozbudowę sieci osadniczej. Za podstawowe założenia planu uznano wtedy podział regionu obszarami zielonymi umożliwiającymi przewietrzanie. Dodatkowo region GOP podzielony został na dwie strefy (*Rysunek 25 Strefa A oraz B Aglomeracji Górnośląskiej wraz z miastami satelitarnymi*):

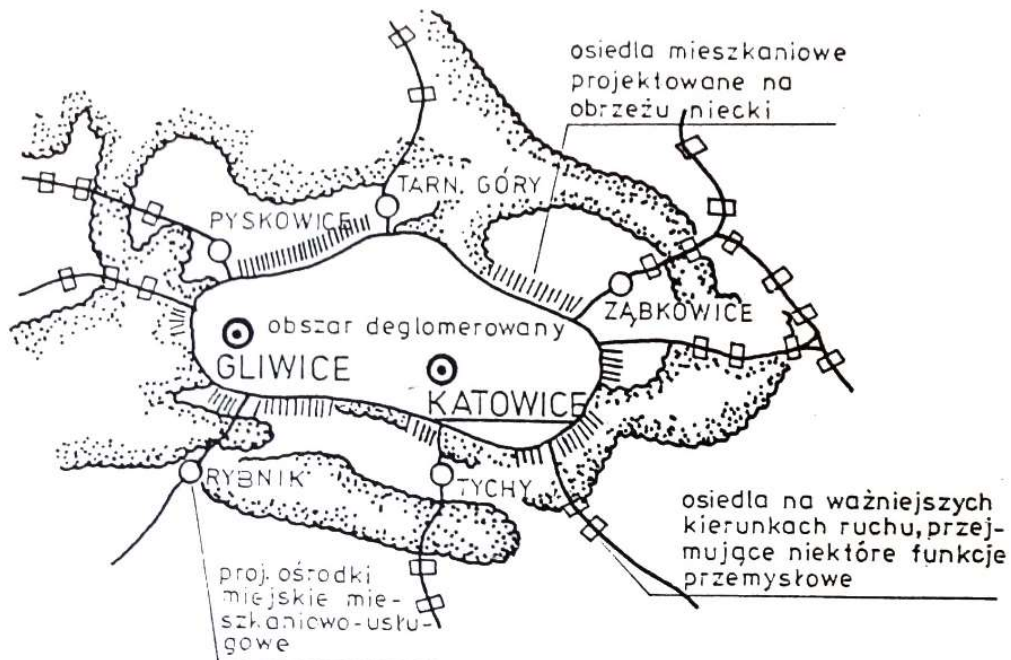
Obszar A - centralną część Górnego Śląska obejmującą teren dużych miast niecki węglowej, o powierzchni około 704 km² - obszar intensywnej eksploatacji górniczej (prawie cały teren obszaru A, na którym nie można było zakładać iż w przyszłości, nawet dalszej, dostępne na nim będą tereny górniczo uspokojone nadające się pod inwestycje mieszkaniowe).

Obszar B - obrzeże okalające obszar A pasmem ok. 10-12 km - bardzo niski poziom eksploatacji górniczej (zaledwie 5%), niski poziom zabudowy, dużo terenów leśnych i łąkowych, liczne nieużytki. Na obszarze B lokowany miał być przemysł nie związany bezpośrednio w wydobywaniem surowców. Na obszarze B miały być lokalizowane nowe miasta satelitarne jak Tychy, Pyskowice oraz rozbudowywane istniejące miasteczka o korzystnych uwarunkowaniach jak Tarnowskie Góry i Żabkowice, Gołonóg, Nowa Halemba, Grodziec, Radzionków. O ile na obszarze A planowano zatrzymanie wzrostu liczby ludności, na obszarze B w związku z rozwojem nowych miast, planowano jej podwojenie w ciągu 20 lat.

Rysunek 25 Strefa A oraz B Aglomeracji Górnośląskiej wraz z miastami satelitarnymi. Źródło: Źródło: Adamczewska-Wejchert H., Wejchert K.; *Jak powstawało miasto : [monografia planowania] Cz. 1.*; Pergamon; Tychy; 1995

Plan ten zakładał poprawę warunków mieszkaniowych na obszarze GOP obszaru A, między innymi poprzez rekultywację terenów poprzemysłowych, zwiększenie udziału terenów przeznaczonych pod zieleni miejską, utworzenie parków leśnych, organizację ośrodków wypoczynkowych na zrehabilitowanych obszarach poprzemysłowych. Planowana była realizacja systemów zieleni poprzez pasy wewnątrz i na zewnątrz obszaru A aglomeracji.

Rysunek 26 Projektowane pasy zieleni pomiędzy wewnętrznymi (deglomerowanymi), a zewnętrznymi (dogęszczanymi) obszarami GOP. Źródło: Tomaszek S.; *Przestrzenne uwarunkowania ochrony i kształtowania środowiska aglomeracji górnośląskiej*; Komisja Urbanistyki i Architektury, PAN Oddział w Katowicach; Katowice; 1989

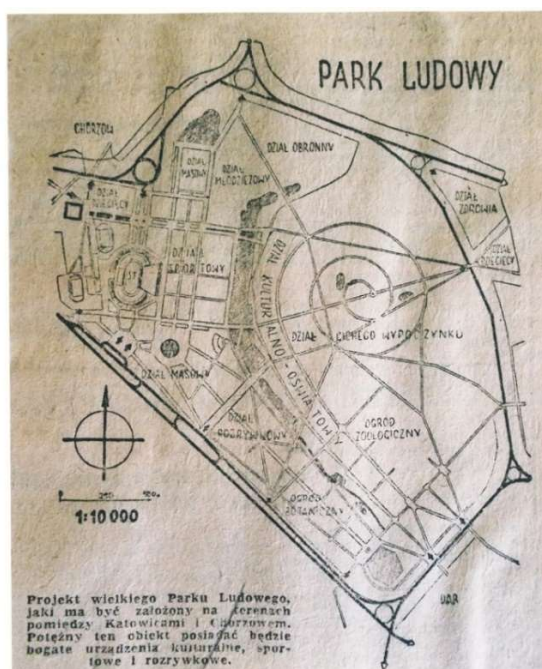
Prace nad planem regionalnym GOP opracowywanym pod kierunkiem Romualda Pieńkowskiego przekształciły się w Plan Ogólny Perspektywicznego Zagospodarowania Miast i Osiedli GOP.

4.1.2 Plany ogólne perspektywicznego zagospodarowania miast i osiedli Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (od 1953)

Plany Ogólne Perspektywicznego Zagospodarowania Miast i Osiedli GOP opracowywane były od 1953 roku, jako plany zagospodarowania poszczególnych miast. Prace nad planami koordynował Bolesław Malisz. W ramach tych prac powstawały również plany nowych zakładanych miast satelitarnych, jak miasto Tychy zaprojektowane Miastoprojekcie Tychy pod kierunkiem Kazimierza Wejcherta i Hanny Adamczewskiej-Wejchert.

4.1.3 Realizacja Wojewódzkiego Parku Kultury i wypoczynku w latach 1950-1962

Kolejnym ważnym przedsięwzięciem, była realizacja w latach 1950-1962 Wojewódzkiego Parku Kultury i Wypoczynku w Chorzowie. Jego głównym inicjatorem był gen. Jerzy Ziętek, ówczesny wojewoda śląski, a najważniejszym założeniem była rekultywacja dawnych terenów przemysłowych, hałd, oraz wysypisk śmieci i stworzenie na tym terenie Parku Miejskiego. Park Kultury i Wypoczynku na 535 ha terenów pokopalnianych powstał na styku Katowic, Chorzowa i Siemianowic, głównie jako masowa akcja społeczna. Decyzja o jego utworzeniu zapadła w grudniu 1950 roku na posiedzeniu Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach. Do głównych atrakcji parku należą Śląskie Wesołe Miasteczko, Ogród Zoologiczny, Stadion Śląski, Planetarium, pawilony wystawowe oraz kolejka linowa „Elka”. Powstał jeden z największych w Europie parków miejskich zakładanych w tak trudnych warunkach. O problemach realizacji Parku Śląskiego pisała w artykule „Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku im. Gen. Jerzego Ziętka w Chorzowie jako przykład rekultywacji krajobrazu zdewastowanego” Janina Szczepańska⁸⁹.

Przełom lat 40. i 50. ubiegłego wieku. Pierwsza opublikowana mapa, przedstawiająca założenia przestrzenne i granice, mającego dopiero powstać parku

Rysunek 27 Pierwsza koncepcja Parku Śląskiego (wówczas nazywany Parkiem Ludowym, następnie do 2012 roku Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku im. gen. Jerzego Ziętka). Źródło: Respondek Ł.; *Park Wielu Pokoleń; Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku, Chorzów; 2016*

4.1.4 Plan Generalny Miast i Osiedli (1958-1971)

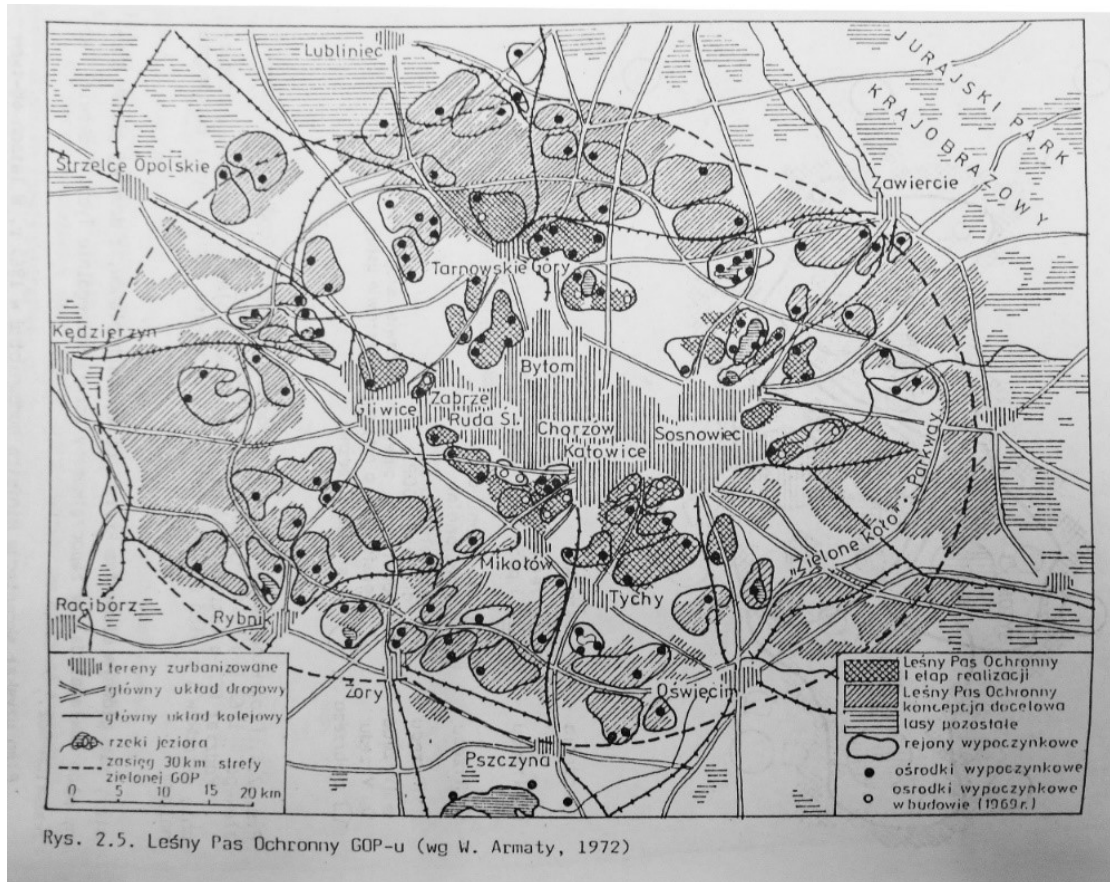
Plan sporządzony przez Wojewódzką Pracownię Planistyczną w Katowicach pod kierunkiem Mariana Dziewońskiego był planem krytycznym w stosunku do Planu regionalnego GOP z 1953 roku zwracał uwagę na dysproporcje w rozwoju części centralnej i obrzeżnej GOP, jak i stałą konsumpcję rezerw terenowych pod budownictwo mieszkaniowe. Zwracano uwagę na słabą komunikację w miastach satelitarnych jak i brak czynników miastotwórczych, a nacisk zakładów przemysłowych na budowę przyzakładowych osiedli stale zwiększał liczbę mieszkańców centralnej części aglomeracji.

Za nadrzędną potrzebę uznano modernizację obszaru „A” GOP. Plan zakładał rekultywację terenów przemysłowych, zwiększenie udziału terenów zielonych w miastach oraz tworzenie parków leśnych. Niestety wielu założeń planu nie udało się zrealizować, a w strefie centralnej GOP-u nadal następowała koncentracja zabudowy.

⁸⁹ Szczepańska J.: Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku im. Gen. Jerzego Ziętka w Chorzowie jako przykład rekultywacji krajobrazu zdewastowanego, „Śląski Kwartalnik Urbanistyki i Architektury”, nr 3/88, s. 1525

4.1.5 Studium Zagospodarowania Rekreacyjnego Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku

Studium Zagospodarowania Rekreacyjnego Leśnego Pasa Ochronnego GOP powstało jako odpowiedź na obawę, że miasta strefy B zlokalizowane zostały zbyt blisko strefy A, a co za tym idzie obawiano się rozlewania strefy A na strefę B. Planowany pas leśny miał skutecznie rozdzielać te dwie strefy, a dodatkowo poprawić warunki bioklimatyczne mieszkańcom strefy A i zapewnić im potrzebne tereny rekreacyjne w trzydziestokilometrowym pasie zieleni. Koncepcja LPO powstawała w pracowni Andrzeja Wiczyńskiego, a jej wielkim zwolennikiem był gen. Jerzy Ziętek. (Opis projektu w dalszej części pracy).

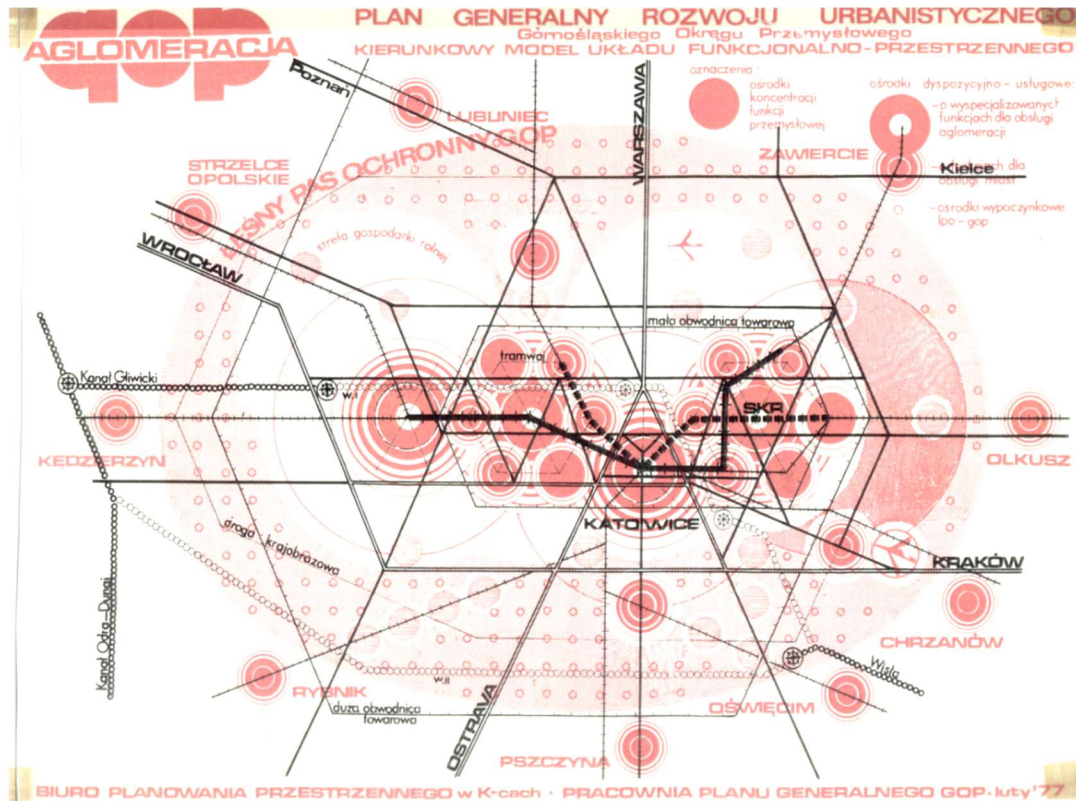

Rysunek 28 Schemat obszaru LPO oraz lokalizacji ośrodków wypoczynkowych. Źródło: Tomaszek S.; *Przestrzenne uwarunkowania ochrony i kształtowania środowiska aglomeracji górnośląskiej*; Komisja Urbanistyki i Architektury, PAN Oddział w Katowicach; Katowice; 1989

4.1.6 Plan Generalny Rozwoju Urbanistycznego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego z lat 1975 - 1977 roku

Kolejnym planem zagospodarowania GOP był opracowany w Wojewódzkim Biurze Planowania przez Michała Dołhuna "Plan Generalny Rozwoju Urbanistycznego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego". Plan ten był przeciwieństwem planu deaglomeracji GOP i polegał na rozbudowywaniu i dogęszczaniu miast już istniejących, jednak leżących poza strefą centralną GOP, jak Pszczyzna, Mikołów, Żory przy zachowaniu centralnej, równoleżnikowo zlokalizowanej osi Gliwice-Katowice-Sosnowiec (Rysunek 29 Układ trójosiowy w Aglomeracji Górnośląskiej: Gliwice-Katowice – Sosnowiec).

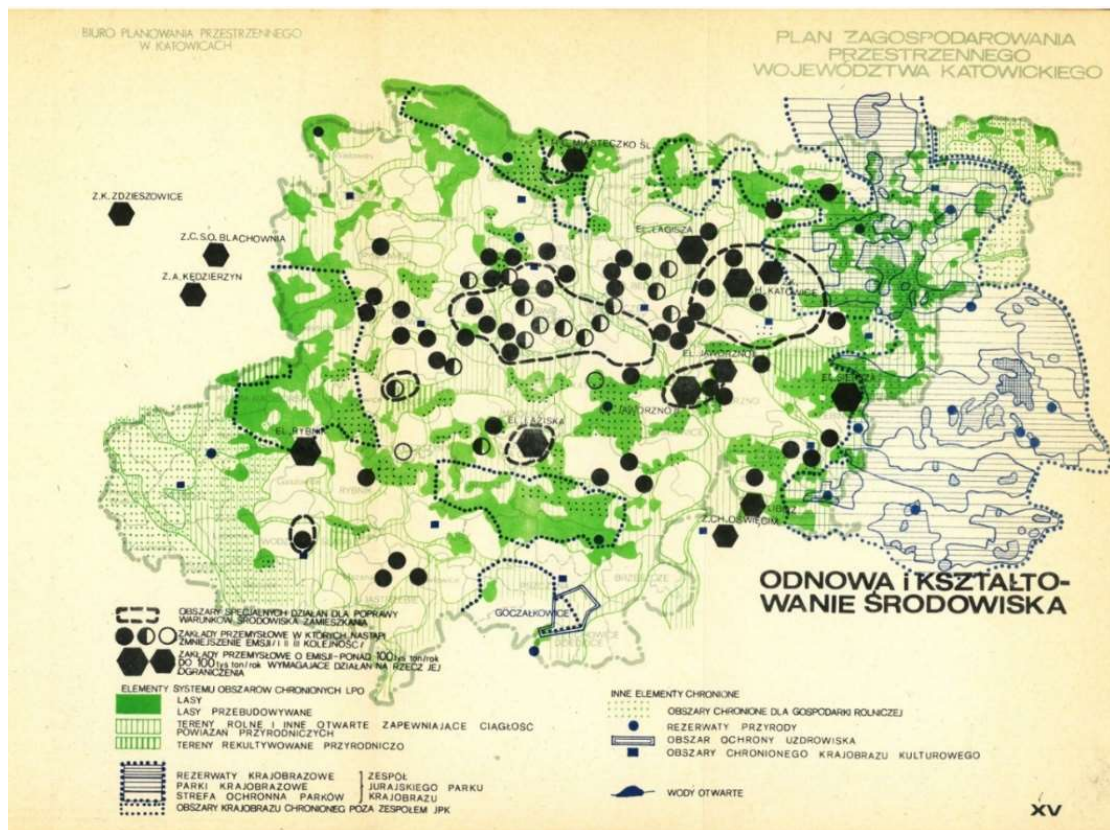
Za planem koncentracji GOP powstała idea koncentracji pasma południowego z trasą wschód – zachód łączącą Pyskowice, Gliwice, Żory, Mikołów, Tychy, Łędziny, Imielin i Mysłowice. Wzdłuż tej trasy miał również powstać szybki tramwaj zapewniający wydajną komunikację osobową. Plan ten uwzględniał zlokalizowanie wokół centralnej grupy miast aglomeracji Zielonego Pierścienia, który przedstawiony został w Studium Zagospodarowania Przestrzennego Leśnego Pasa Ochronnego GOP. Plan ten nie został doprowadzony do formalnej funkcji planu.

Rysunek 29 Układ trójśrodkowy w Aglomeracji Górnośląskiej: Gliwice-Katowice – Sosnowiec z wyraźnie zaznaczonym obszarem Leśnego Pasa Ochronnego GOP. Źródło: Plan Generalny Rozwoju Urbanistycznego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego 1977 (tzw. Plan Dołhuna)

4.1.7 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Katowickiego z 1980 roku

W 1980 roku uchwalono Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Katowickiego, nad którym prace toczyły się od 1976 roku. Plan ten był bezpośrednią kontynuacją prac prowadzonych w latach 1975 – 1977 nad Planem Koncentracji Budownictwa Mieszkaniowego, prowadzony był również przez ten sam zespół projektowy - Andrzej Wiczyński, Wojciech Armata, Michał Dołhun. Plan ten zakresem obejmował nowo utworzone Województwo Katowickie, a w nim centralnie położony Górnośląski Okręg Przemysłowy, Rybnicki Okręg Węglowy oraz Zachodniokrakowski Okręg Przemysłowy.

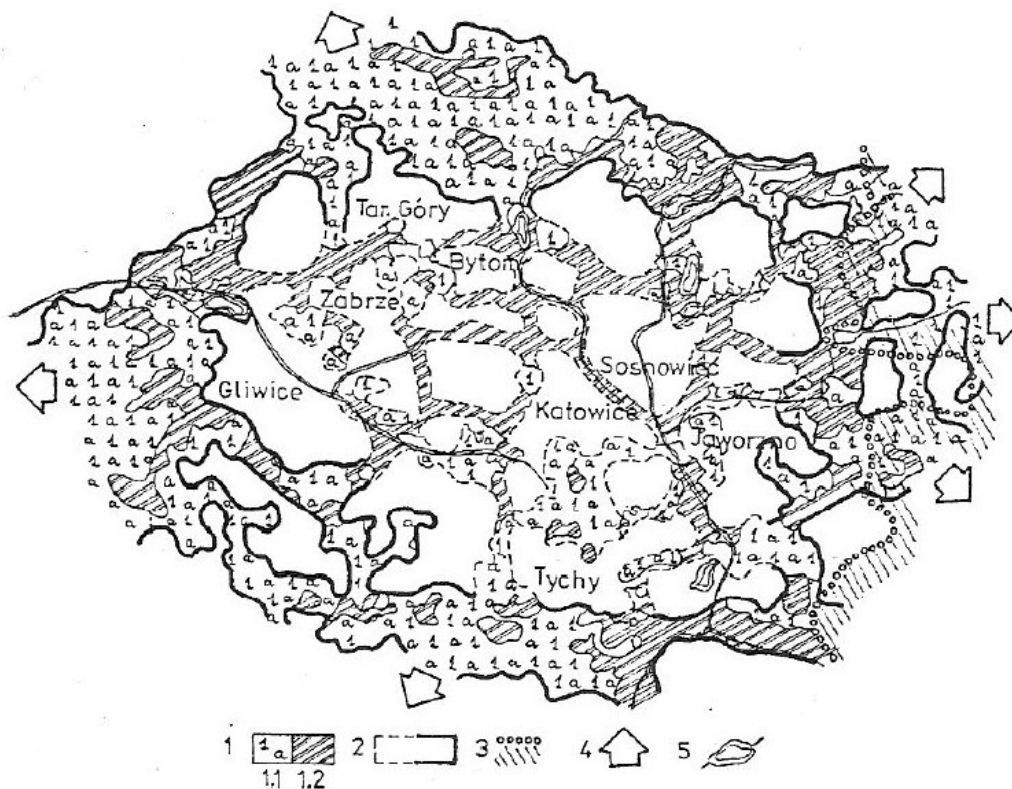

Rysunek 30 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Katowickiego z 1980 roku. Plansza dotycząca odnowy i kształtowania środowiska. Źródło: Jędraszko A.; Plany struktury: zastosowanie do planowania przestrzennego województw; Instytut Urbanistyki i Planowania Przestrzennego Politechniki Warszawskiej; Państwowe Wydawnictwo Naukowe; Warszawa; 1981

Plan ten zakładał wprowadzenie obszarów zielonych do dzielnic śródmiejskich oraz stworzenie systemów obszarów chronionych na bazie Leśnego Pasa Ochronnego GOP i projektowanego Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych - nazwanego ESOCh - Ekologiczny System Obszarów Chronionych (Rysunek 30 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Katowickiego z 1980 roku), który miał obejmować zarówno obszary zieleni miejskiej, lasy jak i inne elementy o dużej wartości przyrodniczej (Rysunek 31 Koncepcja ESOCh tworząca ruszt ekologiczny na bazie Leśnego Pasa Ochronnego GOP oraz Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych). ESOCh, jak i cały Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Katowickiego nie został wprowadzony w życie ze względu na niewłaściwą ocenę zagrożeń związanych z przypadającym na lata 70-te intensywnym rozwojem przemysłu, jak i nieaktualną waloryzację wartości przyrodniczych niektórych obszarów. O problemach związanych z wprowadzeniem ESOCh pisała współautorka planu – Elżbieta Joseph-Tomaszewska⁹⁰

⁹⁰ Joseph-Tomaszewska E.: Ekologiczny system obszarów chronionych czynnikiem poprawy jakości środowiska życia w województwie katowickim, „Śląski Kwartalnik Urbanistyki i Architektury”, nr 2/88, s. 23-28

⁹¹ Joseph-Tomaszewska E.: Krajobraz regionu przemysłowego – wybrane problemy planistyczne, „Śląski Kwartalnik Urbanistyki i Architektury”, nr 3/88, s. 8-14

Rysunek 31 Koncepcja ESOC tworząca ruszt ekologiczny na bazie Leśnego Pasa Ochronnego GOP oraz Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych. Źródło: Tomaszek, S.; *Przestrzenne uwarunkowania ochrony i kształtowania środowiska aglomeracji górnośląskiej*; Komisja Urbanistyki i Architektury, PAN Oddział w Katowicach; Katowice; 1989

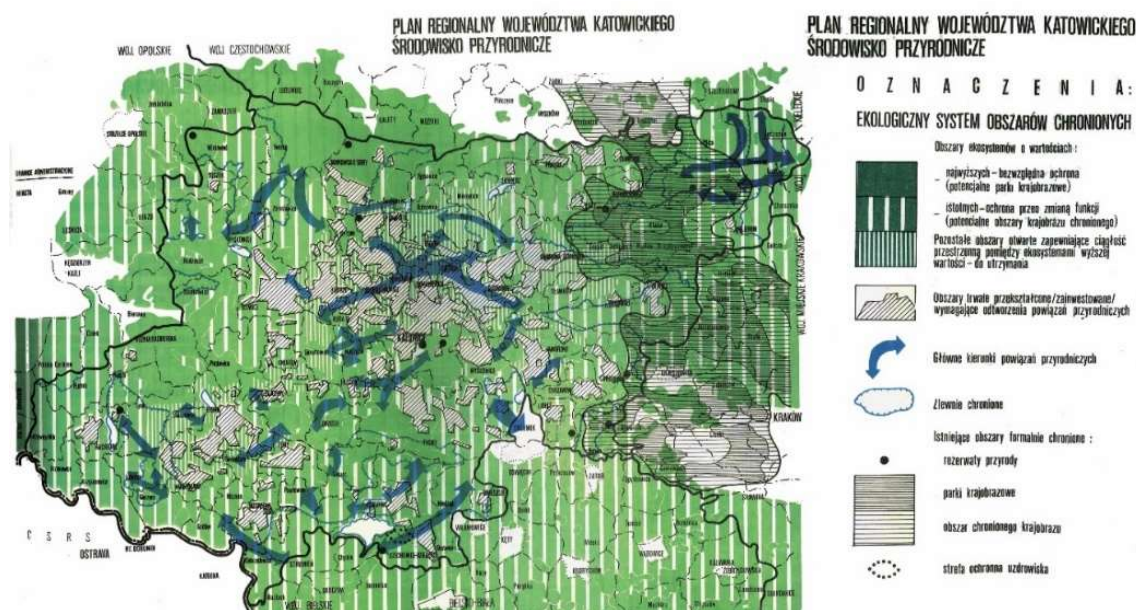
Jako przygotowanie do kolejnego planu, w 1984 roku sporządzono "Studium identyfikacji konfliktów związanych z zagospodarowaniem zieleni w województwie katowickim", które miało stanowić bazę materiałów wyjściowych do nowego planu.

4.1.8 Plan Regionalny Województwa Katowickiego z 1989 roku

Bezpośrednio po zatwierdzeniu pierwszego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Katowickiego, rozpoczęto prace nad kolejnym planem dla województwa. Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach z 1982 roku zwrócono uwagę, iż: „przyjęte i realizowane w latach siedemdziesiątych założenia dynamicznego rozwoju województwa nie uwzględniające w pełni potrzeb społecznych nie liczyły się z realnymi możliwościami ekonomicznymi doprowadzając do: - katastrofy ekologicznej wyrażającej się krańcową degradacją powierzchni, wód, oraz zanieczyszczeniami atmosfery, - ewidentnego pogorszenia się warunków życia mieszkańców”⁹². Jednym z głównych założeń planu było powiązanie Aglomeracji Górnośląskiej z innymi ośrodkami miejskim w Polsce oraz poza granicami kraju i spojrzenie na niego w skali makro. Plan odchodzi od schematu adaptacyjnego wpisującego się w istniejące uwarunkowania, natomiast określa kierunki zagospodarowania. W treści planu ochrona zieleni wskazana była jako priorytetowa, jednak a planie nie powstał żaden

⁹² Tomaszek S.; *Przestrzenne uwarunkowania ochrony i kształtowania środowiska aglomeracji górnośląskiej*”, PAN Oddział w Katowicach, Komisja Urbanistyki i Architektury; Katowice, 1989

charakterystyczny schemat ukształtowania obszarów zielonych (*Rysunek 32 Plan Regionalny Województwa Katowickiego z 1989 roku*). W koncepcji nie zaadaptowano również idei LPO GOP. Plan był opracowywany pod kierunkiem Michała Łukowskiego.

Rysunek 32 Plan Regionalny Województwa Katowickiego z 1989 roku - Środowisko Przyrodnicze. Źródło: Łukowski M.; Pracownia Planu Rozwoju Województwa Biura Planowania Przestrzennego w Katowicach; Plan Regionalny Województwa Katowickiego – mapy; Katowice; 1990

4.1.9 Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015 / 2000-2020

Pierwszego stycznia 1999 roku zniesiono dotychczasowy podział administracyjny w Polsce i utworzono 16 województw. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. nr 91 poz. 576) nałożyła na samorząd województwa formalnoprawny obowiązek określenia strategii rozwoju województwa. Strategia województwa ma uwzględniać między innymi: zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń, kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego. Wypełniając ten obowiązek, samorządy województw przygotowały w latach 1999 – 2000 pierwsze edycje strategii rozwoju województw. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015 została przyjęta uchwałą sejmiku Województwa Śląskiego 25 października 2000 roku.

Jako główne cele Strategii zostały określone min. "*Poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu*". Zieleń w województwie miała być elementem większego założenia - jedną z części składowych ogólnopolskiej sieci ekologicznej EKO-NET.

KRAJOWA SIĘĆ EKOLOGICZNA

- Obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym
- Biocentra i strefy buforowe
- Obszary węzłowe o znaczeniu krajowym
- Biocentra i strefy buforowe

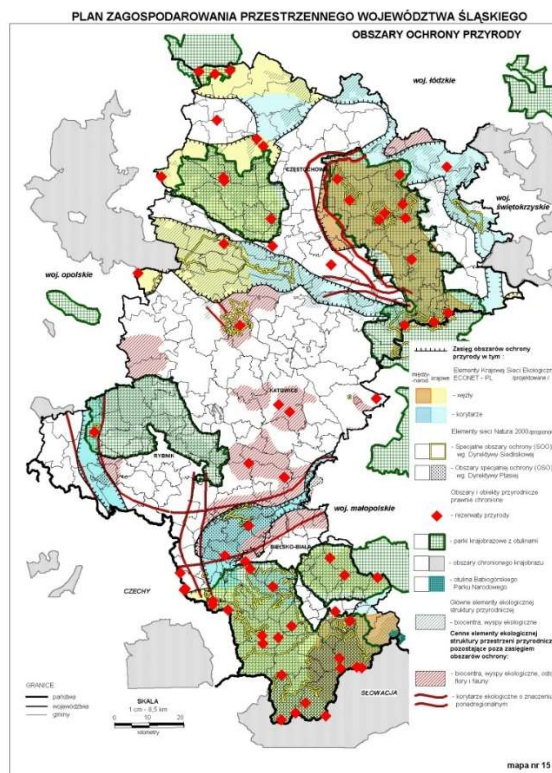
- Korytarze ekologiczne o znaczeniu międzynarodowym
- Korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym
- Kierunki powiązań ekologicznych
- Rzeki i jeziora
- Granice państwa
- Symbole państw

Rysunek 33 Plan Krajowej Sieci Ekologicznej EKONET z 1996 roku. Źródło: Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Architektury i Krajobrazu; Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, Górny Śląsk w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju; Katowice, 1996

4 lipca 2005 Sejmik Województwa Śląskiego przyjął „Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 - 2020”, dokument ten jest aktualizacją przyjętej w 2000 roku „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 - 2015”. O aktualizacji Strategii zdecydowały nowe zadania wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Strategia nie odnosi się do systemów zieleni ani kształtowania środowiska naturalnego. Jednym z dziewięciu celów strategicznych jest poprawa atrakcyjności warunków zamieszkania i wysoka jakość przestrzeni. Kierunkami działań do osiągnięcia tego celu mają być między innymi zwiększenie atrakcyjności regionu oraz zagospodarowanie zdegradowanych dzielnic.

4.1.11 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego

Plan został uchwalony w 2004 roku z perspektywą 10-letnią. Celem opracowania Planu było wypracowanie dokumentu strategicznego dla kształtowania przestrzeni województwa, określającego koncepcję podstawowych elementów przyszłej struktury przestrzennej województwa i powiązań funkcjonalnych między tymi elementami. W zakresie ochrony środowiska przyrodniczego Plan Zagospodarowanie Przestrzennego Województwa Śląskiego z 2004 roku zakłada ochronę i wzmocnienie walorów środowiska przyrodniczego oraz kształtowanie powiązań terenów otwartych w ramach regionalnej sieci ekologicznej i systemu obszarów chronionych (*Rysunek 34 System obszarów chronionych w planie zagospodarowania przestrzennego z 2004 roku jak element sieci ekologicznej Ekonet*). Plan wskazuje również obszary lasów ochronnych oraz leśnych kompleksów promocyjnych. Ciekawym zagadnieniem jest zaproponowane w PZPW przekształcanie terenów intensywnego rolnictwa poprzez przywracanie obszarom rolniczym naturalnych walorów przyrodniczych, promowanie form zagospodarowania terenu łączących ekstensywne i przyjazne środowisku rolnictwo oraz konserwację krajobrazu. Tereny zielone pełniące funkcje kulturalne i wypoczynkowe oraz leżące na ich obszarze kompleksy turystyczno-rekreacyjnych mają być dostosowane do standardów środowiskowych⁹³. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego z 2004 roku nie ma odniesienia do koncepcji Leśnego Pasa Ochronnego GOP.

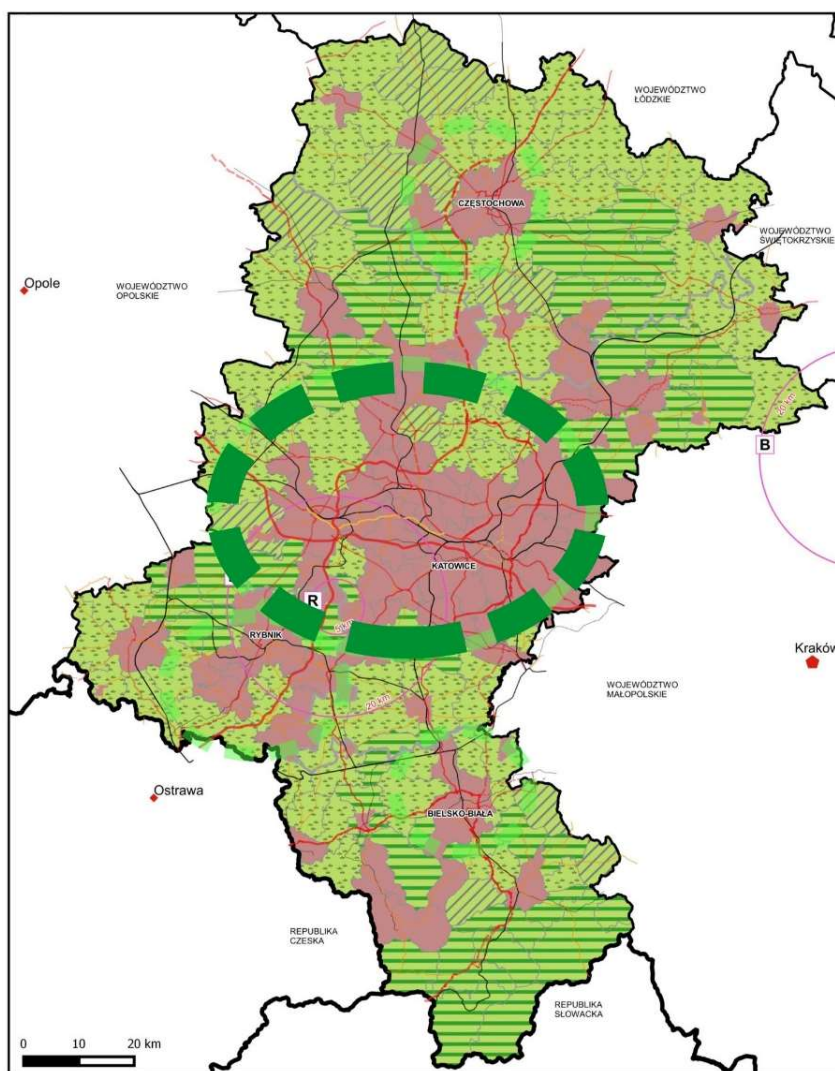
Rysunek 34 System obszarów chronionych w planie zagospodarowania przestrzennego z 2004 roku jak element sieci ekologicznej Ekonet. Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2004 http://www.slaskie.pl/planzagospodarowania/index.php?grupa=9&dzi=1287555795&art=1288256581&id_menu=1

⁹³ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego; Katowice; 2004

4.1.12 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ (Plan 2020+)

Ze względu na uchwalenie 13 grudnia 2011 Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 obligatoryjna dla samorządu województwa była aktualizacja obowiązujących dokumentów planistycznych. Dnia 29 sierpnia 2016 uchwalono kolejny, zaktualizowany Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, który poprzez jego ścisłe powiązanie ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” stanowi kluczowy element zintegrowanego planowania strategicznego.

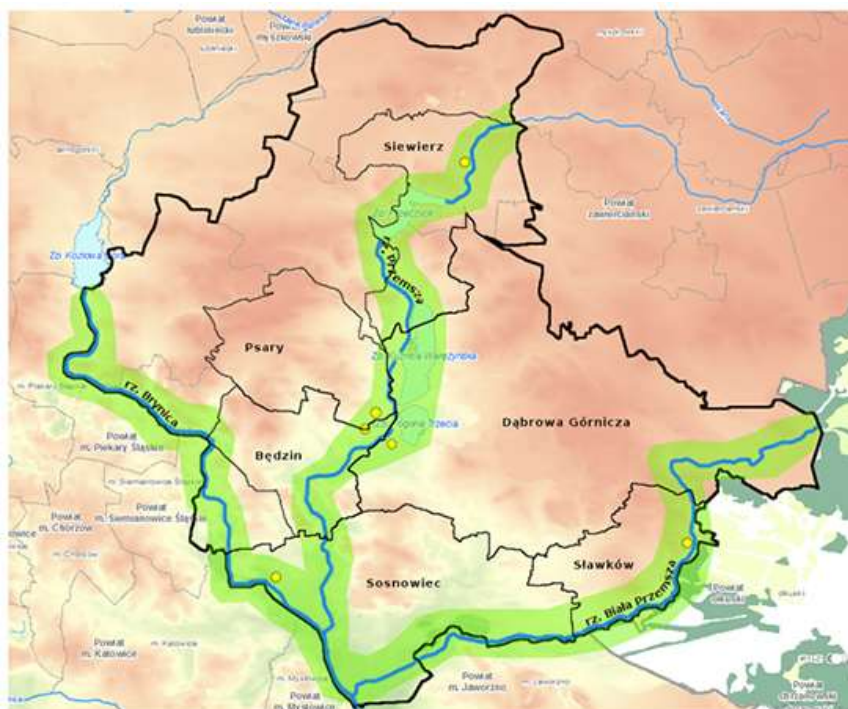
W oparciu o KPZK 2030, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ w kierunku 3.2 – Kształtowanie krajobrazów kulturowych w obszarach miejskich, wskazuje na konieczność „kształtowania systemu zielonych pierścieni wokół miast w oparciu o lasy, parki regionalne i tereny otwarte” (Rysunek 35 Systemy zielonych pierścieni obszarów metropolitalnych Województwa Śląskiego). Na opracowaniach graficznych Zielony Pierścień zaznaczony jest symbolicznie, bez delimitacji jego obszaru.

Rysunek 35 Systemy zielonych pierścieni obszarów metropolitalnych Województwa Śląskiego na planie zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+. Opracowanie własne na podstawie: Plan

4.1.13 Zagłębiowski Park Linearny

Stworzenie Zagłębiowskiego Parku Linearnego to wspólna inicjatywa gmin leżących nad rzekami Brynica i Przemsza tj. gminy Będzin, Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Sławków, Siewierz, Psary oraz organizacje pozarządowe z terenów tych miast. Celem podpisanego w 2013 roku porozumienia pomiędzy tymi sześcioma gminami było opracowanie w wyniku konsultacji społecznych wizji zagospodarowania przestrzeni wspólnych.

Rysunek 36 Zakres Zagłębiowskiego Parku Linearnego wzdłuż rzek Brynica i Czarna i Biała Przemsza. Źródło:
<https://kanag.pl/konkurs-na-koncepcje-zaglebiowskiego-parku-linearnego/>

W wyniku przeprowadzonego w 2015 roku otwartego konkursu na zagospodarowanie obszaru Zagłębiowskiego Parku Linearnego wyłoniono projekt, który przedstawia spójną strukturę elementów przyrodniczych i kulturowych, łączy elementy węzłowe ciągami spacerowymi i ścieżkami rowerowymi, które w części wykorzystują nieczynne trasy kolejowe. Na trasach przewidziano rozmieszczenie punktów obsługowych i wypoczynkowych zlokalizowanych w atrakcyjnych obiektach technicznych i komunikacyjnych (m.in. w wagonach kolejowych). Zaproponowano sposoby zachowania różnorodności biologicznej obszaru oraz miejsca jej wzbogacenia prezentując metody renaturyzacji odcinków rzek i wyznaczając obszary do rewitalizacji⁹⁴. Zagłębiowski Park Linearny jest ujęty w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ jako inwestycja celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

⁹⁴ Źródło: <https://pl-pl.facebook.com/Zagłębiowski-Park-Linearny-321270358031123/>

4.2 Projekt Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego

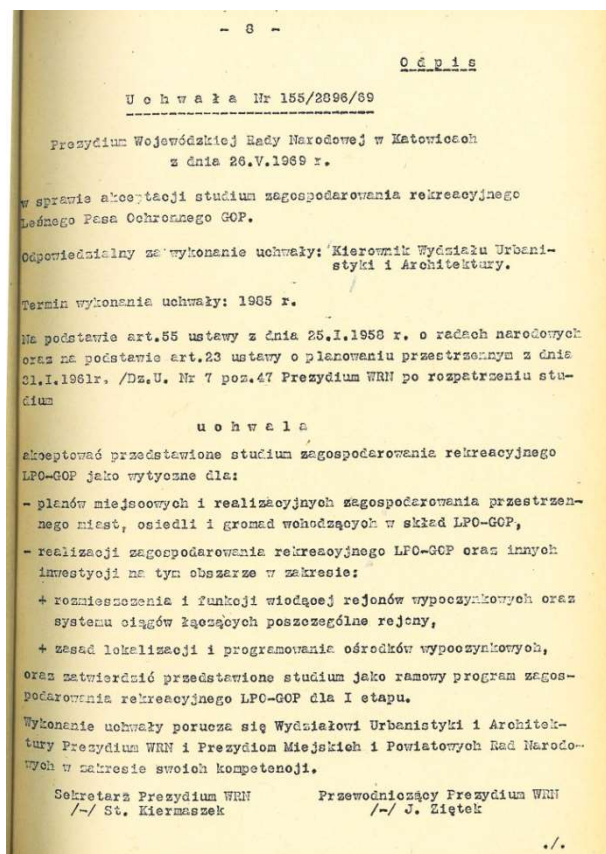
W latach 60-tych XX wieku Góry Śląsk stanął w obliczu wielu problemów, jakie postawiła mu intensywne uprzemysłowienie, oraz idący za uprzemysłowieniem wzrost demograficzny. Od lat wskazywano na pogarszający się stan higieniczno- sanitarny wód, powietrza oraz gleb wywoływany przez bardzo intensywną produkcję przemysłową, komunikację kołową, oraz wysoki stopień urbanizacji - w roku 1970 obszar Aglomeracji Górnośląskiej o powierzchni 790km² zamieszkiwało 1,74 mln ludzi, co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie około 2 200 osób/km⁹⁵. Liczne źródła zanieczyszczeń wraz z niekorzystnym ukształtowaniem terenu (słaba przewietrzalność obszaru, liczne dni bezwietrzne) doprowadziły do pogorszenia się stanu zdrowia mieszkańców Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, które widać było głównie w zwiększonej liczbie zachorowań na choroby układu oddechowego oraz wyższej niż średnia kraju śmiertelności noworodków⁹⁶.

Aby ograniczyć negatywne oddziaływanie zlokalizowanego na Górnym Śląsku przemysłu władze wojewódzkie przystąpiły do opracowania koncepcji zapewniającej dostęp do zieleni mieszkańcom aglomeracji oraz tworzącej zielone płuca Śląska. W Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej pod kierunkiem mgr inż. arch. Andrzeja Wiczyńskiego opracowano ideę stworzenia zielonego pierścienia wokół Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Przedstawiona idea została przyjęta uchwałą nr 196/68 Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów dnia 27 czerwca 1968 roku. Jak ważny był to wówczas problem dla władz regionu świadczyć mogą wypowiedzi polityków: *„Jednym z ważniejszych elementów koncepcji rozwoju województwa jest rozwijana od dłuższego czasu przez wojewódzkie władze partyjne i państwowe możliwość przywrócenia równowagi ekologicznej i równocześnie możliwość stworzenia lepszych warunków rekreacyjnych, wypoczynkowych dla mieszkańców GOP-u... Mamy tu między innymi na uwadze fakt, że rezultaty prac perspektywicznych stwarzają w przyszłości możliwość stopniowego skracania czasu pracy, że tym samym ilość czasu wolnego będzie wzrastać. Jest naszym obowiązkiem już dziś zadbać o to, aby w przyszłości umożliwić ludziom pracy jak najbardziej racjonalne wykorzystanie tego wolnego czasu z pożytkiem dla ich zdrowia, z myślą o zaspokojeniu ich potrzeb.”* - Fragment wypowiedzi członka biura politycznego KC PZPR tow. Edwarda Gierka na sesji Wojewódzkiej Rady Narodowej w dniu 29 listopada 1968 r.⁹⁷. W ślad za przyjęciem uchwały KERM rozpoczęły się prace nad sporządzeniem generalnej koncepcji rekreacyjnego zagospodarowania zielonego pierścienia aglomeracji górnośląskiej, który otrzymał nazwę Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Koncepcja zagospodarowania rekreacyjnego LPO GOP została przyjęta przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej uchwałą nr 155/2896/69 w 1969 roku.

⁹⁵ Towarzystwo Urbanistów Polskich; *Zagospodarowanie rekreacyjne Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego*; Materiały z konferencji zorganizowanej przez oddział TUP w Katowicach w dniach 25-26.VI.1970. Materiały TUP, Zeszyt nr 32, część I

⁹⁶ Towarzystwo Urbanistów Polskich; *Zagospodarowanie rekreacyjne Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego*; Materiały z konferencji zorganizowanej przez oddział TUP w Katowicach w dniach 25-26.VI.1970. Materiały TUP, Zeszyt nr 32, referata Grzybowski K.; *Sytuacja Klimatyczno-zdrowotna GOP*, str. 1-25

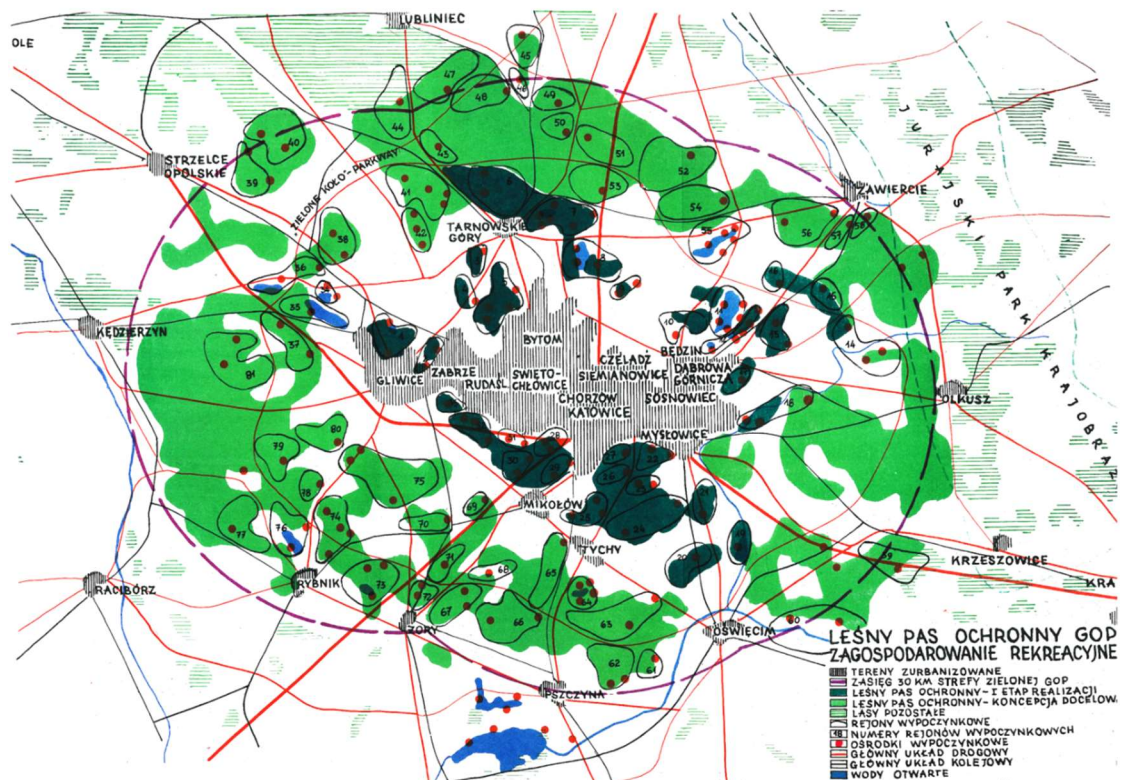
⁹⁷ Zawila M., Wiczyński A., Gałaś J., Samogrzewski L.; *Informator Wydziału Urbanistyki i Architektury P.W.R.N. Numer poświęcony zagadnieniom wypoczynku, turystyki i sportu*; Wojewódzka Pracownia Urbanistyczna; Katowice; 1968

Rysunek 37 Odpis uchwały nr 155/2896/69 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w sprawie akceptacji studium zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego.
Źródło: Wiczyński A., Armata W.; Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa Ochronnego GOP.
Skrót; Katowice; 1969

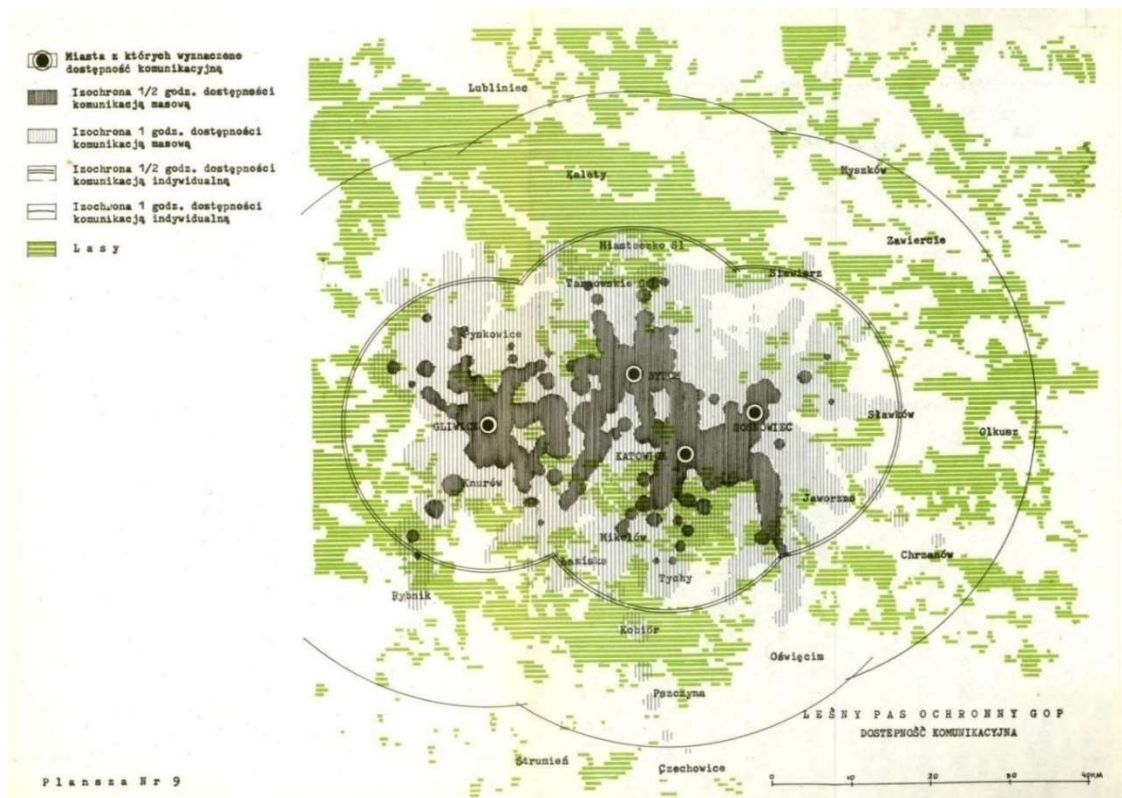
W wyniku przeprowadzonych studiów wytypowano obszary leśne wokół Aglomeracji Górnośląskiej, które miały spełniać funkcję zielonego pierścienia, czyli zielonej rezerwy terenu na cele rekreacyjne i ekologiczne wokół Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Ten zielony pierścień nazwano Leśnym Pasem Ochronnym Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego - w skrócie LPO GOP (*Rysunek 38 Idea Leśnego Pasa Ochronnego GOP*). Następnym krokiem była propozycja zagospodarowania rekreacyjnego LPO GOP, na potrzeby którego powstał szereg opracowań o różnej skali dokładności.

Celem nadrzędnym zaproponowanej koncepcji było stworzenie mieszkańcom GOP możliwości do rekreacji codziennej bądź weekendowej. Dlatego leśne tereny rekreacyjne znajdować się miały w bliskim sąsiedztwie miast i miasteczek Aglomeracji. Założono dwuetapową realizację LPO GOP. Etap I miał to być wewnętrzny pierścień ośrodków i terenów zielonych, znajdujący się wewnątrz aglomeracji bądź w jej bezpośrednim styku. Etap II to pierścień zewnętrzny, nieco oddalony, natomiast ośrodki rekreacyjne i tereny zielone miały być większe, lepiej wyposażone i stanowić zielone płuca Górnego Śląska. W skład pierścienia wewnętrznego miały wejść 33 ośrodki rekreacyjne, pozostałe 48 miało stanowić pierścień zewnętrzny.

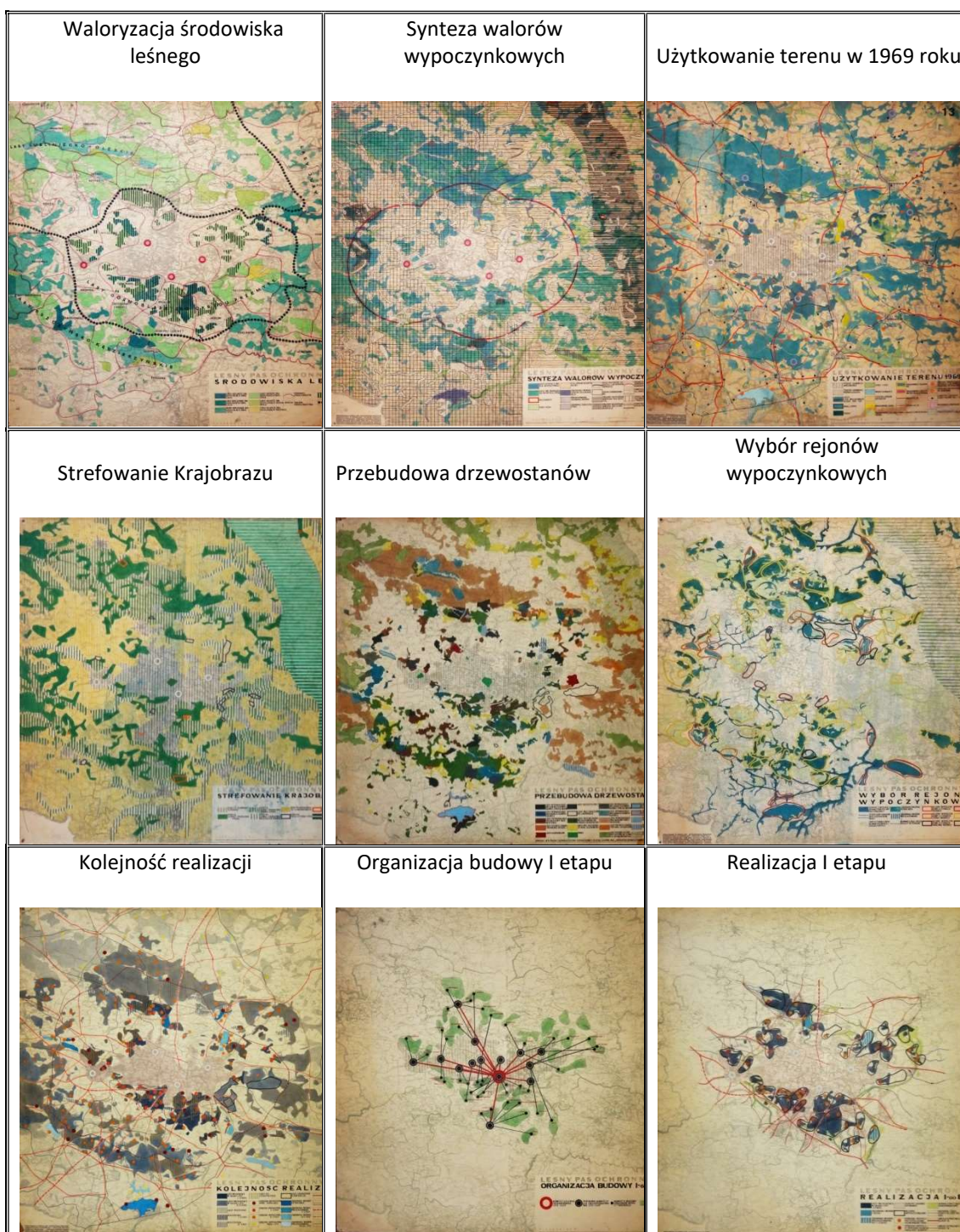
Rysunek 38 Idea Leśnego Pasa Ochronnego GOP. Kolor ciemnozielony - pierścień wewnętrzny. Kolor jasnozielony - pierścień zewnętrzny. Wiczyński A., Armata W.; Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa ochronnego GOP; Katowice; 1970

Jednym z priorytetów była jak największa dostępność ośrodków rekreacyjnych dla mieszkańców aglomeracji. Wyznaczono czasy dojazdu z czterech głównych ośrodków miejskich GOP - Katowic, Gliwic, Bytomia i Sosnowca. Najbardziej dostępne były ośrodki, które można było odwiedzić w ciągu 1/2 godzinnej podróży komunikacją publiczną, a obszar zielonego pierścienia GOP miał się zamknąć w 1-godzinnej izochronie czasu dojazdu komunikacją indywidualną (Rysunek 39 Izochrony czasu dojazdu z ośrodków miejskich do ośrodków rekreacyjnych). Sprawdzano również częstotliwość połączeń środkami komunikacji publicznej oraz dostępność przystanków autobusowych i dworców.

Rysunek 39 Izochrony czasu dojazdu z ośrodków miejskich do ośrodków rekreacyjnych. Źródło: Towarzystwo Urbanistów Polskich; *Zagospodarowanie rekreacyjne Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego*; Materiały z konferencji zorganizowanej przez oddział TUP w Katowicach w dniach 25-26.VI.1970. Materiały TUP, Zeszyt nr 32, część I

Delimitacja obszaru LPO GOP poprzedzona była analizami wartości przyrodniczych terenu, jego waloryzacją krajobrazową oraz wskazaniem na elementy najbardziej atrakcyjne przyrodniczo. Spod terenów rekreacyjnych LPO GOP wyłączono obszary mocno zanieczyszczone jak i będące w bliskim sąsiedztwie zakładów przemysłowych intensywnie zanieczyszczających najbliższe otoczenie. W sumie obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP miał zająć powierzchnię 39 000 ha lasów.

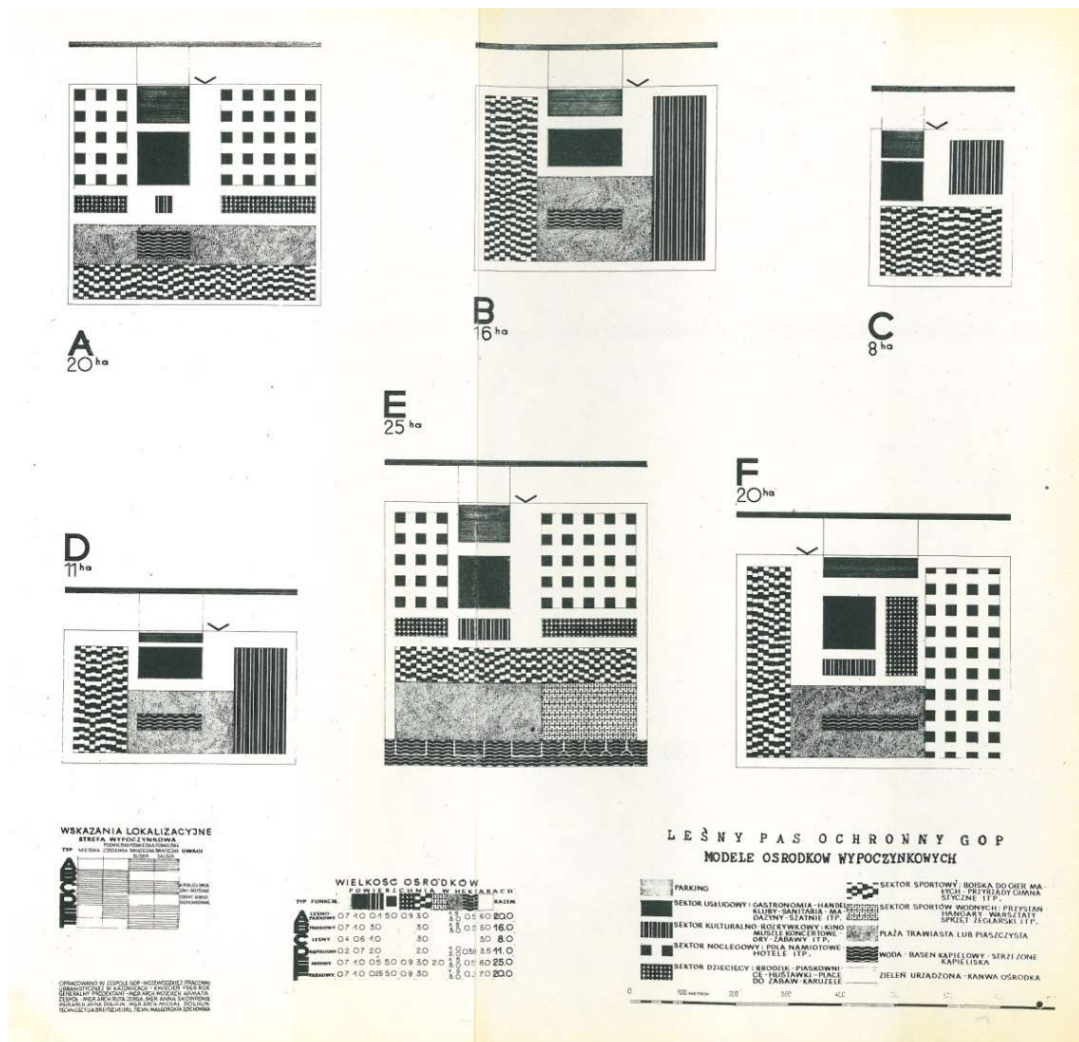

Rysunek 40 Przykłady wykonanych analiz w ramach delimitacji LPO GOP w związku z uchwałą KERM nr 196/69 z dnia 27 czerwca 1969. Źródło obrazów: Archiwum Państwowe w Katowicach sygn. 106/1

W ramach rosnącej popularności koncepcji Leśnego Pasa Ochronnego GOP pojawiła się potrzeba uszczegółowienia zamierzenia i konieczność wydania wytycznych do realizacji poszczególnych ośrodków. Sporządzono wówczas już w 1969 roku w Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej pod tym samym kierownictwem „Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa ochronnego GOP”. Wytyczne te zawierały zasadnicze informacje wynikające z

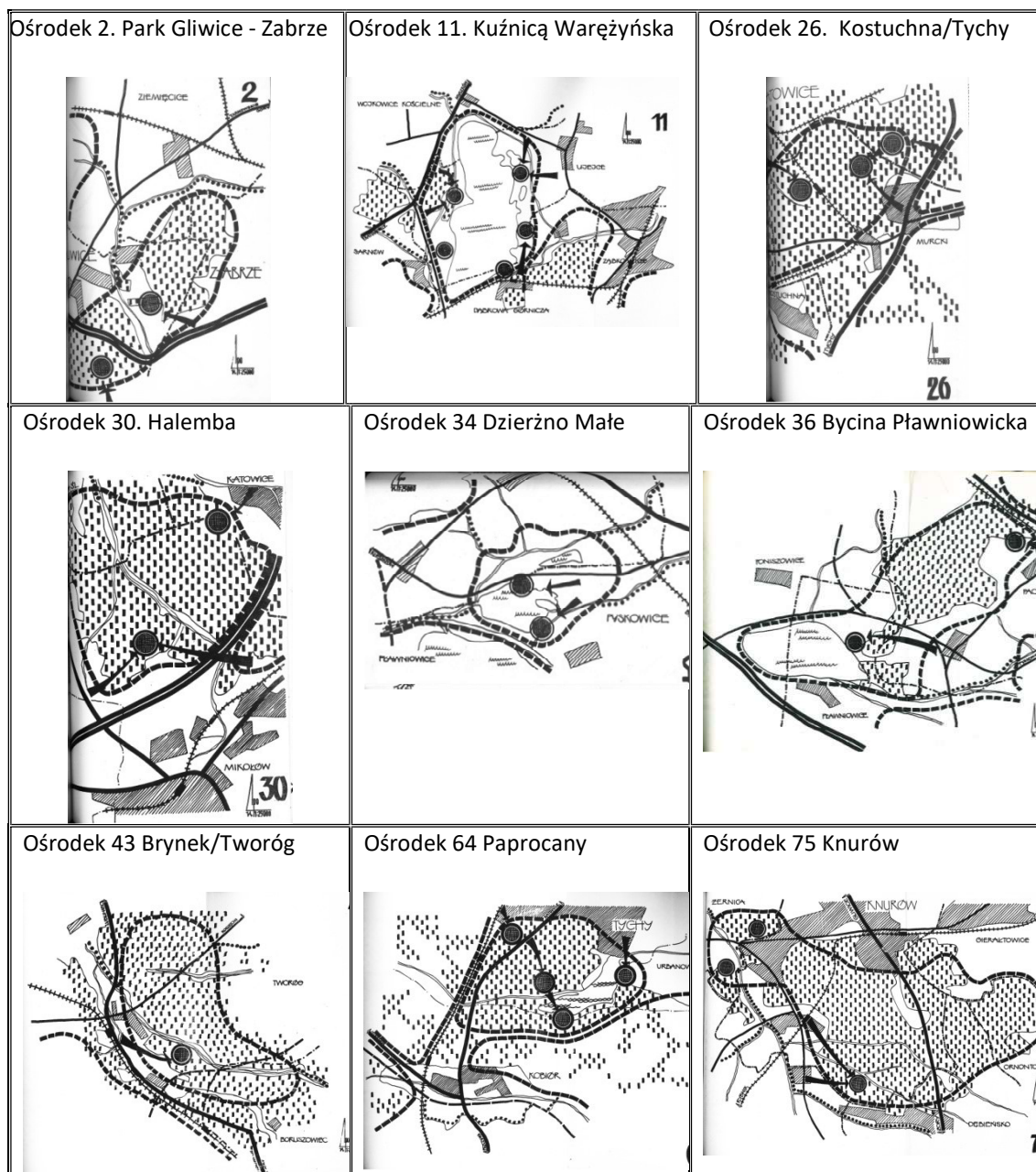
ogólnej koncepcji, z założeniem że koncepcje te są do dopracowania w toku szczegółowych opracowań projektowych i realizacyjnych. Każdy z ośrodków został w tym opracowaniu szczegółowo opisany, zaplanowano pojemność terenu oraz wskazano na główne walory miejsca oraz konieczne roboty do wykonania (*Rysunek 41 Zaproponowane modele ośrodków wypoczynkowych*). Do każdego również został przyporządkowany typ ośrodka (od A do F) wraz z jego planowanymi funkcjami, gdzie:

- A-ośrodek leśno-parkowy do 20ha
- B- ośrodek parkowy do 16ha
- C- ośrodek leśny do 8 ha
- D- kąpielisko do 11 ha
- E-ośrodek wodny do 25ha
- F-ośrodek parkowy do 20ha

Rysunek 41 Zaproponowane modele ośrodków wypoczynkowych. Źródło: Wiczyński A., Armata W.; Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa ochronnego GOP; Katowice; 1970

Dla każdego z planowanych lokalizacji ośrodków sporządzony został również schemat, który pokazywał główne założenia i powiązania funkcjonalne, lokalizacje funkcji rekreacyjnych, dojazd do ośrodka.

Rysunek 42 Przykładowe schematy ośrodków wypoczynkowych. Źródło ilustracji: Wiczyński A., Armata W.; Wytuczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa ochronnego GOP; Katowice; 1970

Studium to zostało przyjęte do realizacji uchwałą nr 155/2898/69 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej 26 maja 1969 roku i zgodnie z uchwałą miało stanowić nie tylko ramowy program zagospodarowania rekreacyjnego LPO GOP, ale również stanowić wytyczne dla planów miejscowych i realizacyjnych zagospodarowania przestrzennego miast, osiedli i gromad wchodzących w skład LPO -GOP.

Od tego momentu zadanie realizacji ośrodków rekreacyjnych przeszło pod komitety terenowe dla zagospodarowania poszczególnych rejonów LPO – GOP (było ich 13, patrz rys. 46), a patronować im miały działające w ich pobliżu największe zakłady przemysłowe. Do koordynacji realizacji ośrodków powołano Komitet d/s zagospodarowania LPO GOP przy prezydium WRN, którego przewodniczącą została Janina Szczepańska. Ze względu na skalę założenia ośrodki miały być realizowane etapowo - jako pierwszy pierścień wewnętrzny i ośrodki wyznaczone do realizacji w pierwszym etapie (33 ośrodki), jako drugi pierścień zewnętrzny z pozostałymi 48 ośrodkami. Równocześnie uszczegółowiano i aktualizowano wytyczne: opracowano między innymi *Materiały w przedmiocie konsultacji z zakresu możliwości adaptacji na cele wypoczynkowe terenów leśnych północnego obrzeża GOP*⁹⁸, który był szczegółowym opisem warunków przyrodniczych i glebowych oraz *Studium wypoczynku podmiejskiego na terenie północnego obrzeża GOP*⁹⁹, które miało być wytyczną do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium to opracowane w 1969 roku stanowiło uszczegółowienie *Wytycznych do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa Ochronnego GOP*¹⁰⁰ i zawierało szczegółowe koncepcje zagospodarowania poszczególnych ośrodków. Równoległe ten sam zespół projektowy zajmował się waloryzacją terenów leśnych południowych obszarów GOP opracowując w 1969 roku *Studium wypoczynku podmiejskiego na terenie południowego obrzeża GOP*¹⁰¹.

Dla niektórych ośrodków, jak ośrodek nr 2: Park Gliwice - Zabrze przygotowano szczegółowe koncepcje przestrzenne jak opracowany w 1972 roku *Program Generalny i Koncepcja Przestrzenna parku Gliwice-Zabrze*¹⁰² (*Rysunek 43 Plan Zagospodarowania parku Gliwice – Zabrze*) oraz zakończony w 1976 roku *Plan Szczegółowy Zagospodarowania Przestrzennego Parku Gliwice-Zabrze*¹⁰³. Park ten miał być reprezentacyjnym parkiem miejskim na wzór Parku Śląskiego, do dzisiaj pełna nazwa parku to Park Kultury i Nauki Gliwice - Zabrze. Obszar ten zlokalizowany pomiędzy Gliwicami i Zabrzem miał być bogato wyposażony w urządzenia sportowo - rekreacyjne oraz obiekty kulturalne jak wesołe miasteczko, kąpielisko, tor wyścigów rowerowych i wiele innych. Prace projektowe dla Parku Gliwice - Zabrze były posunięte na tyle daleko, że rozpoczęto nawet uzgodnienia z gestorami sieci i sąsiadami parku w kwestii doprowadzenia nowego uzbrojenia terenu. Niewiele założeń udało się zrealizować.

⁹⁸ Adamowicz S.; Furdyna L, Mac L., *Materiały w przedmiocie konsultacji z zakresu możliwości adaptacji na cele wypoczynkowe terenów leśnych północnego obrzeża za GOP*; Katowice; 1966

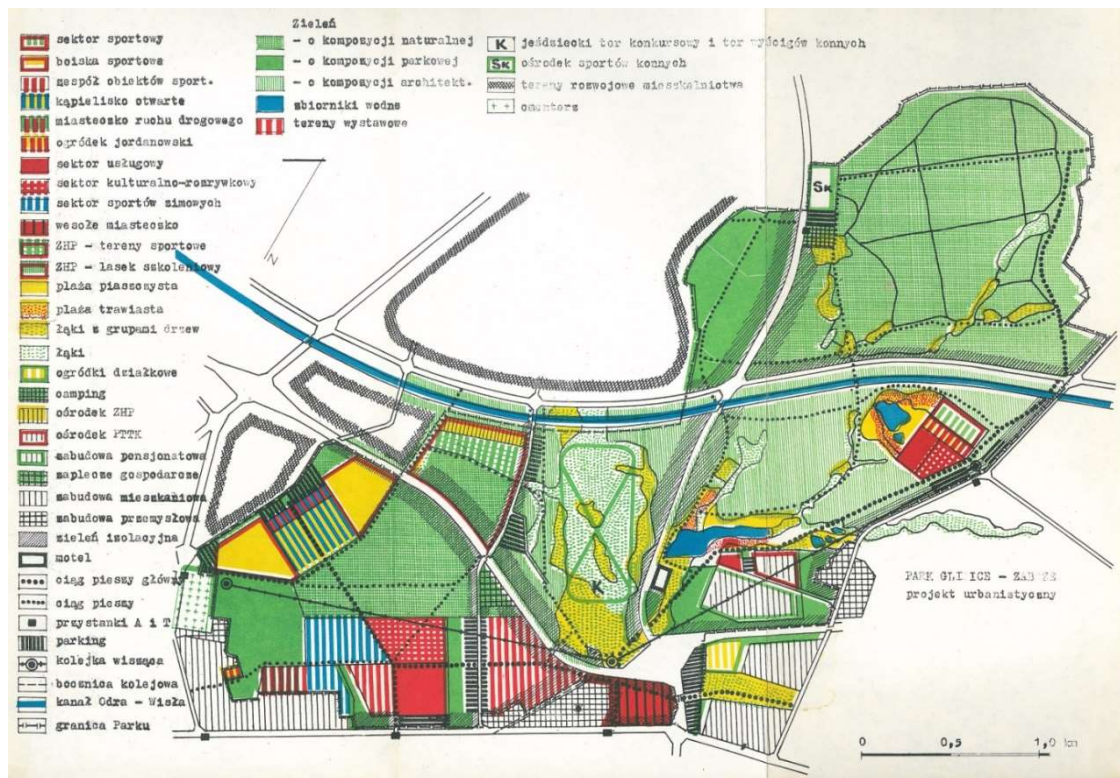
⁹⁹ Wiczyński A., Armata W.; *Studium wypoczynku podmiejskiego na terenie południowego obrzeża GOP*; Katowice; 1969

¹⁰⁰ Wiczyński A., Armata W.; *Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa Ochronnego GOP*. Skróty; Katowice; 1969

¹⁰¹ Wiczyński A., Armata W.; *Studium wypoczynku podmiejskiego na terenie południowego obrzeża GOP*; Katowice; 1969

¹⁰² Armata W.; *Park Gliwice – Zabrze. Program generalny i koncepcja przestrzenna. Część Opisowa + załączniki graficzne*; Katowice; 1972

¹⁰³ Biuro Planowania Przestrzennego w Katowicach, *Pracownia Planu Generalnego GOP; Park Kultury i Wypoczynku Gliwice – Zabrze*; Katowice; 1976

Rysunek 43 Plan Zagospodarowania parku Gliwice – Zabrze. Źródło: Armata W.; Park Gliwice – Zabrze. Program generalny i koncepcja przestrzenna. Część Opisowa; Katowice; 1972

Uwagę zwraca również ładnie i kolorowo wydany przewodnik po ośrodkach rekreacyjnych LPO GOP - *W niedzielę za miasto* wydany w 1978 roku przez Komitet ds. zagospodarowania rekreacyjnego LPO GOP z opisem atrakcji zrealizowanych ośrodków wypoczynkowych, zachęcającymi zdjęciami, ciekawostkami oraz mapką dojazdu, który był częścią kampanii informacyjnej dla mieszkańców GOP.

Rysunek 44 *W niedzielę za miasto* - przewodnik po ośrodkach rekreacyjnych LPO GOP. Strona tytułowa, strona pierwsza oraz załączona mapka. Źródło: Komitet do spraw zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego; *W niedzielę za miasto. Przewodnik po ośrodkach wypoczynkowych Leśnego Pasa Ochronnego*; Krajowa Agencja Wydawnicza; Katowice; 1976

Realizacja Leśnego Pasa Ochronnego GOP trwała przez około 15 lat, a na początku lat 70-tych pojawiła się również koncepcja rozszerzenia Leśnego Pasa Ochronnego i realizacji większej ilości

ośrodków (w sumie miało być ich około 150¹⁰⁴). Plany te pojawiają się w materiałach przygotowanych na Walne Zgromadzenie Komitetu d/s zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego GOP, a rozszerzenie LPO miało się odbyć w 3 głównych kierunkach - na północ na obszary Lasów Lublinieckich, na południe obejmując obszar Ziemi Pszczyńskiej i Zalewu Goczałkowickiego oraz na północny wschód za Zawiercie na obszar powstającego Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych. Kolejne plany i koncepcje zagospodarowania tego obszaru Górnego Śląska z czasem zaczęły wypierać koncepcję Leśnego Pasa Ochronnego GOP, która pojawia się w późniejszych opracowaniach tylko symbolicznie. Stopień realizacji założeń z 1969 roku zostanie omówiony w kolejnych rozdziałach opracowania.

4.3 Realizacja Leśnego Pasa Ochronnego GOP

4.3.1 Leśny Pas ochronny - cel i sposoby realizacji

Po uchwaleniu przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów uchwały o budowie Leśnego Pasa Ochronnego GOP rozpoczęto realizację opartą na inicjatywie i aktywności społecznej oraz współdziałaniu z zakładami pracy. Duże zakłady produkcyjne i przemysłowe przejęły pod swój patronat realizację poszczególnych, sąsiadujących z nimi ośrodków wypoczynkowych. Równoległe z działaniami związanymi z realizacją LPO GOP rozpoczęto szeroko zakrojoną akcję rekultywacji środowiska - zadrzewianie i zalesienie hałd i innych nieużytków poprzemysłowych, naprawa istniejących obszarów leśnych zdewastowanych przez przemysł (między innymi przez meliorację terenu, budowę dróg leśnych, prowadzenie szkótek leśnych, dolesienia, wymiana drzewostanu itp.).

Funkcję koordynującą na poszczególnych obszarach objął powołany w 1969 roku Komitet ds. Zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego GOP w którego skład wchodził przedstawiciele prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, przedstawiciele zainteresowanych terenowych rad narodowych, Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych, nadleśniczowie zainteresowanych nadleśnictw, jak również przedstawiciele resortów górnictwa, hutnictwa i energetyki oraz organizacji zajmujących się ochroną środowiska i przyrody. Komitet zajmował się pozyskiwaniem funduszy na realizację założeń LPO GOP, organizacją czynów społecznych i współpracą z innymi jednostkami. Na odbywających się cyklicznie posiedzeniach odpowiedni zespół akceptował bądź odrzucał projekt zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego. Po akceptacji projekt omawiany był w szerokim gronie całego komitetu tak, aby skorelować jego realizację z pracami porządkowymi prowadzonymi na terenie Lasów Państwowych i tak, aby odpowiednio przygotować sąsiadujący obszar leśny do wzmożonej turystyki.

4.3.2 Budowa i rozbudowa ośrodków wypoczynkowych

W 1973 roku w trakcie budowy było 51 ośrodków wypoczynkowych (*Rysunek 45 Stan realizacji ośrodków wypoczynkowych Leśnego Pasa Ochronnego GOP w 1973 roku*), a dla kolejnych 10 prowadzono prace projektowe (z 81 ośrodków wytypowanych w *Wytycznych do*

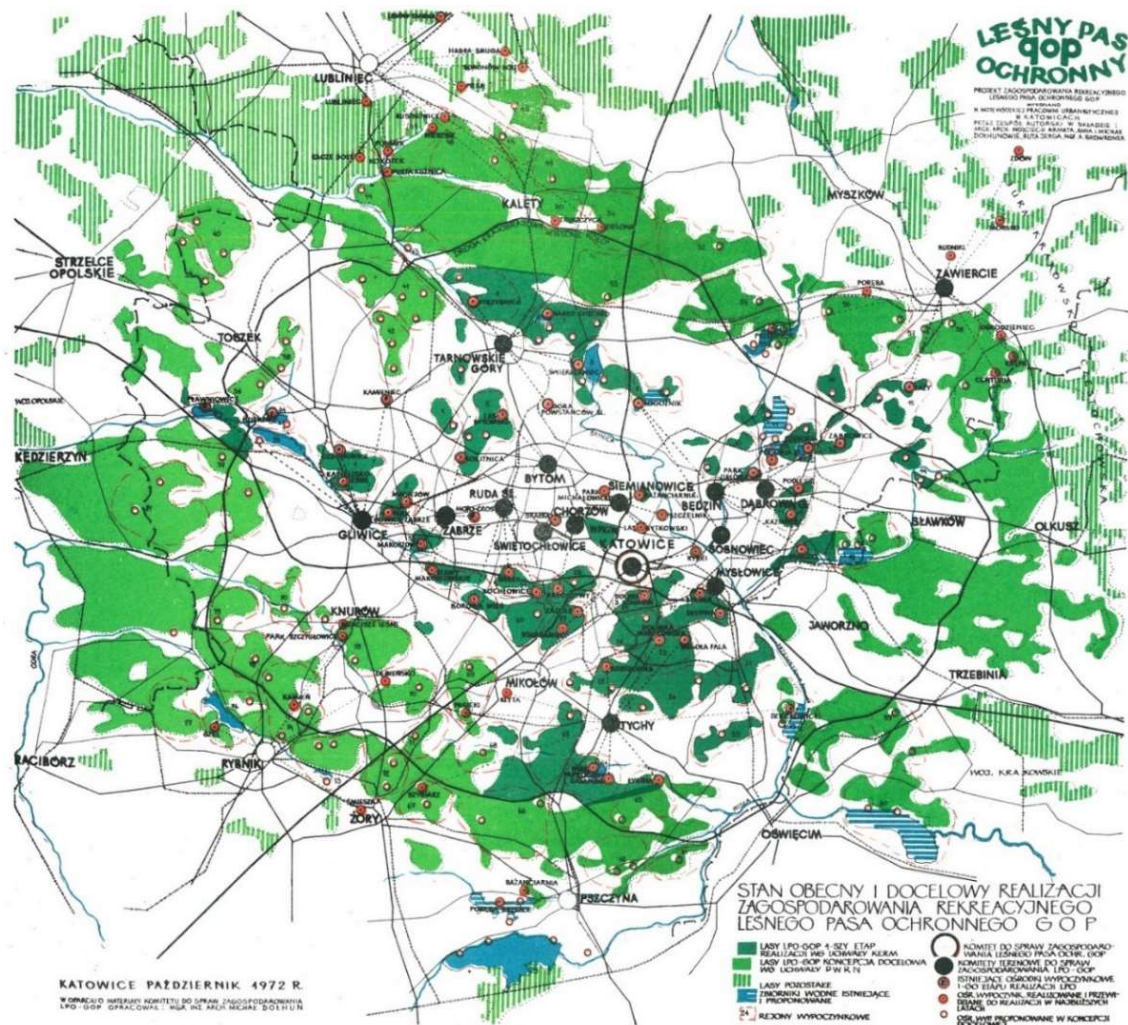
¹⁰⁴ Plansza z rysunkiem 150 ośrodków wypoczynkowych pojawia się w Materiałach na II Walne Zgromadzenie Komitetu ds. Zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego GOP w Katowicach, które zostały opracowane w 1973 roku. Tematem zgromadzenia był „Przebieg Realizacji Zagospodarowania Rekreacyjnego Leśnego Pasa Ochronnego GOP. Plansza ta stosuje również inne nazewnictwo ośrodków niż koncepcja pierwotna.

zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku). Z uwagi na złożoność poszczególnych obiektów w modelach funkcjonalnych ośrodków przyjęto 3-etapy realizacji inwestycji, z których każdy tworzy funkcjonalną całość.

Etap I - podstawowe urządzenia i infrastruktura, która konieczna jest do funkcjonowania ośrodka wypoczynkowego w okresie letnim

Etap II - urządzenia rozszerzające podstawowy program użytkowy ośrodka wypoczynkowego w okresie letnim

Etap III - urządzenia wypoczynkowe wyższego rzędu, które umożliwiają korzystanie z ośrodka o każdej porze roku

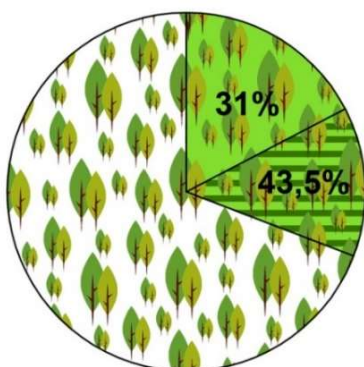

Rysunek 45 Stan realizacji ośrodków wypoczynkowych Leśnego Pasa Ochronnego GOP w 1973 roku. Źródło: Komitet do spraw Zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego GOP; *Przebieg realizacji rekreacyjnego zagospodarowania; Katowice; 1973*

4.3.3 Przebudowa środowiska naturalnego

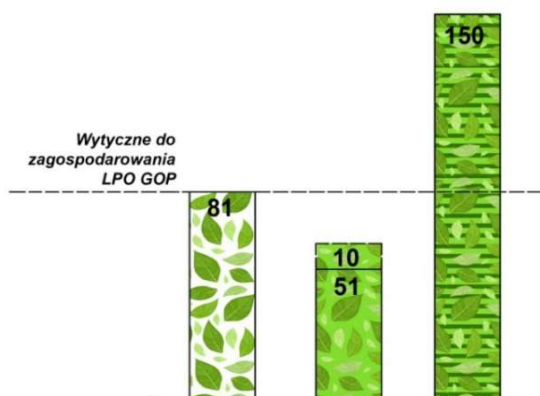
Równoległe z programem budowy ośrodków rekreacyjnych realizowany był program odnowy biologicznej lasów GOP z głównym kierunkiem przemiany pasywnych lasów iglastych na zespoły biologicznie aktywne, zarówno pod względem produkcyjnym, jak i zdrowotno - kulturalnym. Odnowa ta miała polegać na stopniowym usuwaniu zahamowanych we wzroście drzewostanów iglastych i wprowadzaniu w ich miejsce gatunków liściastych bardziej odpornych na zanieczyszczenia powietrza i będących roślinnością puszczy śląskiej pierwotnie porastającej ten teren. Po określeniu obszaru i granic Leśnego Pasa Ochronnego do przebudowy zakwalifikowano 12 000 ha lasów, gdzie do 1973 roku przebudowano już 5 220 ha¹⁰⁵, co stanowi 43,5% założonego obszaru. Prace te były wykonywane przez Nadleśnictwa, pod które podlegał dany obszar przy pomocy harcerzy Katowickiej Chorągwi ZHP w Katowicach oraz czynu społecznego biorących udział w akcji zakładów pracy.

PROCENT REKULTYWACJI TERENÓW LEŚNYCH DO 1973 ROKU

- powierzchnia lasów LPO GOP około 39 000 ha
- powierzchnia lasów LPO GOP przeznaczonych do rekultywacji około 12 000 ha
- powierzchnia lasów LPO GOP zrekultywowana do 1973 roku około 5 220 ha

REALIZACJA OŚRODKÓW WYPOCZYNKOWYCH DO 1973 ROKU

- liczba ośrodków wypoczynkowych zaprojektowana w Wytycznych do zagospodarowania przestrzennego LPO GOP (81)
- liczba ośrodków wypoczynkowych zrealizowanych do 1973 roku (51) oraz zaprojektowanych do 1973 roku (10)
- liczba ośrodków wypoczynkowych planowana do realizacji po rozszerzeniu koncepcji LPO GOP (150)

Rysunek 47 Stan realizacji ośrodków wypoczynkowych - podsumowanie graficzne. Opracowanie własne na podstawie: Komitet do spraw Zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Przebieg realizacji rekreacyjnego zagospodarowania; Katowice; 1973

¹⁰⁵ Komitet do spraw Zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Przebieg realizacji rekreacyjnego zagospodarowania; Katowice; 1973

4.4 Założenia LPO GOP a obecny stan zagospodarowania ośrodków wypoczynkowych na jego obszarze

Obszar planowanego w 1969 roku Leśnego Pasa Ochronnego GOP znajduje się obecnie na terenie 95 gmin, z których 11 znajduje się w województwie małopolskim, 5 w województwie opolskim, zaś zdecydowana większość, czyli 92 gmin zlokalizowanych jest na obszarze województwa śląskiego (Rysunek 48 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP na tle podziału na gminy), co daje odpowiednio 10,69% powierzchni Leśnego Pasa Ochronnego GOP na terenie województwa małopolskiego, 3,92% powierzchni na terenie województwa opolskiego i 85,39% powierzchni na terenie województwa śląskiego. Dodatkową ważną informacją jest obszar Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, która zajmując powierzchnię 2 553 km²¹⁰⁶ zajmuje jedynie około 48% powierzchni Leśnego Pasa Ochronnego GOP.

Rysunek 48 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP na tle podziału na gminy¹⁰⁷ 1- Siemianowice Śląskie, 2- Chorzów, 3-Świętochłowice. Opracowanie własne.

¹⁰⁶ Źródło mapy: https://pl.wikipedia.org/wiki/Górnośląsko-Zagłębiowska_Metropolia

¹⁰⁷ Opracowanie własne. Mapy z podziałem administracyjnym poszczególnych województw pobrane ze stron:

1. Województwo śląskie: <https://plus.dziennikzachodni.pl/wiadomosci/a/województwo-slaskie-a-dominuje-w-nim-malopolska-ale-w-nazwie-jej-nie-ma,12440294>

2. Województwo małopolskie: <http://www.odkryjmalopolske.pl/podzial-administracyjny.html>

3. Województwo opolskie: <http://czystyregion.pl/miejsca-zagospodarowania-odpadow-komunalnych.html>

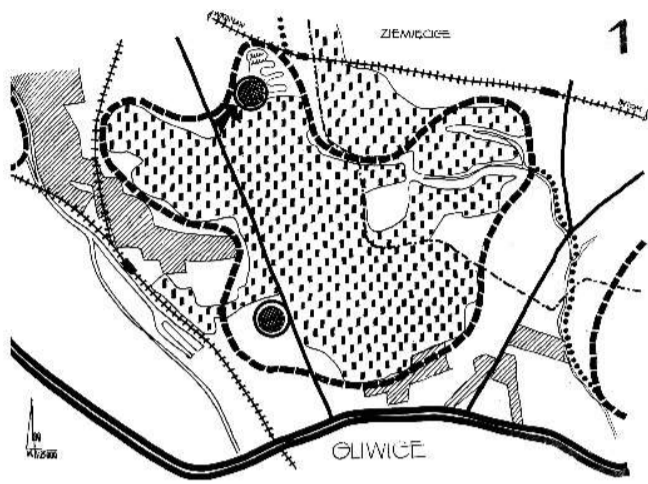
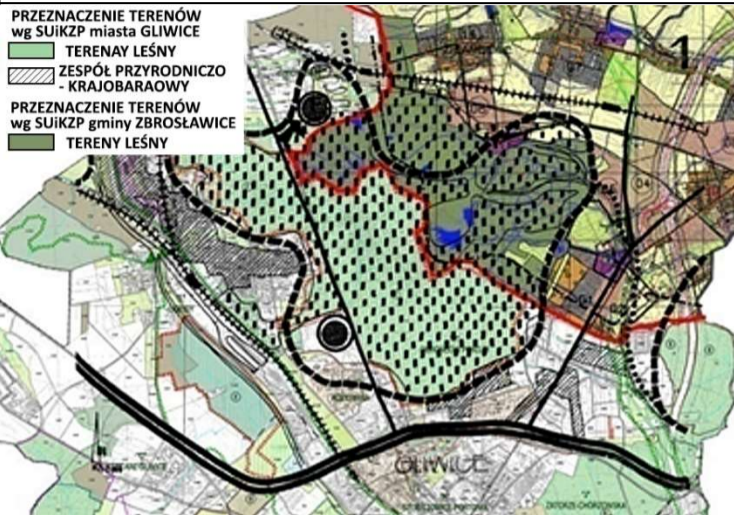
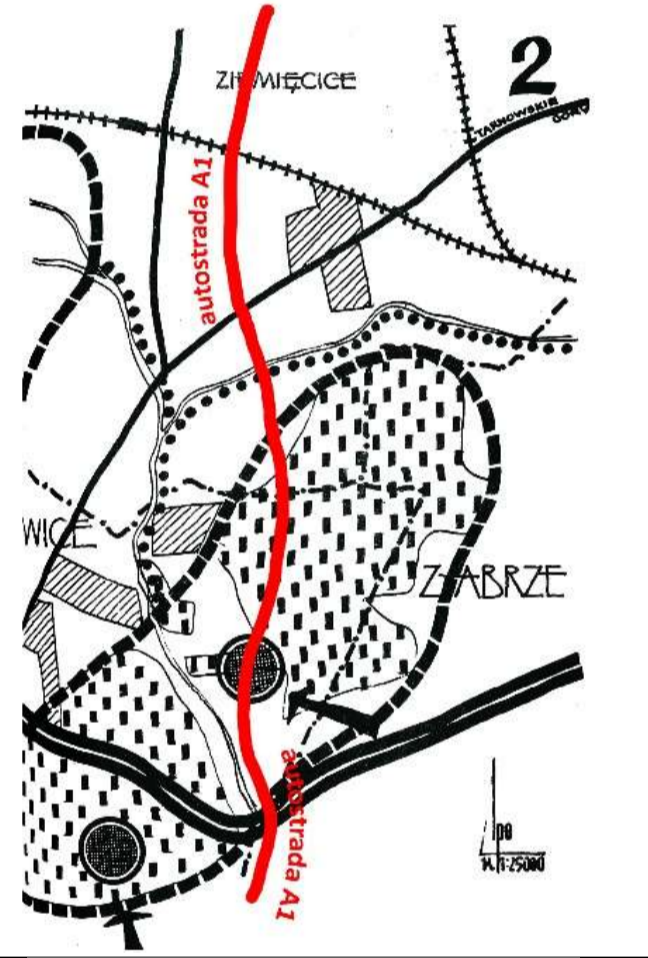
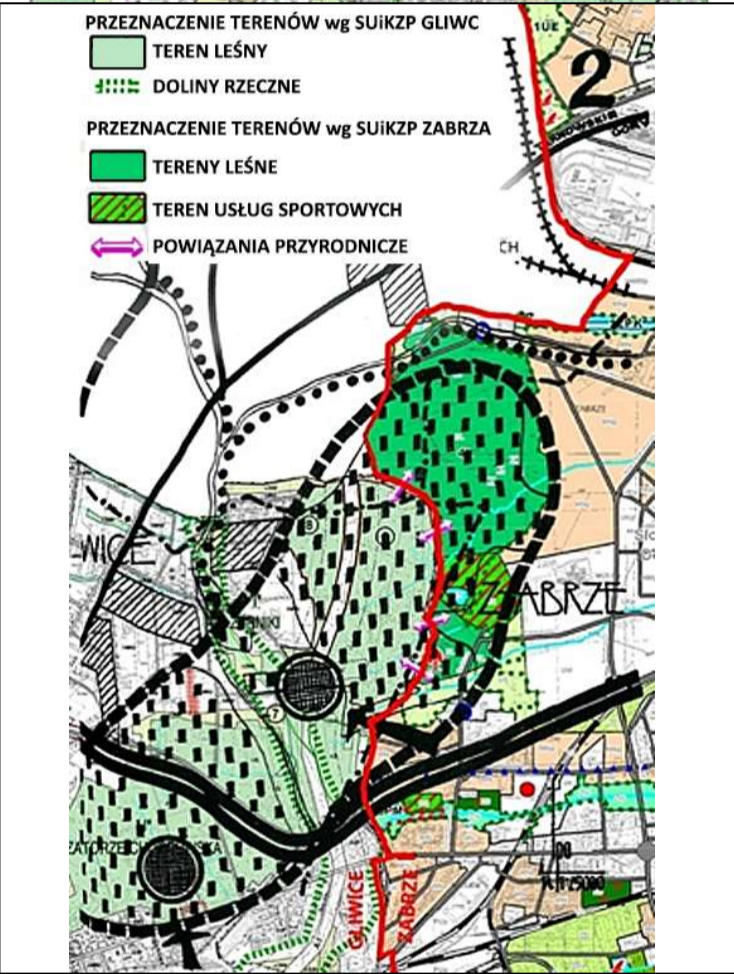
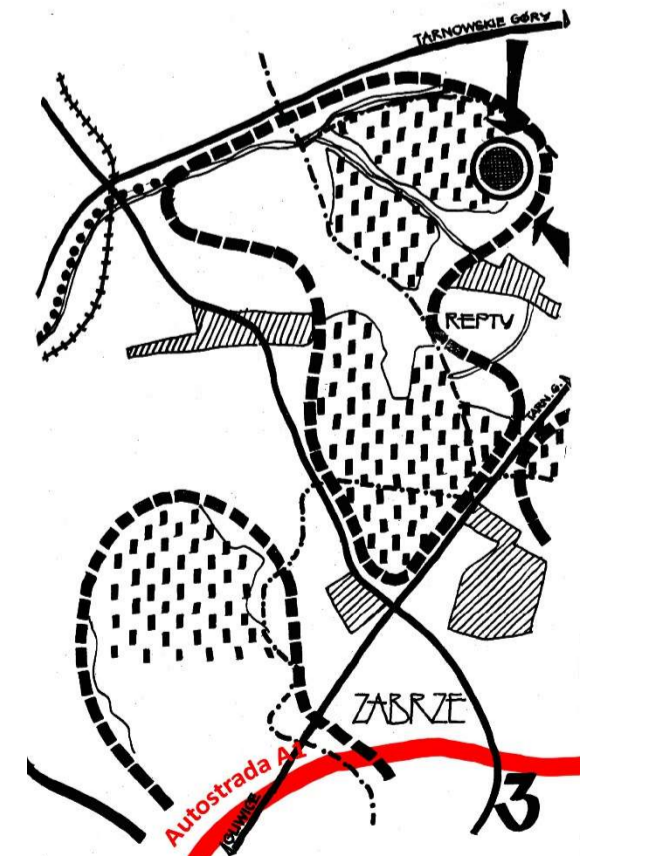
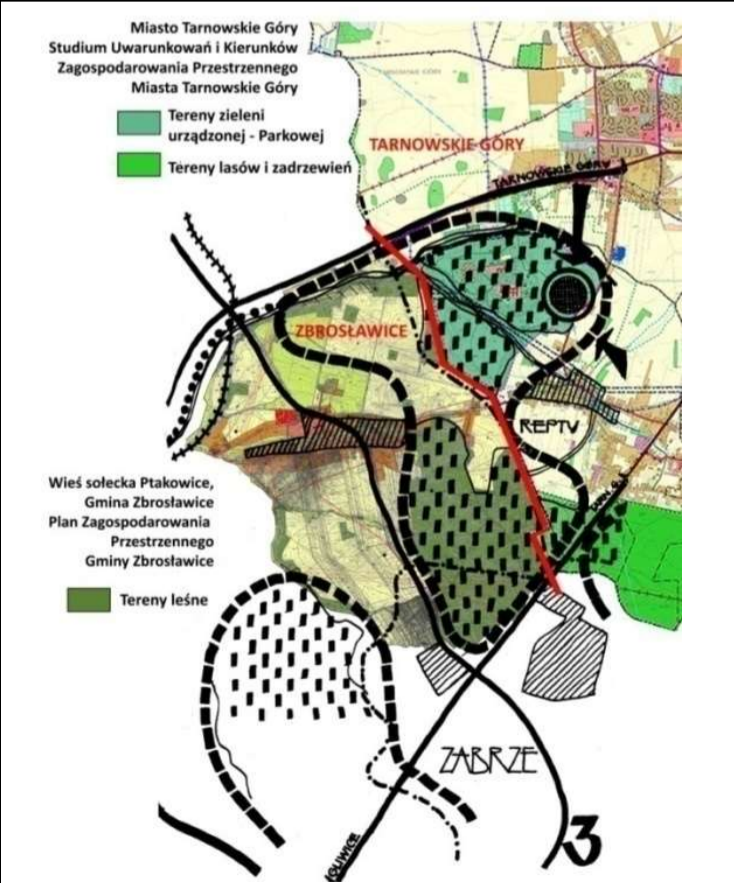
4.4.1 Karty ośrodków wypoczynkowych

Dla każdego z 81 ośrodków wypoczynkowych zaproponowanych w ramach *Wytycznych do zagospodarowania LPO GOP¹⁰⁸* przeprowadzono w ramach niniejszej pracy analizę stanu zagospodarowania i stanu planistycznego. Po wyciągnięciu wniosków z przeprowadzonych analiz dokonano oceny możliwości wykorzystania obszaru zaproponowanego w 1969 roku na cele rekreacyjne w chwili obecnej. Przeprowadzona analiza ma charakter uproszczony, celem ogólnego określenia możliwości wykorzystania koncepcji z 1969 roku w chwili obecnej. W tabeli 1 pokazano dla każdego ośrodka następujące informacje:

- **AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA OBSZARU OŚRODKA** - schemat pokazujący oryginalny projekt ośrodka wypoczynkowego + kolorem zmiany w stanie zagospodarowania ośrodka na 2018 rok:
 - kolorem czerwonym oznaczono nowo powstałe elementy infrastruktury drogowej, wylesienia, tereny zabudowane oraz wszystkie inne kolizje elementów nowego zagospodarowania terenu z założeniami dotyczącymi ośrodków wypoczynkowych z koncepcji z 1969 roku
 - kolorem granatowym zaznaczono nie zrealizowane elementy struktury drogowej, które pojawiają się na planach ośrodków wypoczynkowych z 1969 roku
- **PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN** - schemat pokazujący dany ośrodek wypoczynkowy na tle Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego gminy bądź gmin na których obszarze się znajduje. Schemat ten ma pokazać planowane zagospodarowanie obszaru w celu oszacowania czy będzie on zgodny z celami zielonego pierścienia
- **KOMENTARZ:** krótkie podsumowanie do informacji pokazanych na dwóch wcześniejszych schematach
- **MOŻLIWOŚĆ UŻYTKOWANIA NA CELE REKREACYJNE:** autorska ocena możliwości wykorzystania ośrodka w stanie obecnym. Zastosowano prostą trójstopniową skalę:
 - dla ośrodków, gdzie nie ma przeciwwskazań do wykorzystania na funkcje rekreacyjne, a Studia Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin przewidują funkcje ekologiczne bądź rekreacyjne
 - dla ośrodków, które wymagają naprawy stanu istniejącego zagospodarowania bądź zmian w Studiach Uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin
 - dla ośrodków, których wykorzystanie na cele ekologiczne bądź rekreacyjne nie jest możliwe

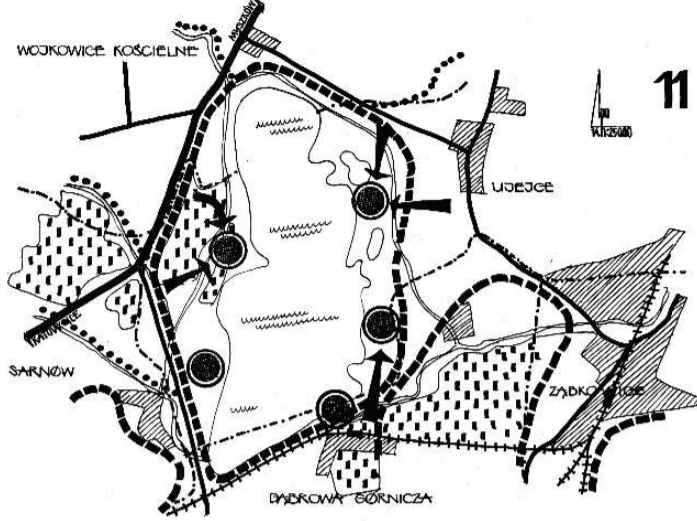

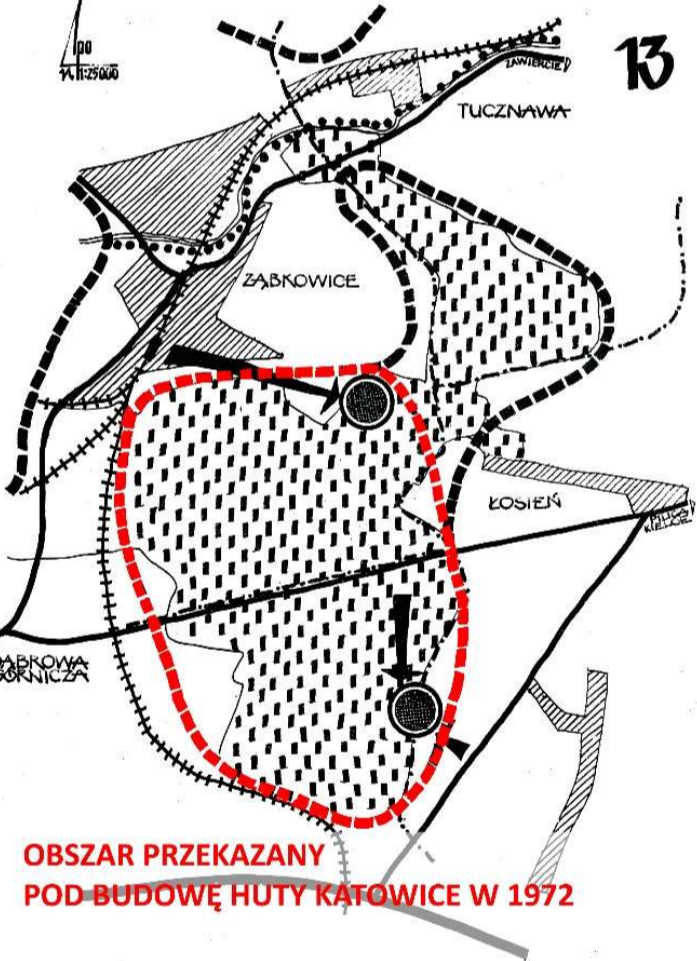

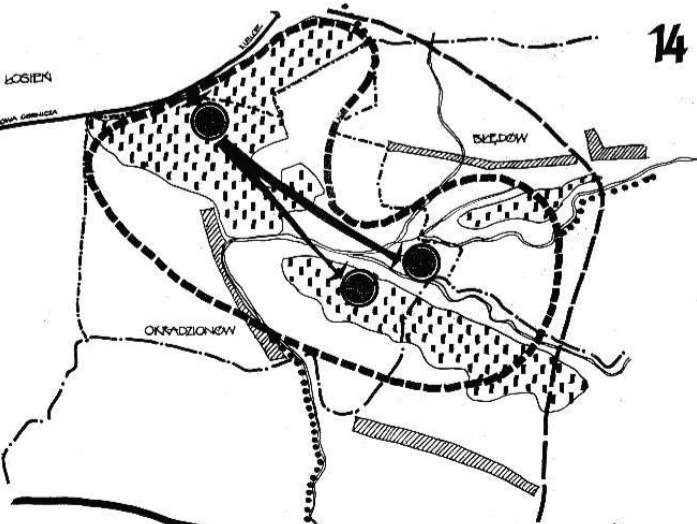

¹⁰⁸ Wiczyński A., Armata W.; Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa ochronnego GOP; Katowice; 1970

Tabela 2 Porównanie zagospodarowania i stanu planistycznego ośrodków wypoczynkowych LPO GOP na tle oryginalnych projektów ośrodków wypoczynkowych z 1969 roku. Opracowanie własne na podstawie koncepcji ośrodków wypoczynkowych z: Wiczynski A., Armata W.; Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa ochronnego GOP; Katowice; 1970 oraz Studiów Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin

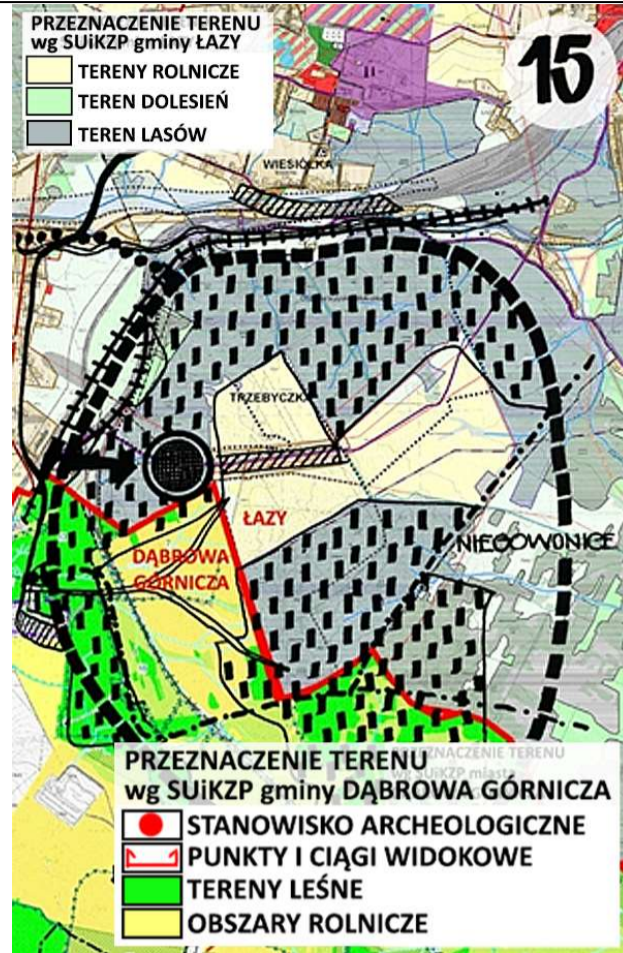
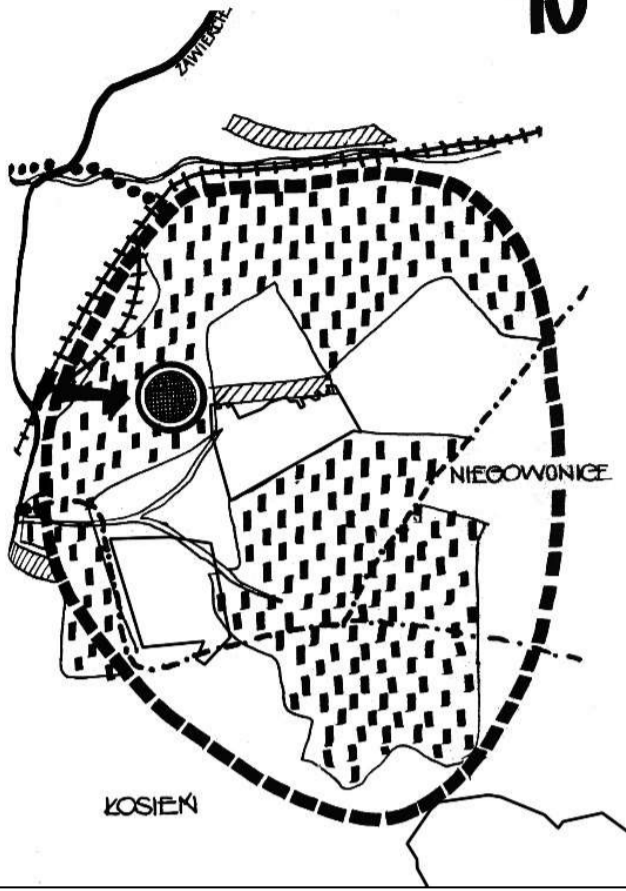
NR	ORYGINALNY PROJEKT OŚRODKA WYPOCZYNKOWEGO + ISTOTNE ZMIANY NA ROK 2018 ZAZNACZONE KOLOREM	PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN	KOMENTARZ	MOŻLIWOŚĆ UŻYTKOWANIA NA CELE REKREACYJNE
1 LAS ŁĄBĘDY		 <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta GLIWICE</p> <ul style="list-style-type: none"> TERENY LEŚNY ZESPÓŁ PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWY <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy ZBROSŁAWICE</p> <ul style="list-style-type: none"> TERENY LEŚNY 	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Ośrodek rekreacyjny "Kąpielisko Leśne" od południa oraz "Czechowice" od północy z funkcją kąpielową, sportową, gastronomiczną i innymi. Na terenie Lasu Łąbędy znajduje się poligon wojskowy.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:</p> <ol style="list-style-type: none"> WG SUIKZP miasta Gliwice: tereny leśne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe WG SUIKZP gminy Zbrosławice tereny leśne 	<p style="text-align: center; font-size: 2em;">?</p> <p>Konieczność zaprzestanie testów maszyn wojskowych</p>
2 PARK GLIWICE-ZABRZE		 <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP GLIWIC</p> <ul style="list-style-type: none"> TEREN LEŚNY DOLINY RZECZNE <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP ZABRZA</p> <ul style="list-style-type: none"> TERENY LEŚNE TEREN USŁUG SPORTOWYCH POWIĄZANIA PRZYRODNICZE 	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Park miejski, bez kąpieliska, terenów sportowych, gastronomi i innych urządzeń rekreacyjnych.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:</p> <ol style="list-style-type: none"> WG SUIKZP miasta Gliwice: teren leśny z wyszczególnieniem dolin rzecznych + wydzielony pas pod autostradą A1 WG SUIKZP miasta Zabrze: teren leśny z obszarami terenów usług sportowych. Wskazane powiązanie przyrodnicze z częścią parku leżącą na terenie miasta Gliwice 	<p style="text-align: center; font-size: 2em;">✓</p> <p>Park wymaga rewitalizacji</p>
3 REPTY		 <p>Miasto Tarnowskie Góry Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Tarnowskie Góry</p> <ul style="list-style-type: none"> Tereny zieleni urządzonej - Parkowej Tereny lasów i zadrzewień <p>Wies sołecka Ptakowice, Gmina Zbrosławice Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Zbrosławice</p> <ul style="list-style-type: none"> Tereny leśne 	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Park w Reptach z obszarem Natura 2000 Podziemia Tarnogórsko - Bytomskie oraz Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Park w Reptach dolina rzeki Dramy. Obszar bardzo atrakcyjny przyrodniczo i turystycznie. Remontowany obecnie Pałac w Reptach oraz Sztolnia Czarnego Pstrąga będąca częścią udostępnionych do zwiedzania podziemi tarnogórsko-bytomskich.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:</p> <ol style="list-style-type: none"> WG SUIKZP miasta Tarnowskie Góry: teren lasów i zadrzewień oraz teren zieleni urządzonej (parkowej) WG SUIKZP gminy Zbrosławice: teren leśny 	<p style="text-align: center; font-size: 2em;">✓</p>

4 WIESZOWA			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Teren leśny, brak urządzeń rekreacyjnych i sportowych.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: 1. WG SUIKZP gminy Zbrosławice: tereny leśne wraz z wydzielonym obszarem autostrady A1 i jej strefą ochronną.</p>	
5 LAS BYTOMSKI		<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta BYTOM</p> <ul style="list-style-type: none"> GRANICA REZERWATU "SIEGIET" OBSZAR NATURA 2000 "PODZIEMIA TARNOGÓRSKO-BYTOMSKIE" GRANICA PROJEKTOWANEGO ZESPOŁU PRZYROD.-KRAJOB. ; "LAS BYTOMSKI" TERENY LASÓW 	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Teren leśny, z elementami ochrony przyrody: Rezerwat "Segiet" Natura 2000 Obszary siedliskowe "Podziemia Tarnogórsko - Bytomskie" Zespół przyrodniczo - krajobrazowy "Miechowska Ostoja Leśna". Teren przecina autostrada A1.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: WG SUIKZP miasta Bytom: tereny leśne, projektowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Las Bytomski". Wydzielony teren pod autostradę A1</p>	
6 REPECKO		<p>TERENY LASÓW WG SUIKZP MIASTA TARNOWSKIE GÓRY GRUNTY LEŚNE WG SUIKZP GMINY MIASTECZKO ŚLĄSKIE</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne leżące w granicach gminy Miasteczko Śląskie i miasta Tarnowskie Góry. Na skraju obszaru rekreacyjnego kończy się obszar Natura 2000 - Obszary siedliskowe "Podziemia Tarnogórsko - Bytomskie"</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: 1. WG SUIKZP miasta Tarnowskie Góry: tereny leśne 2. WG SUIKZP gminy Miasteczko Śląskie: grunty leśne skarbu państwa</p>	

7 CHECHŁO			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Teren leśny wraz z dwoma zbiornikami wodnymi. Częściowa wycinka lasu na obszarze terenu rekreacyjnego.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: WG SUIKZP gminy Świerklaniec: tereny leśne oraz tereny łąkowe przy brzegu jeziora Nakło-Chechło i wzdłuż cieku wodnego łączącego Jezioro Nakło-Chechło i Jezioro Świerklaniec.</p>	
8 ŚWIERKLANIEC			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne leżące w granicach gminy Świerklaniec, Piekary Śląskie oraz Bobrowniki oraz leżące centralnie jezioro Park Świerklaniecki.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: 1. WG SUIKZP miasta gminy Świerklaniec: tereny leśne oraz łąki i zielen przybrzeżna 2. WG SUIKZP miasta Piekary Śląskie: tereny zieleni niskiej i lasy. Tereny te w SUIKZP zakwalifikowano jako tereny o szczególnych wartościach przyrodniczych 3. WG SUIKZP miasta gminy Bobrowniki: tereny leśne</p>	
9 SIEMONIA			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Teren leśny z ciekim wodnym i zbiornikiem Rogoźnik. Teren niewykorzystywany rekreacyjnie.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: 1. WG SUIKZP gminy Bobrowniki: tereny leśne oraz tereny wskazane do zalesienia. 2. WG SUIKZP gminy Psary: tereny leśne oraz tereny wskazane do zalesienia na gruntach rolnych.</p>	
10 ŁAGISZA			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie użytkowane rekreacyjnie. Pomiędzy terenami leśnymi elektrociepłownia Łagisza. Dodatkowo część ośrodka przecina DK86.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: 1. WG SUIKZP miasta Będzin: tereny leśne tereny zieleni urządzonej. 2. WG SUIKZP gminy Psary: tereny lasów i zadrzewień oraz tereny przeznaczone pod usługi, wytwórczość i magazynowanie.</p>	

11 KUŹNICA WAREŻYŃSKA		 <p> <ul style="list-style-type: none"> TERENY LASÓW I ZADRZEWIEN wg SUIKZP gminy PSARY TERENY LASÓW I ZADRZEWIEN wg SUIKZP gminy DĄBROWA GÓRNICZA TERENY DOLESIEN wg SUIKZP gminy DĄBROWA GÓRNICZA PUNKTY I CIĄGI WIDOKOWE wg SUIKZP gminy DĄBROWA GÓRNICZA </p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Zbiornik Kuźnica Wareżyńska, intensywnie użytkowany rekreacyjnie. Wschodnia część zbiornika objęta obszarem Natura 2000 - Obszary Siedliskowe - Lipienniki w Dąbrowie Górniczej.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: wg SUIKZP miasta Dąbrowa Górnicza tereny lasów i zadrzewień ze wskazanymi obszarami dolesień</p>	
12 POGORIA	 <p>NIE ZREALIZOWANE POŁĄCZENIE DROGOWE</p>	 <p> PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta DĄBROWA GÓRNICZA <ul style="list-style-type: none"> LASY SKARBU PAŃSTWA TERENY DOLESIEN TERENY PARKÓW I SKWERÓW TERENY ROLNICZE OBSZARU CENNE PRZYRODNICZE DO OBJĘCIA OCHRONA WODY POWIERZCHNIOWE </p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Zbiorniki wodne Pogoria I i II intensywnie użytkowane rekreacyjnie, trzy obszary użytków ekologicznych.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: wg SUIKZP miasta Dąbrowa Górnicza tereny lasów i zadrzewień. Wskazane obszary cenne przyrodniczo do ochrony oraz osie i punkty widokowe.</p>	
13 STAROSIEDLE	 <p>OBZAR PRZEKAZANY POD-BUDOWĘ HUTY KATOWICE W 1972</p>		<p>Teren przeznaczony na budowę Huty Katowice w 1972 roku.</p>	
14 OKRADZONÓW		 <p> PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP gminy DĄBROWA GÓRNICZA <ul style="list-style-type: none"> STANOWISKO ARCHEOLOGICZNE PUNKTY I CIĄGI WIDOKOWE TERENY LEŚNE OBSZARY ROLNICZE PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy BOLESŁAW <ul style="list-style-type: none"> TERENY LASÓW TERENY DOLESIEN </p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne z ciekim wodnym i terenami podmokłymi. Teren pokryty formami ochrony przyrody: 1. Otulina Parku Krajobrazowego "Orlich Gniazd", 2. park Krajobrazowy "Orlich Gniazd", Natura 2000 Obszary siedliskowe "Pustynia Błędowska".</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: 1. Wg SUIKZP miasta Dąbrowa Górnicza: tereny lasów i zadrzewień i produkcji rolnej. Wskazane obszary cenne przyrodniczo do ochrony oraz osie i punkty widokowe. 2. Wg SUIKZP gminy Bolesław: tereny lasów i tereny dolesień</p>	

15 STRZEBYCZKA

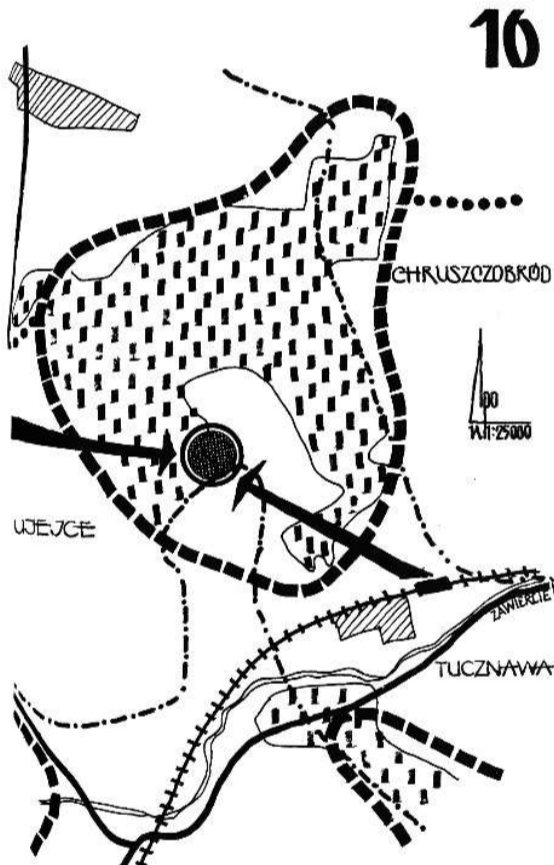
AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Tereny leśne, na części obszaru Natura 2000 Obszary Siedliskowe "Łąki Dąbrowskie".

PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:

1. Wg SUIKZP miasta Dąbrowa Górnicza: tereny lasów, zadrzewień i produkcji rolnej. Wskazane obszary cenne przyrodniczo do ochrony oraz osie i punkty widokowe.
2. Wg SUIKZP gminy Łązy: tereny lasów i tereny dolesień. Na części obszaru projektowany Rezerwat "Nigowonice" i "Źródła Centurii"

16 SIKORKA

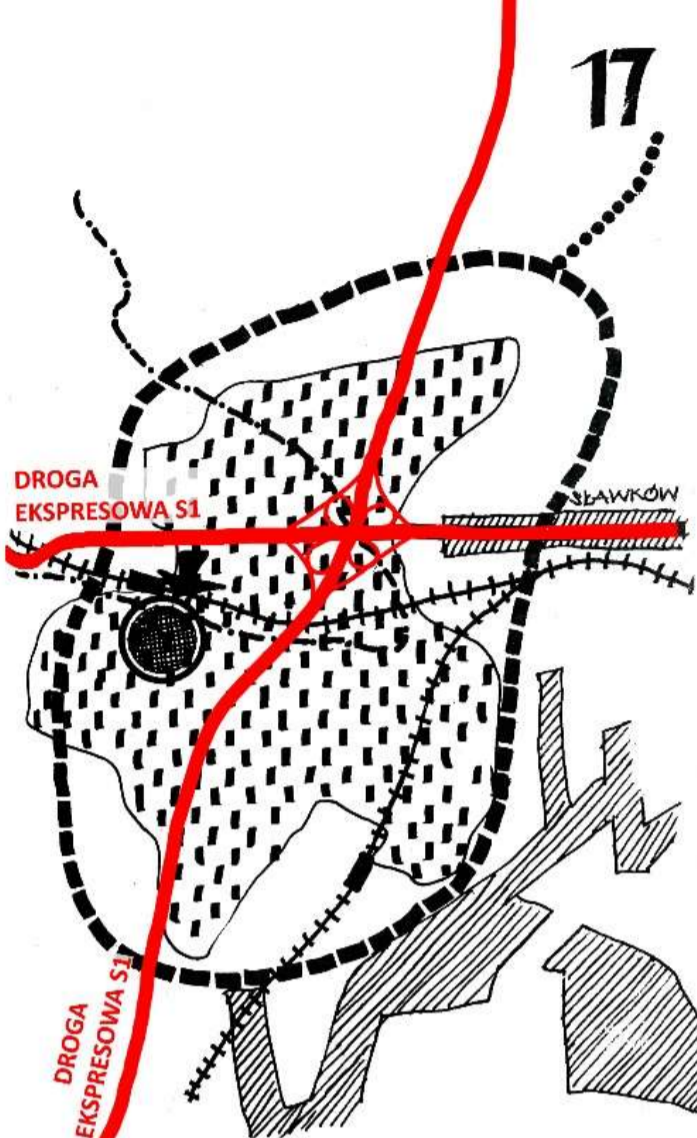

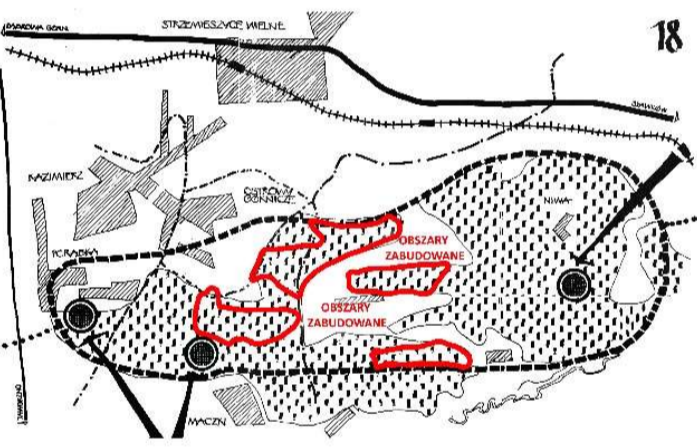
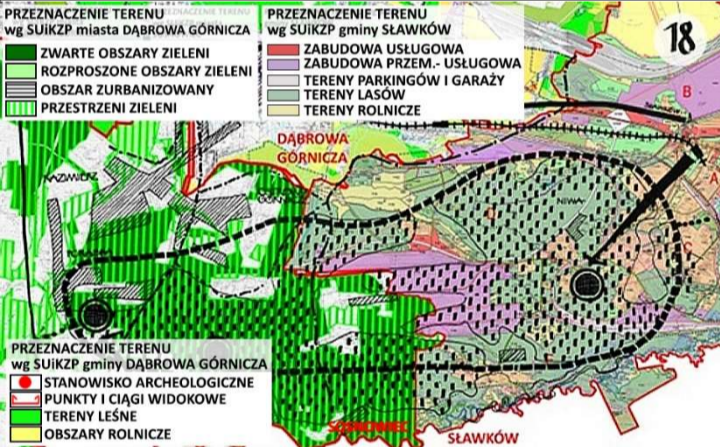
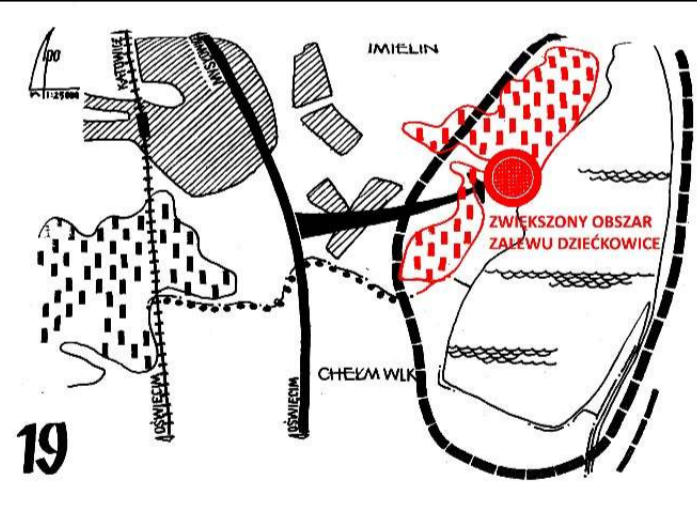
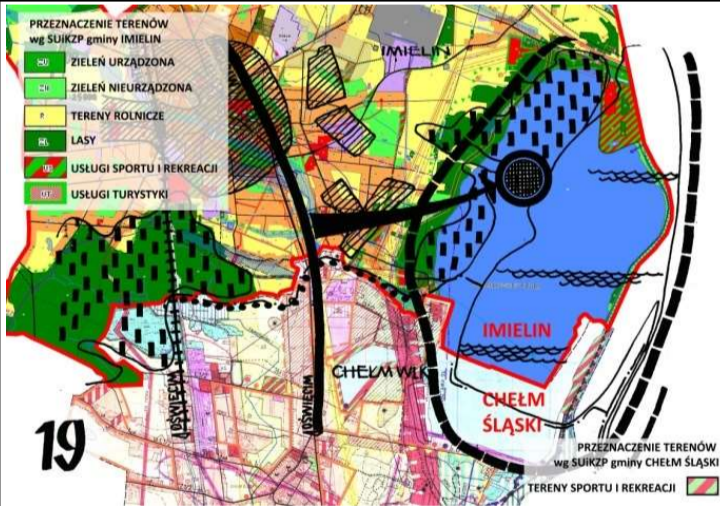
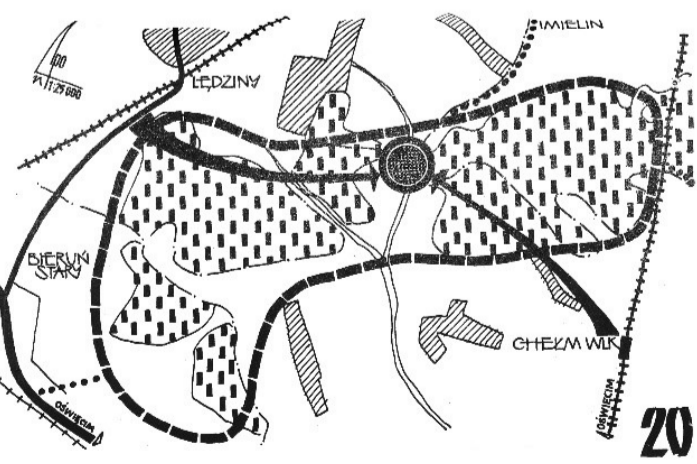

AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Tereny leśne.

PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:

1. Wg SUIKZP miasta Dąbrowa Górnicza: tereny lasów i zadrzewień i produkcji rolnej. Wskazane obszary cenne przyrodniczo do ochrony oraz osie i punkty widokowe.
2. Wg SUIKZP gminy Łązy: tereny lasów i tereny dolesień.

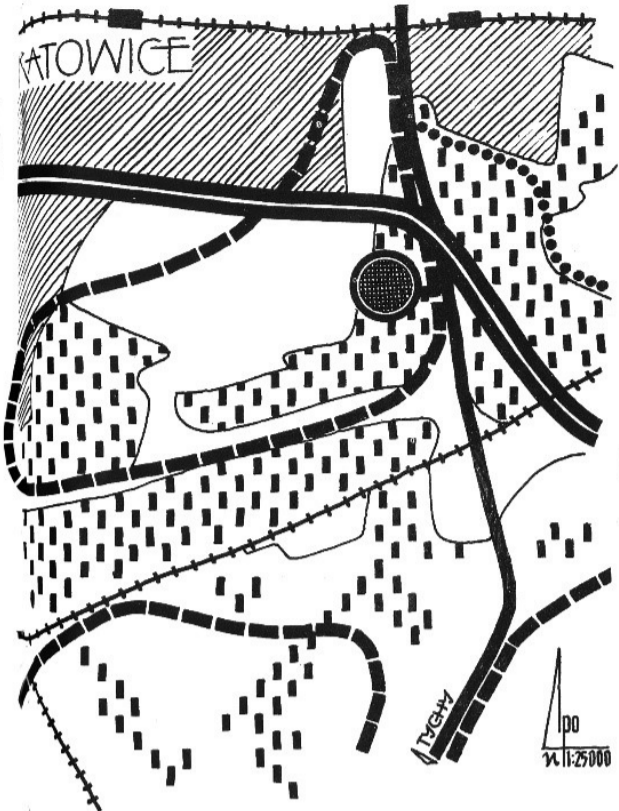

17 ZAGÓRZE	 <p>17</p> <p>DROGA EKSPRESOWA S1</p> <p>DROGA EKSPRESOWA S1</p> <p>SŁAWKÓW</p>	 <p>17</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP gminy DĄBROWA GÓRNICZA</p> <ul style="list-style-type: none"> ● STANOWISKO ARCHEOLOGICZNE ▬ PUNKTY I CIĄGI WIDOKOWE ■ TERENY LEŚNE ■ OBSZARY ROLNICZE <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP miasta SÓSNOWIEC</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ZWARTE OBSZARY ZIELENI ■ ROZPROSZONE OBSZARY ZIELENI ■ OBSZAR ZURBANIZOWANY ■ PRZESTRZENIE ZIELENI <p>DĄBROWA GÓRNICZA</p> <p>SÓSNOWIEC</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne, obszar przecięty drogą ekspresową S1 oraz DK 94.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wg SUIKZP miasta Dąbrowa Górnicza: tereny lasów i zadrzewień i produkcji rolnej. Wskazane obszary cenne przyrodniczo do ochrony oraz osie i punkty widokowe. 2. Wg SUIKZP miasta Sosnowiec: zwarte obszary zieleni do utrzymania. 	<p>?</p> <p>Park przecięty drogą ekspresową S1 i DK94.</p>
18 NIWA	 <p>18</p> <p>STANISŁAWCZYCE WIELKIE</p> <p>KAZIMIERZ</p> <p>NIWA</p> <p>MACZKI</p> <p>OBSZARY ZABUDOWANE</p> <p>OBSZARY ZABUDOWANE</p>	 <p>18</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP miasta DĄBROWA GÓRNICZA</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ZWARTE OBSZARY ZIELENI ■ ROZPROSZONE OBSZARY ZIELENI ■ OBSZAR ZURBANIZOWANY ■ PRZESTRZENIE ZIELENI <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP gminy SŁAWKÓW</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ZABUDOWA USŁUGOWA ■ ZABUDOWA PRZEM. - USŁUGOWA ■ TERENY PARKINGÓW I GARAŻY ■ TERENY LASÓW ■ TERENY ROLNICZE <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP gminy SÓSNOWIEC</p> <ul style="list-style-type: none"> ● STANOWISKO ARCHEOLOGICZNE ▬ PUNKTY I CIĄGI WIDOKOWE ■ TERENY LEŚNE ■ OBSZARY ROLNICZE <p>DĄBROWA GÓRNICZA</p> <p>SŁAWKÓW</p> <p>SÓSNOWIEC</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne, część obszaru leśnego zabudowana.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wg SUIKZP miasta Dąbrowa Górnicza: tereny lasów i zadrzewień. 2. Wg SUIKZP miasta Sosnowiec: zwarte obszary zieleni do pozostawienia. 3. Wg SUIKZP gminy Sławków: tereny leśne, część terenów pierwotnie leśnych przeznaczone pod tereny przemysłowe i usługowe. 	<p>?</p> <p>Defragmentacja obszarów leśnych, częściowa zabudowa lasu, w środku obszaru terminal LHS</p>
19 DZIECKOWICE	 <p>19</p> <p>IMIELIN</p> <p>CHEŁM WŁK</p> <p>OSWIECIMA</p> <p>ZWIĘKSZONY OBSZAR ZALĘWU DZIECKOWICE</p>	 <p>19</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy IMIELIN</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ZIELEŃ URZĄDZONA ■ ZIELEŃ NIEURZĄDZONA ■ TERENY ROLNICZE ■ LASY ■ USŁUGI SPORTU I REKREACJI ■ USŁUGI TURYSTYKI <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy CHEŁM ŚLĄSKI</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ TERENY SPORTU I REKREACJI <p>IMIELIN</p> <p>CHEŁM ŚLĄSKI</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Zbiornik wody pitnej "Dzieckowice" + tereny zielone i leśne w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Użytkowany rekreacyjnie</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wg SUIKZP gminy Imielin: tereny sportu i rekreacji, tereny usług turystycznych oraz tereny zieleni nieuporządkowanej. 2. Wg SUIKZP gminy Chełm Śląski: tereny sportu i rekreacji 	<p>✓</p>
20 GOŁAWIEC	 <p>20</p> <p>IMIELIN</p> <p>ŁĘDZINA</p> <p>CHEŁM WŁK</p>	 <p>20</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP gminy ŁĘDZINA</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ LASY ■ TERENY MIESZKALNO-USŁUGOWE ■ TERENY WYMAGAJĄCE ZMIANY SPOSOBU UŻYTKOWANIA ■ WĘZŁY DROGOWE ■ PROJEKTOWANE PUNKTY 'MOP' ■ SKŁADOWISKO ODPADÓW KOMUNALNYCH <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP gminy IMIELIN</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ TERENY ROLNICZE ■ LASY <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP gminy BIERUŃ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ OBSZAR SPORTOWO - USŁUGOWY ■ LASY I ZADRZEWIENIA ■ OBSZAR PRODUKCYJNY <p>ŁĘDZINA</p> <p>IMIELIN</p> <p>CHEŁM WŁK</p> <p>CHEŁM ŚLĄSKI</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie użytkowane rekreacyjnie.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wg SUIKZP gminy Imielin: tereny rolnicze i lasy 3. Wg SUIKZP gminy Łędziny: lasy i tereny mieszkaniowe i usługowe. Planowana trasa drogi ekspresowej S1 z planowanym węzłem drogowym i miejscami obsługi podróżnych 4. Wg SUIKZP gminy Bieruń: lasy i zadrzewienia oraz obszary sportowo-rekreacyjne 	<p>?</p> <p>Przez środek ośrodka wypoczynkowego o Goławiec planowana jest droga S1</p>

<p>21 KOSZTOWY</p>	<p>OBSZARY ZABUDOWANE</p> <p>21</p>	<p>PRZEZNACZENIE wg SUIKZP miasta MYŚŁOWICE</p> <p>21</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne, brak zagospodarowania rekreacyjnego.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta MYŚŁOWICE: tereny leśne oraz tereny otwarte w ciągach dolin rzecznych i pasma ekologiczne ("Łąki Rzutna")</p>	
<p>22 GISZOWIEC</p>	<p>AUTOSTRADA A4</p> <p>22</p>	<p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP miasta MYŚŁOWICE</p> <p>22</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP miasta MYŚŁOWICE</p> <p>TERENY LASÓW TERENY ZABUDOWY USŁUGOWEJ</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne przecięte autostradą A4.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: 1. Wg SUIKZP miasta KATOWICE: obszary leśne i inne i funkcji przyrodniczej. Wskazany teren rekreacji i zieleni z usługami kultury, rozrywki, sportu i rekreacji do ukształtowania. 2. Wg SUIKZP miasta MYŚŁOWICE: tereny leśne oraz fragment obszarów usługowych</p>	<p>Obszar ośrodka rekreacyjnego przecięty na pół autostradą A4</p>
<p>23 MURCKI</p>	<p>23</p>	<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW WG SUIKZP miasta KATOWICE</p> <p>23</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne w tym rezerwat "Las Murckowski".</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta Katowice: tereny leśne w tym uwzględniony obszar rezerwatu "Las Murckowski", na wschodnim krańcu obszaru kąpielisko "Wesoła Fala" ze sztucznym zalewem, kortami tenisowymi, wypożyczalnią sprzętu wodnego, placem zabaw, restauracją, klubem jeździeckim, kołem wędkarskim i domkami kempingowymi do wynajęcia.</p>	

24 LĘDZINY			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne i obszary zieleni o funkcji ekologicznej.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Lędziny: tereny leśne oraz ciągi rzeczne które powinny pełnić funkcji ekologiczne. Część terenów leśnych przeznaczonych w studium pod zabudowę jednorodziną. Wg SUIKZP miasta Tychy: obszary leśne oraz obszary rolne w ciągach ekologicznych. Wg SUIKZP miasta Katowice: obszary leśne oraz obszary zielone o funkcjach ekologicznych.</p>	<p>?</p> <p>Część obszarów leśnych na terenie gminy Lędziny przeznaczona pod zabudowę mieszkaniową</p>
25 PODLESIE			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne w tym rezerwat "Las Murckowski".</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta Katowice: tereny leśne, obszary zieleni o funkcji przyrodniczo-ekologicznej - korytarze ekologiczne. Wg SUIKZP miasta Tychy: tereny leśne, obszary zieleni w ciągach ekologicznych oraz tereny rolne Wg SUIKZP gminy Mikołów: tereny dolesień i tereny zieleni pozostałej.</p>	<p>✓</p>
26 KOSTUCHNA			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne. Sąsiadująco znajduje się zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Źródła Kłodnicy" oraz rezerwat "Lasy Murckowskie" i Ochojec".</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta Katowice: tereny leśne oraz terenu zieleni urządzonej o znaczeniu lokalnym, jak również zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Źródła Kłodnicy" oraz rezerwat "Lasy Murckowskie" i Ochojec".</p>	<p>✓</p>

27 MUCHOWIEC

27

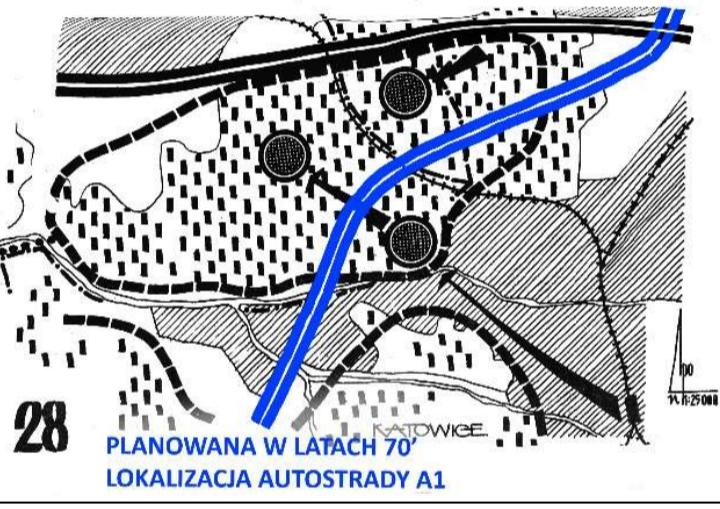

AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Tereny zieleni urządzonej z drobną gastronomią, torem do jazdy na rolkach i ścieżkami rowerowymi. Pośrodku tego obszaru lotnisko sportowe "Muchowiec". Stawy o funkcji rekreacyjnej.

PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:
Wg SUIKZP miasta Katowice: tereny leśne oraz tereny zieleni urządzonej o znaczeniu lokalnym - wymagające rehabilitacji. Tereny wód otwartych.

28 RADOSZOWY

28

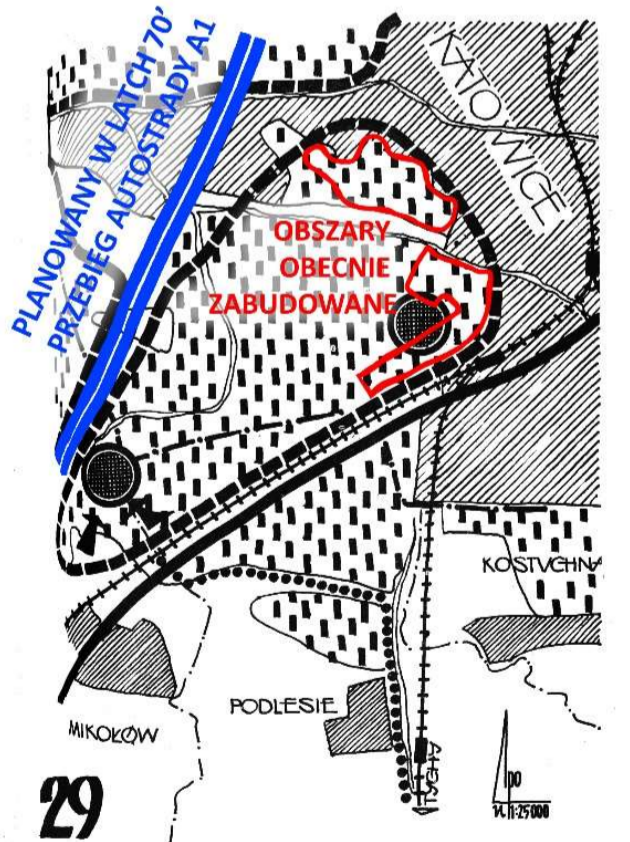
AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Tereny leśne i zielone nie urządzone. Szereg stawów rybnych, drobna gastronomia.

PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:
Wg SUIKZP miasta Katowice: obszary leśne, obszary o funkcji przyrodniczo-ekologicznej.
Wg SUIKZP miasta Chorzów: lasy, tereny lęgowe, skupiska roślin chronionych
Wg SUIKZP gminy Ruda Śląska: tereny leśne, i zabudowy mieszkaniowej, produkcyjnej i usługowej.
*Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A1. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada.

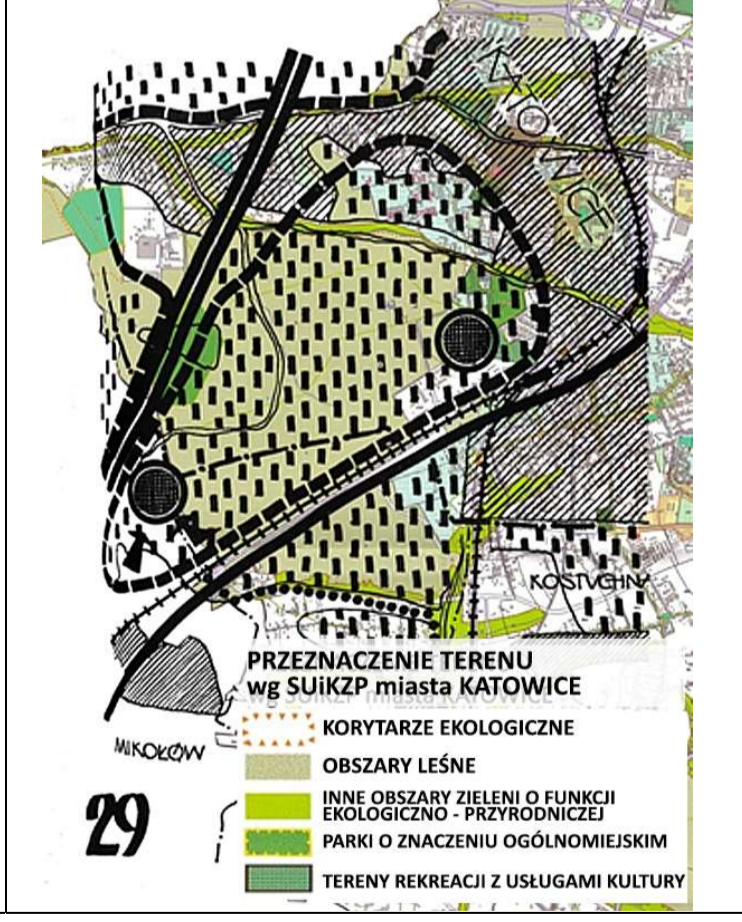

Znaczna część obszaru leżąca w Rudzie Śląskiej przeznaczona w SUIKZP pod zabudowę mieszkaniową, usługową i produkcyjną.

29 PANEWNIKI

29

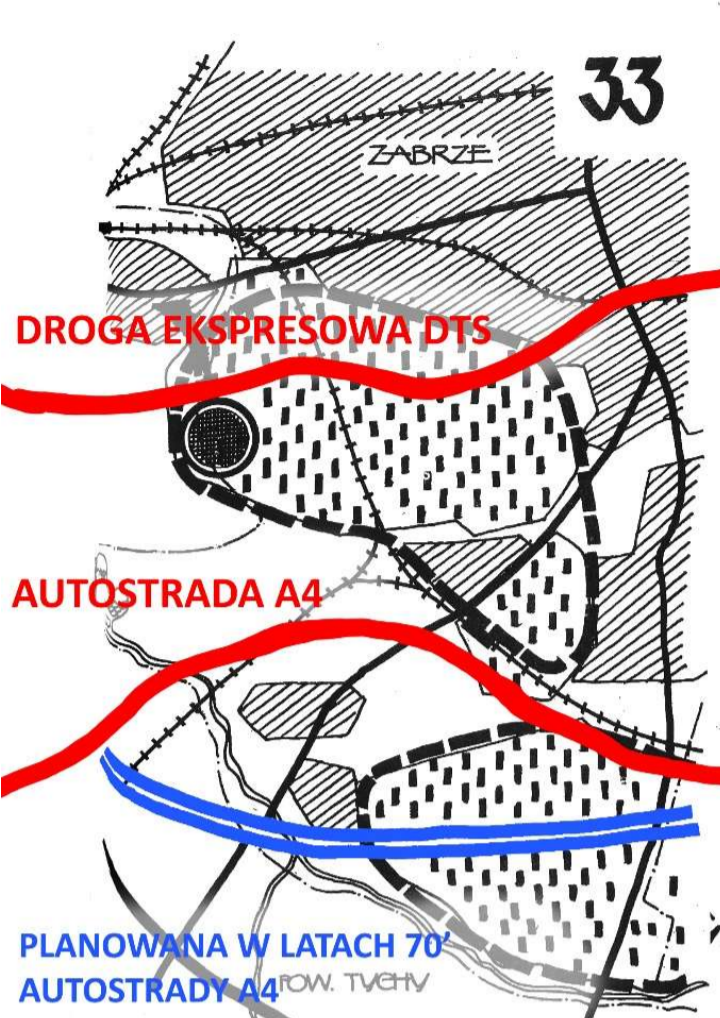
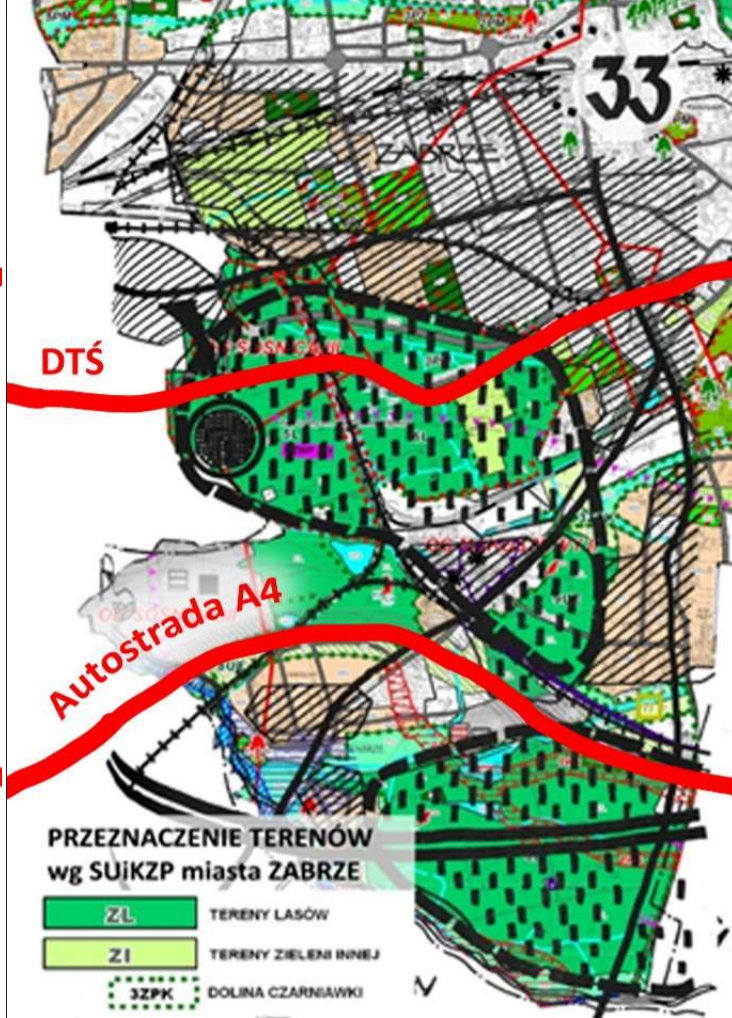
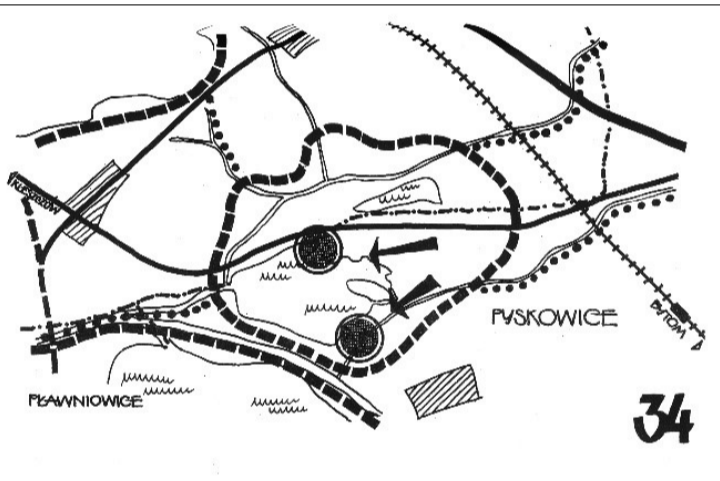

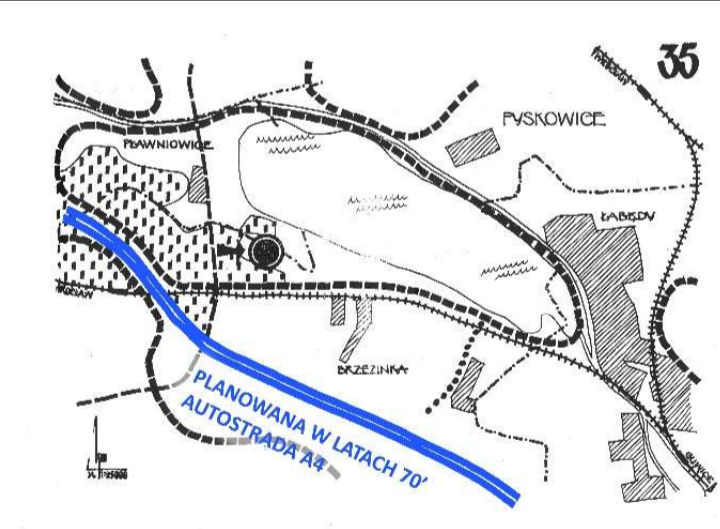
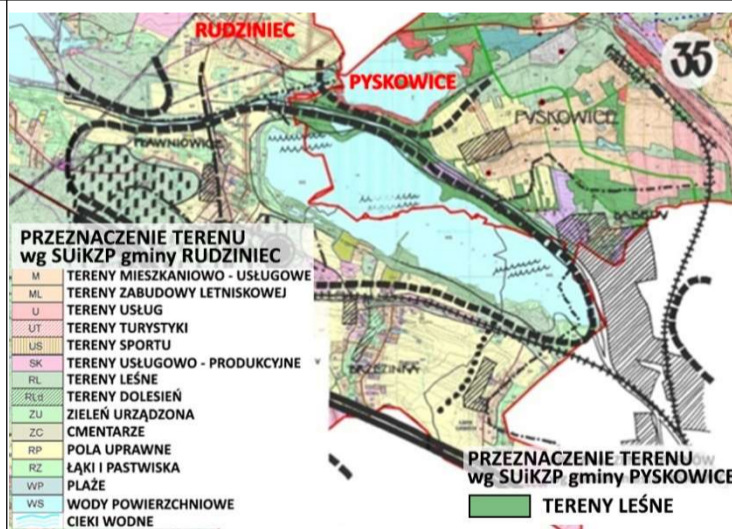
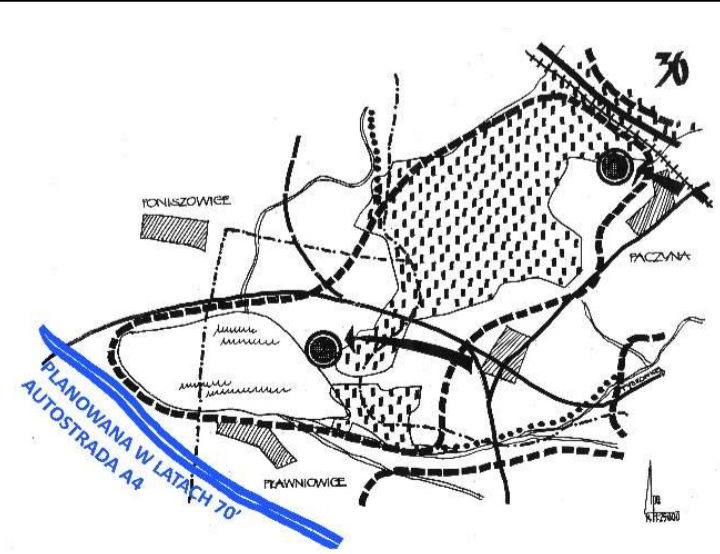
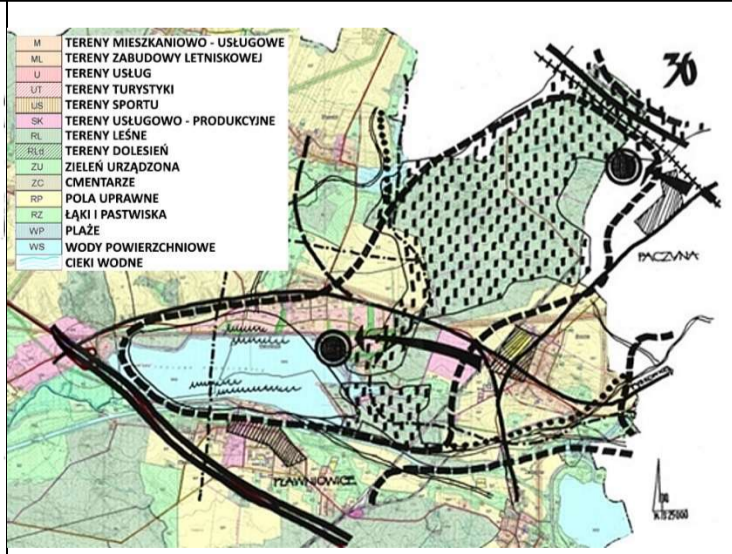
AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjne, użytkowane przez okolicznych mieszkańców.

PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:
Wg SUIKZP miasta Katowice: obszary leśne, obszary o funkcji przyrodniczo-ekologicznej oraz parki o znaczeniu ogólnomiejskim wymagające ukształtowania.
*Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A1. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada

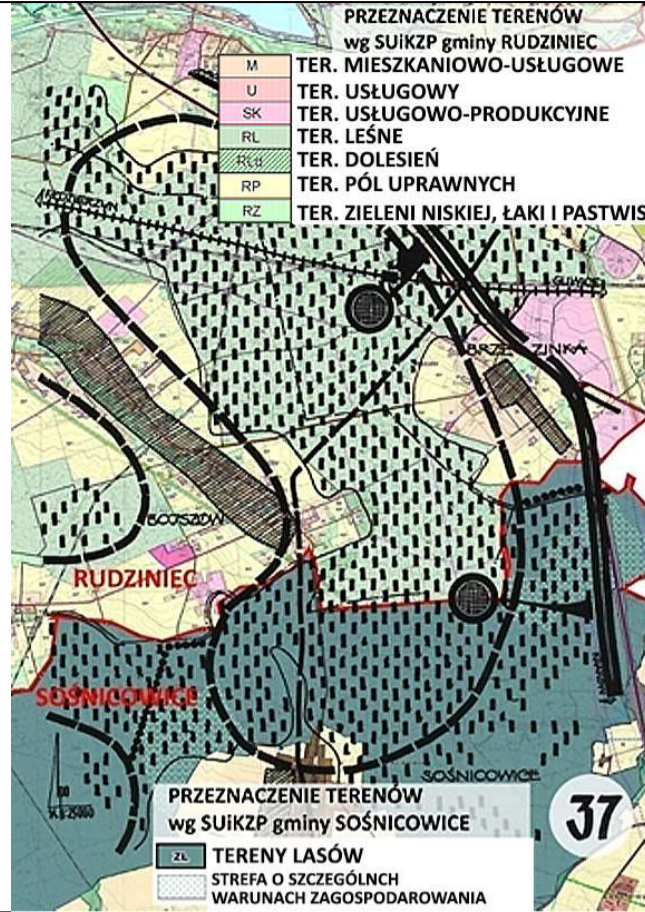
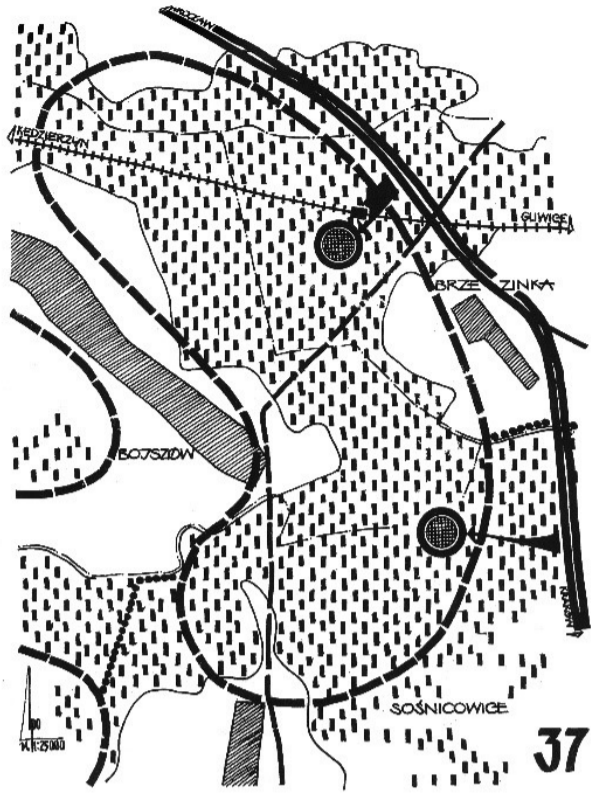

Północno-wschodnia część obszaru zabudowana - funkcja mieszkaniowa

<p>30 ŚMIŁOWIEC</p>	<p>PLANOWANY W LATACH 70' PRZEBIEG AUTOSTRADY A1</p>	<p>TERENY LEŚNE</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjne, użytkowane przez okolicznych mieszkańców.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta Katowice: obszary leśne, obszary o funkcji przyrodniczo-ekologicznej oraz parki o znaczeniu ogólnomiejskim wymagające ukształtowania.</p> <p>*Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A1. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada</p>	
<p>31 HALEMBA</p>	<p>PLANOWANA W LATACH 70' LOKALIZACJA AUTOSTRADY A4</p> <p>NOWE POŁĄCZENIE DROGOWE</p>	<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta RUDA ŚLĄSKA</p> <p>MN TERENY ZABUDOWY JEDNORODZINNEJ ZL TERENY ZIELENI LEŚNEJ ZN TERENY ZIELENI NIURZĄDZONEJ</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjne, użytkowane przez okolicznych mieszkańców. Część terenów leśnych z lat 70-tych obecnie zabudowana zabudową jednorodziną.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta Ruda Śląska: obszary leśne, niewielki obszar przeznaczony pod zabudowę jednorodziną oraz jako tereny zieleni nieurządzonej.</p> <p>*Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A4. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada</p>	
<p>32 MAKOSZOWY</p>	<p>PLANOWANA W LATACH 70' AUTOSTRADA A4</p>	<p>PRZEZNACZENIA TERENÓW wg SUIKZP miasta ZABRZE</p> <p>TERENY LASÓW TERENY NEGATYWNYCH WPŁYWÓW GÓRNICZYCH</p> <p>PRZEZNACZENIA TERENÓW wg SUIKZP miasta RUDA ŚLĄSKA</p> <p>ZIELEŃ LEŚNA</p> <p>PRZEZNACZENIA TERENÓW wg SUIKZP gminy MIKOŁÓW</p> <p>TERENY LASÓW TERENY DOLESIEŃ</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjne, użytkowane przez okolicznych mieszkańców.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta Ruda Śląska: tereny zieleni leśnej Wg SUIKZP miasta Zabrze: tereny leśne, z czego część wskazana jako narażona na szkodliwe działanie eksploatacji górniczej Wg SUIKZP miasta Mikołów: tereny leśne oraz wskazane jako konieczne do dolesienia.</p> <p>*Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A4. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada</p>	

33 SOŚNICA	 <p>DROGA EKSPRESOWA DTS</p> <p>AUTOSTRADA A4</p> <p>PLANOWANA W LATACH 70' AUTOSTRADY A4 <small>ROW. TVGHV</small></p>	 <p>DTS</p> <p>Autostrada A4</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta ZABRZE</p> <ul style="list-style-type: none"> ZŁ TERENY LASÓW ZI TERENY ZIELENI INNEJ 32PK DOLINA CZARNAWKI 	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjne, obszar użytków ekologicznych (ogrody działkowe).</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta Zabrze: tereny leśne oraz tereny zieleni innej (obecny obszar ogrodów działkowych). Na terenie ośrodka wyznaczona obszar doliny cieku Czarniawka. Obszar przecięty linią kolejową w kierunku północ – południe, drogą szybkiego ruchu DTS w kierunku wschód – zachód. Od południa obszar okala autostrada A4.</p> <p>*Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A4. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada</p>
34 DZIERŻNO MAŁE	 <p>PŁAWNIOWICE</p> <p>PYSKOWICE</p> <p>34</p>	 <ul style="list-style-type: none"> TERENY LEŚNE wg SUIKZP miasta Pyskowie TERENY USŁUG SPORTU I REKREACJI wg SUIKZP miasta Pyskowie TERENY ŁĄK PASTWISK I SĄDÓW wg SUIKZP miasta Toszek <p>34</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne użytkowane rekreacyjnie przez biegaczy i rowerzystów. Jezioro Dzierżno Małe użytkowane rekreacyjnie przez amatorów sportów wodnych.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta Pyskowie: tereny leśne oraz tereny sportu i rekreacji (przy jeziorze Dzierżno Małe) Wg SUIKZP miasta Toszek: tereny łąk pastwiskowych i sadow</p>
35 DZIERŻNO DUŻE	 <p>PŁAWNIOWICE</p> <p>PYSKOWICE</p> <p>DZIERŻNO DUŻE</p> <p>35</p> <p>PLANOWANA W LATACH 70' AUTOSTRADA A4</p>	 <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP gminy RUDZINIEC</p> <ul style="list-style-type: none"> M TERENY MIESZKANIOWO - USŁUGOWE ML TERENY ZABUDOWY LETNISKOWEJ U TERENY USŁUG US TERENY TURYSTYKI USP TERENY SPORTU SK TERENY USŁUGOWO - PRODUKCYJNE RL TERENY LEŚNE RLS TERENY DOLESIEŃ ZU ZIELEŃ URZĄDZONA ZO CMENTARZE RP POLA UPRAWNE RZ ŁĄKI I PASTWISKA WP PLAŻE WS WODY POWIERZCHNIOWE CIKI WODNE <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP gminy PYSKOWICE</p> <ul style="list-style-type: none"> TERENY LEŚNE <p>35</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Jezioro Dzierżno Duże użytkowane rekreacyjnie przez amatorów sportów wodnych oraz przyległe tereny leśne i łąkowe.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta Pyskowie: szereg sposobów zagospodarowania terenów zielonych - min.: tereny lasów i dolesień, zieleni urządzonej, łąki i pastwisk, plaż i zbiorników wodnych. Wg SUIKZP gminy Rudziniec: zbiornik wodny Dzierżno Duże i tereny leśne.</p> <p>*Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A4. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada</p>
36 BYCINA PŁAWNIOWICKA	 <p>PŁAWNIOWICE</p> <p>PACZYNA</p> <p>36</p> <p>PLANOWANA W LATACH 70' AUTOSTRADA A4</p>	 <ul style="list-style-type: none"> M TERENY MIESZKANIOWO - USŁUGOWE ML TERENY ZABUDOWY LETNISKOWEJ U TERENY USŁUG US TERENY TURYSTYKI USP TERENY SPORTU SK TERENY USŁUGOWO - PRODUKCYJNE RL TERENY LEŚNE RLS TERENY DOLESIEŃ ZU ZIELEŃ URZĄDZONA ZO CMENTARZE RP POLA UPRAWNE RZ ŁĄKI I PASTWISKA WP PLAŻE WS WODY POWIERZCHNIOWE CIKI WODNE <p>36</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Obecnie teren jest użytkowany przez miłośników żeglarstwa oraz wędkarzy, plaża z placem zabaw dla dzieci. Od strony północnej zbiornika znajduje się odnowiony i udostępniony do zwiedzania zespół parkowo-pałacowy Pławniowice.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Rudziniec: obszar przeznaczony pod teren leśny. Bezpośrednio nad zbiornikiem Pławniowice obszary usług turystycznych i mieszkaniowe przetkane terenami zieleni urządzonej.</p> <p>*Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A4. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada.</p>

37 LASY BRZEZIŃSKIE

AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Teren nie zagospodarowany rekreacyjnie.
Teren leśny z licznymi ścieżkami i duktami.

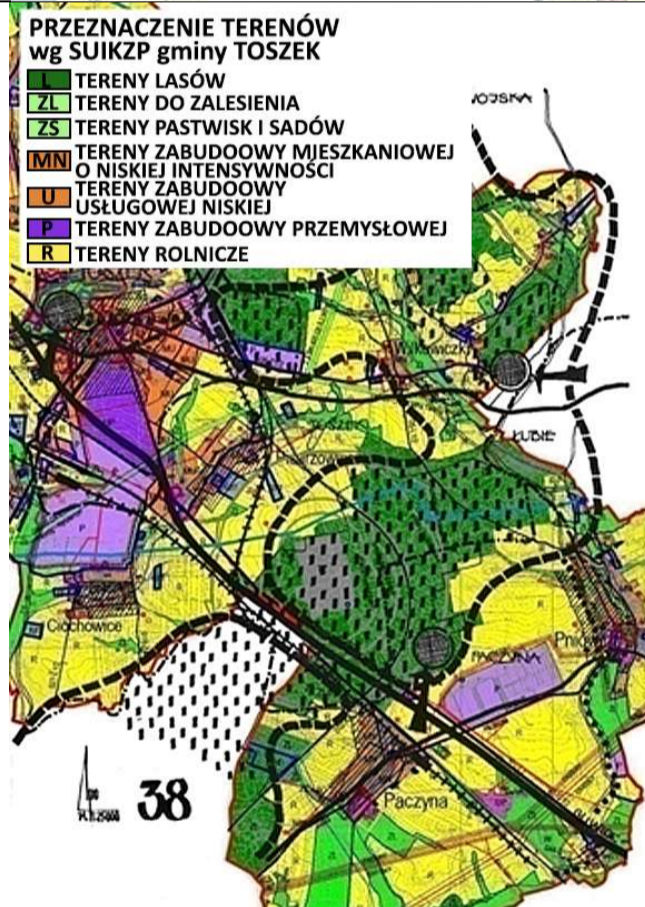
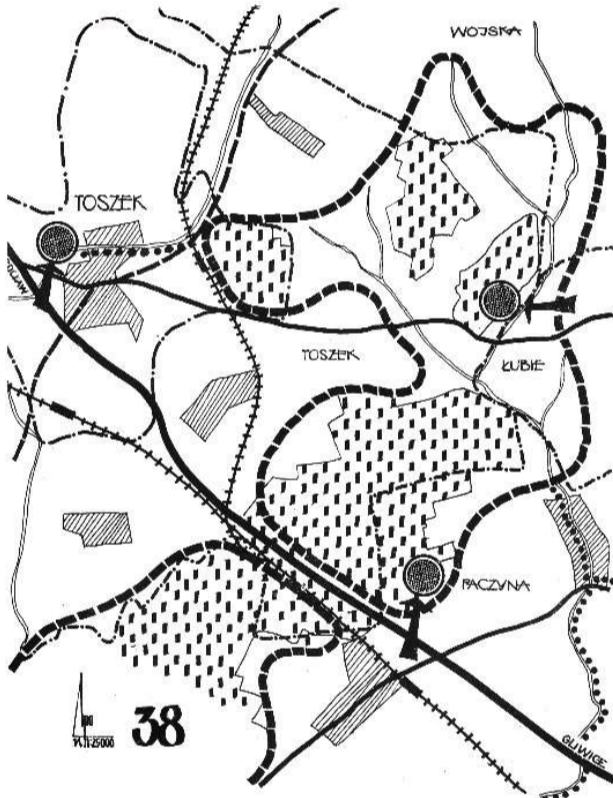
PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:

Wg SUIKZP gminy Rudziniec: tereny leśne oraz pól uprawnych wraz z terenami mieszkaniowymi, usług, i usługowo-produkcyjnych.

Wg SUIKZP gminy Sośnicowice: tereny leśne w tym obszar o szczególnych walorach zagospodarowania.

38 WILKOWCZKI

AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Teren nie zagospodarowany rekreacyjnie.
Teren leśny, rolniczy, łąkowy. Liczne przysiółki i osady. W mieście Toszek zamek udostępniony do zwiedzania.

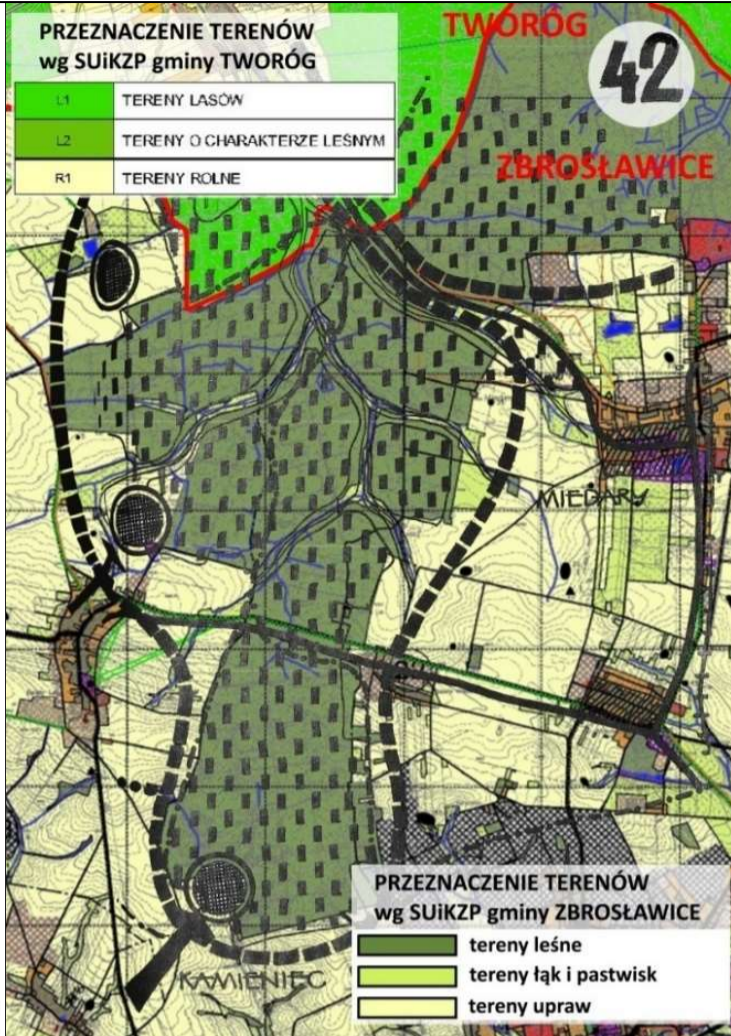
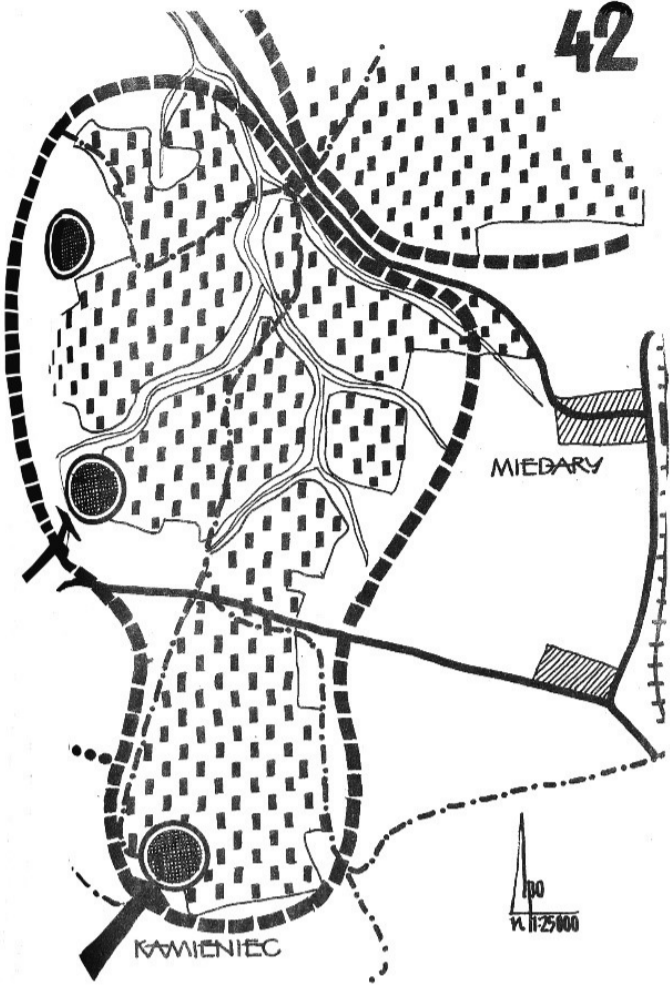
PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:

Wg SUIKZP gminy Toszek: tereny leśne oraz teren do zalesień. Obszary pól uprawnych wraz z terenami mieszkaniowymi, usług, i usługowo-produkcyjnych. Część terenów leśnych przeznaczony pod zabudowę przemysłową.

39 CENTAWA		<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy JEMIELNICA</p> <p>ZŁ LASÓW (ISTNIEJĄCE / PLANOWANE) R ROLNICZE (ISTNIEJĄCE / PLANOWANE)</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy WIELOWIEŚ</p> <p>RE.d TEREN DOLESIEŃ REJON PROPONOWANEGO OBSZARU NATURA 2000 TERENY LASÓW REZERWAT PRZYRODY HUBERT TERENY DOLESIEŃ TERENY ŁĄK, PASTWISK, SĄDÓW I ZADRZEWIEN TERENY UŻYTKÓW ROLNYCH TERENY WÓD OTWARTYCH CEKI WODNE</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy STRZELCE OPOLSKIE</p> <p>E1 OBSZARY WĘZŁOWE SYSTEMU EKOLOGICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM R2 OBSZARY ROLNE O MAŁEJ PRZYDATNOŚCI DLA ROLNICTWA</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Teren leśny wraz z Rezerwatem "Hubert" oraz obszarem Natura 2000 - obszar siedliskowy "Hubert". Znaczny obszar (około 50%) to obszar chronionego krajobrazu "Lasy Stobrawsko - Turawskie".</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta Strzelce Opolskie: tereny leśne oznaczone jako obszary węzłowe systemu ekologicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Wg SUIKZP gminy Wielowieś: Tereny leśne i dolesień, wskazany obszar rezerwatu przyrody "Hubert" oraz proponowany rejon obszaru natura 2000 Wg SUIKZP gminy Jemielnica: istniejące tereny lasów i rolnicze.</p>
40 DĄBRÓWKA		<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy JEMIELNICA</p> <p>ZŁ TERENY LASÓW (ISTNIEJĄCE / PLANOWANE)</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy ZAWADZKIE</p> <p>ZŁ zespoły przyrodniczo-krajobrazowe tereny lasów</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy WIELOWIEŚ</p> <p>SYSTEM TERENÓW OTWARTYCH TERENY LASÓW REZERWAT PRZYRODY HUBERT TERENY DOLESIEŃ TERENY ŁĄK, PASTWISK, SĄDÓW I ZADRZEWIEN</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Teren leśny wraz z Rezerwatem "Hubert" oraz obszarem Natura 2000 - obszar siedliskowy "Hubert". Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe "Mostki". Znaczny obszar (około 50%) to obszar chronionego krajobrazu "Lasy Stobrawsko - Turawskie".</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta Zawadzkie: tereny lasów oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Wg SUIKZP gminy Wielowieś: Tereny leśne, dolesień i łąk. Wskazany obszar rezerwatu przyrody "Hubert". Wg SUIKZP gminy Jemielnica: istniejące tereny lasów i rolnicze.</p>
41 POŁOMIA		<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy TWORÓG</p> <p>TERENY LASÓW TERENY O CHARAKTERZE LEŚNYM TERENY ZABUDOWY FUNKCJI ROLNICZEJ TERENY ROLNE</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy ZBROSŁAWICE</p> <p>TERENY LEŚNE TERENY UPRAW</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Teren leśny nie użytkowany rekreacyjnie ora tereny zabudowy mieszkaniowej.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Tworóg: tereny lasów i rolne, mała część obszaru przeznaczona pod zabudowę mieszkaniową i usługową. Wg SUIKZP gminy Zbrosławice: Tereny leśne oraz upraw.</p>

42 KSIĄŻY LAS

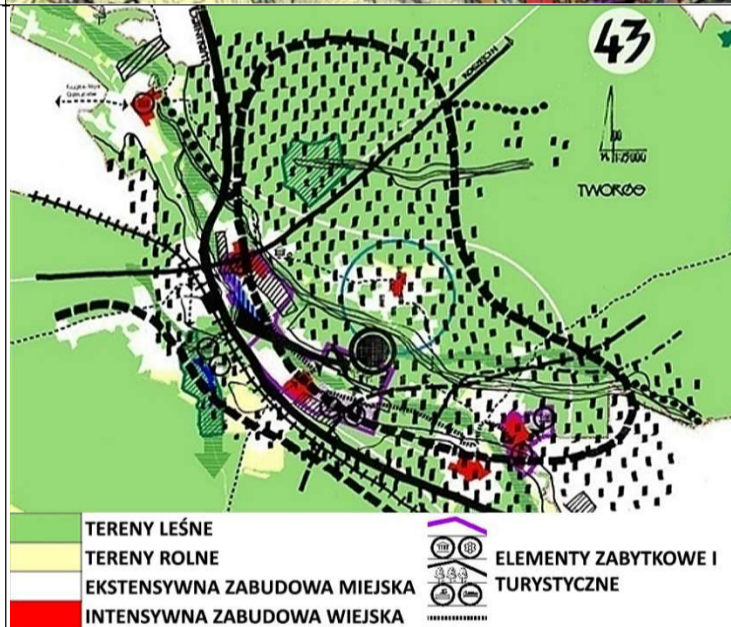
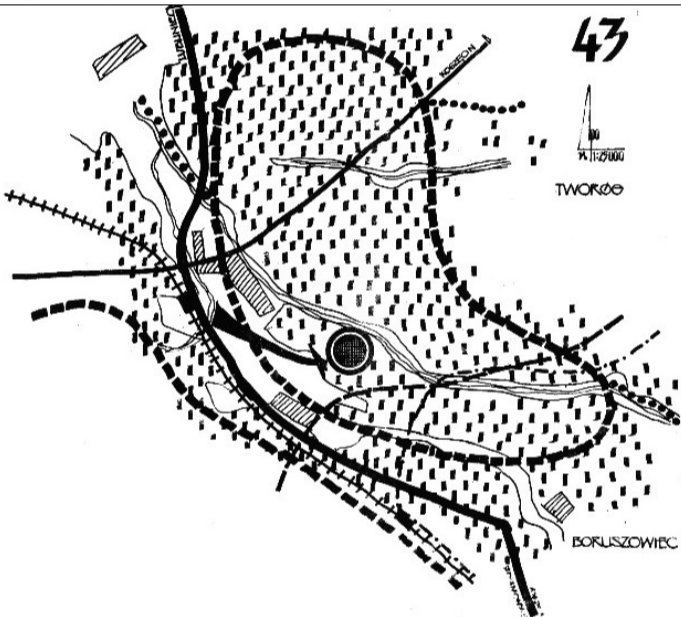
AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Teren leśny nie użytkowany rekreacyjnie, liczne ciek wodne.

PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:

Wg SUIKZP gminy Tworóg: tereny lasów i rolne, mała część obszaru przeznaczona pod zabudowę mieszkaniową i usługową.
Wg SUIKZP gminy Zbrosławice: Tereny leśne oraz łąk, pastwisk i upraw.

43 BRYNEK

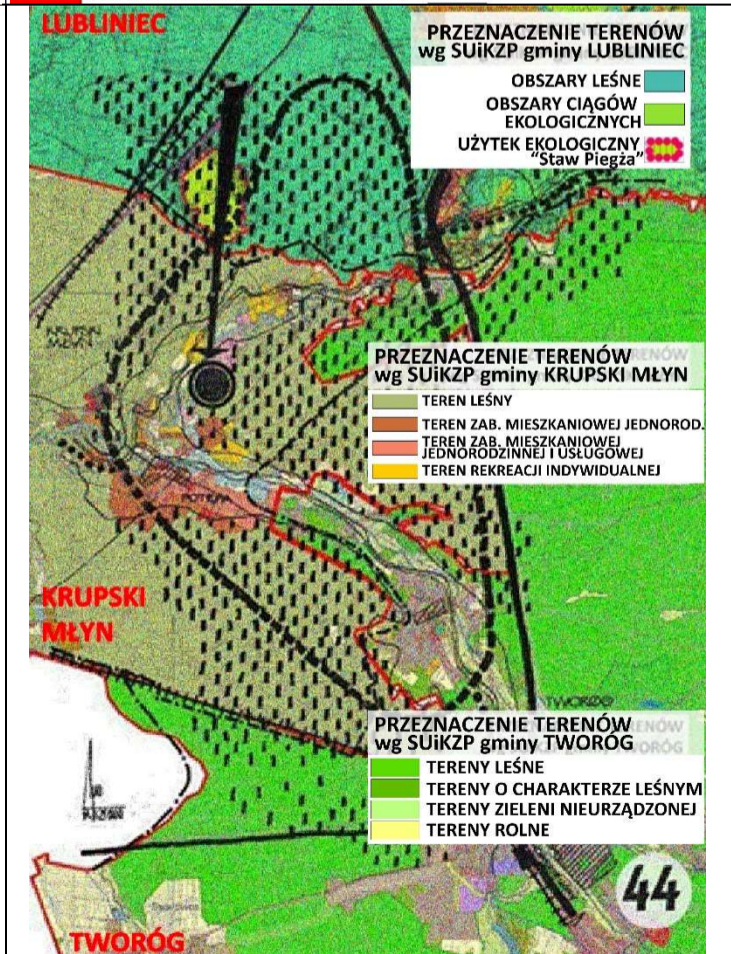
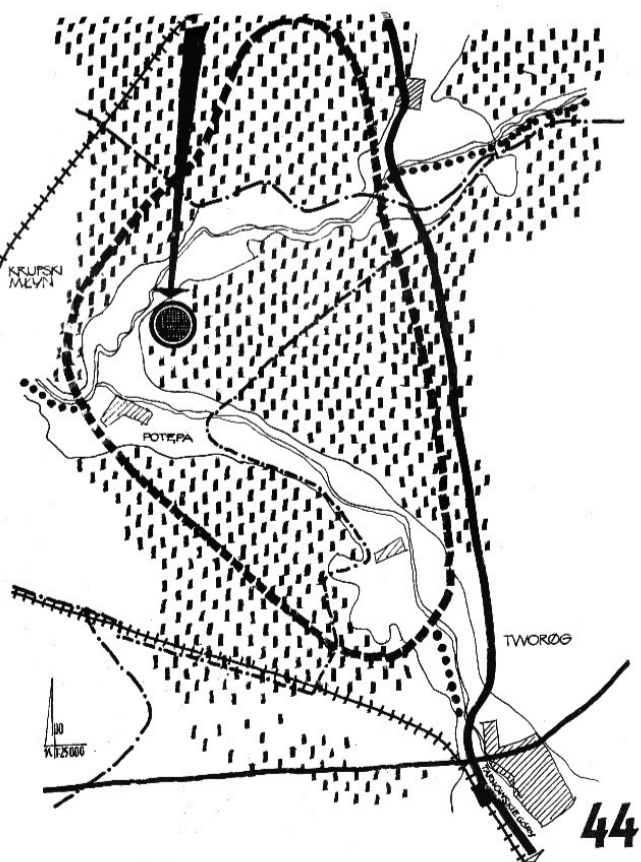
AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Lasy słabo użytkowane rekreacyjnie pomimo dużej wartości przyrodniczej. W miejscowości Brynek pałac Donnesmarków mieszczący technikum leśne oraz ogród botaniczny.

PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:

Wg SUIKZP gminy Tworóg: tereny lasów, mała część obszaru przeznaczona pod zabudowę mieszkaniową i usługową. W SUIKZP wskazane proponowane obszary ochrony przyrody.

44 POTĘPA

AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Lasy słabo użytkowane rekreacyjnie pomimo dużej wartości przyrodniczej. Użytki ekologiczne "Piegża" i "Torfowisko w Kotach". Malownicza rzeka Stoła.

PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:

Wg SUIKZP gminy Lubliniec: obszary leśne i ciągów ekologicznych. Teren obszaru zachęca o użytek ekologiczny "Staw Piegża"

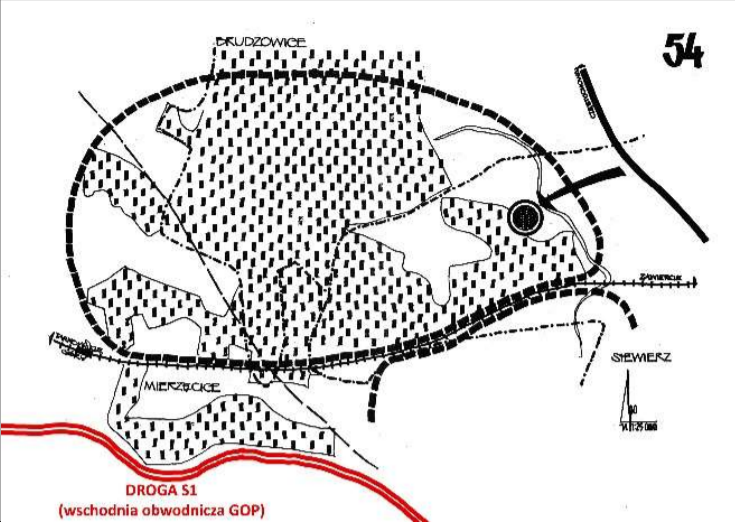
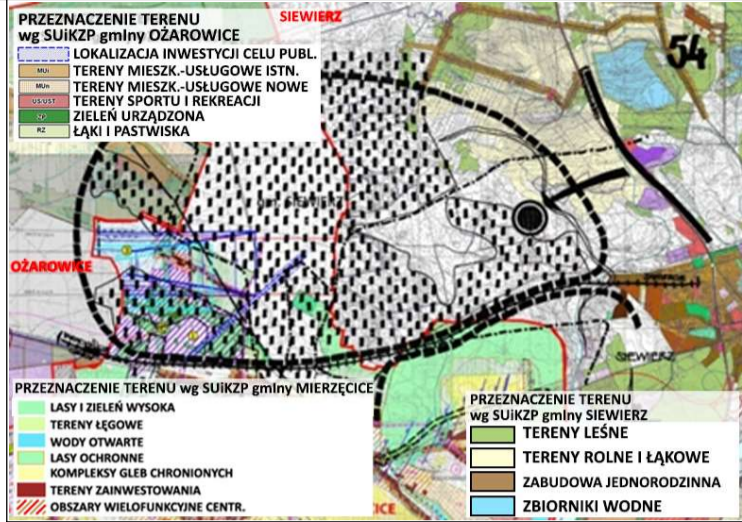

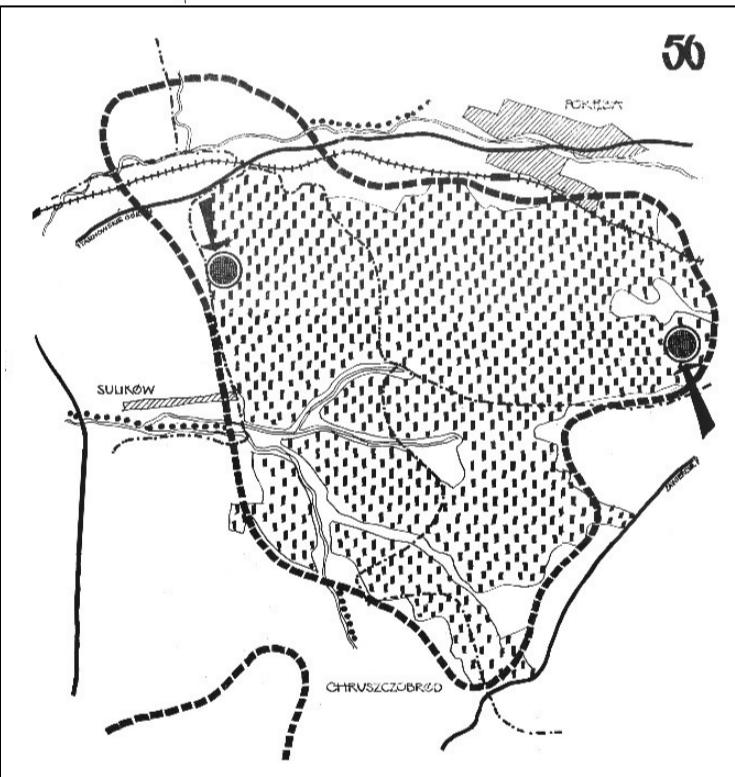
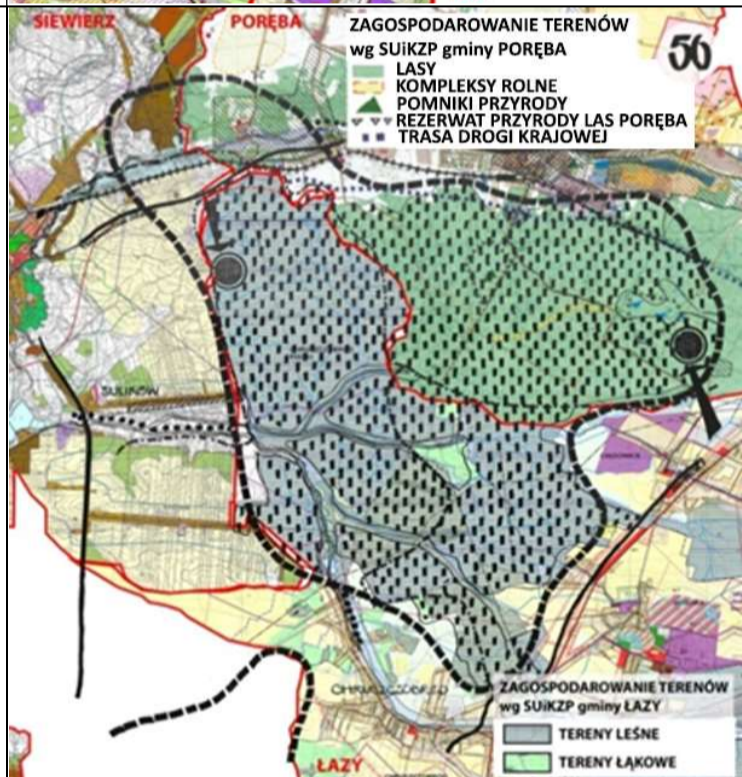

Wg SUIKZP gminy Krupski Młyn: obszary leśne, niewielkie obszary przeznaczone pod zabudowę jednorodzinną mieszkaniową, usługową i rekreacyjną

Wg SUIKZP gminy Tworóg: tereny lasów oraz o charakterze leśnym. Część terenów przeznaczona pod zabudowę mieszkaniową

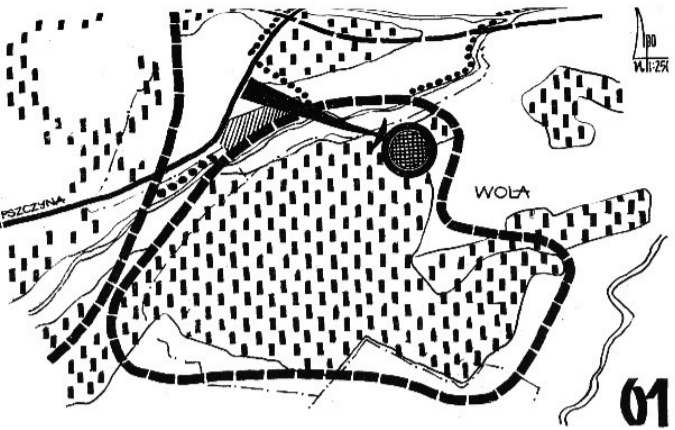

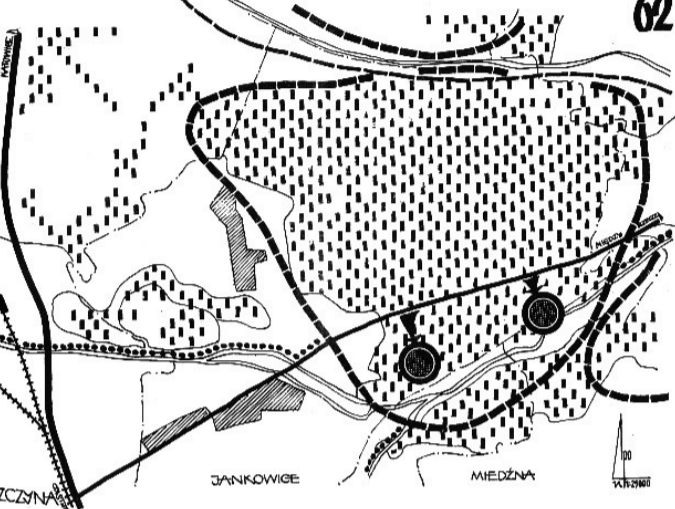

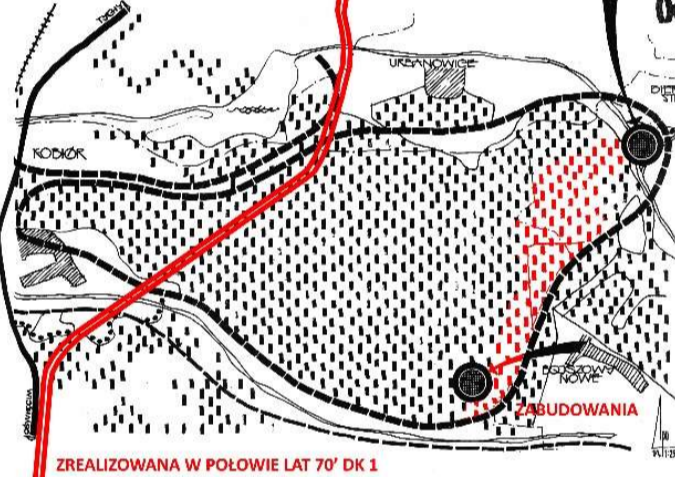

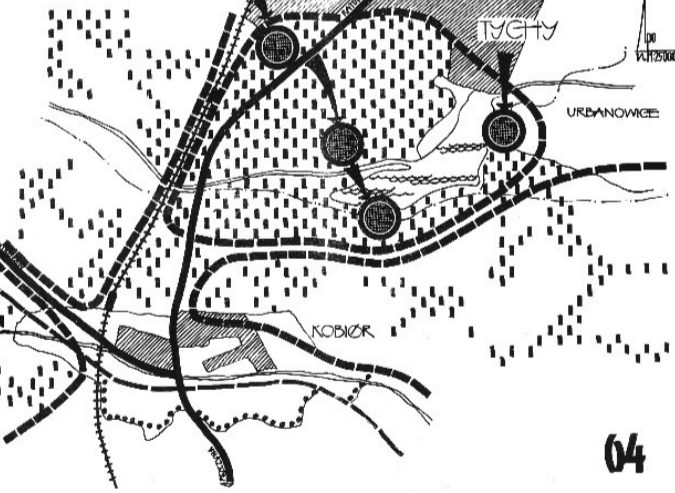
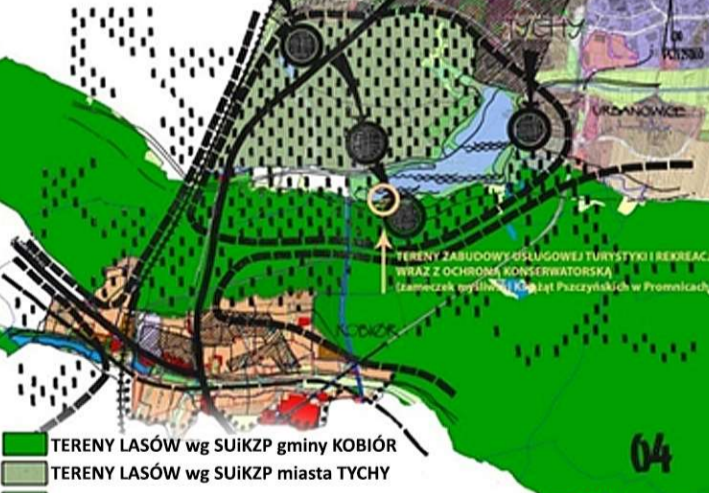

45 BORONÓW			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Lasy słabo użytkowane rekreacyjnie pomimo dużej wartości przyrodniczej - w całości stanowią Otulinę Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Koszęcin: Tereny lasów z uwzględnieniem paku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą</p>	
46 KOSZĘCIN			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Lasy słabo użytkowane rekreacyjnie. W północno-zachodniej części obszaru otwarte kąpielisko.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Koszęcin: tereny leśne z licznymi ciekami wodnymi Wg SUIKZP gminy Kalety: tereny leśne</p>	
47 JELENIĄK			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Lasy słabo użytkowane rekreacyjnie. Część obszaru zajmuje Rezerwat "Jeleniak Mikuliny".</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Koszęcin: tereny lasów, część obszarów przeznaczona pod tereny usług sportu i rekreacji oraz zabudowy mieszkaniowej rekreacyjnej Wg SUIKZP gminy Lubliniec: tereny leśne i obszary zabudowy rekreacyjnej Wg SUIKZP gminy Tworóg: tereny leśne</p>	
48 BRUSIEK			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne, słabo użytkowane rekreacyjnie.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Koszęcin: tereny lasów, liczne ciekami wodnymi Wg SUIKZP gminy Lubliniec: obszary leśne, część terenów wytypowana jako potencjalny zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wg SUIKZP gminy Kalety: tereny leśne</p>	

49 STRZEBIN			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne słabo użytkowane rekreacyjnie. Użytki ekologiczne.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Koszęcin: tereny lasów, liczne cieki wodne Wg SUIKZP gminy Woźniki: obszary leśne, tereny rolnicze z możliwością dolesień, część lasów wskazana jako lasy ochronne. Wg SUIKZP gminy Kalety: tereny leśne</p>	
50 KUCZÓW			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne słabo użytkowane rekreacyjnie. Dolina rzeki Mała Panew. Użytek ekologiczny "Łąka Trzęslicowa w Kaletach".</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Kalety: tereny leśne oraz wody otwarte (obecny kształt zbiornika wodnego mniejszy niż zakładany w latach 70-tych)</p>	
51 ZIELONA	<p>PLANOWANA W LATACH 70' TRASA AUTOSTRADY A1</p>		<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne słabo użytkowane rekreacyjnie. W bezpośrednim sąsiedztwie obszar Natura 2000 - Obszary Siedliskowe "Bagno Bruch koło Pyrzowic".</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Kalety: tereny leśne oraz wody otwarte (obecny kształt zbiornika wodnego mniejszy niż zakładany w latach 70-tych) Wg SUIKZP gminy Woźniki: obszary leśne, tereny rolnicze z możliwością dolesień, część lasów wskazana jako lasy ochronne. *Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A1. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada.</p>	
52 BRUDZOWICE			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne słabo użytkowane rekreacyjnie.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Koziegłowy: tereny lasów, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej Wg SUIKZP gminy Woźniki: obszary leśne, tereny rolnicze z możliwością dolesień, część lasów wskazana jako lasy ochronne. Wg SUIKZP gminy Ożarówice: tereny leśne i tereny zieleni izolacyjnej Wg SUIKZP gminy Siewierz: tereny leśne</p>	
53 BIBIELA	<p>PLANOWANA W LATACH 70' TRASA AUTOSTRADY A1</p>		<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne słabo użytkowane rekreacyjnie.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Miasteczko Śląskie: grunty leśne, w środku terenów leśnych projektowany teren zabudowy jednorodzinnej Wg SUIKZP gminy Woźniki: obszary leśne, część lasów wskazana jako lasy ochronne. W części wschodniej teren planowany pod autostradę A1. *Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A1. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada</p>	

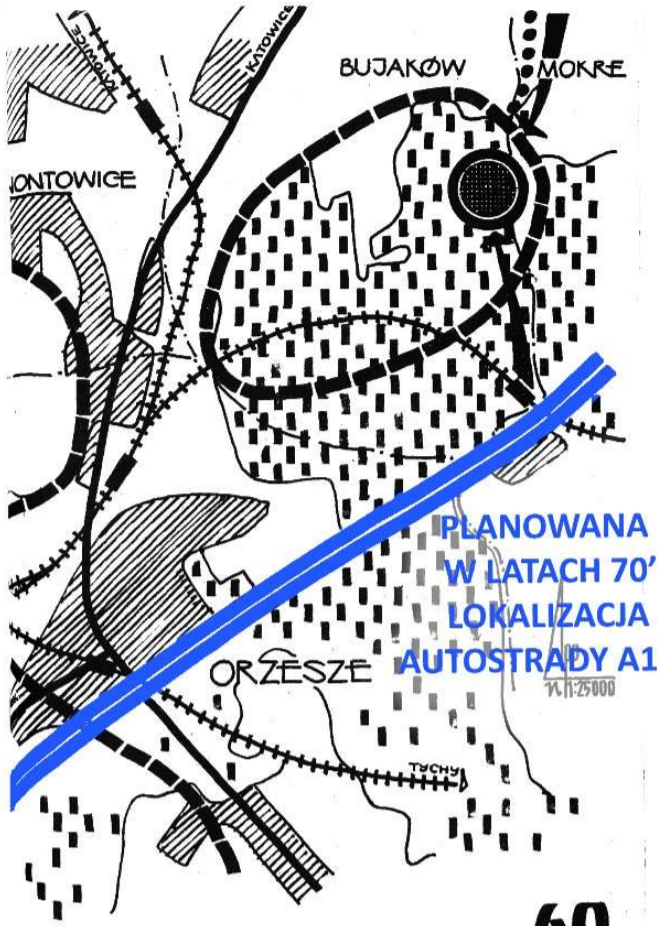
54 SZELIGOWIEC	 <p>54</p> <p>DROGA 51 (wschodnia obwodnica GOP)</p>	 <p>54</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP gminy OŻAROWICE</p> <ul style="list-style-type: none"> LOKALIZACJA INWESTYCJI CELU PUBL. TERENY MIESZK.-USŁUGOWE ISTN. TERENY MIESZK.-USŁUGOWE NOWE TERENY SPORTU I REKREACJI ZIELEŃ URZĄDZONA ŁĄKI I PASTWISKA <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP gminy MIERZĘCICE</p> <ul style="list-style-type: none"> LASY I ZIELEŃ WYSOKA TERENY ŁĘGOWE WODY OTWARTE LASY OCHRONNE KOMPLEKSY GLEB CHRONIONYCH TERENY ZAINWESTOWANIA OBSZARY WIELOFUNKCYJNE CENTR. <p>PRZEZNACZENIE TERENU wg SUIKZP gminy SIEWIERZ</p> <ul style="list-style-type: none"> TERENY LEŚNE TERENY ROLNE I ŁĄKOWE ZABUDOWA JEDNORODZINNA ZBIORNIKI WODNE 	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne słabo użytkowane rekreacyjnie. Bardzo bliskie sąsiedztwo Potu Lotniczego Katowice-Pyrzowice.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Siewierz: grunty leśne, w środku terenów leśnych projektowany teren zabudowy jednorodzinnej Wg SUIKZP gminy Ożarówice: obszary leśne, część lasów wskazana jako lasy ochronne. Wg SUIKZP gminy Mierzęcice: lasy i zieleni wysoka</p>	
55 PRZECZYCE	 <p>55</p> <p>PRZECZYCZE</p>	 <p>55</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy SIEWIERZ</p> <ul style="list-style-type: none"> TERENY USŁUG PUBL. I MIESZKANIOWE TERENY USŁUGOWE I MIESZKANIOWE TERENY MIESZKANIOWE TERENY ZIELENI URZĄDZONE WODY POWIERZCHNIOWE <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy MIERZĘCICE</p> <ul style="list-style-type: none"> LASY I ZIELEŃ WYSOKA TERENY ŁĘGOWE WODY OTWARTE LASY OCHRONNE KOMPLEKSY GLEB CHRONIONYCH TERENY ZAINWESTOWANIA OBSZARY WIELOFUNKCYJNE CENTR. 	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Zbiornik wodny intensywnie użytkowany rekreacyjnie - plaże, punkty obsługi sportów wodnych, punkty gastronomiczne.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Siewierz: grunty leśne, bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika tereny po zabudowę jednorodzinną i usługową Wg SUIKZP gminy Mierzęcice: tereny zieleni wysokiej i niskiej, bezpośrednio przy zbiorniku wodnym tereny zainwestowania oraz wytypowane jako obszary wielofunkcyjne centrum</p>	 <p>Duże obszary wytypowane w SUIKZP gminy Siewierz przeznaczone pod zabudowę.</p>
56 PORĘBA	 <p>56</p> <p>SULIKÓW</p> <p>CHRUSZCZÓBRÓD</p>	 <p>56</p> <p>ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW wg SUIKZP gminy PORĘBA</p> <ul style="list-style-type: none"> LASY KOMPLEKSY ROLNE POMNIKI PRZYRODY REZERWAT PRZYRODY LAS PORĘBA TRASA DROGI KRAJOWEJ <p>ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW wg SUIKZP gminy ŁAZY</p> <ul style="list-style-type: none"> TERENY LEŚNE TERENY ŁĄKOWE 	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Malownicza dolina rzeki Mitręga.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Poręba: lasy i zieleni wysoka, część obszaru zajmuje rezerwat "Las Poręba. Poręba Stawiki". W północnej części obszaru planowana trasa drogi krajowej 78. Wg SUIKZP gminy Łazy: tereny leśne i tereny łąkowe</p>	

57 WYSOKA			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Obszar przecina rzeka Czarna Przemsza.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Zawiercie: tereny lasów i zalesień oraz pozostałe formy zieleni Wg SUIKZP gminy Łazy: tereny leśne, tereny rolnicze, nieużytki zielone i doliny rzeczne</p>	
58 ROKITNO			<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Obszar przecina rzeka Czarna Przemsza.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Zawiercie: tereny lasów i zalesień oraz pozostałe formy zieleni Wg SUIKZP gminy Łazy: tereny leśne, tereny rolnicze, nieużytki zielone i doliny rzeczne Wg SUIKZP gminy Ogrodzieniec: tereny przeznaczony na cele gospodarki leśnej. Część obszaru wskazana jako tereny zieleni o szczególnym znaczeniu przyrodniczym (dolina rzeki Przemszy). Przewidziane tereny dla usług turystycznych.</p>	
59 MŁOSZOWA	BRAK WYTYCZNYCH DO ZAGOSPODAROWANIA OŚRODKA REKREACYJNEGO	BRAK WYTYCZNYCH DO ZAGOSPODAROWANIA OŚRODKA REKREACYJNEGO		
60 SMOLICE	BRAK WYTYCZNYCH DO ZAGOSPODAROWANIA OŚRODKA REKREACYJNEGO	BRAK WYTYCZNYCH DO ZAGOSPODAROWANIA OŚRODKA REKREACYJNEGO		

61 WOLA		 <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy BOJSZOWY DOLINY RZEK PRZEWDZIANE DO NATURALIZACJI W CAŁOŚCI LUB CZĘŚCIOWO GRANICE ZESPOŁU PSZCZYŃSKICH PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH / WARIANTY II, III, IV</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy MIEDZNA TERENY LEŚNE</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Bojszowy: doliny rzeczne, proponowane granice zespołu pszczyńskich parków krajobrazowych Wg SUIKZP gminy Miedzna: tereny leśne</p>	
62 MIĘDZYRZECZE		 <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy PSZCZYNA TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ TERENY ZIELENI NIE URZĄDZONEJ REZERWAT ŻUBROWISKO</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne przeznaczone pod rezerwat "Żubrowisko" - duża atrakcja turystyczna. Tereny leśne o wysokiej atrakcyjności turystycznej - o charakterze pierwotnej puszczy.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Pszczyna: Tereny leśne, zespoły zieleni urządzonej i nie urządzonej wraz ze wskazaniem obszaru rezerwatu "Żubrowisko".</p>	
63 PROMNICE		 <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy BOJSZOWY TERENY MIESZKALNO-USŁUGOWE TERENY ROLNE TERENY POD ZABUDOWĘ MIESZKANIOWĄ ODRODLNIONE TERENY POD ZABUDOWĘ MIESZK. NIE ODRODLNIONE PROJ. GRANICA PSZCZYŃSKICH PARKÓW KRAJ. PROJ. OTULINA PSZCZYŃSKICH PARKÓW KRAJ.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy KOBIOR TERENY ROLNICZE TERENY LASÓW TERENY WÓD POWIERZ. RZEKI I POTOKI</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne atrakcyjne turystycznie. Zachodnia część obszaru odcięta wybudowaną w latach 70-tych DK1. Wschodnia część obszaru zabudowana - Nowe Bojszowy.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Kobiór: Tereny lasów Wg SUIKZP gminy Bojszowy: tereny mieszkaniowo-usługowe oraz leśne. Wyznaczone granice zespołu pszczyńskich parków krajobrazowych.</p>	 <p>Obszar zdefragmentowany, częściowo zabudowany</p>
64 PAPROCANY		 <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy KOBIOR TERENY LASÓW TERENY LASÓW wg SUIKZP miasta TYCHY OBSZARY ZIELENI SPORTOWO REKREACYJNEJ wg SUIKZP miasta TYCHY</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne, w środku obszaru Jezioro Paprocańskie. Teren intensywnie użytkowany rekreacyjnie, północna część Jeziora zagospodarowana rekreacyjnie.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Kobiór: tereny lasów Wg SUIKZP gminy Tychy: tereny leśne oraz tereny leśne o funkcji rekreacyjnej i sportowej</p>	

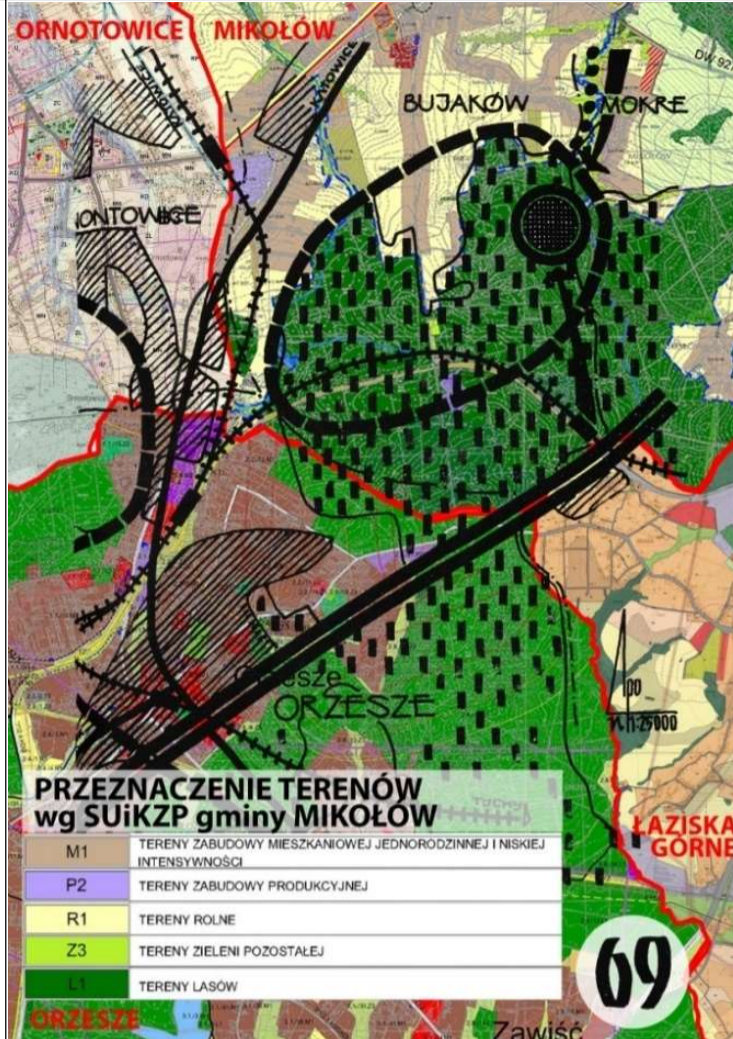
<p>65 ŻWAKÓW</p>	<p>OBSZAR LEŚNY ZLIKWIDOWANY NA RZECZ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ</p>	<p>PRZELNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy WYRY PRZELNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy TYCHY PRZELNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy KOBIOR</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie, intensywnie użytkowane rekreacyjnie.</p> <p>PRZELNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Kobiór: tereny lasów Wg SUIKZP gminy Tychy: tereny leśne oraz obszary zieleni i rolne w ciągach ekologicznych Wg SUIKZP gminy Wyrzy: tereny lasów, wskazana projektowana granica projektowanego zespołu Pszczyńskich parków Krajobrazowych</p>	
<p>66 KOBIOR</p>		<p>PRZELNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy ORZESZE PRZELNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy KOBIOR PRZELNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy SUSZEC PRZELNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy PSZCZYNA</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie, intensywnie użytkowane rekreacyjnie.</p> <p>PRZELNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Kobiór: tereny lasów Wg SUIKZP gminy Pszczyna: tereny leśne Wg SUIKZP gminy Suszec: obszar terenów leśnych Wg SUIKZP gminy Orzesze: tereny lasów</p>	
<p>67 WOSZCZYCE</p>	<p>OBSZAR LEŚNY PRZEZNACZONY NA KWK KRUPIŃSKI</p>	<p>PRZELNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy ORZESZE PRZELNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy ŻORY PRZELNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy SUSZEC</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne prawie w całości mieszczące się w granicach Parku Krajobrazowego "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich". Część terenów leśnych z lat 70-tych przeznaczona pod przemysł. Teren przecina DK 81.</p> <p>PRZELNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP miasta Żory: tereny leśne ze wskazaniem granicy rezerwatu przyrody "Dębina" Wg SUIKZP gminy Suszec: obszar terenów leśnych oraz tereny zagospodarowania mas skalnych - odpadów wydobywczych Wg SUIKZP gminy Orzesze: tereny lasów</p>	
<p>68 GARDAWICE</p>	<p>ZLIKWIDOWANE OBSZARY LEŚNE</p>	<p>PRZELNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy ORZESZE</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne, część obszaru mieści się w granicach Parku Krajobrazowego "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich". Część sąsiadujących terenów leśnych z lat 70-tych przeznaczona pod przemysł i zlikwidowana.</p> <p>PRZELNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Orzesze: tereny lasów oraz tereny rolne i zieleni pozostałej</p>	

69 BUJAKÓW

PLANOWANA
W LATACH 70'
LOKALIZACJA
AUTOSTRADY A1

69

PRZEZNACZENIE TERENÓW
wg SUiKZP gminy MIKOŁÓW

M1	TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ I NISKIEJ INTENSYWNOŚCI
P2	TERENY ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ
R1	TERENY ROLNE
Z3	TERENY ZIELENI POZOSTAŁEJ
Z1	TERENY LASÓW

69

AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie.

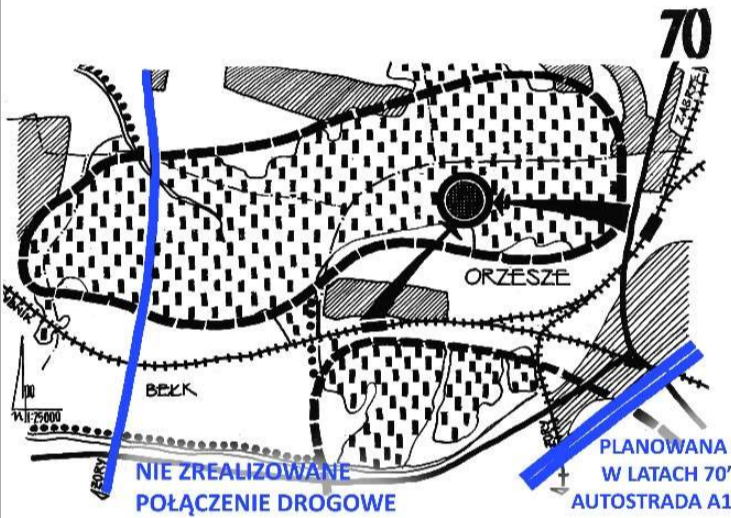
PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:

Wg SUiKZP gminy Mikołów: tereny lasów z małym obszarem zieleni pozostałej, tereny rolne i do zabudowy jednorodzinnej o niskiej intensywności

*Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A1. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada.

70 BĘŁK

NIE ZREALIZOWANE
POŁĄCZENIE DROGOWE

PLANOWANA
W LATACH 70'
AUTOSTRADA A1

70

PRZEZNACZENIE TERENÓW
wg SUiKZP gminy ORNOTOWICE

TERENY LEŚNE

70

PRZEZNACZENIE TERENÓW
wg SUiKZP gminy CZERWIONKA-LESZCZYNY

TERENY LEŚNE

PRZEZNACZENIE TERENÓW
wg SUiKZP gminy ORZESZE

TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ O NISKIEJ INTENSYWNOŚCI

TERENY LEŚNE

TERENY ZIELENI POZOSTAŁEJ

70

AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Bezpośrednie sąsiedztwo Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.

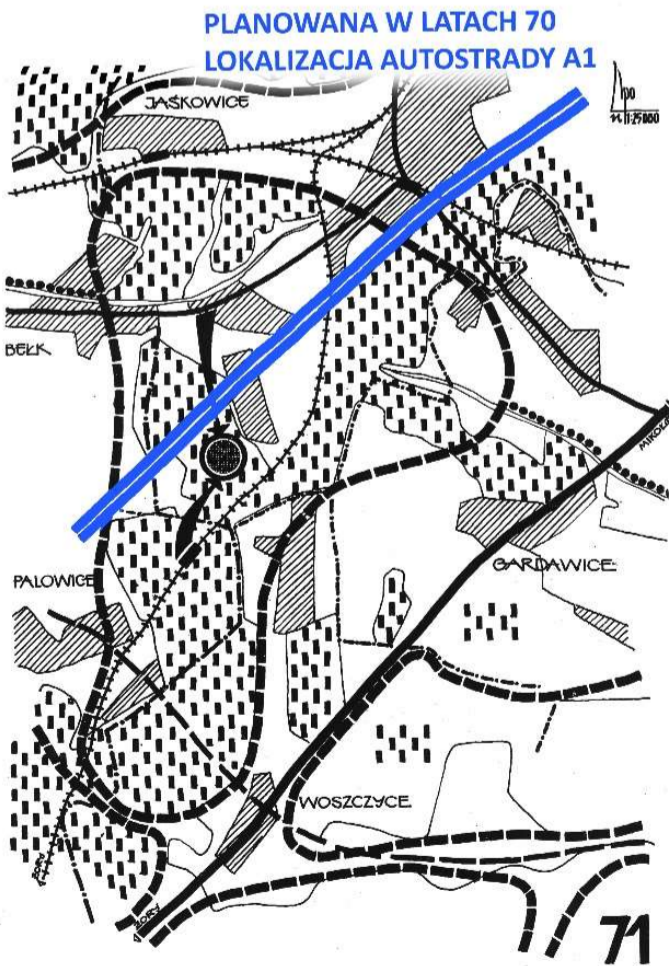
PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:

Wg SUiKZP gminy Orzesze: tereny lasów, duża część terenów leśnych przeznaczona na zabudowę jednorodzinną o niskiej intensywności.

Wg SUiKZP gminy Czerwionka-Leszczyny: tereny leśne

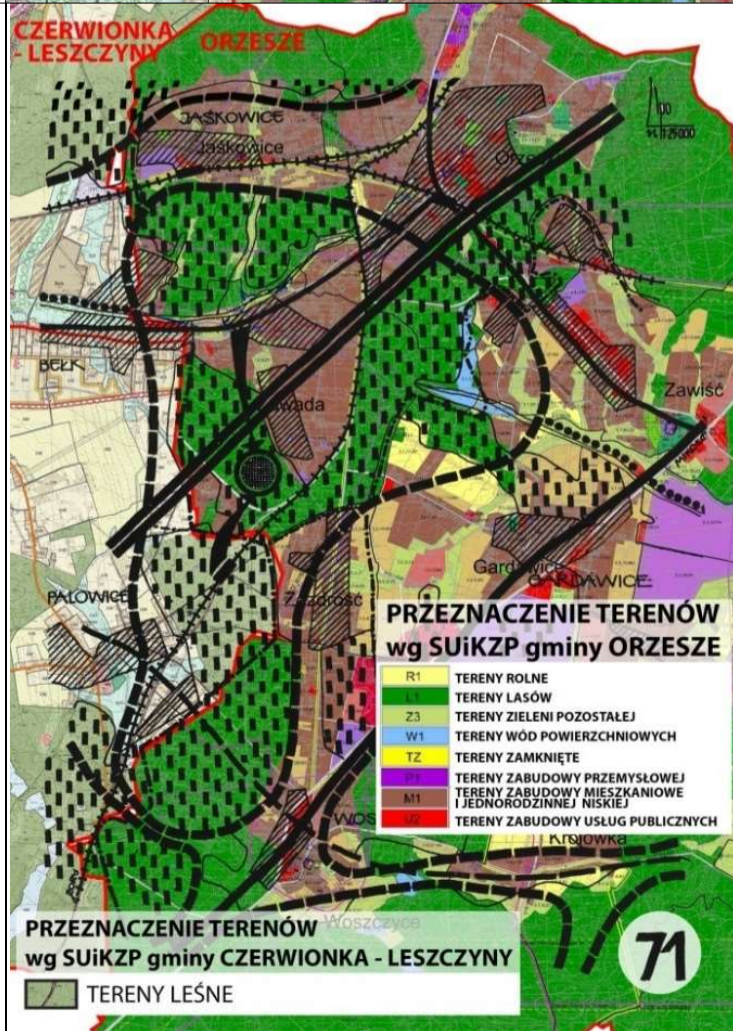

71 JAŚKOWICE

PLANOWANA W LATACH 70
LOKALIZACJA AUTOSTRADY A1

71

PRZEZNACZENIE TERENÓW
wg SUiKZP gminy CZERWIONKA - LESZCZYNY

TERENY LEŚNE

PRZEZNACZENIE TERENÓW
wg SUiKZP gminy ORZESZE

R1	TERENY ROLNE
Z3	TERENY LASÓW
Z3	TERENY ZIELENI POZOSTAŁEJ
W1	TERENY WÓD POWIERZCHNIOWYCH
TZ	TERENY ZAMKNIĘTE
M1	TERENY ZABUDOWY PRZEMYSŁOWEJ
M1	TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ I JEDNORODZINNEJ NISKIEJ
U1	TERENY ZABUDOWY USŁUG PUBLICZNYCH

71

AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Część terenu znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.

PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:

Wg SUiKZP gminy Orzesze: tereny lasów, duża część terenów przeznaczona na zabudowę jednorodzinną o niskiej intensywności. Niewielkie obszary przeznaczone na działalność rolniczą oraz tereny zieleni pozostałej.

Wg SUiKZP gminy Czerwionka-Leszczyny: tereny leśne

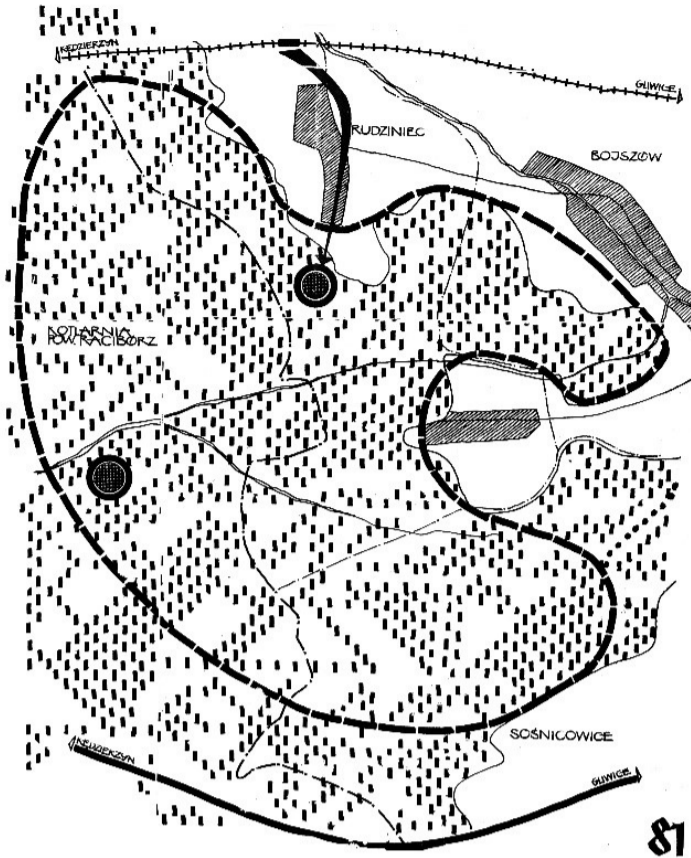
*Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A1. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada.

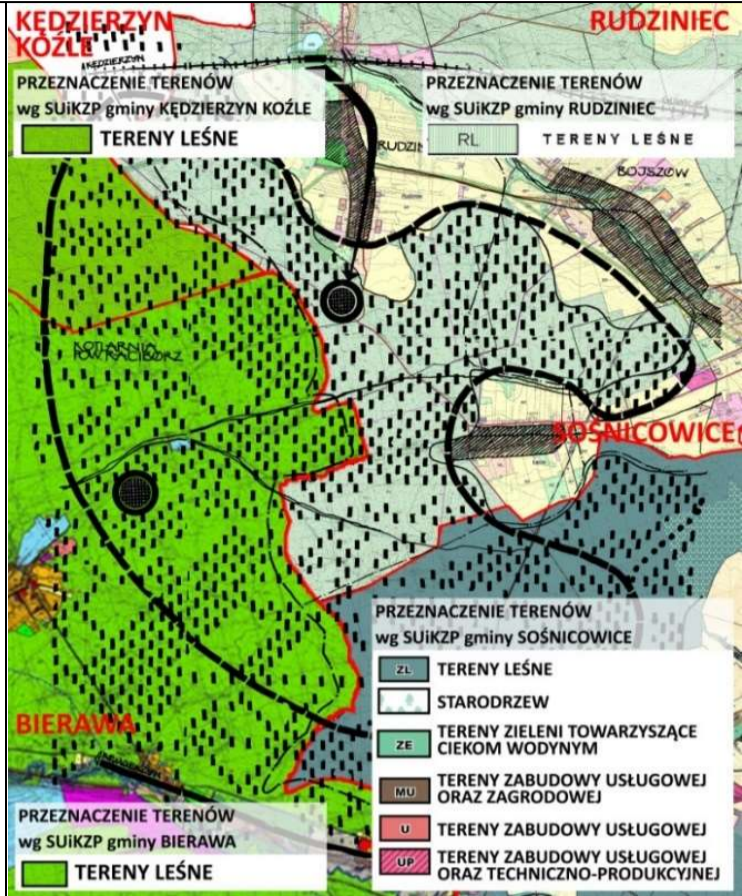
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">72 PALOWICE</p>	<p>PLANOWANA W LATACH 70' LOKALIZACJA AUTOSTRADY A1</p> <p style="text-align: right;">72</p>	<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy CZERWIONKA-LESZCZYN</p> <p>TERENY LEŚNE</p> <p style="text-align: right;">72</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Całość terenu znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Orzesze: tereny lasów Wg SUIKZP gminy Czerwionka-Leszczyna: tereny leśne Wg SUIKZP gminy Żory: obszary leśne ze wskazaniem Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich. W granicach ośrodka obszary przeznaczone pod aktywność gospodarczą.</p> <p>*Wytyczne do zagospodarowania ośrodka rekreacyjnego z 1969 roku zawierają stary, nieaktualny przebieg autostrady A1. Przez ten teren obecnie nie przebiega autostrada</p>
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">73 GOTARTOWICE</p>	<p>OBECNA LOKALIZACJA AUTOSTRADY A1</p> <p>NIE ZREALIZOWANY ZBIORNIK WODNY</p> <p>PLANOWANA W LATACH 70' LOKALIZACJA AUTOSTRADY A1</p> <p style="text-align: right;">73</p>	<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta RYBNIK</p> <p>M4 - OBSZARY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ U1 - OBSZARY USŁUGOWE ZL - OBSZARY LASÓW ZR - OBSZARY ROLNICZE, ZIELENI I WÓD TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ I SPORTU</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta CZERWIONKA - LESZCZYN</p> <p>TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ I SPORTU</p> <p style="text-align: right;">73</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Całość terenu znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Czerwionka-Leszczyna: tereny leśne Wg SUIKZP gminy Rybnik: tereny leśne, mała część obszaru przeznaczona pod działalność rolniczą, zieleni i wód</p>
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">74 KAMIEN</p>	<p style="text-align: right;">74</p>	<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta CZERWIONKA - LESZCZYN</p> <p>TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ I SPORTU</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta RYBNIK</p> <p>M4 - OBSZARY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ U1 - OBSZARY USŁUGOWE ZL - OBSZARY LASÓW ZR - OBSZARY ROLNICZE, ZIELENI I WÓD TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ I SPORTU</p> <p style="text-align: right;">74</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Całość terenu znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Czerwionka-Leszczyna: tereny leśne Wg SUIKZP gminy Rybnik: tereny leśne. Część dawnych obszarów leśnych przeznaczona pod budowę mieszkaniową jednorodziną, obszary usługowe oraz obszary rolnicze, zieleni i wód.</p>

75 KNURÓW		<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta KNURÓW</p> <ul style="list-style-type: none"> OŚRODEK REKREACYJNY LEŚNE ZACISZE TERENY LEŚNE TERENY ZDEGRADOWANE DO REKULTYWACJI GRUNTY ROLNE 	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Obszar przecina autostrada A1. Część obszarów leśnych z lat 70-tych zajmuje zwałowisko kopalni Knurów.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Knurów: tereny leśne. Centralne Zwałowisko Obszarów Górniczych oznaczone jako do rekultywacji. Na terenie ośrodka zlokalizowany park podworski w Szczyglówicach oraz ośrodek rekreacyjny Leśne Zacisze.</p>	?
76 STODOŁY		<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta RYBNIK</p> <ul style="list-style-type: none"> M1 - obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej P - obszary produkcyjne US - obszary sportu i rekreacji ZU - obszary zieleni urządzonej ZL - obszary lasów ZR - obszary rolnicze W - obszary Zbiornika Rybnickiego 	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne oraz zbiornik wodny Rybnik użytkowany rekreacyjnie - kluby żeglarskie, gastronomia. Większość terenu znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Rybnik: tereny leśne oraz obszary przeznaczone pod rolnictwo, zabudowę mieszkaniową jednorodziną, obszary sportu i rekreacji. Część terenów leśnych z lat 70-tych przeznaczona pod obszary produkcyjne.</p>	✓
77 SZYMOCICE		<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy KUŹNIA RACIBORSKA TERENY NIE PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gmin NĘDZA</p> <ul style="list-style-type: none"> ZAB. JEDNORODZINNA ZAB. USŁUGOWA OGRODY I SADY TERENY LASÓW <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy LYSKI</p> <ul style="list-style-type: none"> OBSZARY LASÓW ŚCIEŻKI ROWEROWE PUNKTY WIDOKOWE <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta RYBNIK</p> <ul style="list-style-type: none"> OBSZARY LASÓW 	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Całość terenu znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Kuźnia Raciborska: tereny nie przeznaczone pod zabudowę Wg SUIKZP gminy Nędza: tereny lasów, część obszarów przeznaczona pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną i zagrodową Wg SUIKZP gminy Lyski: obszary leśne i zadrzewień, ścieżki rowerowe i punkty widokowe Wg SUIKZP gminy Rybnik: tereny lasów</p>	✓

78 STANICA		<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta PILCHOWICE</p> <p>KORYTARZE EKOLOGICZNE O RANDZE REGIONALNEJ: ▼ ▼ ▼ ▼ ▼ ▼ - DLA SSAKÓW DRAPIEŻNYCH I KOPYTNYCH ▼ ▼ ▼ ▼ ▼ ▼ - DLA PTAKÓW ZL - OBSZARY LEŚNE</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP miasta RYBNIK</p> <p>TERENY LEŚNE POZOSTAŁE TERENY ZIELENI TERENY ROLNE TERENY REZERW MIESZKANIOWYCH</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Całość terenu znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Pilchowice: obszary leśne, wskazane korytarze ekologiczne dla ssaków i ptaków Wg SUIKZP gminy Rybnik: tereny lasów. Część terenów przeznaczona pod zabudowę jednorodzinna, sport i rekreację, rolnictwo, obszary usługowe</p>	
79 SOŚNICOWICE		<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy SOŚNICOWICE</p> <p>STREFA WYSOKIEJ WARTOŚCI PRZYRODNICZEJ MU - TERENY MIESZKANIOWO - USŁUGOWE MDPZ - TERENY MIESZKANIOWO - USŁUGOWE CENTRUM MIASTA SOŚNICOWICE U - TERENY USŁUGOWE ZL - TERENY ZIELENI LEŚNEJ</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy PILCHOWICE</p> <p>ZABUDOWA MIESZKANIOWA JEDNORODZINNA ZABUDOWA MIESZKANIOWO - USŁUGOWA ZIELEŃ URZĄDZONA OBSZARY ROLNE OBSZARY O FUNKCJI EKOLOGICZNEJ OBSZARY LEŚNE</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Całość terenu znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Pilchowice: obszary leśne, wskazane korytarze ekologiczne dla ssaków i ptaków Wg SUIKZP gminy Sośnicowice: tereny lasów w tym wskazane strefy o najwyższych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych</p>	
80 SMOLNICA		<p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy SOŚNICOWICE</p> <p>TERENY LASÓW TERENY ZIELENI TOWARZYSZĄCEJ DOLINOM CIEKÓW TERENY USŁUG I ZIELENI PARKOWEJ</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW wg SUIKZP gminy PILCHOWICE</p> <p>ZABUDOWA JEDNORODZINNA ZAB. MIESZKANIOWO-USŁUGOWA OBSZARY PRODUKCYJNO- HANDLOWE OBSZARY O FUNK. EKOLOGICZNYCH OBSZARY LEŚNE</p>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie. Teren znajduje się w sąsiedztwie Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich.</p> <p>PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN: Wg SUIKZP gminy Pilchowice: obszary leśne, obszary rolne i zieleni naturalnej o funkcji ekologicznej. Niewielka część terenu przeznaczona pod obszary produkcyjno-usługowo-handlowe oraz obszary mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo-usługowej. Wg SUIKZP gminy Sośnicowice: tereny leśne i zieleni towarzyszące ciekom wodnym i tereny zieleni parkowej</p>	

81

AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:
 Tereny leśne nie zagospodarowane rekreacyjnie.

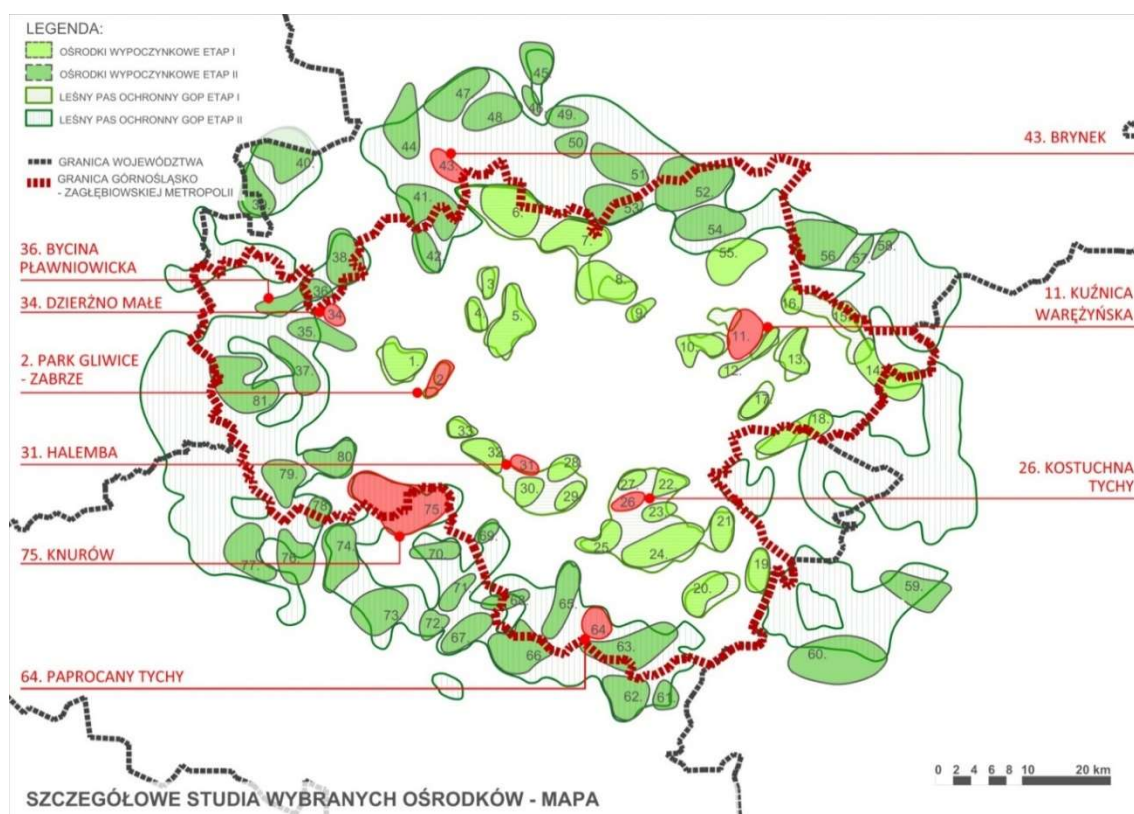
PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN:

Wg SUIKZP gminy Kędzierzyn-Koźle: tereny leśne
 Wg SUIKZP gminy Rudziniec: tereny leśne
 Wg SUIKZP gminy Bierawa: tereny leśne
 Wg SUIKZP gminy Sośnicowice: tereny leśne ze starodrzewem, tereny towarzyszące ciekom wodnym, niewielkie obszary przeznaczone pod budowę usługową i zagrodową oraz techniczno-produkcyjnej

4.4.2 Szczegółowe studia wybranych ośrodków

Na potrzeby niniejszego opracowania dokonano bardziej szczegółowej analizy wybranych 9 ośrodków wypoczynkowych (Tab. 3.) Wybrano ośrodki tak, aby były równomiernie rozmieszczone wokół aglomeracji górnośląskiej, z I jak i II etapu planowanej realizacji, ośrodki zrealizowane i nie zrealizowane jak i obecnie użytkowane i nieużytkowane (Rys. 51) Wcześniejszą analizę (Tab. 1.) uzupełniono o krótki rys historyczny oraz przeprowadzoną inwentaryzację fotograficzną terenu. Badanie to ma na celu inwentaryzację stanu faktycznego, oraz wykazanie iż każdy z ośrodków ma potencjał ekologiczny bądź rekreacyjny, który warto wzmacniać i wykorzystać. Jest konieczność szczegółowej inwentaryzacji każdego z ośrodków wypoczynkowych Leśnego Pasa Ochronnego GOP celem przygotowania założeń do docelowego kształtu zielonego pierścienia aglomeracji górnośląskiej, jedna na potrzeby niniejszej pracy badawczej zrezygnowano z tak szczegółowych badań.

Rysunek 49 Szczegółowe opracowania dla poszczególnych ośrodków - mapka z lokalizacją wybranych ośrodków. Opracowanie własne.

Tabela 3 Analiza zagospodarowania wybranych ośrodków wypoczynkowych LPO GOP. Wszystkie plansze pokazujące przeznaczenie terenów - opracowanie własne. Wszystkie fotografie współczesne wykonane przez autorkę.

	STAN ISTNIEJĄCY	ZDJĘCIA TERENU	KOMENTARZ
2 PARK GLIWICE-ZABRZE	PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN	ZDJĘCIA TERENU	KOMENTARZ
	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div data-bbox="350 352 813 1087"> <p>Aktualny stan zagospodarowania obszaru ośrodka - tereny leśne</p> </div> <div data-bbox="878 331 1341 1087"> <p>Obszar przewidziany w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jako obszar leśny z funkcjami rekreacyjno-sportowymi</p> </div> </div>	<div style="display: grid; grid-template-columns: 1fr 1fr; gap: 5px;"> </div>	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Park miejski, bez kąpieliska, terenów sportowych, gastronomi i innych urządzeń rekreacyjnych. park przecina ruchliwa droga, w jego bezpośrednim sąsiedztwie przebiega autostrada A1.</p> <p>Opis zdjęć: 1. Ruiny obiektu gastronomicznego 2. Zdewastowany amfiteatr i krąg taneczny 3. Rzeźba wewnątrz kręgu tanecznego 4. Ścieżka parkowa 5. Ruchliwa droga nr 88 6. Parking samochodowy od strony ul. Chorzowskiej</p>
HISTORIA OŚRODKA	PROJEKT ZAGOSPODAROWANIA OŚRODKA REKREACYJNEGO Z 1972 ROKU	ZDJĘCIA HISTORYCZNE	KOMENTARZ
	<p>Rysunek 50 Przeznaczenie terenów wg planu zagospodarowania ośrodka nr 1 - Park Gliwice - Zabrze. Źródło: Biuro Planowania Przestrzennego w Katowicach, Pracownia Planu Generalnego GOP; Park Kultury i Wypoczynku Gliwice - Zabrze; Katowice; 1976</p>	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div data-bbox="1383 1266 1843 1591"> <p>Rysunek 51 Zameczek myśliwski, 1903 rok Źródło: http://fotopolska.eu/Gliwice/b44834,Zameczek_Lesny.html?f=3286-foto; dostęp: 2018-05-01</p> </div> <div data-bbox="1852 1266 2318 1591"> <p>Rysunek 52 Tor wyścigów rowerowych, lata 1896-1905; Źródło: http://fotopolska.eu/Gliwice/b112627,Tor_kolarski.html; dostęp: 2018-05-01</p> </div> </div>	<p>HISTORIA: Park Miejski funkcjonował na tym obszarze już na przełomie XIX i XX wieku. Obszar był intensywnie zagospodarowany między innymi przez Zameczek Leśny, Tor rowerowy, muszlę koncertową, kort tenisowy oraz lotnisko¹⁰⁹. Obszar ten w ramach projektu Leśnego Pasa Ochronnego GOP miał zostać zagospodarowany jako park miejski (do dzisiaj funkcjonuje jako Park Kultury i Wypoczynku Gliwice - Zabrze). Część założenia zrealizowano, obecnie budynki zdewastowane i nie funkcjonujące. W 1969 roku przewidziano dwa ośrodki parkowo-leśne typu B na 3000 osób.</p>

¹⁰⁹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Park_Kultury_i_Wypoczynku_w_Gliwicach

		STAN ISTNIEJĄCY	
PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN		ZDJĘCIA TERENU	KOMENTARZ
11 KUŹNICA WARĘŻYŃSKA	<p>Istniejący stan przyrodniczy wokół zbiornika Pogoria IV: tereny zielone łąkowe oraz leśne, wschodnia część zbiornika objęta obszarem Natura 2000 - Lipienniki w Dąbrowie Górniczej.</p> 	<p>1. </p> <p>2. </p> <p>3. </p> <p>4. </p>	<p>HISTORIA OŚRODKA: Zbiornik Kuźnica Warężyńska/Pogoria IV - zbiornik powyrobiskowy po kopalni piasku "Kuźnica Warężyńska" otwarty po wielu latach wypełniania zbiornika wodami Czarnej Przemsy w 2005 roku.</p> <p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Wokół zbiornika funkcjonuje parę strzeżonych i niestrzeżonych plaż z podstawową gastronomią, wypożyczalnią sprzętu do sportów wodnych itp. Intensywnie rozwija się baza windsurfingowa i kitesurfingowa, która ściąga sportowców z regionu. W 1969 roku zaprojektowano pięć ośrodków typu E dookoła planowanego zbiornika na 5000 osób każdy. Ośrodki wówczas nie zrealizowane.</p> <p>Opis zdjęć: 1. Widok na zbiornika od strony południowo-wschodniej 2. Tablica informacyjna 3. Śluza oraz przejście piesze i rowerowe pomiędzy zbiornikami Pogoria III i Pogoria IV 4. Widok zbiornika od strony zachodniej (Zdjęcia autora)</p>
	<p>Teren na styku dwóch Gmin - Dąbrowa Górnic i Psary. W obu SUIKZP tereny leśne wokół zbiornika. Teren Obszaru Natura 2000 Lipienniki przeznaczony pod dolesienie. Wskazano szereg punktów widokowych i osi kompozycyjnych.</p> 	<p>HISTORIA OŚRODKA</p> <p>Rysunek 53 Maszyna wybierająca piasek w kopalni piasku podsadzkiowego "Kuźnica Warężyńska"; Źródło: http://www.dabrowa.pl/DG_FOTO_1920/19290000x15_pldg_pogoria_piaskownia-kopalni-paryz+.jpg; dostęp: 2018-05-01</p>	

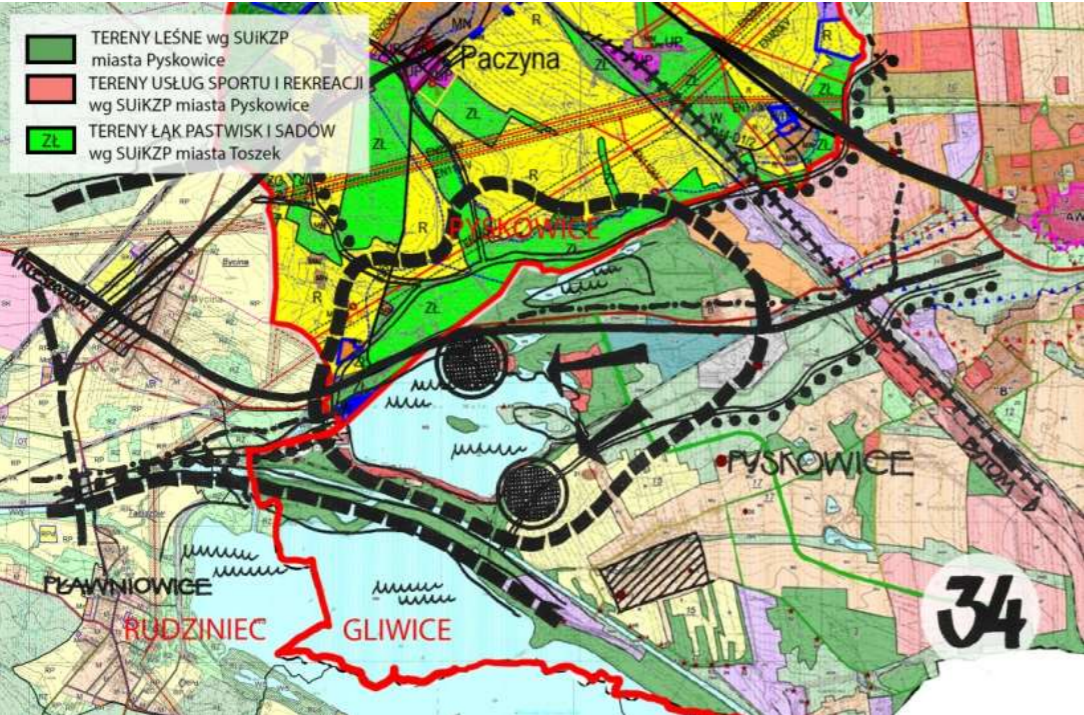

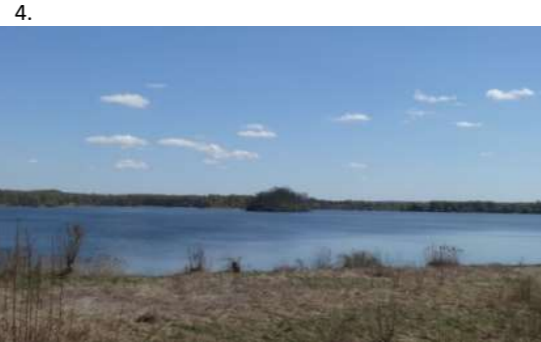

PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN		STAN ISTNIEJĄCY		KOMENTARZ
N		ZDJĘCIA TERENU		
26 KOSTUCHNA TYCHY				<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA:</p> <p>Ośrodek rekreacyjny przy dużym osiedlu mieszkaniowym Giszowiec w Katowicach (dzielnica Janów). Teren leśny użytkowany przez spacerowiczów oraz wędkarzy. Teren słabo zagospodarowany, przy stawie Janina punkt gastronomiczny. W 1969 roku zaproponowano ośrodek typu B dla 4000 - 6000 osób. Ośrodek nie zrealizowany.</p> <p>Opis zdjęć:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Punkt gastronomiczny Rybaczówka nad stawem Janina 2. Staw Janina 3. Ścieżka pomiędzy stawem Janina, a stawem Barbara 4. Staw Barbara
	<p>Aktualny stan zagospodarowania obszaru ośrodka: tereny leśne wraz z zespołem przyrodniczo-krajobrazowym "Źródła Kłodnicy" oraz rezerwatem "Las Murckowski" i "Ochojec"</p>			
	<p>Obszar przewidziany w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jako obszar leśny z funkcjami rekreacyjno-sportowymi ze wskazaniem na obszary ochrony przyrody</p>			

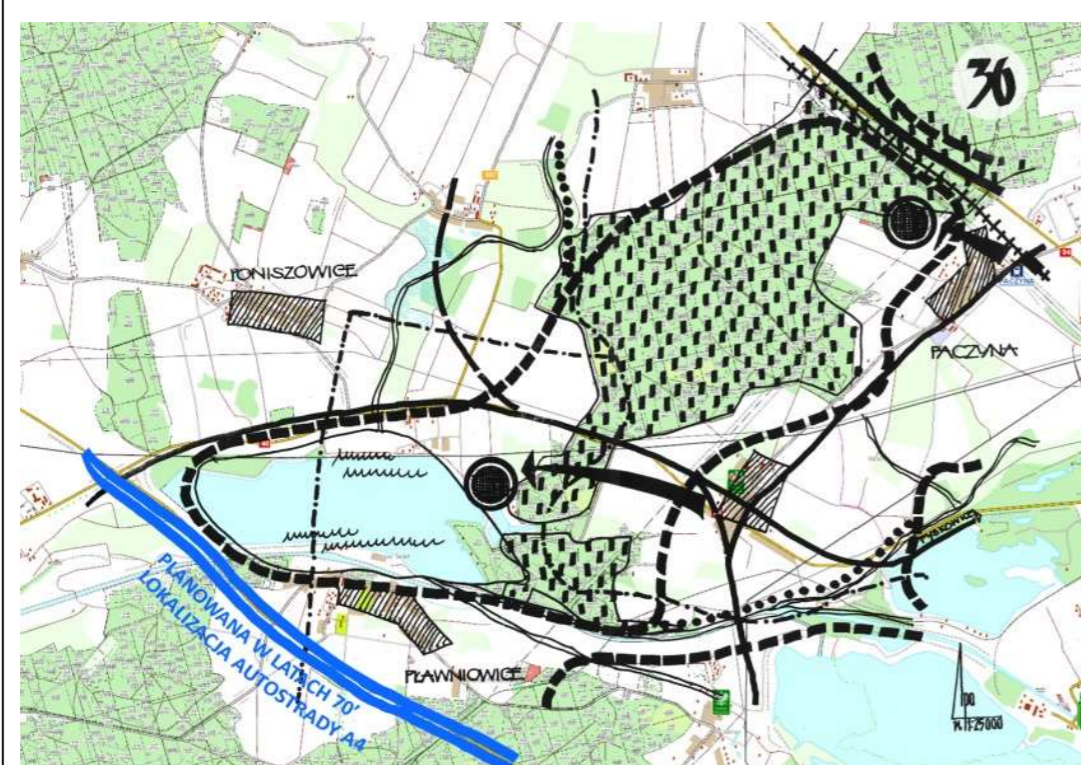
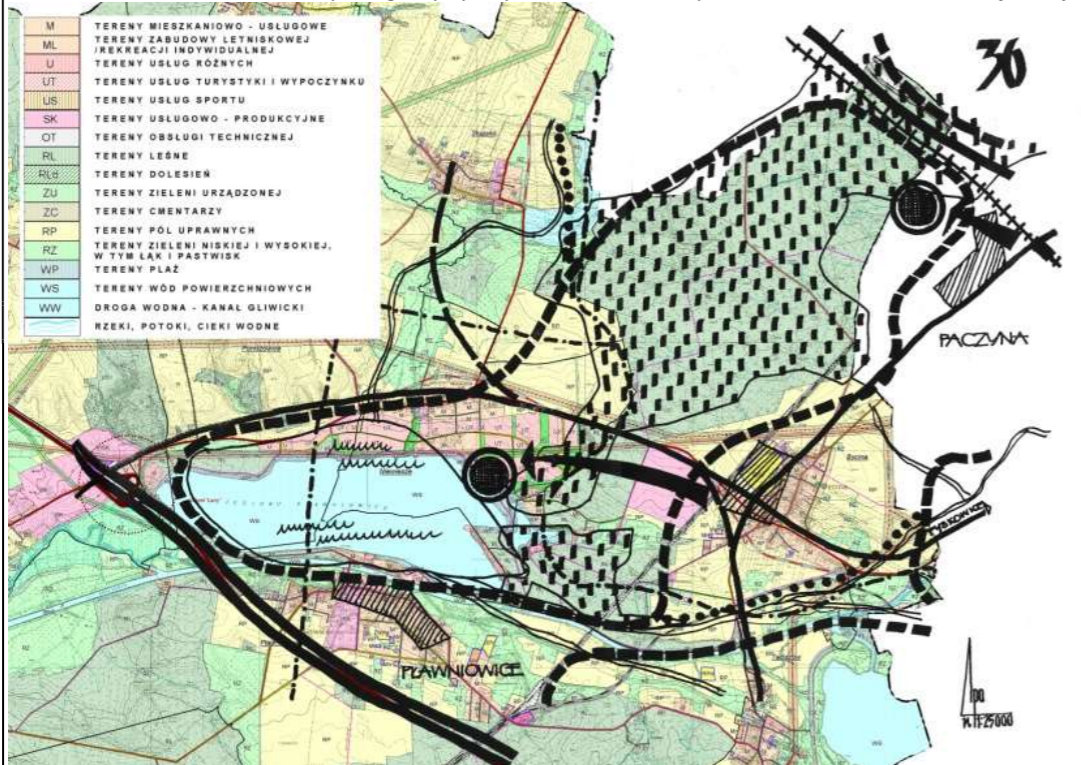

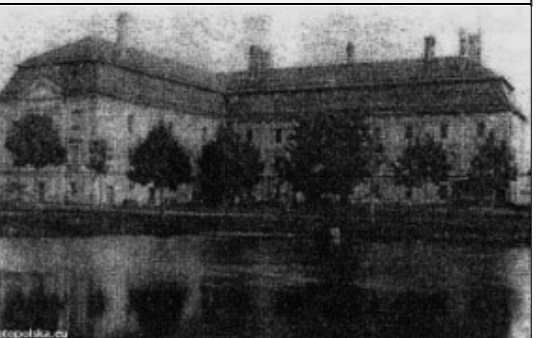
HISTORIA OŚRODKA

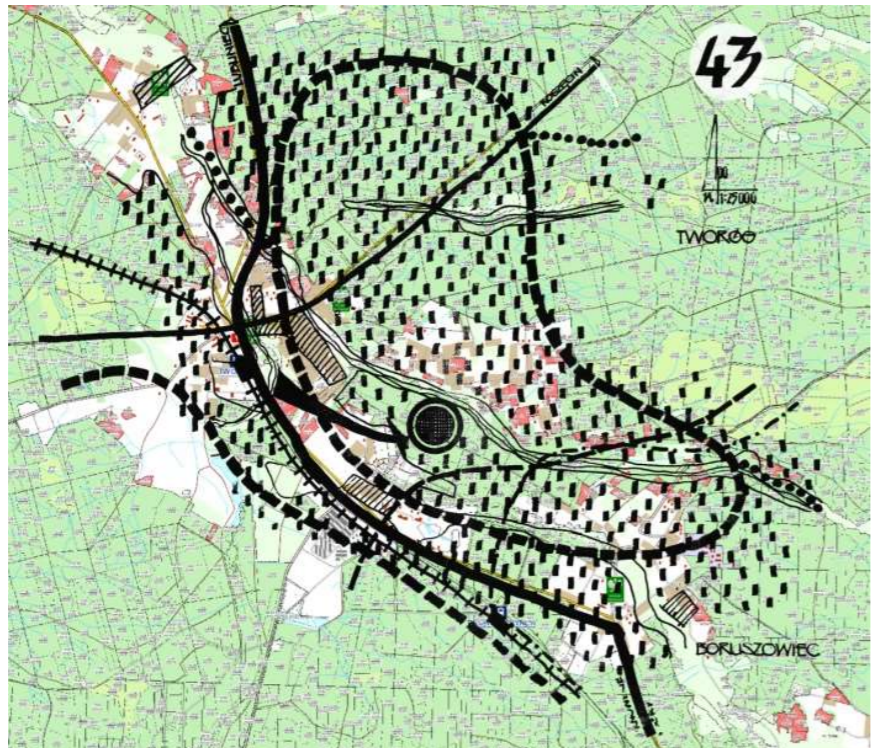

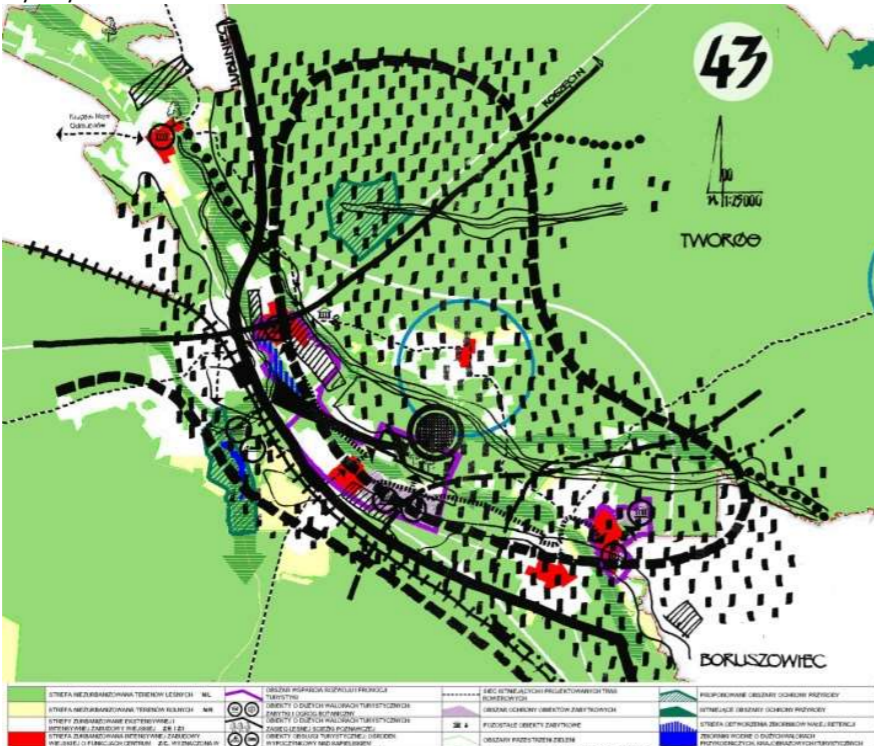

PROJEKT ZAGOSPODAROWANIA OŚRODKA REKREACYJNEGO Z 1971 ROK

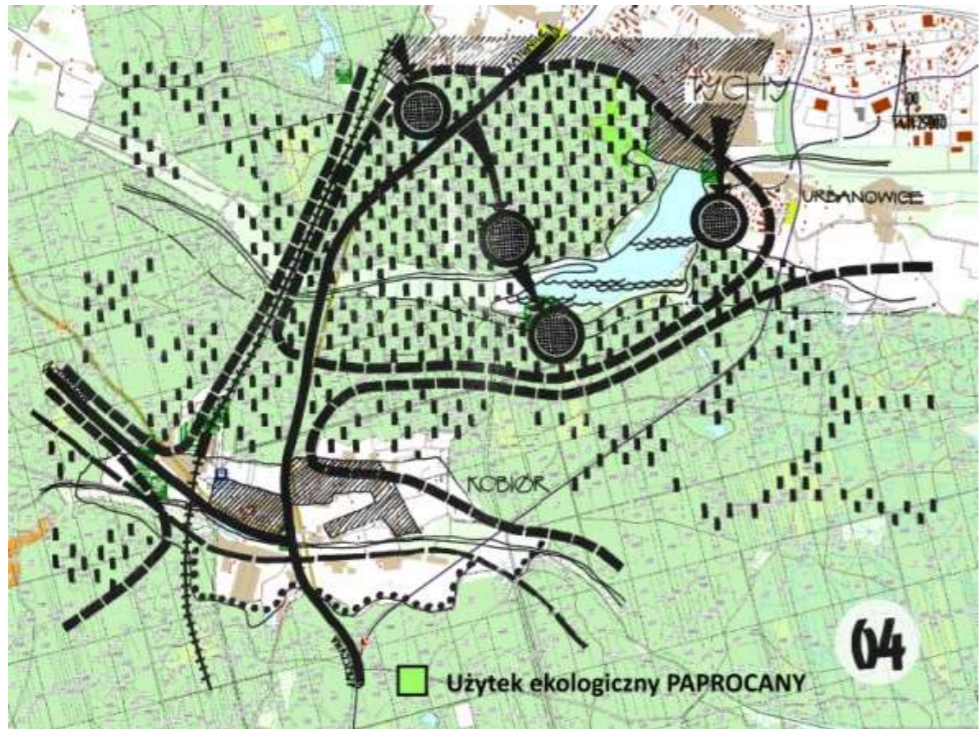

26 KOSTUCHNA TYCHY			<p>HISTORIA:</p> <p>W ramach Informatora Wydziału Architektury PWRN nr 28 z lipca 1971 opracowano przykładowe zagospodarowanie jednego z ośrodków wypoczynkowych - ośrodka nr 26 - Kostuchna/Tychy. Ośrodek opracowano po wcześniejszych dogłębnych analizach stanu lasu oraz warunków przyrodniczych. Zaproponowano kąpieliska oraz plaże, zaplecze gastronomiczne, ścieżki oraz zaplecze parkingowe.</p>
	<p>Rysunek 54 Przeznaczenie terenów: Źródło: Zawita M., Wiecznyński A., Mroczkowski J., Samogrzewski L., Michalewicz W., Informator Wydziału Urbanistyki i Architektury P.W.R.N. Numer poświęcony przykładowemu opracowaniu projektowemu rejonu wypoczynkowego Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Wojewódzka Pracownia Urbanistyczna; Katowice; 1971</p>	<p>Rysunek 55 Strefowanie funkcji. Źródło: Zawita M., Wiecznyński A., Mroczkowski J., Samogrzewski L., Michalewicz W., Informator Wydziału Urbanistyki i Architektury P.W.R.N. Numer poświęcony przykładowemu opracowaniu projektowemu rejonu wypoczynkowego Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Wojewódzka Pracownia Urbanistyczna; Katowice; 1971</p>	

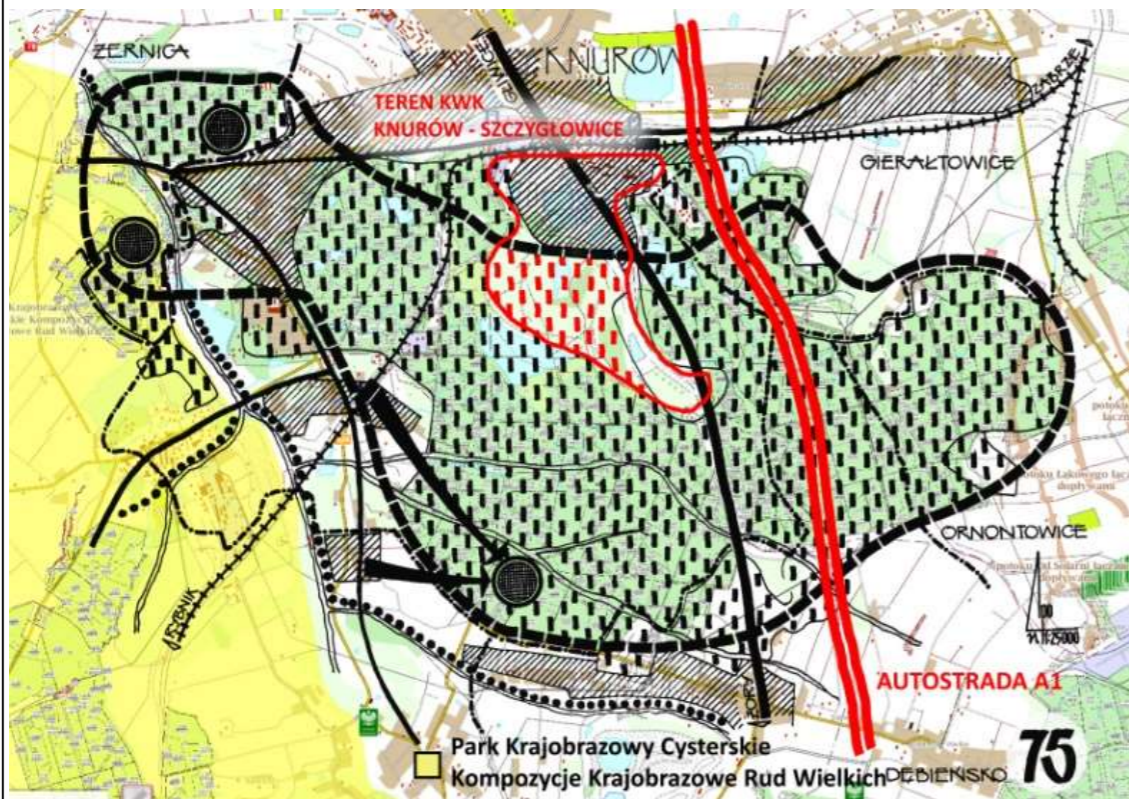
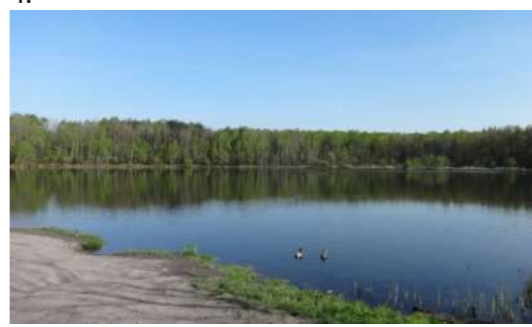

N	PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN	ZDJĘCIA TERENU	KOMENTARZ		
31 HALEMBA	<p>Obszar na styku Rudy Śląskiej i Mikołowa. Duży teren leśny zespołem przyrodniczo-krajobrazowym "Dolina Jamny" oraz paroma stawami wędkarskimi.</p>	<p>Obszar ośrodka w SUIKZP miasta Ruda Śląska przeznaczony jako teren leśny.</p>	1.	2.	<p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Teren leśny niezainwestowany, brak urządzeń rekreacyjnych oraz podstawowych punktów obsługi turystycznej (parking, toalety). Stawy użytkowane przez wędkarzy, brak ścieżek rowerowych i ciągów pieszych. W 1969 roku ośrodki zaprojektowany jako typu D (północny) dla 4000 użytkowników oraz B (południowy) dla 8000 użytkowników. Ośrodków nie zrealizowano.</p>
			3.	4.	<p>Opis zdjęć: 1. "Staw Czarny" 2. Punkt gastronomiczny Rybaczówka 3. Jeden z pięciu stawów wędkarskich 4. Leśna ścieżka</p>

		STAN ISTNIEJĄCY		
N	PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN	ZDJĘCIA TERENU		
34 DZIERŻNO MAŁE	<p>Teren wokół zbiornika Dzierżno Małe to obszar łąkowy i pól uprawnych, brak w pobliżu wartościowych form ochrony przyrody bądź terenów leśnych.</p> 	<p>1.</p> 	<p>2.</p> 	<p>HISTORIA OŚRODKA: Ośrodek wypoczynkowy powstał w ramach prac nad Leśnym Pasem Ochronnym GOP kiedy zdecydowano o zalaniu wyrobisk popiaskowych i utworzeniu zbiorników rekreacyjnych Dzierżno Małe i Dzierżno Duże. Oba zbiorniki dzieli Kanał Gliwicki. W 1969 roku zdecydowano o realizacji dwóch ośrodków wypoczynkowych typu E, oba dla 4 000 osób po północnej i południowej stronie zbiornika.</p> <p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Obecnie teren ośrodka rekreacyjnego jest użytkowany przez miłośników żeglarstwa oraz wędkarzy. Południowa część zbiornika Dzierżno Małe mocno zagospodarowana, zabudowa letniskowa ogranicza dostęp do jeziora, brak ładu przestrzennego.</p>
	<p>Obszar położony na styku gmin Pyskowice, Rudziniec i Toszek. W SUIKZP gmin obszar przeznaczony pod teren leśny (Pyskowice0 i łąkowy (Toszek). Bezpośredni nad jeziorem funkcje usługowo rekreacyjne.</p> 	<p>3.</p> 	<p>4.</p> 	
		HISTORIA OŚRODKA		
		 <p>Rysunek 56 Kanał Gliwicki. Źródło: http://fotopolska.eu/745145,foto.html; dostęp: 2018-05-01</p>	 <p>Rysunek 57 Jezioro Dzierżno Male. Źródło: http://www.e-pyskowice.pl/historia; dostęp 2018-05-01</p>	<p>Opis zdjęć:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nadbrzeże w północno-wschodniej części jeziora 2. Nadbrzeże w północno-wschodniej części jeziora Dzierżno Małe 3. Kanał Gliwicki 4. Widok jeziora Dzierżno Małe od strony południowej z wału dzielącego Dzierżno Duże i Dzierżno Małe

		STAN ISTNIEJĄCY	
N	PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN	ZDJĘCIA TERENU	KOMENTARZ
36 BYCINA PŁAWNIOWICKA	<p>Teren wokół zbiornika Pławniowice to teren leśny z terenami pól uprawnych, brak w pobliżu wartościowych form ochrony przyrody.</p> <p>Obszar położony w gminie Rudziniec. W SUiKZP gmin obszar przeznaczony pod teren leśny. Bezpośrednio nad zbiornikiem Pławniowice obszary usług turystycznych i mieszkaniowe przetkane terenami zieleni urządzonej.</p> 	<p>1. </p> <p>2. </p> <p>3. </p> <p>4. </p> <p>5. </p> <p>6. </p>	<p>HISTORIA OŚRODKA: Zespół Parkowo-Pałacowy w Pławniowicach w jego obecnym kształcie zbudowano w latach 1882 – 1885 dla rodziny Ballestrem'ów. W jego niedalekim sąsiedztwie znajdował się jeszcze starszy, XVII-wieczny pałac w Bycinie. Zbiornik Pławniowice powstał w 1970 roku po zakończeniu eksploatacji piasku. W 1969 zaplanowano realizację dwóch ośrodków rekreacyjnych: typu A (leśno-parkowy) we wschodniej części obszaru na 6 000 osób oraz typu E (kąpieliskowy) nad planowanym zbiornikiem wodnym Pławniowice również na 6 000 osób. Co ciekawe żaden z planowanych ośrodków nie uwzględnił bliskiego sąsiedztwa zespołów pałacowych.</p> <p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Obecnie teren ośrodka rekreacyjnego (planowany ośrodek typu E) jest użytkowany przez miłośników żeglarsstwa oraz wędkarzy. Dużą popularnością cieszy się plaża z placem zabaw dla dzieci. Od strony południowej zbiornika znajduje się odnowiony i udostępniony do zwiedzania zespół parkowo-pałacowy Pławniowice. W pobliżu planowanego i nie zrealizowanego ośrodka typu A znajdują się ruiny pałacu w Bycinie. Obszar zróżnicowany, o charakterze wiejskim, leśnym, z obiektami zabytkowymi i kąpieliskiem.</p> <p>Opis zdjęć: 1. Bycina Pławniowicka/Paczyna 2. Bycina Pławniowicka/Paczyna 3. Ruiny Pałacu w Bycinie Pławniowickiej 4. Zbiornik Pławniowice 5. Pałac w Pławniowicach 6. Pałac w Pławniowicach (zdjęcia autora)</p>
			<p>HISTORIA OŚRODKA</p> <p></p> <p>Rysunek 58 Pałac w Pławniowicach; Źródło: http://slaskie.fotopolska.eu/391901,foto.html; dostęp 2018-05-01</p> <p></p> <p>Rysunek 59 Pałac w Bycinie Pławniowickiej; Źródło: http://sokolizslak.cba.pl/?page_id=9568; dostęp 2018-05-01</p>

		STAN ISTNIEJĄCY	
N	PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN	ZDJĘCIA TERENU	KOMENTARZ
43 BRYNEK	<p>Teren obszaru rekreacyjnego Brynek to tereny intensywnie leśne bez funkcjonujących obszarów ochrony przyrody. Wewnątrz założenia wieś Tworóg z dawnym zespołem pałacowym.</p> 	<p>1. </p> <p>2. </p> <p>3. </p> <p>4. </p> <p>5. </p> <p>6. </p>	<p>HISTORIA OŚRODKA: Zespół Pałacowy w Brynku powstał w 1829 roku wraz z założeniem parkowo - ogrodowym w stylu angielskim. Obecny kształt zyskał po przebudowie w 1905 roku, kiedy przeszedł w posiadanie rodziny Donnesmarck'ów, zamożnych śląskich przemysłowców. W planach z 1969 roku zaproponowano ośrodek typu D dla 6 000 osób. Ośrodka nie zrealizowano.</p> <p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Od czasów powojennych pałac mieści technikum leśne wraz z internatem. Przy technikum założono ogród botaniczny, dostępny do zwiedzania dla turystów. Okoliczne lasy słabo użytkowane rekreacyjnie pomimo dużej wartości przyrodniczej.</p> <p>Opis zdjęć: 1. Zabudowania pałacowe 2. Zabudowania pałacowe 3. Ogród botaniczny 4. Ogród botaniczny 5. Ścieżka leśna 6. Polana leśna</p>
	<p>Obszar położony w gminie Brynek. W SUIKZP obszar przeznaczony pod tereny leśne ze wsparciem rozwoju turystyki w obszarze zabudowań przypałacowych. Proponowane korytarze ekologiczne oraz dodatkowy obszar ochrony przyrody.</p> 	<p>HISTORIA OŚRODKA</p> <p> Rysunek 60 Widok Pałacu i parku przypałacowego z 1926; Źródło: http://eksploratory.com.pl/viewtopic.php?t=406; dostęp: 2018-05-01</p> <p> Rysunek 61 Widok zabudowań przypałacowych z 1909 roku; Źródło: http://fotopolska.eu/519425,foto.html; dostęp: 2018-05-01</p>	

		STAN ISTNIEJĄCY		
N	PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN	ZDJĘCIA TERENU		
64 PAPROCANY TYCHY	<p>Istniejący stan przyrodniczy wokół zbiornika Paprocany: tereny leśne wysokiej wartości przyrodniczej - pozostałości puszczy pszczyńskiej. W północnej części użytek ekologiczny Paprocany.</p> 	<p>1.</p> 	<p>2.</p> 	<p>HISTORIA OŚRODKA: Ośrodek wypoczynkowy powstał w ramach prac nad Leśnym Pasem Ochronnym GOP, kiedy urządzono pierwszy ośrodek rekreacyjny nad sztucznie utworzonym w 1796 roku jeziorem. ośrodek wyposażony był w domki kempingowe, plac zabaw, boiska i sztuczną plażę. w 1969 przewidziano 4 ośrodki: Typu B dla 6 000 osób Typu C dla 4 000 osób Typu D dla 4 000 osób Typu E dla 6 000 osób Zrealizowano jedynie ośrodek typu B we wschodniej części obszaru.</p> <p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Obecnie teren ośrodka rekreacyjnego jest intensywnie zagospodarowywany. W wyniku konkursów architektonicznych powstało drewniane nadbrzeże z siedziskami, wodny plac zabaw dla dzieci, uregulowano ścieżkę pieszo-rowerową dookoła jeziora.</p> <p>Opis zdjęć: 1. Drewniane nadbrzeże z siedziskami oddane do użytku w 2015 roku 2. Strzeżona plaża 3. Zameczek myśliwski Książąt Pszczyńskich w południowo-zachodniej części zbiornika 4. Ośrodek MOSIR z Placem Zabaw i gastronomią</p>
	<p>Obszar położony na styku gmin Tychy i Kobiór. W SUIKZP gmin obszar przeznaczony pod teren leśny, bezpośredni nad jeziorem funkcje usługowo rekreacyjne. Wskazanie na obiekt pod opieką konserwatora zabytków - zameczek myśliwski w Promnicach.</p> 	<p>3.</p> 	<p>4.</p> 	
		HISTORIA OŚRODKA		
		<p>Rysunek 62 Basenik dla dzieci na terenie ośrodka wypoczynkowego Paprocany. W tle wysuszone Jezioro Paprocańskie podczas prac oczyszczających w latach 198601992; Źródło: http://fotopolska.eu/745145,foto.html; dostęp: 2018-05-01</p> 	<p>Rysunek 63 Fotografia jeziora Paprocańskiego z 1941 roku; źródło: http://staretychy.pl/galeria/paprocany-jezioro-1941r/; dostęp: 2018-05-01</p> 	

		STAN ISTNIEJĄCY		
N	PRZEZNACZENIE TERENÓW W STUDIACH UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN	ZDJĘCIA TERENU	KOMENTARZ	
75 KNURÓW	<p>Stan istniejący: część obszaru pierwotnie przeznaczonego pod teren leśny i ośrodek rekreacyjny zdegradowana przez kopalnię KWK Knurów - Szczygłowice. Dodatkowo teren przecina autostrada A1.</p> <p>W SUIKZP miasta Knurów teren ośrodka Leśne Zacisze przeznaczony do rekultywacji. Dodatkowo wskazuje się teren Centralnego Składowiska Odpadów Górniczych jako możliwy do rekultywacji w kierunku przyrodniczym</p> 	<p>1.</p> <p>2.</p> <p>3.</p> <p>4.</p> <p>5.</p> <p>6.</p> 	<p>HISTORIA OŚRODKA: W ramach kompleksu założono 3 ośrodki wypoczynkowe: Ośrodek typu C dla 6 000 osób Ośrodek typu B dla 4 000 osób Ośrodek typu B dla 4 000 osób (i wykorzystanie funkcjonującego od 1965 roku kąpieliska "Leśne Zacisze" Oprócz funkcjonującego "Leśnego Zacisza" pozostałych ośrodków nie zrealizowano.</p> <p>AKTUALNY STAN ZAGOSPODAROWANIA: Część obszaru pierwotnie przeznaczonego pod teren leśny i ośrodek rekreacyjny zdegradowana przez kopalnię KWK Knurów - Szczygłowice. Dodatkowo teren przecina autostrada A1 odcinając znaczną część terenu leśnego od trzonu założenia. Oprócz zmodernizowanego w 2016 roku i bardzo dobrze funkcjonującego kąpieliska, teren nie funkcjonuje jako miejsce rekreacji.</p> <p>Opis zdjęć: 1. Kąpielisko "Leśne Zacisze" 2. Kąpielisko "Leśne Zacisze" 3. Ścieżka leśna 4. Staw użytkowany przez wędkarzy od strony wschodniej założenia 5. Tereny wiejskie od strony południowej założenia 6. Autostrada A1 (zdjęcia autora)</p>	
			HISTORIA OŚRODKA	
			<p>Rysunek 64 Kąpielisko "Leśne Zacisze"; Źródło: http://przegladlokalny.eu/o-lesnyn-zaciszu-bez-kompleksow; dostęp: 2018-05-01</p> 	<p>Rysunek 65 Kąpielisko "Leśne Zacisze"; Źródło: http://przegladlokalny.eu/o-lesnyn-zaciszu-bez-kompleksow; dostęp: 2018-05-01</p>

4.4.3 Podsumowanie

Z 81 ośrodków rekreacyjnych zaproponowanych w koncepcji Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku w dniu dzisiejszym do użytku rekreacyjnego wypoczynku na łonie przyrody nie nadają się 3 z nich:

1. Ośrodek nr 10 - Łągisza, który nie zmienił ilości obszarów leśnych od 1969 roku. Pomiędzy obszarami zlokalizowano stale rozbudowywaną elektrociepłownię Łągisza. Przez teren leśny przebiega obecnie droga S86 o bardzo dużym natężeniu ruchu.
2. Ośrodek nr 13 - Starosiedle, który w 1972 roku przeznaczony został pod budowę Huty Katowice oraz przylegającej infrastruktury wycinając tym samym cały obszar lasu Starosiedle pomiędzy dzielnicami Łosień a Tworzeń

Rysunek 66 Wylesianie terenów pod budowę kombinatu metalurgicznego Huta Katowice. Źródło: http://www.dabrowa.pl/dg_foto_dzielnica_losien.htm; dostęp: 2018-10-04

3. Ośrodek nr 54 - Szeligowiec, którego tereny znajdują się w strefie ochronnej portu Lotniczego Katowice-Pyrzowice. Pomimo braku degradacji terenów leśnych wskazuje się na bardzo intensywny ruch samochodowy i powietrzny.

Wprawdzie ośrodki wypoczynkowe w Łągiszy i Szeligowcu nie mogą pełnić funkcji ośrodków wypoczynkowych ale są w dalszym ciągu zalesione i zachowały znaczenie przyrodnicze. Pozostałe tereny często są zagospodarowane rekreacyjnie bądź są spontanicznie użytkowane rekreacyjnie przez okolicznych mieszkańców. Obszary leśne w północno-zachodniej i południowo-zachodniej części Leśnego Pasa Ochronnego GOP są obszarami o wysokiej wartości przyrodniczej - odpowiednio Lasy Lublinieckie w części północno-zachodniej oraz Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich w części południowo-zachodniej.

Dla 12 ośrodków konieczna jest modyfikacja zapisów w Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego w których tereny wartościowe przyrodniczo i rekreacyjnie przeznaczone są pod inwestycje bądź inny sposób użytkowania nie będący funkcją przyrodniczą

ani rekreacyjną. Chcąc ochronić te obszary przed zabudową konieczna jest zmiana zapisów w Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin.

Na poniższych rysunkach przedstawiono wyniki wykonanej powyżej analizy możliwości adaptacji wskazanych w opracowaniu *Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa Ochronnego GOP* z 1969 roku w formie tabelarycznej oraz mapowej. Analizy te były niezbędne do wykonania prób delimitacji granic współczesnego Zielonego Pierścienia przedstawionej w następnym rozdziale.

?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗
11	✓	✗	✓	✓	✓	?	?	✓	?
21	?	✓	?	✓	✓	✓	?	?	✓
31	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
41	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
51	✓	✓	✓	✗	?	✓	✓	✓	✓
61	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓
71	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓
81	✓								

Legenda:

Ośrodki, gdzie nie ma przeciwwskazań do wykorzystania na funkcje rekreacyjne, a Studia Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin przewidują funkcje ekologiczne bądź rekreacyjne

Ośrodki, które wymagają naprawy stanu istniejącego bądź zmian w Studiach Uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin

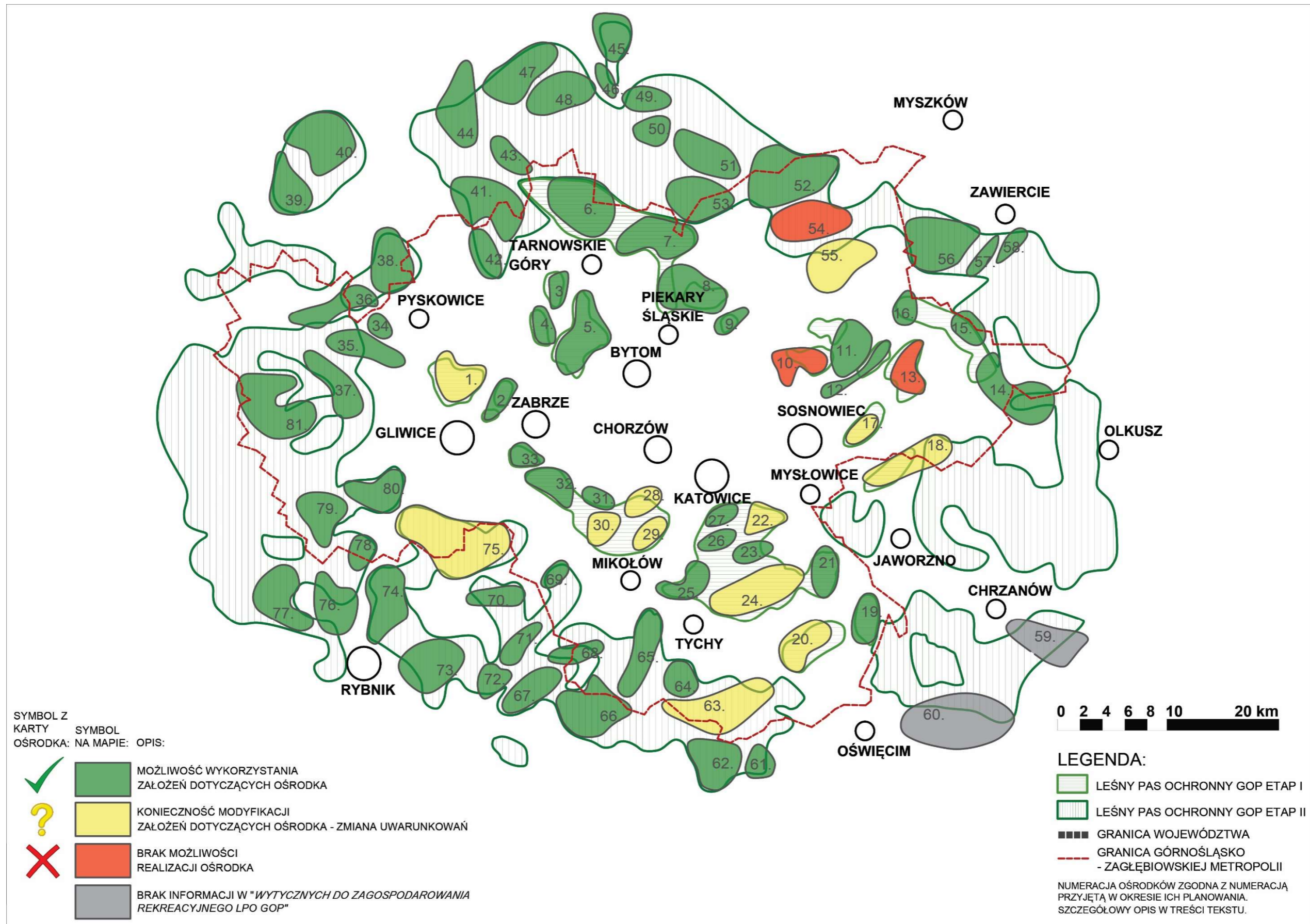

Ośrodki, których wykorzystanie na cele rekreacyjne nie jest możliwe

Brak danych

Rysunek 67 Zestawienie ilościowe stanu zagospodarowania ośrodków wypoczynkowych LPO GOP na dzień dzisiejszy (2018 rok). Opracowanie własne.

Rysunek 68 Podsumowanie graficzne porównania założeń LPO GOP z 1969 roku a obecnego stanu zagospodarowania ośrodków wypoczynkowych. Opracowanie własne.

Rozdział 5. Ocena możliwości realizacji koncepcji zielonego pierścienia w Aglomeracji Górnośląskiej

Opis metody

Leśny Pas Ochronny GOP został zdelimitowany około 1960 roku, kiedy zrodziła się koncepcja jego powstania tereny przeznaczone pod Leśny Pas Ochronny GOP były wyznaczane z uwzględnieniem uwarunkowań przestrzennych, ekonomicznych i społecznych tamtego okresu. Obecnie, 50 lat później, nie możemy bezrefleksyjnie bazować na tamtym kształcie koncepcji. W niniejszym rozdziale autorka pracy spróbuje przedstawić jeden z wielu możliwych sposobów delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej oraz za jego pomocą zaproponuje jego współczesny kształt.

Podczas delimitacji nowych granic Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej obrano następujący sposób postępowania:

ANALIZY - OBSZAR LEŚNEGO PASA OCHRONNEGO GOP NA TLE UWARUNKOWAŃ HISTORYCZNYCH około 1960 roku

- LPO GOP na mapie fizycznej obszaru Aglomeracji Górnośląskiej
- LPO GOP na mapie lasów z 1969 roku
- LPO GOP naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań przyrodniczych sporządzoną na etapie zbierania materiałów do projektu Leśnego Pasa Ochronnego sprzed 1969 roku
- LPO GOP naniesiony na mapę z syntezą warunków wypoczynkowych sporządzoną na etapie zbierania materiałów do projektu Leśnego Pasa Ochronnego sprzed 1969 roku
- LPO GOP naniesiony na mapę z analizą sposobu użytkowania terenu sporządzoną na etapie zbierania materiałów do projektu Leśnego Pasa Ochronnego sprzed 1969 roku
- LPO GOP naniesiony na mapę ze schematem strefowania krajobrazu sporządzoną na etapie zbierania materiałów do projektu Leśnego Pasa Ochronnego sprzed 1969 roku

ANALIZY - OBSZAR LEŚNEGO PASA OCHRONNEGO GOP NA TLE UWARUNKOWAŃ WSPÓŁCZESNYCH około 2018 roku

- Leśny Pas Ochronny GOP z 1969 roku na tle struktury użytkowania terenów
- Leśny Pas Ochronny GOP z 1969 roku na tle obszarów leśnych będących w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach
- Leśny Pas Ochronny GOP z 1969 roku na tle terenów predystynowanych do pełnienia funkcji turystycznej

- Leśny Pas Ochronny GOP z 1969 roku na tle waloryzacji krajobrazów województwa Śląskiego

SYNTEZA - PRÓBA DELIMITACJI ZIELONEGO PIERŚCIENIA – wyznaczenie obszarów predysponowanych do pełnienia funkcji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej

- Wskazanie terenów przeznaczonych jako tereny leśne, łąkowe oraz zieleni rekreacyjnej ze Studiów Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin

- Wskazanie terenów łatwo i szybko dostępnych na podstawie izochrony czasu dojazdu ze stolicy Aglomeracji Górnośląskiej – Katowic

- Wskazanie terenów funkcjonujących korytarzy ekologicznych jako niezbędnych do objęcia ochroną

- Wskazanie obszarów objętych którąś z form ochrony przyrody jako niezbędne do objęcia obszarem ochronnym i wartościowe dla turystyki lokalnej

- Wskazanie obszarów zielonych o najwyższej wartości krajobrazowej jako najatrakcyjniejsze do pełnienia funkcji wypoczynkowej

- Obszary ośrodków wypoczynkowych z koncepcji LPO GOP z 1969 roku których obecny stan zagospodarowania pozwala na pełnienie funkcji rekreacyjnych i/lub przyrodniczych

SUMA OBSZARÓW PREDYSPONOWANYCH DO PEŁNIENIA FUNKCJI ZIELONEGO PIERŚCIENIA AGLOMERACJI GÓRNOŚLĄSKIEJ

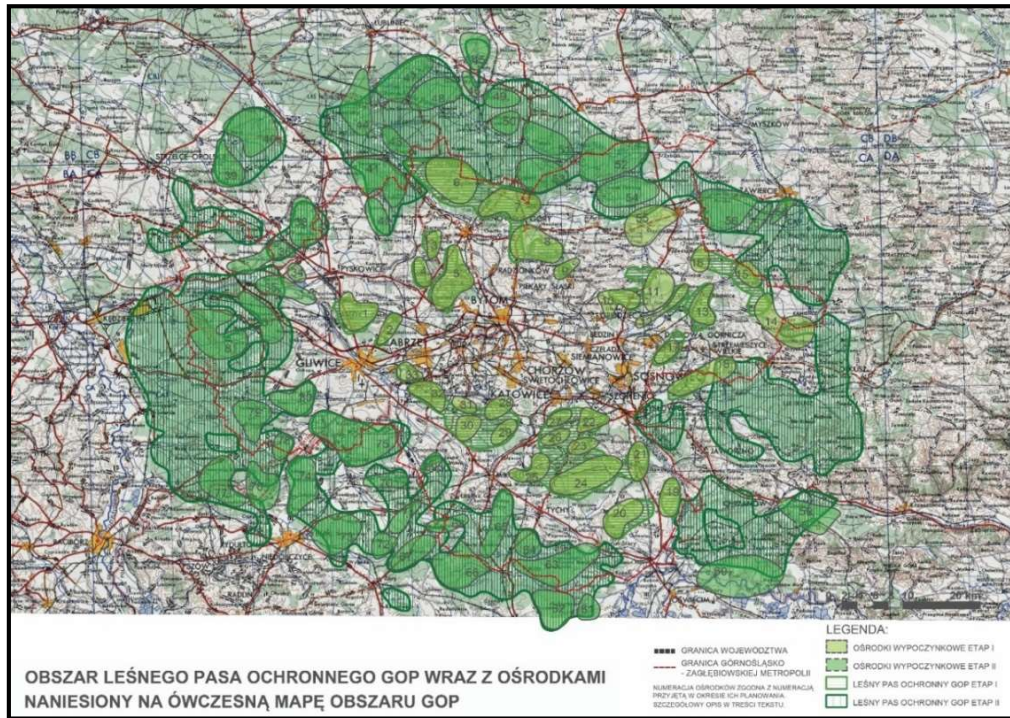
NA PODSTAWIE SUMY OBSZARÓW PREDYSTYNOWANYCH DO PEŁNIENIA FUNKCJI ZIELONEGO PIERŚCIENIA ZAPROPONOWANO KSZTAŁT I OBSZAR ZIELONEGO PIERŚCIENIA AGLOMERACJI

5.1 Studium porównawcze

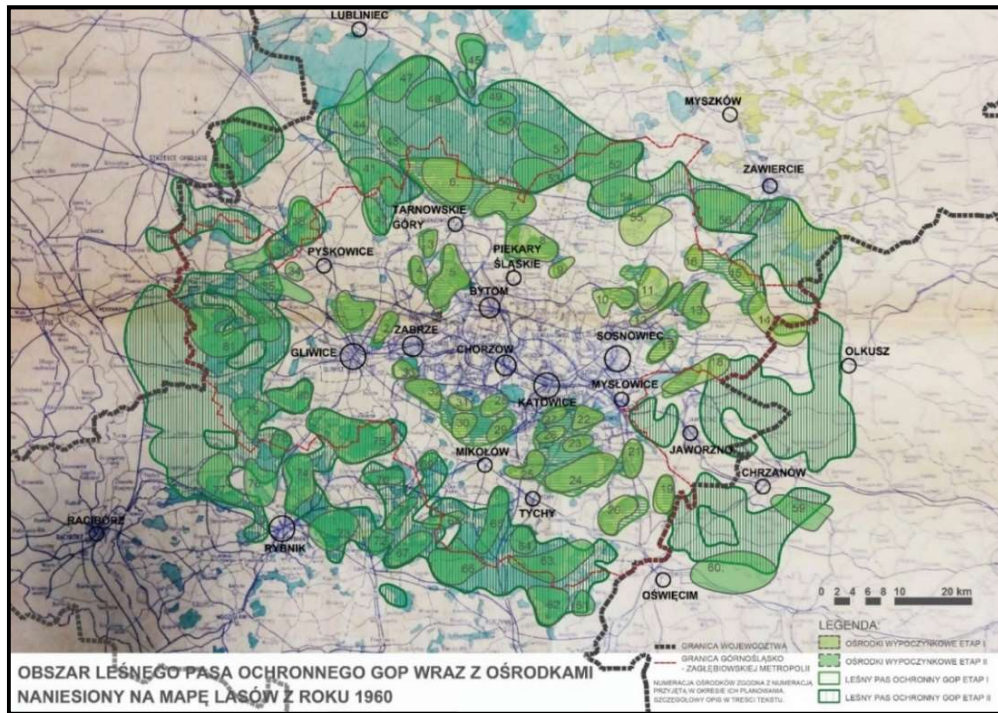
5.1.1 Analizy - obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP na tle uwarunkowań historycznych

W celu zrozumienia kształtu Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku niezbędne wydaje się przeprowadzenie analiz, jakie tereny wchodziły w skład Leśnego Pasa Ochronnego GOP. Wykonano następujące analizy:

1. LPO GOP na mapie fizycznej terenu Aglomeracji Górnośląskiej (*Rysunek 70 Leśny Pas ochronny GOP naniesiony na mapę amerykańską Polski z 1953 roku*), który pokazuje kształt Leśnego Pasa Ochronnego GOP na tle ówczesnego zagospodarowania terenu.
2. LPO GOP na mapie lasów z 1969 roku (*Rysunek 71 Leśny Pas Ochronny GOP na tle mapy lasów z 1957 roku.*), który pokazuje podział własnościowy lasów wchodzących w skład Leśnego Pasa Ochronnego GOP. Kolorem ciemnozielonym zaznaczono lasy będące pod zarządem nadleśnictw, kolorem jasnozielonym lasy prywatne.
3. LPO GOP naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań przyrodniczych naniesioną sporządzoną na etapie zbierania materiałów do projektu Leśnego Pasa Ochronnego sprzed 1969 roku (*Rysunek 72 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań z roku 1969*) na której zaznaczono lasy atrakcyjne i nie atrakcyjne przyrodniczo, klasyfikację gleb, obszary atrakcyjne przyrodniczo i obszary wymagające rekultywacji.
4. LPO GOP naniesiony na mapę z syntezą warunków wypoczynkowych sporządzoną na etapie zbierania materiałów do projektu Leśnego Pasa Ochronnego sprzed 1969 roku (*Rysunek 73 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań z roku 1969*), na której pokazano istniejące i projektowane zbiorniki rekreacyjne, rezerваты, łąki i łęgi oraz tereny leśne i obszary zakwalifikowane jako nadające się i nie nadające do wypoczynku i turystyki.
5. LPO GOP naniesiony na mapę z analizą sposobu użytkowania terenu sporządzoną na etapie zbierania materiałów do projektu Leśnego Pasa Ochronnego sprzed 1969 roku (*Rysunek 74 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań z roku 1969*), na której naniesiono oprócz terenów zurbanizowanych, lasów, łąk i zbiorników wodnych również drogi poszczególnych klas, linie kolejowe, piaskownie eksploatowane i wygaszone jak i główne grupy zabytków atrakcyjnych dla turystyki.
6. LPO GOP naniesiony na mapę ze schematem strefowania krajobrazu sporządzoną na etapie zbierania materiałów do projektu Leśnego Pasa Ochronnego sprzed 1969 roku (*Rysunek 75 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań z roku 1969*), na której obszary podzielono na 1. Strefę zurbanizowaną, strefę leśno-parkową, park, przestrzeń otwartą, przestrzeń krajobrazu chronionego, strefę rekultywacyjną, strefę rezerwatów oraz strefę zakładanego wówczas Jurajskiego Parku Krajobrazowego.

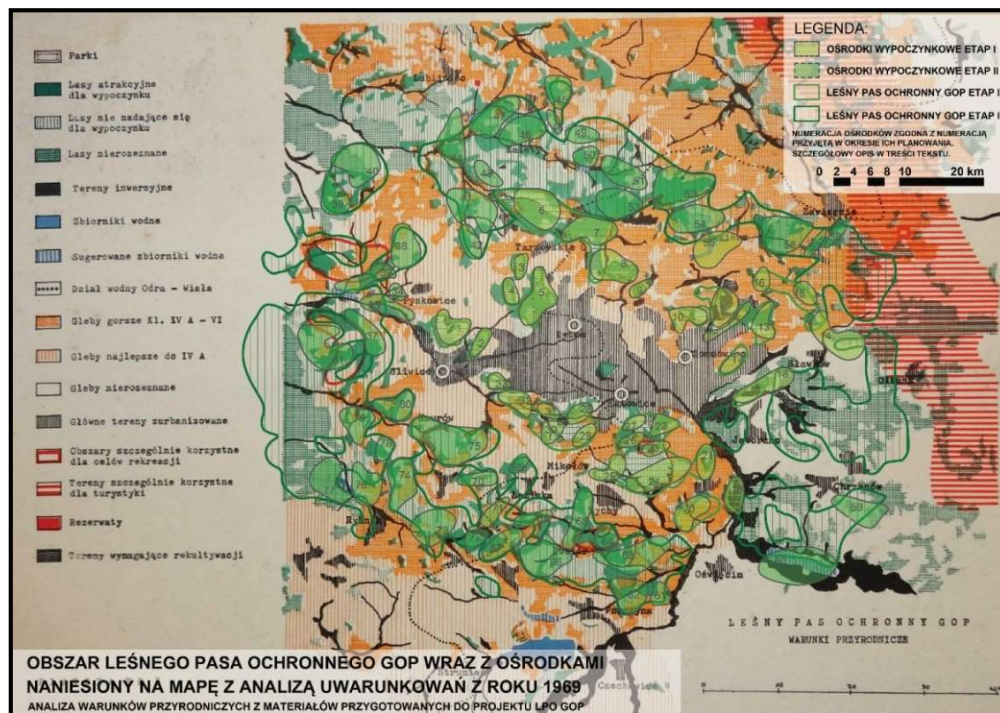

Rysunek 69 Leśny Pas Ochronny GOP naniesiony na mapę amerykańską Polski z 1953 roku¹¹⁰. Opracowanie własne.

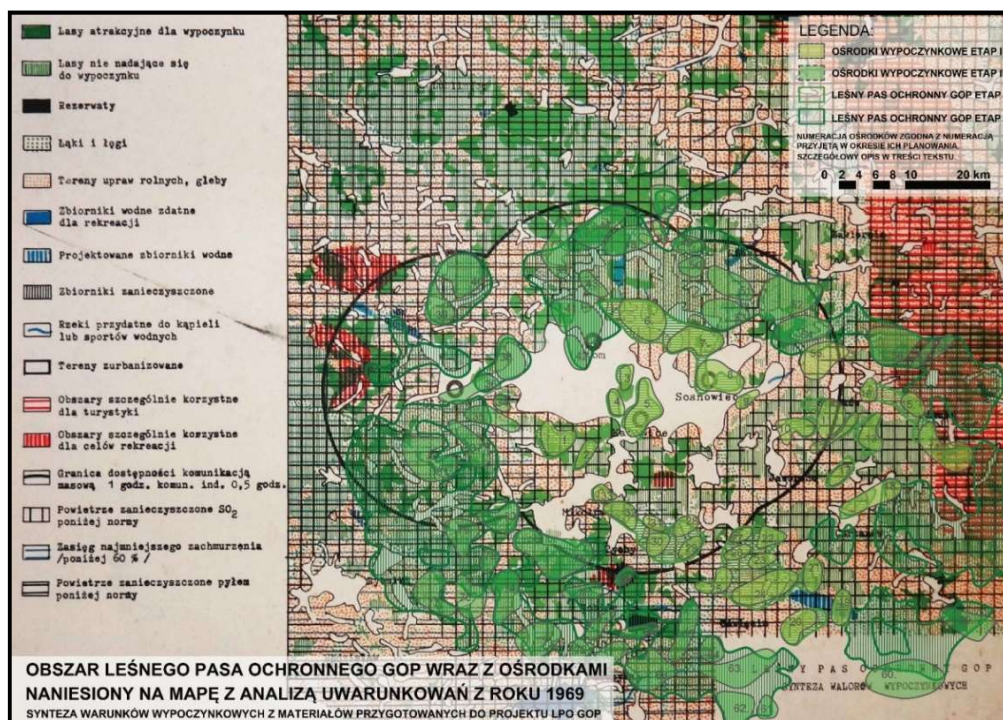

Rysunek 70 Leśny Pas Ochronny GOP na tle mapy lasów z 1957 roku. Opracowanie własne mapa z zasobów Archiwum Państwowego w Katowicach

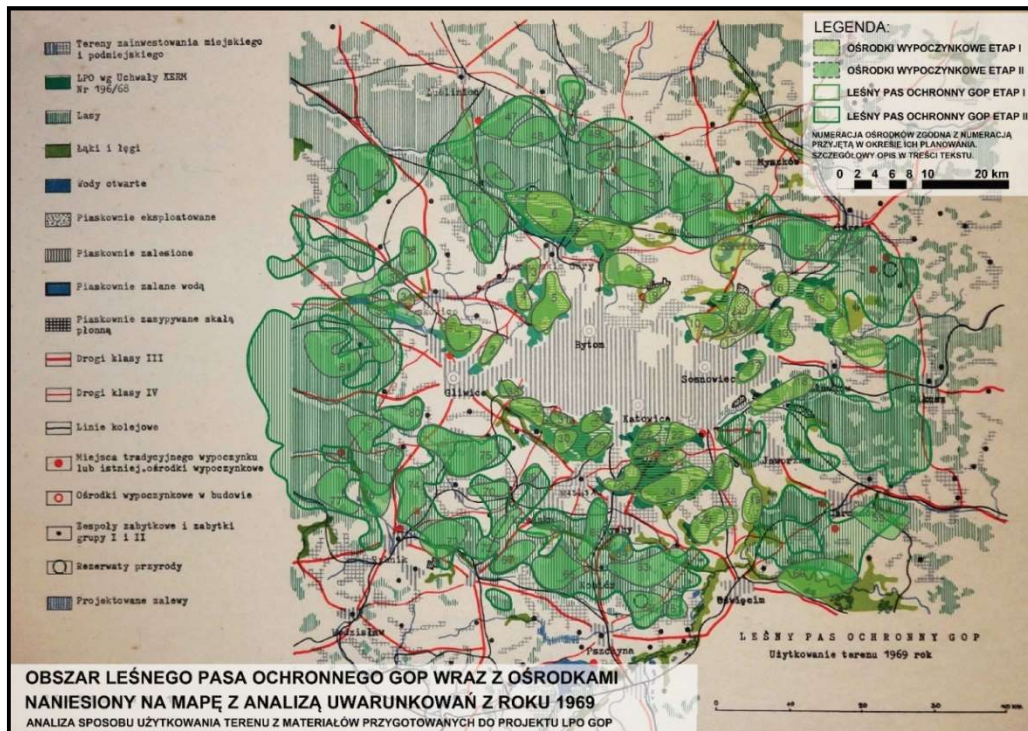
¹¹⁰ Źródło mapy: <https://mykrak.typepad.com/a/6a013486af890a970c0133f3c98759970b-pi>

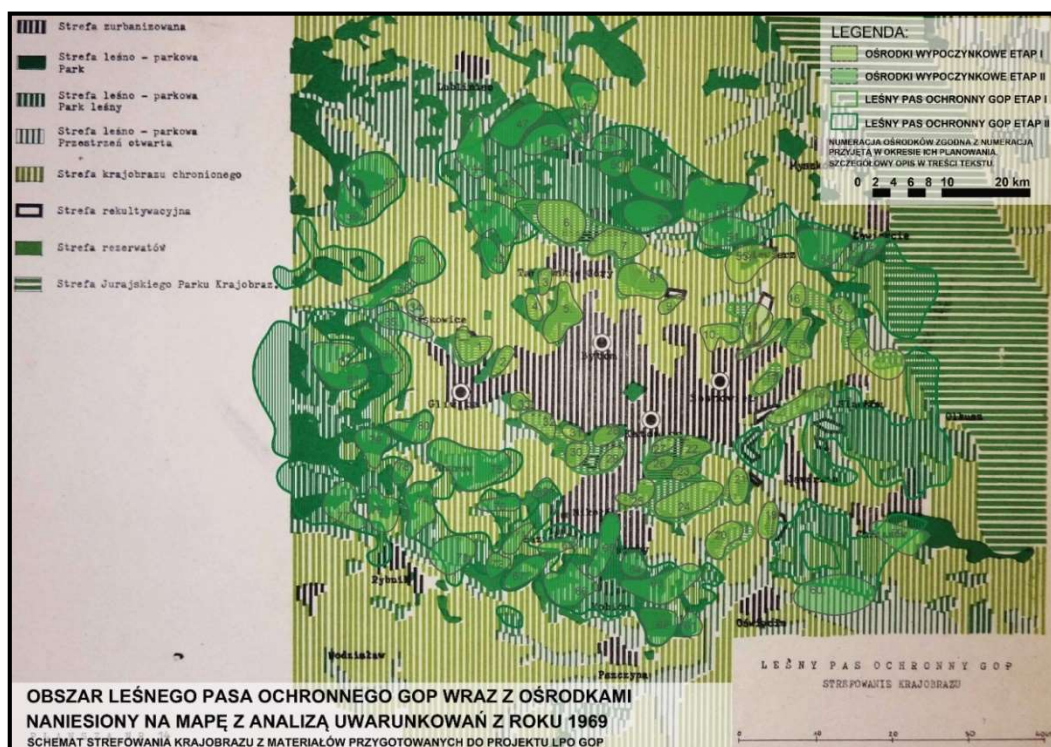
Rysunek 71 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań z roku 1969. Opracowanie własne na mapie: analiza uwarunkowań przyrodniczych z materiałów przygotowanych do projektu LPO GOP z 1969 roku. Źródło mapy: archiwum Państwowe w Katowicach sygn. 12/1356 poz. 3/13

Rysunek 72 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań z roku 1969. Opracowanie własne na mapie: Synteza warunków wypoczynkowych z materiałów przygotowanych do projektu LPO GOP z 1969 roku. Źródło mapy: archiwum Państwowe w Katowicach sygn. 12/1356 poz. 3/13.

Rysunek 73 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań z roku 1969. Opracowanie własne na mapie: analiza sposobu użytkowania terenu z materiałów przygotowanych do projektu LPO GOP z 1969 roku. Źródło mapy: archiwum Państwowe w Katowicach sygn. 12/1356 poz. 3/13

Rysunek 74 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań z roku 1969. Opracowanie własne na mapie: schemat strefowania krajobrazu z materiałów przygotowanych do projektu LPO GOP z 1969 roku. Źródło mapy: archiwum Państwowe w Katowicach sygn. 12/1356 poz. 3/13

Z przeprowadzonych analiz można wywnioskować, iż zakładany w 1969 roku obszar przeznaczony pod Leśny Pas Ochronny GOP był, jak sugeruje nazwa, tylko obszarem leśnym. Ośrodki wypoczynkowe zlokalizowano na terenach leśnych określonych jako lasy atrakcyjne dla wypoczynku i rekreacji. Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP omijał tereny łąk, tereny upraw rolnych jak i wód otwartych, przy lokalizacji ośrodków wypoczynkowych nie kierowano się lokalizacją grup zabytków ani miejsc historycznych. Ze względu na przyjęte kryteria 1-godzinnej izochrony czasu dojazdu obszar LPO GOP omija wskazane w Syntezie Warunków Wypoczynkowych obszary szczególnie korzystne dla turystyki i wypoczynku, jakimi są obszar Jury Krakowsko-Częstochowskiej, tereny znajdujące się na zachodnim krańcu obszaru na terenie dzisiejszych gmin Kędzierzyn-Koźle oraz Strzelce Opolskie oraz Lasy Lublinieckie.

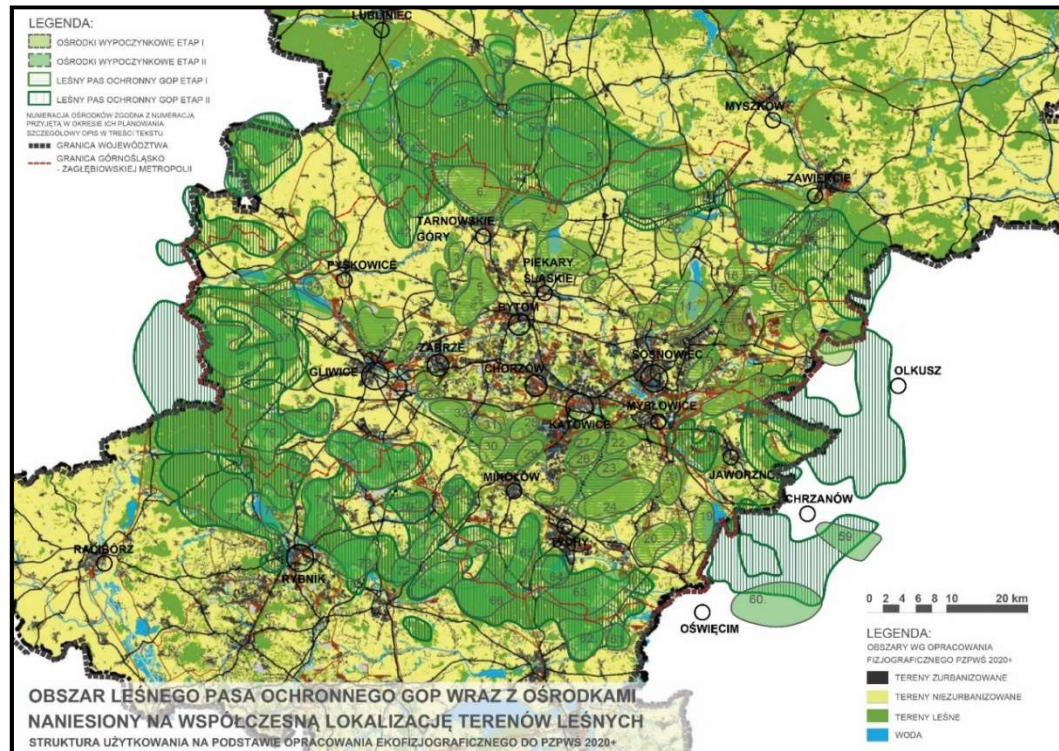
5.1.2 Analizy - Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP na tle współczesnych uwarunkowań

Pierwotny kształt Leśnego Pasa Ochronnego GOP został wstępnie zdelimitowany około 1960 roku, kiedy w Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej rodziła się koncepcja jego powstania. Tereny przeznaczone pod Leśny Pas Ochronny GOP przedstawiają zatem uwarunkowania przestrzenne tamtego okresu. Sprawdzając kształt Leśnego Pasa Ochronnego GOP pod względem zgodności z współczesnymi uwarunkowaniami autorka pracy chce sprawdzić, czy kształt Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku będzie możliwy do zaadoptowania w warunkach współczesnych.

Porównań dokonano w wybranych czterech kategoriach na podstawie materiałów z Opracowania Ekofizjograficznego do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+

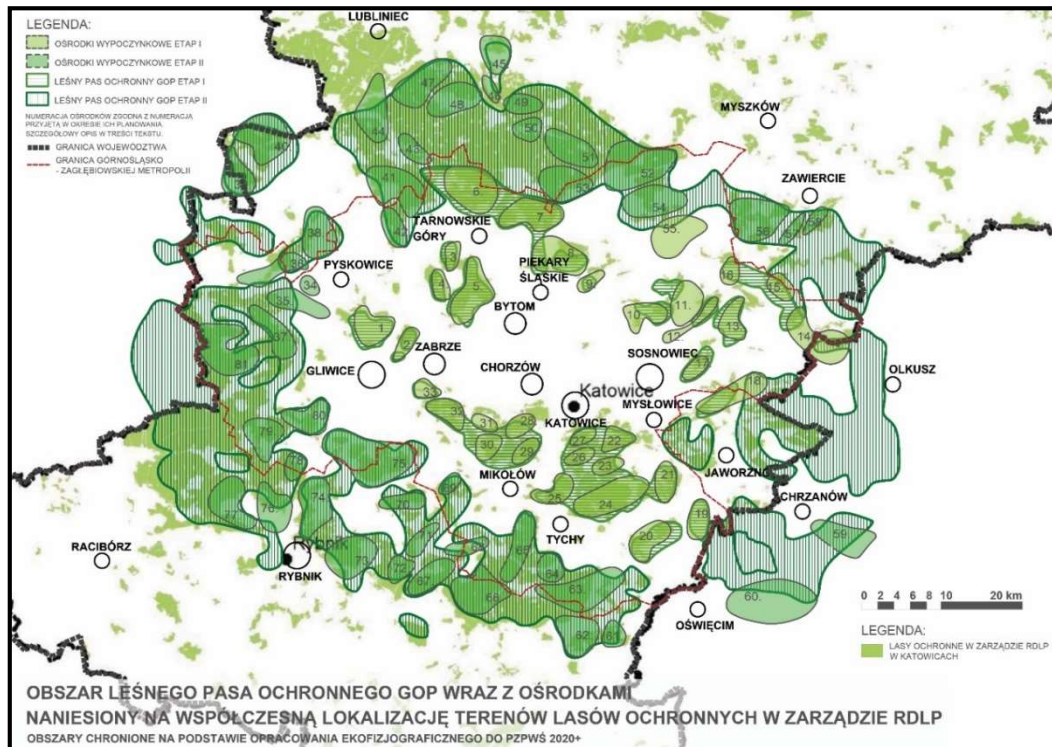
- Leśny Pas Ochronny GOP z 1969 roku na tle struktury użytkowania terenów – który potwierdza, iż około 90% terenów przeznaczonych w roku 1969 pod Leśny Pas Ochronny GOP to tereny leśne (*Rysunek 76 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na współczesną lokalizację terenów leśnych z 2015 roku*)
- Leśny Pas Ochronny GOP z 1969 roku na tle obszarów leśnych będących w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach – które pokazuje, iż większość terenów przeznaczonych w roku 1969 pod Leśny Pas Ochronny GOP jest obecnie w zarządzie Regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach (*Rysunek 77 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesionymi na współczesną lokalizację terenów lasów ochronnych w zarządzie RDLP z 2015 roku*)
- Leśny Pas Ochronny GOP z 1969 roku na tle terenów predystynowanych do pełnienia funkcji turystycznej, który pokazuje możliwe kierunki rozwoju bazy turystycznej na terenie Leśnego Pasa Ochronnego GOP jak turystyka piesza i rowerowa, jeździectwo, turystyka krajoznawcza i samochodowa oraz żeglarstwo (*Rysunek 78 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na tereny predystynowane do pełnienia funkcji rekreacyjno- wypoczynkowej z 2015 roku*)
- Leśny Pas Ochronny GOP z 1969 roku na tle waloryzacji terenów, który wskazuje, iż krajobrazy priorytetowe Województwa Śląskiego znajdują się poza obrysem Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku. Na jego terenie znajdują się krajobrazy wyjątkowe,

ale w większości tereny sklasyfikowane jako typowe oraz przeciętne¹¹¹ (Rysunek 79 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na współczesną waloryzację krajobrazów województwa śląskiego z 2015 roku)

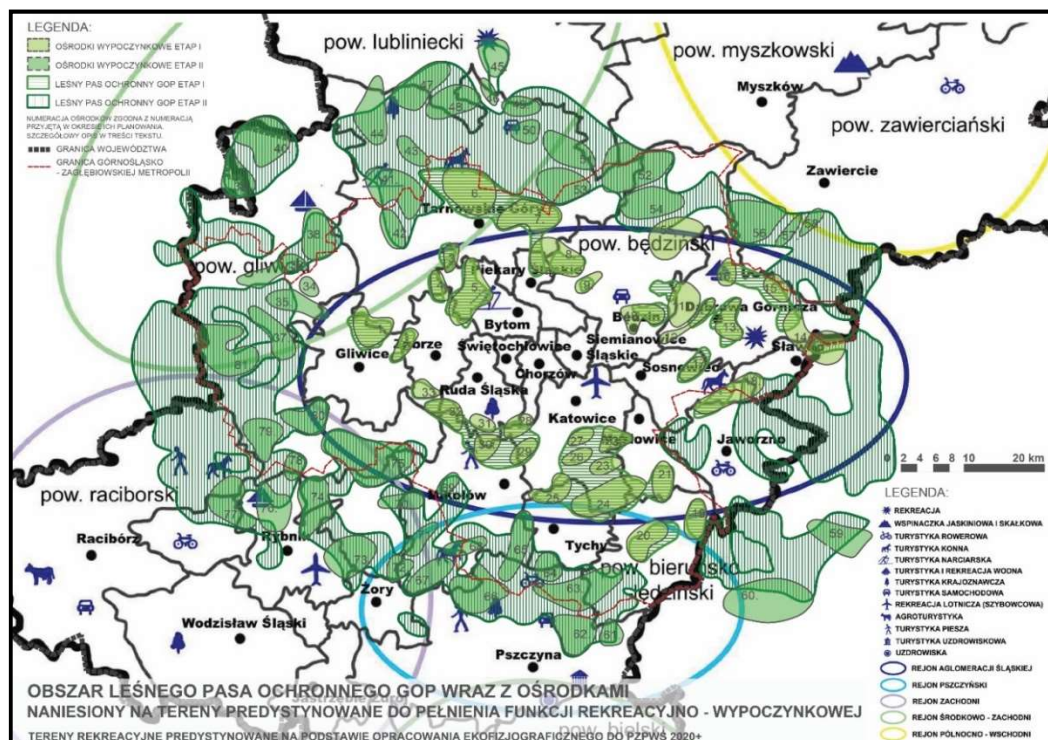

Rysunek 75 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na współczesną lokalizację terenów leśnych z 2015 roku. Opracowanie własne. Źródło mapy: Struktura użytkowania na podstawie opracowania ekofizjograficznego do PZPWŚ 2020+.

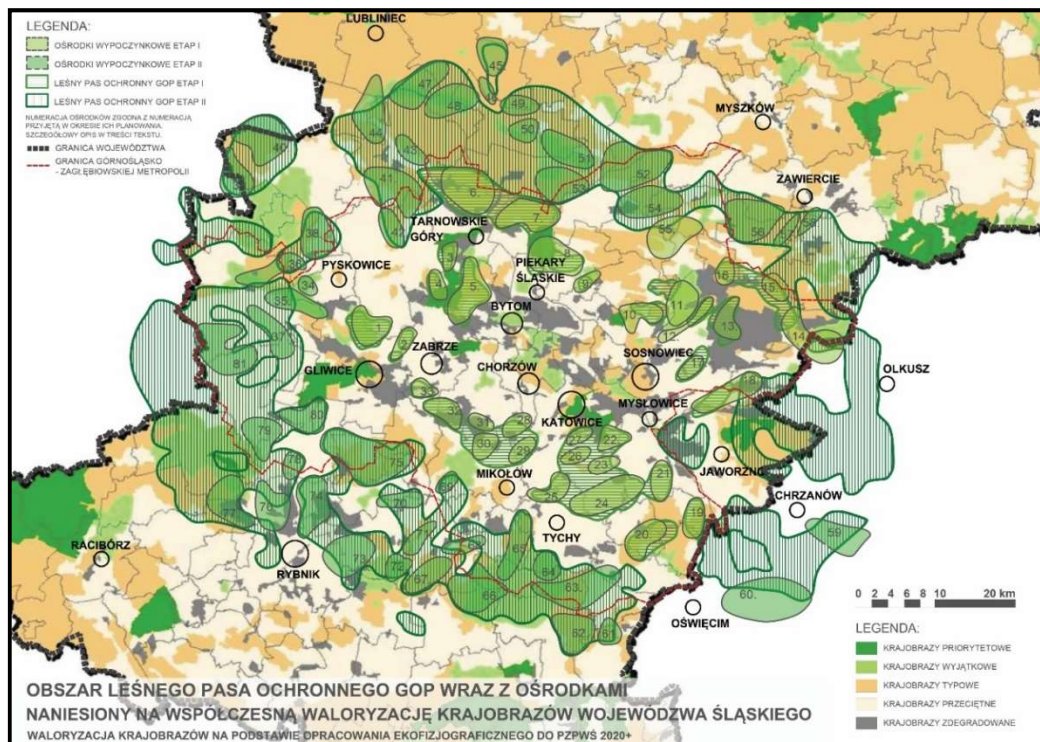
¹¹¹ Szczegółowy opis poszczególnych waloryzacji krajobrazu w dalszej części tekstu

Rysunek 76 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesionymi na współczesną lokalizację terenów lasów ochronnych w zarządzie RDLP z 2015 roku. Opracowanie własne. Źródło mapy: Obszary ochronne na podstawie opracowania ekofizjograficznego do PZPWŚ 2020+.

Rysunek 77 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesionymi na tereny predystynowane do pełnienia funkcji rekreacyjno- wypoczynkowej z 2015 roku. Opracowanie własne. Źródło mapy: Tereny rekreacyjne predystynowane na podstawie opracowania ekofizjograficznego do PZPWŚ 2020+.

Rysunek 78 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na współczesną waloryzację krajobrazów województwa śląskiego z 2015 roku. Opracowanie własne. Źródło mapy: Waloryzacja krajobrazów na podstawie opracowania ekofizjograficznego do PZPWŚ 2020+.

Z przeprowadzonych analiz można wywnioskować, iż zakładany w 1969 roku obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP w chwili obecnej pokrywa się również z terenami leśnymi. Obecnie nie ma jednak konieczności, aby zielony pierścień otaczający Aglomerację Górnośląską miał charakter jedynie leśny – priorytetem jest zarówno wysoka wartość przyrodnicza i turystyczna, jak i funkcje środowiskowe normujące rozwój urbanistyczny metropolii. Przy próbie delimitacji współczesnego zielonego pierścienia należy wziąć pod uwagę waloryzację krajobrazową terenów, a w skład zielonego pierścienia powinny wchodzić zarówno lasy, jak i tereny łąk i użytków ekologicznych, założenia parkowe i doliny rzeczne, aby stworzyć obszar różnorodny, wartościowy przyrodniczo i jak najbardziej atrakcyjny dla mieszkańców aglomeracji. Współczesne obszary atrakcyjne dla turystyki nie zawsze pokrywają się z kształtem LPO GOP z 1969 roku, czego przykładem jest brak terenów założonych później parków krajobrazowych: Parku Krajobrazowego Cysterskich Kompozycji Krajobrazowych Rud Wielkich, parku krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” będącego częścią Lasów Lublinieckich oraz Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd, który znajduje się na obszarze Jury Krakowsko – Częstochowskiej. Obszary te w tamtym czasie nie zostały wytypowane do wejścia w zakres Leśnego Pasa Ochronnego GOP ze względu na czas dojazdu od głównych miast aglomeracji.

5.2 Próba delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej

Do delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej przyjęto następujący sposób postępowania:

Krok 1: Wytypowanie obszarów do pełnienia funkcji Zielonego Pierścienia:

Kryterium 1: Tereny Zieleni w Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin

Kryterium 2: Czasy dojazdu z Katowic

Kryterium 3: Tereny o funkcjach korytarzy ekologicznych

Kryterium 4: Waloryzacja krajobrazów Województwa Śląskiego

Kryterium 5: Obszary chronione

Kryterium 6: Obszary ośrodków wypoczynkowych z LPO GOP z 1969 roku, których zagospodarowanie umożliwi pełnienie funkcji rekreacyjnej i ekologicznej

Krok 2: Zsumowanie wytypowanych obszarów

Krok 3: Wyznaczenie granic Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej

Szczegółowy opis podjętych działań:

Krok 1:

1. Wskazanie na poszczególnych mapach terenów spełniających warunki do pełnienia funkcji Zielonego Pierścienia w danym kryterium (przeanalizowano: obecność terenów zielonych w kierunkach zagospodarowania w Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin; czasy dojazdu ze stolicy Aglomeracji – Katowic; lokalizację istniejących korytarzy ekologicznych; waloryzację terenów zielonych Województwa Śląskiego; lokalizację funkcjonujących form ochrony przyrody oraz obszar ośrodków rekreacyjnych z LPO GOP z 1969 roku).
2. Zsumowano wszystkie wytypowane w analizach obszary tak, aby uzyskać informację o obszarach które spełniają najwięcej kryteriów a więc najbardziej predystynowanych do pełnienia funkcji Zielonego Pierścienia.
3. Zdelimitowano obszar Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej

Szczegółowy opis przeprowadzonych analiz:

Kryterium 1: Tereny Zieleni w Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin

Wskazanie terenów przeznaczonych jako tereny leśne, łąkowe oraz zieleni rekreacyjnej ze Studiów Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin. W tym celu zestawiono ze sobą mapy przedstawiające kierunki zagospodarowania 92 gmin znajdujących się na obszarze województwa śląskiego, opolskiego i małopolskiego. Pod uwagę brano tereny wskazane w SUIKZPG jako leśne, łąkowe oraz użytki ekologiczne, tereny parkowe i zieleni urządzonej oraz zbiorniki wodne.

(Rysunek 80 Kryterium 1 Propozycja delimitacji LPO GOP na podstawie zapisów w Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin).

Kryterium 2: Czasy dojazdu z Katowic

Wskazano tereny łatwo i szybko dostępne na podstawie izochrony czasu dojazdu ze stolicy Aglomeracji Górnośląskiej – Katowic. Jako graniczną obrano 1-godzinną izochronę czasu dojazdu samochodem¹¹². Wskazano również odległość 2 km od przystanku kolejowego obsługiwanego przez Koleje Śląskie¹¹³, jako odległość, dopuszczalną do przebycia pieszo.

(Rysunek 81 Kryterium 2: Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie izochrony czasu dojazdu).

Kryterium 3: Tereny o funkcjach korytarzy ekologicznych

Wskazano tereny funkcjonujących korytarzy ekologicznych jako niezbędne do objęcia obszarem chronionym¹¹⁴, aby Zielony Pierścień mógł stanowić część ogólnopolskiej sieci ekologicznej EkoNet.

(Rysunek 82 Kryterium 3: Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie funkcjonujących korytarzy ekologicznych wg PZPWŚI 2020+).

Kryterium 4: Waloryzacja krajobrazów Województwa Śląskiego

Wskazano obszary wartościowe do ochrony na podstawie waloryzacji krajobrazowej¹¹⁵, gdzie:

„Krajobrazy priorytetowe - krajobrazy zachowane w stopniu dobrym i bardzo dobrym, a nawet unikatowym. [...] Krajobraz priorytetowy cechuje się wysokim nasyceniem wartości, jest zróżnicowany morfologicznie i fizjonomicznie oraz użytkowany gospodarczo – przedstawia wartość ekonomiczną, kontynuowane są tradycyjne funkcje krajobrazu (rolnicze, osadnicze) lub podejmowane są nowe funkcje pozarolnicze. W dużym stopniu jest on źródłem informacji o tradycji przestrzeni, historii osadniczej i rolniczej, jest źródłem wartości estetycznych oraz związków przynależności i przywiązania, tożsamości człowieka z miejscem, a więc podtrzymuje wartości emocjonalne. Poprzez obecność sacrum i genius loci ma również wartość symboliczną.”¹¹⁶

„Krajobrazy wyjątkowe – [...] to krajobrazy zachowane w stopniu dobrym. Charakteryzują się one: wysokim stopniem naturalności i różnorodności, obecnością otwartych przestrzeni, w których wyeksponowane są współwystępujące elementy krajobrazu przyrodniczego i kulturowego, interesujące obiekty rzeźby i kompozycje krajobrazowe, występowaniem dominant, subdominant, akcentów krajobrazowych (skałki, skarpy, krawędzie, wzgórza,

¹¹² Dane na podstawie koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030 – Mapa 11 – Dostępność transportowa do głównych ośrodków administracyjno – osadniczych. Rysunek: „Cel: miasta wojewódzkie typ drogi: kołowe; rok: 2013”

¹¹³ Źródło: <https://www.bazakolejowa.pl/index.php?dzial=mapa#10/50.1523/19.3359>

¹¹⁴ Na podstawie planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego 2020+. Mapa 11. Korytarze ekologiczne.

¹¹⁵ Waloryzacja krajobrazów województwa śląskiego na podstawie opracowania ekofizjograficznego do planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego 2020+.

¹¹⁶ Za: Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego 2020+

wąwozy, kręte odcinki rzek, wodospady itp.). [...] Dominującym statystycznie elementem tych krajobrazów jest wysokie zalesienie i występowanie starych drzewostanów.”¹¹⁷

„Krajobrazy typowe – powszechne na terenie Województwa Śląskiego i prezentują typowe krajobrazy dla danych krain i jednostek geomorfologicznych i fizycznogeograficznych. Cechują się obecnością wartości przyrodniczych rangi regionalnej lub ponadregionalnej oraz dobrej lub przeciętnej kondycji”¹¹⁸

„Krajobrazy przeciętne to krajobrazy zniekształcone, o zniżonej strukturze i beładnej teksturze. Posiadają one przeciętne wartości materialne i fizjonomiczne. Są użytkowane gospodarczo, lecz przedstawiają jedynie wartość ekonomiczną.”¹¹⁹

„Krajobrazy zdegradowane (zdewastowane) obejmują tereny przemysłowe i poprzemysłowe, górnicze i pogórnice oraz urbanistyczne o wyraźnym chaosie przestrzennym (wymieszane wysokie i niskie budownictwo, brak buforowej przestrzeni i zieleni, sąsiedztwo obszarów zamieszkałych i przemysłowych), a także strefę żywiołowej suburbanizacji. Krajobraz zdegradowany został przez chaotyczne użytkowanie, w którym brak jest porządku architektonicznego. Są to krajobrazy zamknięte, o zniszczonej bioróżnorodności, braku tożsamości i identyfikacji, których wartość zredukowana została wyłącznie do funkcji użytkowej”¹²⁰

Do wskazania obszarów dla Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej wybrano tylko obszary krajobrazów priorytetowych i wyjątkowych, jako posiadających najwyższą wartość.

(Rysunek 83 Kryterium 4: Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie waloryzacji krajobrazów zielonych wg PZPWŚI 2020+)

Kryterium 5: Obszary chronione

Wskazano obszary objęte którąś z formą ochrony przyrody jako niezbędne do objęcia obszarem ochronnym i wartościowe dla turystyki lokalnej. W ramach obszaru znajdują się parki krajobrazowe wraz z otulinami (w tym wartościowy przyrodniczo i historycznie „Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”, Park Krajobrazowy Orlich Gniazd, Park Krajobrazowy Lasy nad górą Liswartą), rezerваты przyrody, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, lokalne ostoje florystyczno – mikologiczne, obszary Natura 2000 i stanowiska dokumentacyjne.

(Rysunek 84 Kryterium 5: Obszary chronione. Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie obszarów ochrony przyrody wg PZPWŚI 2020+).

Kryterium 6: Obszary ośrodków wypoczynkowych z koncepcji LPO GOP z 1969 roku

¹¹⁷ Ibidem

¹¹⁸ Ibidem

¹¹⁹ Ibidem

¹²⁰ Ibidem

Wskazano obszary ośrodków wypoczynkowych z koncepcji LPO GOP z 1969 roku których stan zagospodarowania, jak sprawdzono w punkcie 4.4, umożliwia pełnienie funkcji rekreacyjnych bądź ekologicznych. Do obszarów tych zaliczono obszary:

- sklasyfikowane jako mogące pełnić funkcje rekreacyjne,
- obszary dla których wymagana jest zmiana w zapisach studiów bądź zmiana sposobu użytkowania, ale ich stan zagospodarowania umożliwia pełnienie funkcji rekreacyjnych i przyrodniczych
- dwa z trzech obszarów, które sklasyfikowano, jako nie nadające się do pełnienia funkcji rekreacyjnych – ośrodek nr 10 Łagisza oraz ośrodek nr 54 Szeligowiec ze względu na bliskość elektrociepłowni Łagisza oraz portu lotniczego Pyrzowice, ale które nie mogą nadal pełnić funkcji ekologiczne

Obszary ośrodków nr 13 Starosiedle , nr 59 Młoszowa i nr 60 Smolice nie zostały wytypowane jako obszary predystynowane do pełnienia funkcji rekreacyjnych ani ekologicznych.

(Rysunek 85 Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie obszarów ośrodków wypoczynkowych z koncepcji LPO GOP, których stan zagospodarowania pozwala na pełnienie funkcji rekreacyjnej i/lub ekologicznej)

Należy podkreślić, iż zaproponowane przez autorkę sześć kryteriów do delimitacji Zielonego Pierścienia, to jedynie wstęp do określenia jego ostatecznego kształtu. Przy docelowym określaniu granic Zielonego Pierścienia należy zwrócić uwagę na szereg uwarunkowań klimatycznych, własnościowych, długoterminowe plany budowy obiektów infrastrukturalnych, planowaną eksploatację górniczą i inne ważne czynniki. Przedstawiona analiza ma na celu propozycję metodologii prac nad docelowym Zielonym Pierścieniem Aglomeracji Górnośląskiej.

Krok 2: Zsumowanie wytypowanych obszarów, aby uzyskać informację o obszarach spełniających najwięcej kryteriów czyli najbardziej predystynowanych do pełnienia funkcji Zielonego Pierścienia. Obszary najciemniejsze, o największym zagęszczeniu szrafury będą stanowiły trzon proponowanego Zielonego Pierścienia.

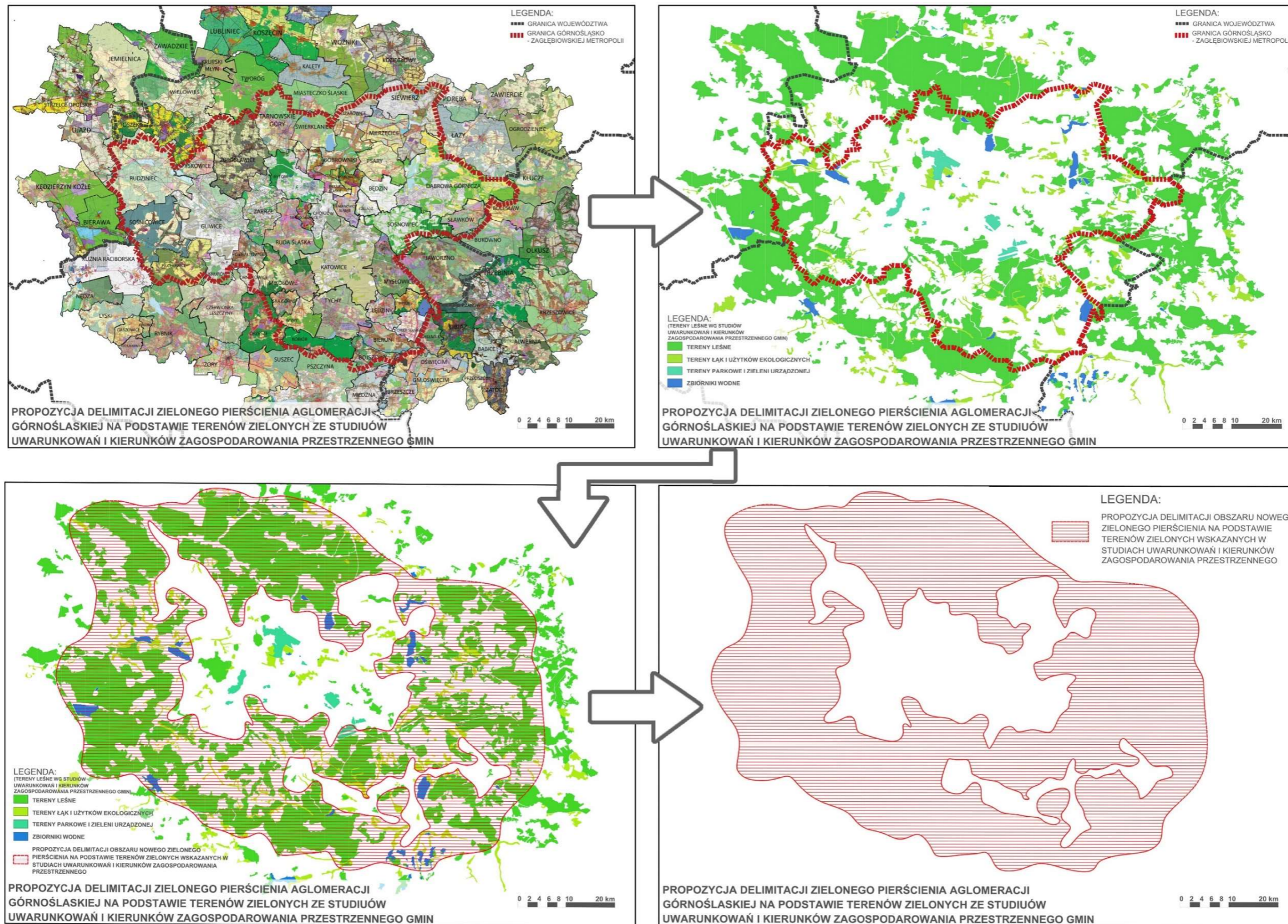
(Rysunek 86 Suma zaproponowanych delimitacji. Opracowanie własne.)

Krok 3: Wyznaczenie granic Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej

Na podstawie sumy obszarów predystynowanych do pełnienia funkcji Zielonego Pierścienia zaproponowano kształt i obszar Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej 2018. Są to obszary spełniające największą ilość kryteriów przedstawionych w 'Kroku 1' analizy.

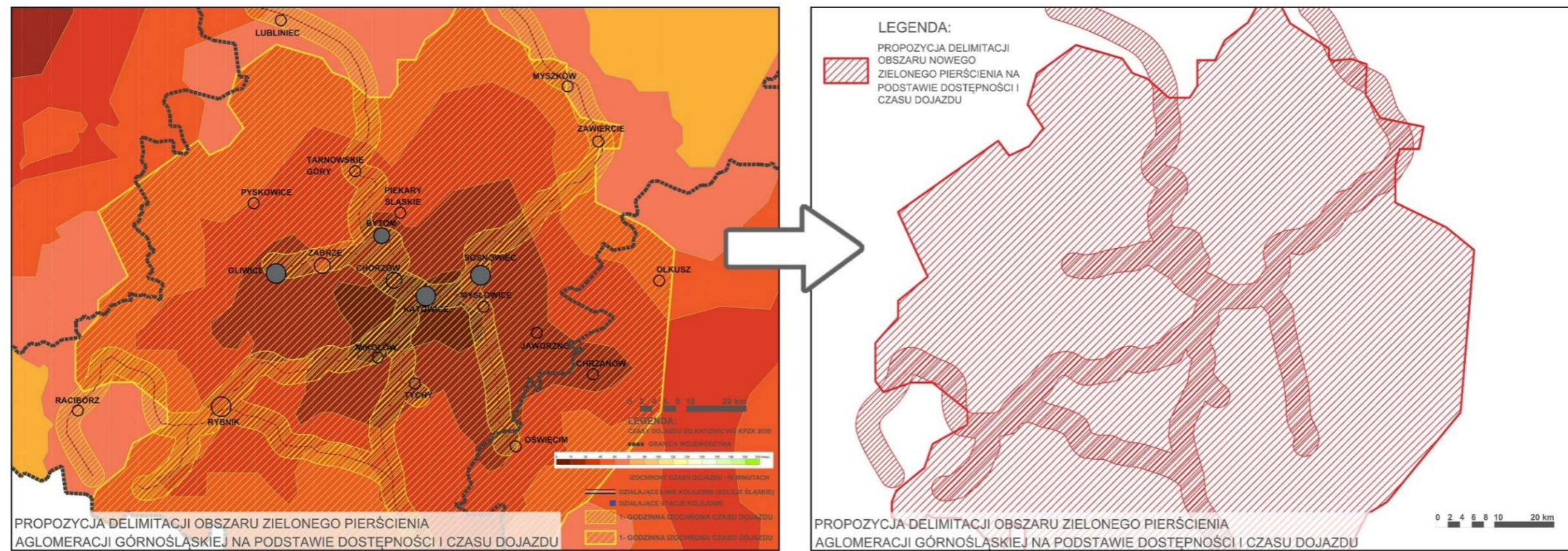
(Rysunek 87 Propozycja obszaru Zielonego Pierścienia na podstawie sumy obszarów predystynowanych do pełnienia takiej funkcji. Opracowanie własne.)

Krok 1: Wytypowanie obszarów do pełnienia funkcji Zielonego Pierścienia. Kryterium 1: Tereny Zieleni w Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin

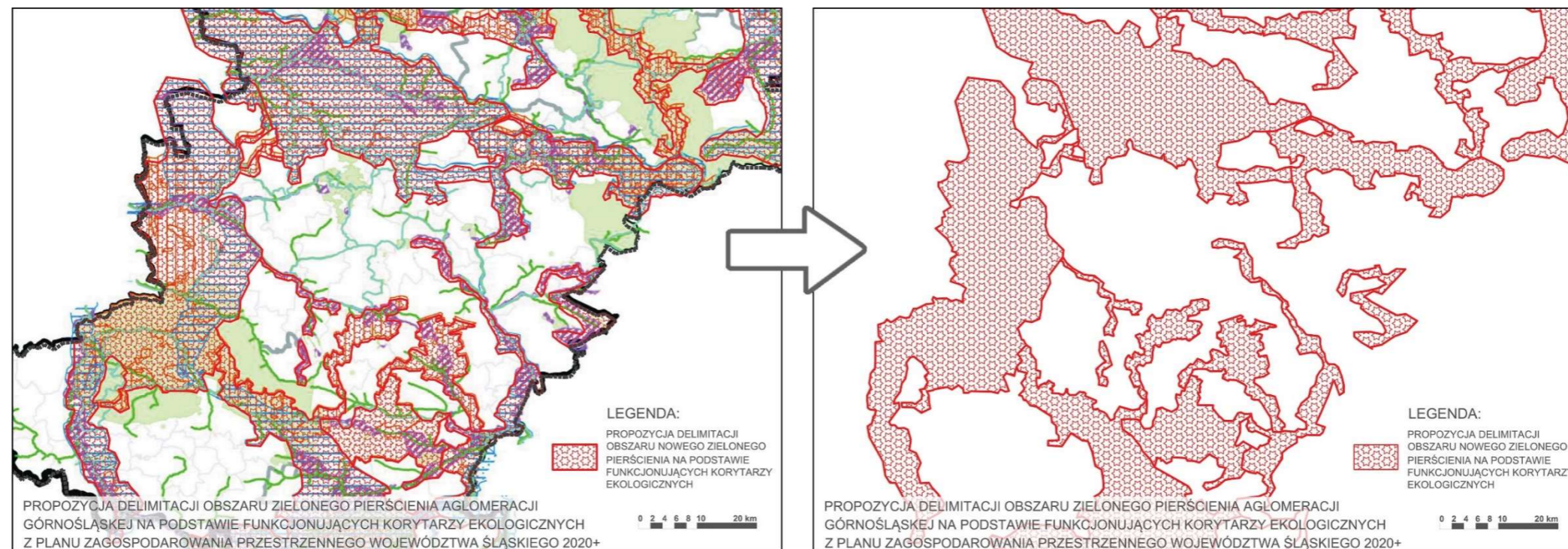
Rysunek 79 Kryterium 1: Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie zapisów w Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin. Opracowanie własne.

Krok 1: Wytypowanie obszarów do pełnienia funkcji Zielonego Pierścienia Kryterium 2: Czasy dojazdu z Katowic

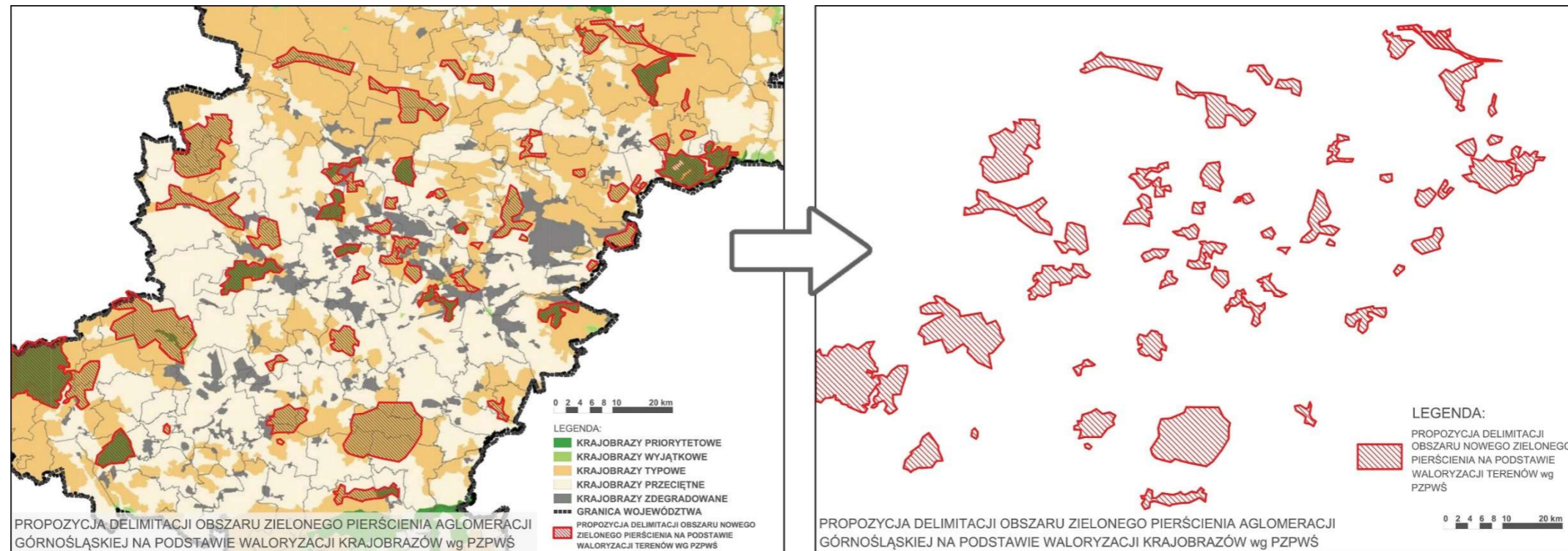
Rysunek 80 Kryterium 2: Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie izochrony czasu dojazdu. Opracowanie własne na podstawie danych z Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Krok 1: Wytypowanie obszarów do pełnienia funkcji Zielonego Pierścienia Kryterium 3: Tereny o funkcjach korytarzy ekologicznych

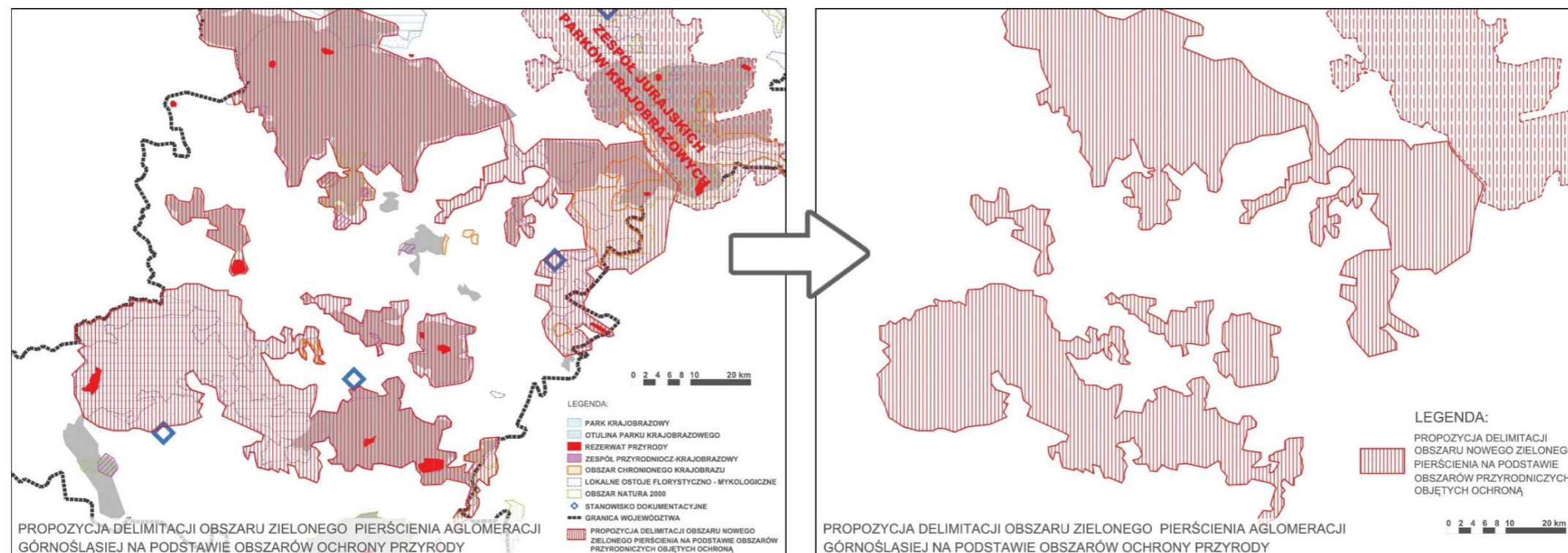
Rysunek 81 Kryterium 3: Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie funkcjonujących korytarzy ekologicznych wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Opracowanie własne.

Krok 1: Wytypowanie obszarów do pełnienia funkcji Zielonego Pierścienia Kryterium 4: Waloryzacja krajobrazów Województwa Śląskiego

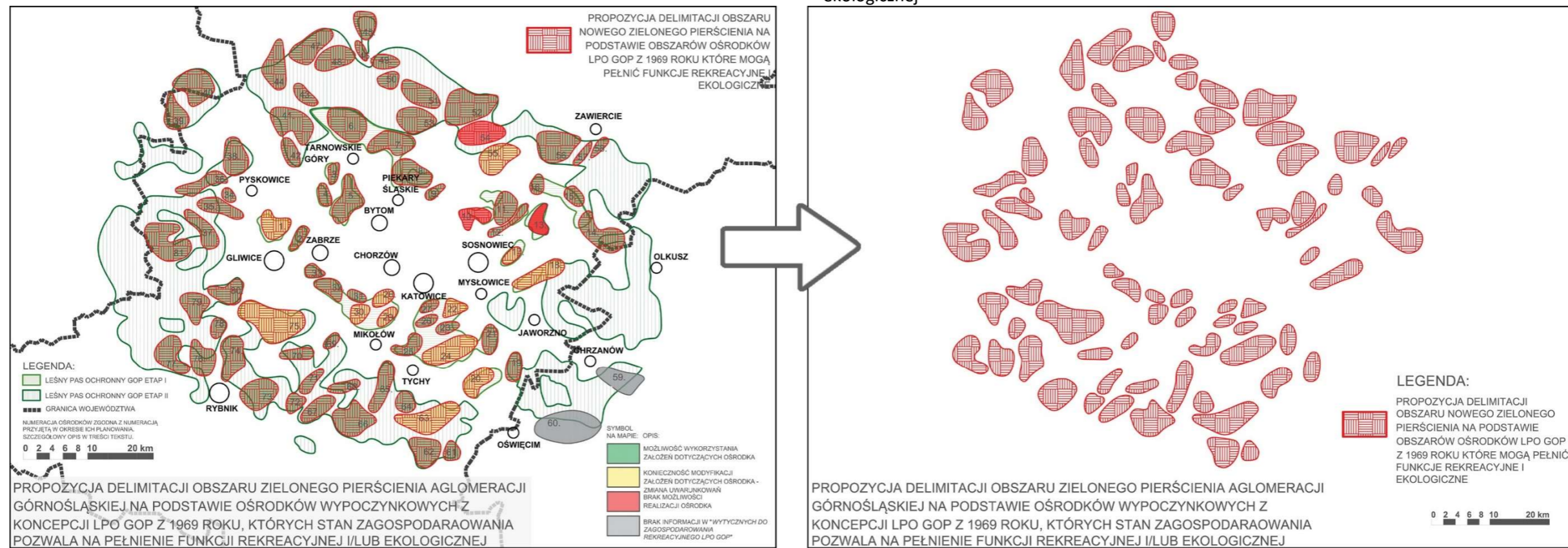
Rysunek 82 Kryterium 4: Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie waloryzacji krajobrazów zielonych wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Opracowanie własne.

Krok 1: Wytypowanie obszarów do pełnienia funkcji Zielonego Pierścienia Kryterium 5: Obszary chronione

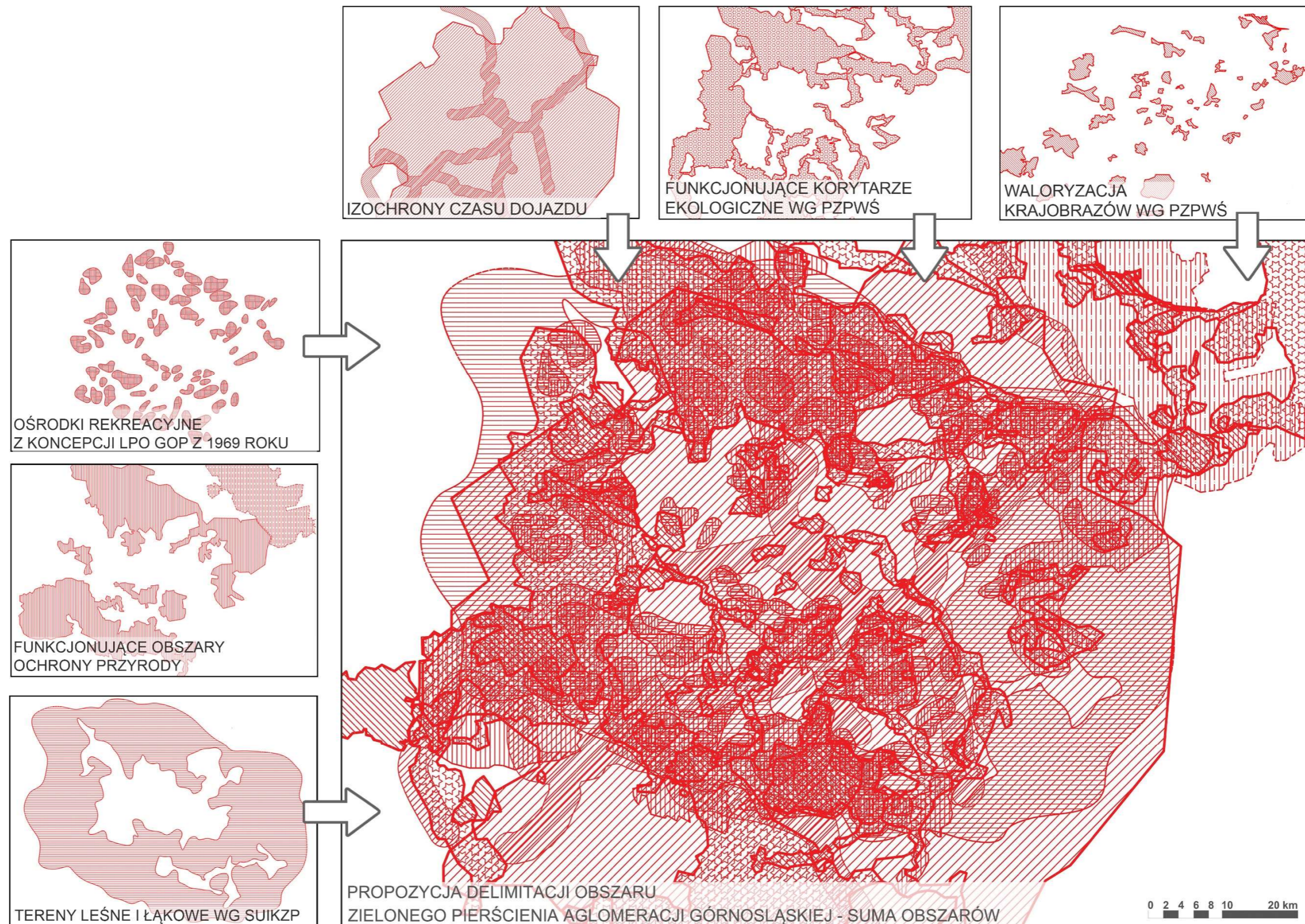
Rysunek 83 Kryterium 5: Obszary chronione. Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie obszarów ochrony przyrody wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Opracowanie własne.

Krok 1: Wytypowanie obszarów do pełnienia funkcji Zielonego Pierścienia **Kryterium 6:** Obszary ośrodków wypoczynkowych z LPO GOP z 1969 roku, których zagospodarowanie umożliwiłoby pełnienie funkcji rekreacyjnej i ekologicznej

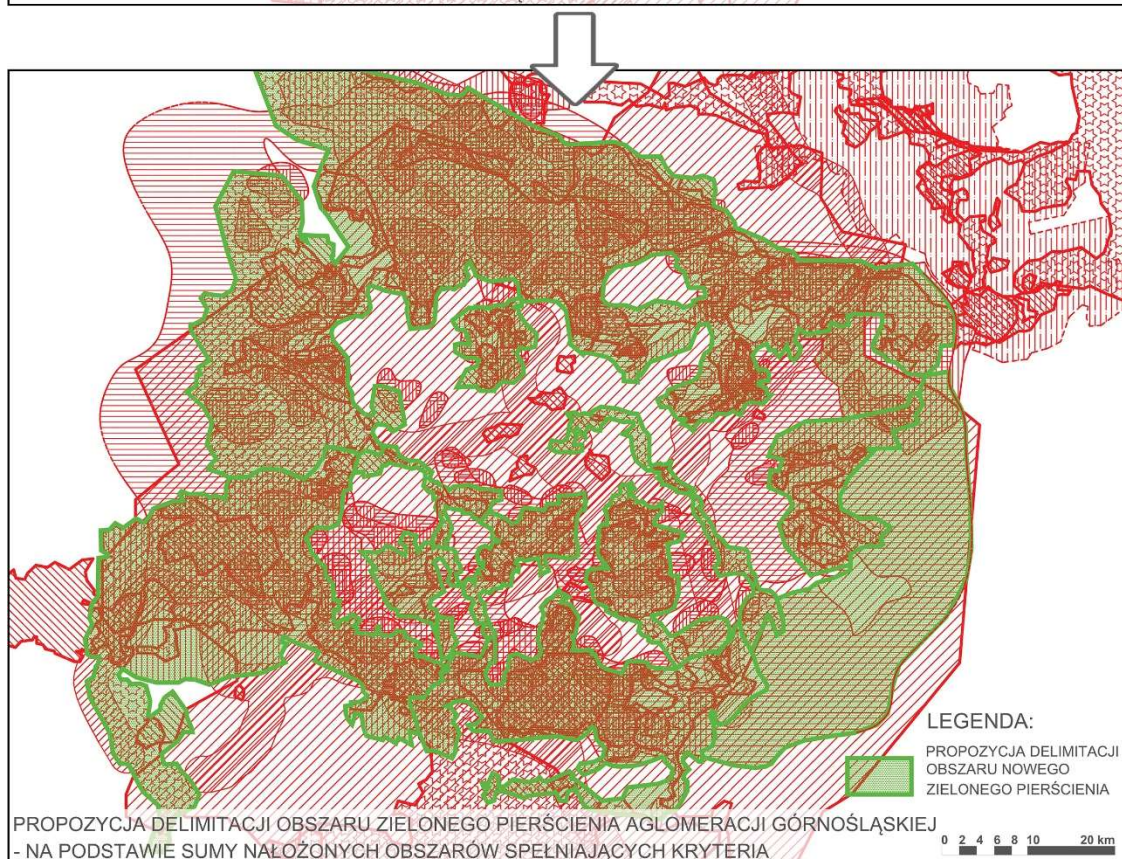
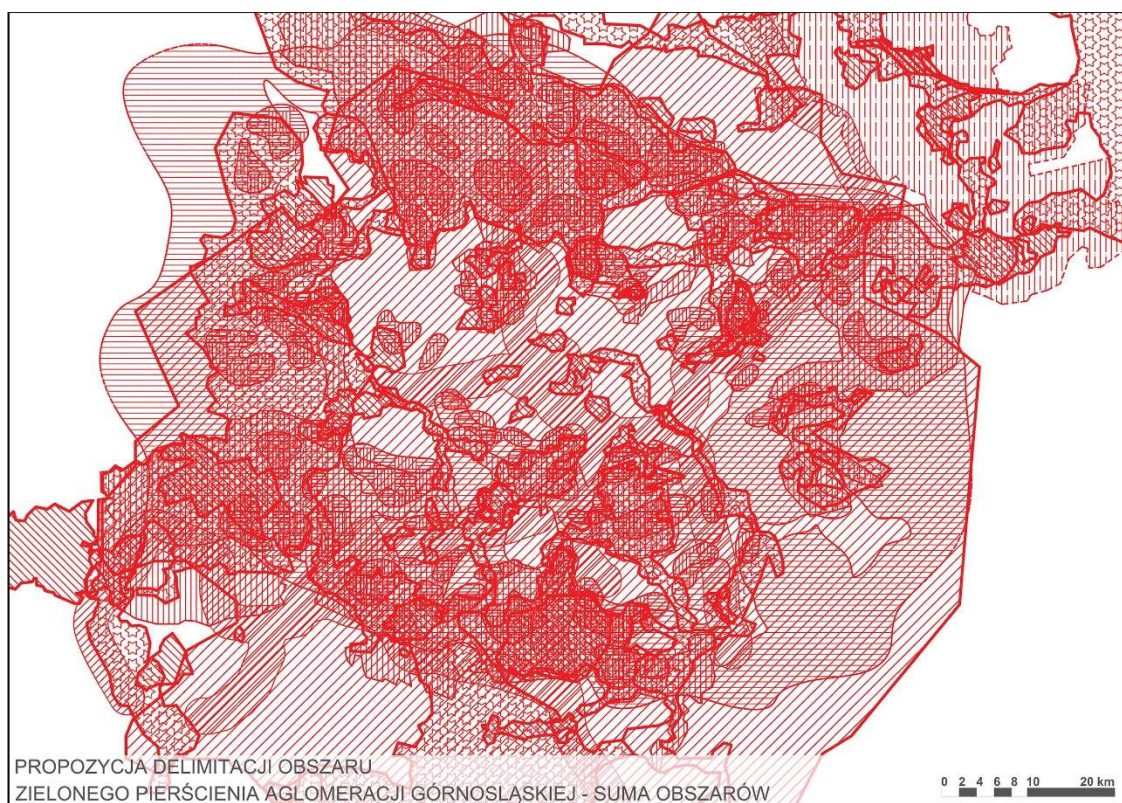
Rysunek 84 Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie obszarów ośrodków wypoczynkowych z koncepcji LPO GOP, których stan zagospodarowania pozwala na pełnienie funkcji rekreacyjnej i/lub ekologicznej. Opracowanie własne.

Krok 2: Zsumowanie wytypowanych obszarów

Rysunek 85 Suma zaproponowanych delimitacji. Opracowanie własne.

Krok 3: Wyznaczenie granic Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej

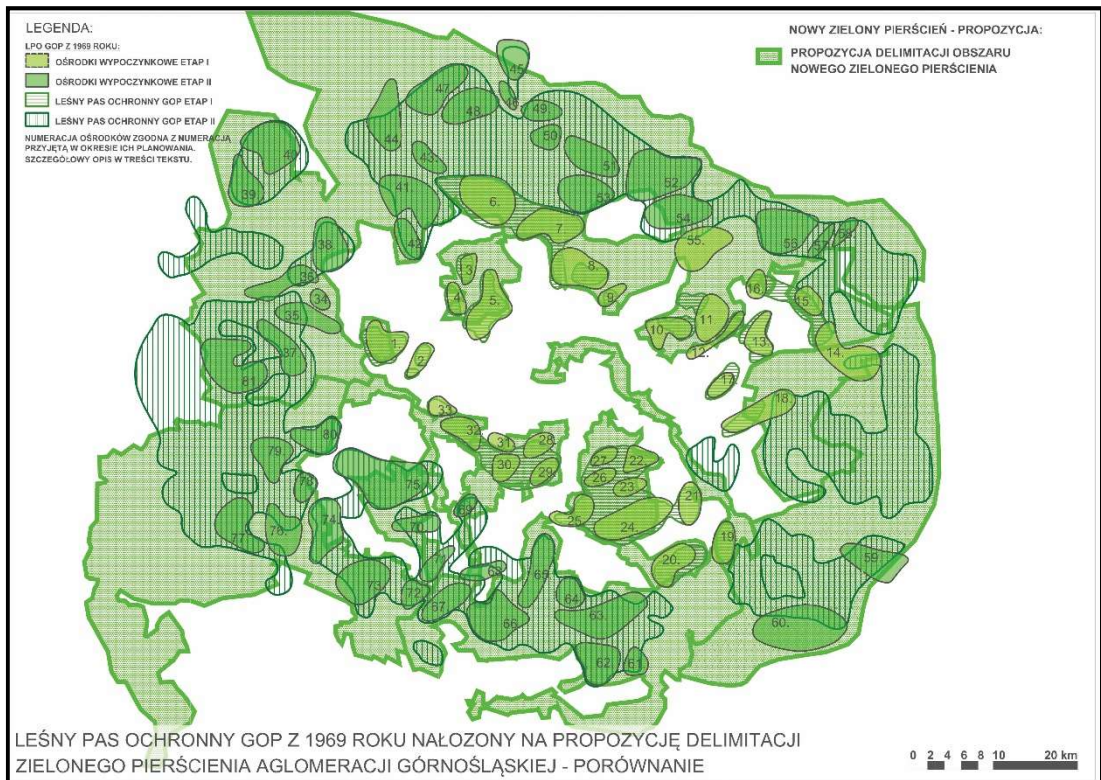
Rysunek 86 Propozycja obszaru Zielonego Pierścienia na podstawie sumy obszarów predystynowanych do pełnienia takiej funkcji. Opracowanie własne.

Rozdział 6. Wnioski. Dyskusja wyników badań. Rekomendacje.

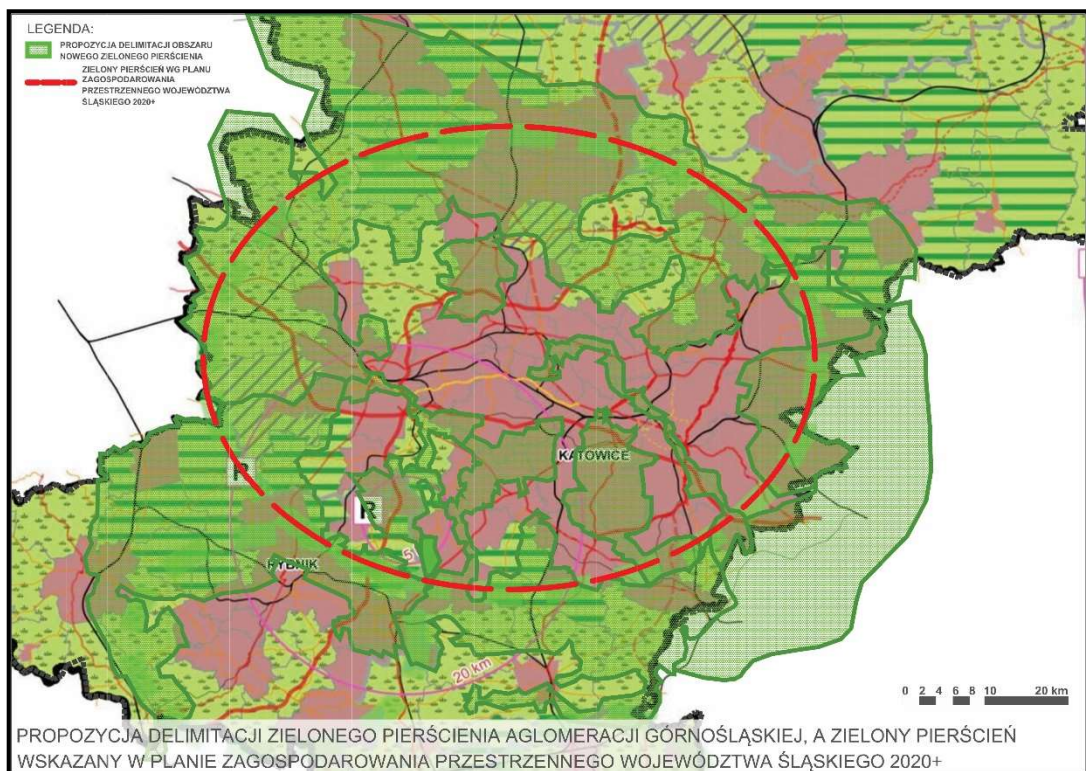
6.1 Porównanie Leśnego Pasa Ochronnego GOP i Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej: cel, struktura, stan planistyczne, granice

Powstały w wyniku przedstawionej analizy kształt Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej nieznacznie odbiega od kształtu Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku. W propozycji nowego Zielonego Pierścienia wskazano dodatkowo obszary Parku Krajobrazowego Cysterskich Kompozycji Krajobrazowych Rud Wielkich na południowym zachodzie obszaru oraz Lasy Lublinieckie - Park Krajobrazowy Lasy nad górną Liswartą na północnym zachodzie. Nowy Zielony Pierścień Aglomeracji Górnośląskiej jest również bardziej zwarty i pełniejszy, co może pomóc mu lepiej pełnić funkcję granicy rozwoju urbanistycznego, ograniczając rozlewanie się zabudowy miejskiej poza jego obszar (*Rysunek 88 Leśny Pas Ochronny GOP z 1969 roku nałożony na propozycję delimitacji nowego Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej*). Zaproponowane w 1969 roku lokalizacje ośrodków wypoczynkowych również wpisują się w granice zaproponowanego Zielonego Pierścienia i (oprócz ośrodków nr 10, 13 i 54 wskazanych we wcześniejszej analizie jako niemożliwych do realizacji), mogą stanowić sieć punktów obsługi rekreacyjnej.

Kształt Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej zdelimitowany przez autorkę pracy porównany do Zielonego Pierścienia zaproponowanego w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ zwraca uwagę na podobny zasięg i odległość od rdzenia aglomeracji. Zielony Pierścień zaznaczony w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ symbolicznie, okazał się przedstawiony trafnie – wpisuje się w zaproponowany nowy Zielony Pierścień jak osnowa, na które oparto właściwy obszar (*Rysunek 89 Propozycja delimitacji nowego Zielonego Pierścienia, a zielony pierścień wskazany z Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+*).

Rysunek 87 Leśny Pas Ochronny GOP z 1969 roku nałożony na propozycję delimitacji nowego Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej. Opracowanie własne.

Rysunek 88 Propozycja delimitacji nowego Zielonego Pierścienia, a zielony pierścień wskazany z Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+. Opracowanie własne.

Pokazane wyżej porównanie granic LPO GOP i ZP Aglomeracji Górnośląskiej musi być uzupełnione o porównanie ich istotnych cech. Przede wszystkim celu wyznaczenia takiego a nie innego obszaru. Cel ten w obu przypadkach był określany na podstawie diagnozy stanu istniejącego obejmującej rozpoznanie istotnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przyrodniczych, środowiskowych i przestrzennych. Samo wyznaczenie obu kompleksów uwarunkowane było współczesnymi im uwarunkowaniami np. prawnymi (prawo ochrony przyrody, prawo o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, prawo ochrony środowiska) ale także ustrojowymi (centralne zarządzanie, samorząd terytorialny) itd. W Tabeli 4 zamieszczono wybrane aspekty porównania.

Tabela 4 Porównanie Leśnego Pasa Ochronnego GOP oraz Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej. Opracowanie własne.

MOŻLIWOŚĆ WYKORZYSTANIA PROJEKTU LEŚNEGO PASA OCHRONNEGO GÓRNOŚLĄSKIEGO OKRĘGU PRZEMYSŁOWEGO Z 1969 ROKU W KONCEPCJI ZIELONEGO PIERŚCIENIA ŚLĄSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO					
Leśny Pas Ochronny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego - 1969 rok	Co z LPO GOP można zaadaptować do Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej?	Komentarz			
CELE					
<ul style="list-style-type: none"> o rekreacja o rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych o poprawa stanu powietrza o droga krajobrazowa ParkWay o poprawa stanu lasów i ich gospodarcze wykorzystanie o przywrócenie charakterystycznej dla tego obszaru szaty roślinnej o rozdzielenie strefy A i B Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego 	Jakie cele można zaadaptować z koncepcji LPO GOP? <ul style="list-style-type: none"> ✓ rekreacja ✓ poprawa stanu powietrza ✓ ochrona wartości przyrodniczych ✓ droga krajobrazowa ParkWay 	<ul style="list-style-type: none"> Teren spontanicznie użytkowany rekreacyjnie Teren naturalnie spełnia funkcję zielonych płuc aglomeracji górnośląskiej Brak ustanowionej ochrony dla całego obszaru Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej Droga krajobrazowa ParkWay jako element zwiększający atrakcyjność turystyczną 			
	Jakie cele można dodać dla Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej? <ul style="list-style-type: none"> + łagodzenie skutków zmiany klimatu (mitygacja zjawisk ekstremalnych: temperatury, wiatrów itd.) + wykorzystanie dla odnawialnych źródeł energii + ochrona przeciwpowodziowa + Granica Rozwoju Urbanistycznego + Turystyka kulturalno- historyczna 	<ul style="list-style-type: none"> Teren naturalnie spełnia funkcję łagodzenia zmian klimatu Brak użycia odnawialnych źródeł energii na tym obszarze Brak systemu małej retencji Brak ustanowionej Granicy Rozwoju Urbanistycznego Na zaproponowanym w delimitacji obszarze znajdują się zabytki oraz miejsca wartościowe kulturowo, które warto zawrzeć w koncepcji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej 			
	STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENU				
	<ul style="list-style-type: none"> o lasy o zbiorniki wodne i ciek 	Jakie typy obszarów można zaadaptować z koncepcji LPO GOP? <ul style="list-style-type: none"> ✓ lasy ✓ zbiorniki wodne i ciek 	Rozszerzona struktura rodzajów użytkowania terenu Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej w stosunku do LPO GOP		
		Jakie typy obszarów można dodać dla Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej? <ul style="list-style-type: none"> + tereny rolne + łąki i użytki ekologiczne 			
		STAN PLANISTYCZNY			
		<ul style="list-style-type: none"> o zdelimitowany o uchwalony uchwałą nr 196/68 Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów dnia 27 czerwca 1968 roku o Koncepcja zagospodarowania rekreacyjnego LPO GOP przyjęta przez Prezydium WRN uchwałą nr 155/2896/69 w 1969 roku. 		<ul style="list-style-type: none"> + Obszar nie zdelimitowany – należy go zdelimitować + Obszar wskazany symbolicznie w Planie Zagospodarowania przestrzennego Województwa Śląskiego z 2016 roku + Obszar wymaga uchwalenia celem pojawienia się w dokumentach planistycznych regionu. Konieczne stworzenie elementu wykonawczego z programem realizacji 	
	OCHRONA PRAWNA				
	<ul style="list-style-type: none"> o Rezerwaty 	Jakie formy ochrony przyrody można zaadaptować z koncepcji LPO GOP? <ul style="list-style-type: none"> ✓ Rezerwaty 	Więcej terenów objętych ochroną prawną w zaproponowanych granicach Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej		
		Jakie formy ochrony przyrody należy dołączyć do Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej? <ul style="list-style-type: none"> <li style="width: 50%;">+ Parki Krajobrazowe wraz z otulinami <li style="width: 50%;">+ Obszar Natura 2000 <li style="width: 50%;">+ Zespoły Przyrodniczo –Krajobrazowe <li style="width: 50%;">+ Obszary chronione w SUiKZP gmin <li style="width: 50%;">+ Obszary Chronionego Krajobrazu <li style="width: 50%;">+ Lasy edukacyjne <li style="width: 50%;">+ Lasy ochronne 			
FORMA REALIZACJI					
<ul style="list-style-type: none"> o Program działań koordynowany przez Komitet ds. realizacji LPO GOP 	Jaką formę realizacji należy przygotować dla Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej? <ul style="list-style-type: none"> + Program realizacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej 	Brak instytucji i programu zajmującego się realizacją Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej			
WŁADANIE					
<ul style="list-style-type: none"> o Lasy Państwowe 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lasy Państwowe 	Tereny leśne w większości w zarządzie lasów Państwowych			
	Jakie formy własności należy dołączyć do Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej? <ul style="list-style-type: none"> + lasy prywatne i prywatni właściciele gruntów + gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Część lasów i duża część gruntów w rękach właścicieli prywatnych Część terenów zielonych w zarządzie gmin 			
	STRUKTURA PRZESTRZENNA				
<ul style="list-style-type: none"> o Nieciągła (układ wyspowy) 	Jak powinna wyglądać struktura Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej? <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ciągła (układ zwarty – sieciowy) 	Koncepcja LPO GOP zdominowana była funkcją rekreacyjną, nie kładziono nacisku na ciągłość biotopów i korytarzy ekologicznych. Obecnie obszar wymaga uciąglenia.			

6.2 Dyskusja wyników

W uchwalonej w 2011 Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wskazano na konieczność utworzenia wokół 31 największych polskich ośrodków miejskich Zielonych Pierścieni celem wsparcia ogólnokrajowej sieci korytarzy ekologicznych, zapewnienia terenów rekreacyjnych mieszkańcom miast oraz ograniczenie nadmiernego rozlewania aglomeracji miejskich. Z obowiązku wprowadzenia do Planów Zagospodarowania Przestrzennego Województw zielonych pierścieni wokół wskazanych w KPZK 2030 miast wywiązało się do tej pory 13 na 16 województw. Zielone Pierścienie do planowania przestrzennego na poziomie wojewódzkim wprowadzono w różnym stopniu dokładności: od informacji w części tekstowej bądź symbolu na planszy graficznej po opracowanie studium miejskiego ośrodka funkcjonalnego, gdzie z dużą dokładnością zdelimitowano obszar zielonego pierścienia.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ zielone pierścienie wokół 4 miast wskazanych w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (Aglomeracja Górnośląska, Bielsko-Biała, Częstochowa oraz Rybnik) pokazano symbolicznie w części graficznej. W ramach niniejszej pracy badawczej postanowiono sięgnąć do koncepcji z 1969 roku, w której wokół aglomeracji górnośląskiej zaprojektowano zielony pierścień nazwany Leśnym Pasem Ochronnym Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (w skrócie LPO GOP). Celem niniejszej pracy było sprawdzenie, czy koncepcja Leśnego Pasa Ochronnego GOP może zostać zaadoptowana do dzisiejszych warunków.

Mając wiedzę z wykonanych badań przeprowadzono próbę delimitacji obszaru Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej. W tym celu wytypowano 5 głównych kryteriów, według których określono obszary: tereny zielone wskazane w Studiach Uwarunkowań i Kierunkach Zagospodarowania Przestrzennego Gmin, funkcjonujące korytarze ekologiczne, funkcjonujące formy ochrony przyrody, waloryzacja krajobrazów oraz czasy dojazdu. Sumując obszary spełniające powyższe kryteria uzyskano obraz Zielonego Pierścienia jaki mógłby powstać w obecnych uwarunkowaniach.

W tezie postawionej na początku pracy założono, iż istnieje możliwość wykorzystania projektu Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego z 1969 roku w koncepcji Zielonego Pierścienia śląskiego obszaru metropolitalnego. Po przeprowadzeniu badań oraz porównując zdelimitowany Zielony Pierścień Aglomeracji Górnośląskiej oraz koncepcję Leśnego Pasa ochronnego GOP można wyciągnąć wnioski, iż pomimo różnic w sposobie zagospodarowania i podejścia do idei zielonego pierścienia dla śląskiego obszaru metropolitalnego istnieje możliwość wykorzystania koncepcji Leśnego Pasa ochronnego GOP w obecnych uwarunkowaniach. W propozycji nowego Zielonego Pierścienia wskazano dodatkowo obszary na południowym zachodzie (Park Krajobrazowy Cysterskich Kompozycji Krajobrazowych Rud Wielkich) oraz na północnym zachodzie (Lasy Lublinieckie - Park Krajobrazowy Lasy nad górną Liswartą) – jako tereny wartościowe przyrodniczo i stanowiące mocne węzły spinające Zielony Pierścień. Sprawdzono również stan zagospodarowania oraz możliwość realizacji ośrodków według założeń z 1969 roku. Trzy z ośrodków zaproponowanych w 1969 roku nie mogą być włączone do Zielonego Pierścienia: Ośrodek nr 10 „Łagisza” w środku którego

zlokalizowano ciągle rozbudowywaną elektrociepłownię Łagisza, ośrodek nr 13 „Starosiedle”, którego obszar w całości przeznaczony został pod budowę Huty Katowice oraz ośrodek nr 54 „Szeligowiec”, który leży na terenie ochronnym wokół portu lotniczego „Pyrzowice”. Kolejne 11 ośrodków wymaga zmian w zapisach Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin bądź wymagają zmian sposobu użytkowania oraz szeroko pojętej rekultywacji.

6.3 Rekomendacje

W treści pracy określono jakie funkcje ma spełniać Zielony Pierścień Aglomeracji Górnośląskiej w obecnych warunkach przyrodniczych i społecznych. Wskazano funkcje takie jak rekreacja, ochrona wartości przyrodniczych, poprawa stanu powietrza, granica wzrostu miasta, ochrona przeciwpowodziowa, łagodzenie skutków zmiany klimatu (mitygacja zjawisk ekstremalnych: temperatury, wiatrów itd.). Każda z wymienionych funkcji jest bardzo ważnym aspektem i powinna być brana pod uwagę podczas docelowego kształtowania Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej.

6.3.1 Ochrona wartości przyrodniczych

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ wskazuje konieczność *„kształtowanie systemu zielonych pierścieni wokół miast w oparciu o lasy, parki regionalne i tereny otwarte”*¹²¹ oraz schematycznie pokazuje zarys Zielonego Pierścienia. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wskazuje na konieczność budowania *„wewnętrznych układów ekologicznych”*¹²² które *„zostaną rozbudowane i połączone z obszarami otwartymi przez system zielonych pierścieni”*¹²³, a *„miejskie systemy przyrodnicze będą programowane w planach miejskich obszarów funkcjonalnych”*¹²⁴. Zaproponowany Zielony Pierścień Aglomeracji Górnośląskiej oparty został na funkcjonujących korytarzach ekologicznych ogólnopolskiej sieci ekologicznej EkoNet, na bazie lasów, parków miejskich i terenów otwartych stanowiących łąki i użytki ekologiczne, spełniając tym samym założenia autorów obu dokumentów planistycznych. Warto w docelowej koncepcji kształtowania Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej zawrzeć parki krajobrazowe zlokalizowane wokół serca aglomeracji, aby stanowiły wzmocnienie zielonego pierścienia.

6.3.2 Rekreacja

Koncepcja Leśnego Pasa Ochronnego GOP zakładała w pierwotnej koncepcji budowę 81 ośrodków, a w kolejnych etapach aż 150 ośrodków rekreacyjnych rozsianych dookoła Aglomeracji Górnośląskiej. Zrealizowanych zostało 51, natomiast kolejnych 10 było w trakcie budowy. Autorzy założeń przewidzieli szeroki wachlarz usług rekreacyjnych dla każdego z ośrodków – od miejsc noclegowych, przez kąpieliska, po urządzenia kulturalno - rozrywkowe. Wydaje się, iż obecnie nie ma konieczności tworzenia ośrodków wypoczynkowych wraz z urządzeniami rekreacyjnymi. Zielony pierścień śląskiego obszaru metropolitalnego miałby pełnić

¹²¹ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+

¹²² Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

¹²³ Ibidem

¹²⁴ Ibidem

funkcję miejsca rekreacji codziennej, i priorytetem przy jego zagospodarowaniu powinna być sieć ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, z miejscami postoju dla kilku samochodów oraz punktem wyposażonym w miejsce piknikowe, kosze na śmieci oraz w miarę możliwości w toalety. Ciekawą propozycją jest również pojawiająca się na niektórych opracowaniach droga krajobrazowa¹²⁵ biegnąca w planowanym LPO GOP dookoła całej aglomeracji, która mogła by być około 220 – kilometrowym szlakiem pieszym i rowerowym i jednym z głównych atrakcji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej. Koncepcja Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku nie uwzględniała zabytków i miejsc wartościowych historycznie dla obszaru Górnego Śląska, które znajdują się na jego obszarze. Wiele miejsc, jak Pałac w Pławniowicach, Sztolnia Czarnego Pstrąga w Tarnowskich Górach, Zameczek Myśliwski w Promnicach oraz inne których ze względu na ilość nie sposób wymienić leżą na terenie zaproponowanego Zielonego Pierścienia Śląskiego Obszaru Metropolitalnego. Miejsca te mogą, wzorem stworzonego na obszarze śląska Szlaku Zabytków Techniki¹²⁶, stworzyć Szlak Zabytków Zielonego Pierścienia, nadając mu dodatkową, kulturową wartość.

6.3.3 Granica Rozwoju Urbanistycznego

Znane na świecie pojęcie Urban Growth Boundary (UGB) na język polski może być przetłumaczone jako granica rozwoju urbanistycznego. Granica Rozwoju Urbanistycznego stanowić ma granicę do której może sięgać zabudowa miejska. Podejście to różni się od typowania obszarów o zakazie zabudowy, gdyż UGB ogranicza możliwość rozbudowy miasta tylko w jego wewnętrznych granicach, bez możliwości rozlewania się miasta (ang. *urban-sprawl*) poza obszary wyjęte z zabudowy jakim jest zielony pierścień. Wydaje się, iż dla Aglomeracji Górnośląskiej również istnieje możliwość jak i konieczność wyznaczenia granicy zabudowy, na przykład na linii wewnętrznej granicy zaproponowanego Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej. Z względu jednak na skomplikowany, policentryczny układ aglomeracji, trzeba wnikliwie rozważyć przebieg oraz sposób działania UGB w aglomeracji górnośląskiej. Ze względu na fakt, iż wiele mniejszych miasteczek i wsi zlokalizowanych jest na terenie zielonego pierścienia oraz poza obrysem nowo zdefiniowanego Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej, UGB powinny stanowić nie tylko definitywną granicę zabudowy, ale określając możliwą intensywność oraz sposób użytkowania nowoprojektowanej zabudowy.

6.2.4 Poprawa stanu powietrza, ochrona przeciwpowodziowa i łagodzenie skutków zmiany klimatu

Lasy łagodzą zmiany klimatu poprzez oddziaływanie na procesy globalne ale przede wszystkim działają lokalnie. Wśród działań pozytywnych dla zmian klimatycznych najważniejsze jest wiązanie dwutlenku węgla, jednego z podstawowych gazów cieplarnianych magazynując go w biomase (drewno, liście, korzenie, kora) oraz produkcja życiodajnego tlenu. Kolejną ważną jest rola magazynu wody, zatrzymującego spływ powierzchniowy i retencjonując wodę. Roślinność lasu stanowi filtr wodny zmniejszając jej zanieczyszczenie przed trafieniem do ścieków. Lasy stanowią również magazyn wilgoci sprawiając, że w ich bezpośrednim sąsiedztwie klimat jest łagodniejszy. Leśna okrywa powierzchni ziemi zmienia promieniowanie słoneczne docierające przez warstwy atmosfery i intensywnie odbijane przez grunty bezleśne. Lasy działają jako

¹²⁵ Plan Generalny Rozwoju Urbanistycznego z lat 1975 - 1977

¹²⁶ <https://www.zabytkitechniki.pl>

naturalne bariery ochronne dla ludzi, zwierząt i infrastruktury przeciwko wiatrom. Ważniejsza jest jednak ich rola pośrednia – stanowią bufor termiczny i wilgotnościowy. Promieniowanie słoneczne docierające do powierzchni ziemi jest absorbowane przez tereny pokryte lasu, dzięki czemu odbicie światła w atmosferze się nie multiplikuje. Dzięki temu lasy także wpływają ograniczająco na efekt cieplarniany.

Obszar Aglomeracji Górnośląskiej jako obszar mocno uprzemysłowiony, zanieczyszczony oraz gęsto zabudowany szczególnie potrzebuje lasów, jako zielonych płuc dla aglomeracji. W celu ograniczenia skutków zmian klimatu w regionie konieczne jest zachowanie naturalnej zieleni nie tylko na obszarze wytypowanym jako obszar pod zielony pierścień, ale również jak najwięcej zieleni wewnątrz obszarów miejskich.

Obszary nowo zdefiniowanego Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej powinny ponadto spełniać funkcje użytkowe. Włączenie łąk oraz użytków ekologicznych do programów małej retencji może zapobiec lokalnym podtopieniom osiedli oraz zapobiec większym zniszczeniom przez fale powodziowe. Tereny te, wyjęte spod zabudowy i oddalone od siedzib ludzkich, mogą się bardzo dobrze nadawać do wykorzystania w energetyce odnawialnej jak energia wiatrowa w postaci farm wiatrowych oraz energetyka słoneczna. Tereny zielonego pierścienia może również spełniać funkcje społeczne i edukacyjne – wzorem Wiednia część terenów można przeznaczyć po edukacyjne tereny upraw rolnych oraz szkółek leśnych, gdzie oprócz możliwości zapoznania się przez dzieci ze sposobem upraw warzyw i owoców, będzie możliwość zakupu ekologicznej żywności od sprawdzonego i znajomego rolnika, co jest obecnie rzadkością.

6.2.5 Kształtowanie Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej w dokumentach planistycznych

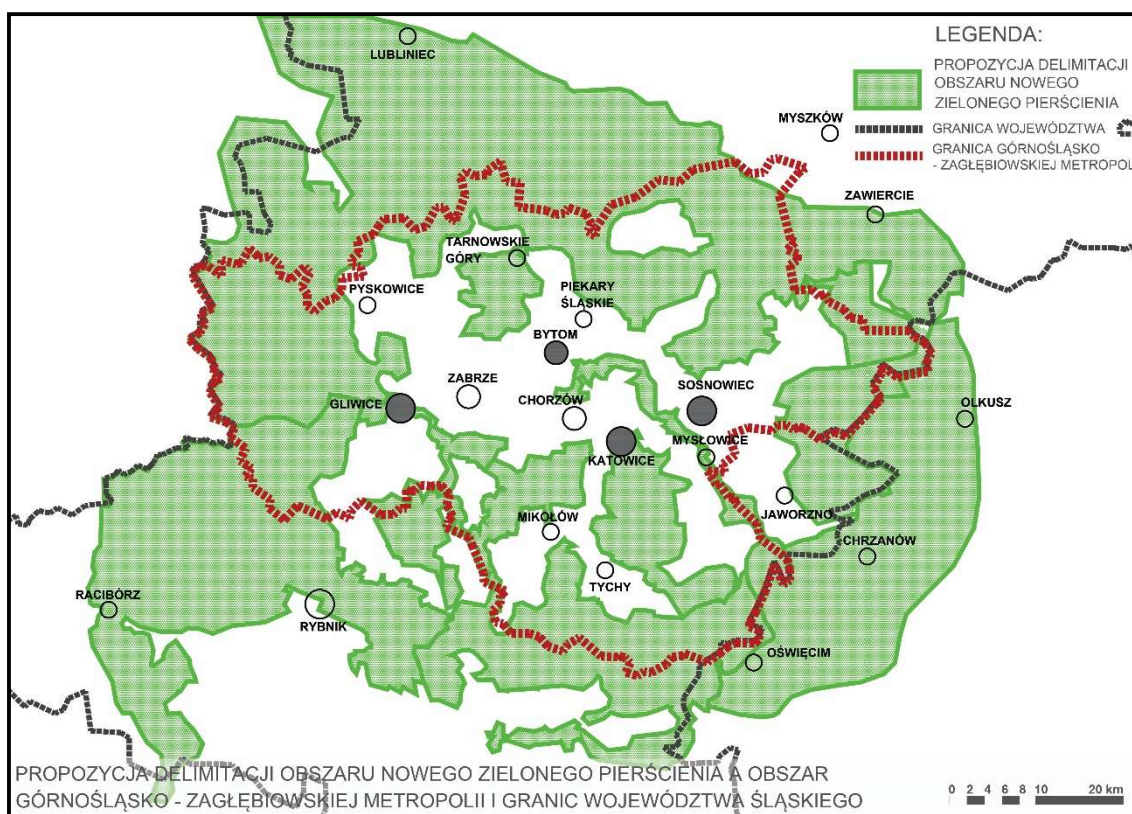
Na podstawie przytoczonych w pracy przykładów zagranicznych zielonych pierścieni można wyciągnąć wnioski, jak kształtować zielony pierścień śląskiego obszaru metropolitalnego. Jednym z głównych wniosków jest konieczność kształtowania koncepcji zielonego pierścienia na poziomie regionalnym bądź metropolitalnym, nie na poziomie lokalnym.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ nie zawiera zdelimitowanego zielonego pierścienia oraz nie określał zasad jego funkcjonowania. Zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o związkach metropolitalnych*¹²⁷ gminy miejskiego obszaru funkcjonalne mogą zresztać się w związki metropolitalne, które mają osobowość prawną i zgodnie z wprowadzonymi zmianami do *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o Planowaniu o Zagospodarowaniu Przestrzennym*¹²⁸, są zobowiązane do opracowania Ramowego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Związku Metropolitalnego. Opracowanie takie może być tym miejscem, w którym zostanie zdelimitowany oraz opracowany sposób funkcjonowania Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej. Zwrócić trzeba uwagę, iż obszar utworzonej 1 lipca 2017 roku Śląsko - Zagłębiowskiej Metropolii jest znacznie mniejszy niż proponowany obszar Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej - w skład Górnośląsko – Zagłębiowskiej Metropolii wchodzi 41 gmin, podczas gdy zaproponowany Zielony

¹²⁷ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o związkach metropolitalnych; : Dz. U. z 2015 r. poz. 1890, z 2016 r. poz. 2260.

¹²⁸ Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o Planowaniu o Zagospodarowaniu Przestrzennym; Dz.U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717

Pierścień Aglomeracji Górnośląskiej zlokalizowano na terenie 92 gmin. Sposobem, na rozwiązanie problemu może być podzielenie zaproponowanego obszaru na pierścień wewnętrzny i zewnętrzny. Pierścień wewnętrzny znajdował by się wewnątrz granicy Górnośląsko – Zagłębiowskiej Metropolii, a jego kształt zdefiniowany był by w Ramowym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Związku Metropolitalnego, przez Studia Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin. Pierścień zewnętrzny – zlokalizowany poza granicą Górnośląsko – Zagłębiowskiej Metropolii pokazany był w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego lub innym, odpowiednim dokumencie regionalnym. Praca nad docelową formą Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej musiała by się odbywać nie tylko na poziomie wojewódzkim, ale również na poziomie ponad wojewódzkim, gdyż obszary zaproponowanego Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej wychodzą również na obszar województw opolskiego oraz małopolskiego.

Rysunek 89 Propozycja delimitacji obszaru nowego Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej a granice Górnośląsko - Zagłębiowskiej Metropolii i granice województwa Śląskiego. Opracowanie własne.

Rozdział 7. Bibliografia, spis rysunków, streszczenia

7.1 Spis rysunków

W niniejszej pracy słowem rysunek określa się wszystkie grafiki, zdjęcia, rysunki, schematy.

- Rysunek 1 Fragment aktu prawnego z 1570 roku zakazujący zabudowy na obszarze 3 mil dookoła Londynu. Źródło: *Beyond the Green Belt*; <<http://www.buildingcentre.co.uk/beyond-the-green-belt-past>>; dostęp: 2016-01-04 _____ 7
- Rysunek 2 Przestrzenne ujęcia koncepcji Zielonych Pierścieni: (A) zielony pas, (B) zielone kliny, (C) zielone serce. Źródło: Cieszewska A.; *Green belt jako narzędzie zarządzania terenami otwartymi w obszarach metropolitalnych; Problemy Ekologii Krajobrazu*, T. XXXIII. 193-201; Warszawa; 2012 _____ 9
- Rysunek 3 Idea miast ogrodów wg Ebenezera Howarda z książki "Garden Cities of tomorrow", z 1902 roku. Źródło: https://en.wikipedia.org/wiki/Garden_city_movement; dostęp: 2018-06-17 _____ 10
- Rysunek 4 Współczesna mapa Zielonego Pierścienia wokół Londynu. Opracowanie własne na podstawie ilustracji: <https://londongreenbeltcouncil.org.uk/maps/>; dostęp: 2017-10-12 _____ 12
- Rysunek 5 Zielony Pierścień dookoła Seulu i lokalizacja nowych miast. Kolor zielony – Zielony Pierścień. Kolor turkusowy - nowe miasta satelitarne - faza 1. Kolor Granatowy - nowe miasta satelitarne - faza 2. Opracowanie własne na podstawie: Kang M.; *Infrastructure Development for Growth and Sustainability: Experience of Seoul*; <<http://www.slideshare.net/simrc/seoul-internationalurbandevlopmentcollaboration-20140517>>; dostęp: 2016-11-23 _____ 22
- Rysunek 6 Zasięg terenów zabudowanych Seulu w 1972 i 1989 roku. Opracowanie własne na podstawie: Prasad, V.; *Making Room for a Planet of Cities*; <<http://financingcities.ifmr.co.in/blog/2013/05/30/making-room-for-a-planet-of-cities/>>; dostęp: 2016-11-28 _____ 23
- Rysunek 7 Plan miasta Adelajda z 1837 roku sporządzony przez Williama Lighta. Źródło: Anderson, M; *Light's Plan of Adelaide 1837*; <<http://adelaide.sa.gov.au/panoramas/lights-plan-of-adelaide-1837>>; 2013-12-31; dostęp: 2017-01-15 _____ 25
- Rysunek 8 Parklands – współczesny kształt. Opracowanie własne na podstawie mapy z portalu GoogleMaps; dostęp: 2018-06-12 _____ 26
- Rysunek 9 Schemat obszarów objętych Metropolitalnym Systemem Terenów Otwartych; opracowanie własne na podstawie: *Government of South Australia, Department of Planning, Transport and Infrastructure; Metropolitan Open Space System; 2013* _____ 27
- Rysunek 10 Zielony Pierścień dookoła Wiednia . Wydzielenie poszczególnych obszarów Zielonego Pierścienia. Źródło: opracowanie własne na podstawie ilustracji z Amati, M. i in.; *Urban Green Belts in the Twenty-first Century*, Wydawnictwo Ashgate; Hampshire; 2006 _____ 29
- Rysunek 11 Obszar Centroeuropejskiej współpracy między granicznej. Źródło: <https://derstandard.at/2875893/CENTROPE-Koezep-Europa-Regio>; dostęp: 2018-10-20 _____ 30
- Rysunek 12 Europejski Green Belt na śladzie Żelaznej Kurtyny. Źródło: *From Iron Curtain to Lifeline*; <http://www.europeangreenbelt.org>; dostęp: 2018-02-25 _____ 31
- Rysunek 13 Koncepcja zielonych ekologicznych i zielonych pierścieni wokół miast wojewódzkich wg KPZK 2030. Źródło: *Za KPZK 2030: Opracowanie MRR na podstawie: M. Degórski, A. Mizgajski, T. Palmowski, Ekspertyzy do KPZK, EKONET-PL, ZBS PAN (W. Jędrzejewski z zespołem)*. _____ 34
- Rysunek 14 Schemat układu osiedli i głównych szlaków komunikacyjnych na planie regionalnym Warszawy. Czarnymi prostokątami oznaczono osiedla mieszkaniowe, symbolicznie zaznaczona również zieleń izolacyjna pomiędzy nimi. Opracowanie Biura Planu Regionalnego Warszawy, 1935 rok. Źródło:

Chmielewski J., Syrkus S.; Warszawa Funkcjonalna. Przyczynek do urbanizacji regionu Warszawskiego; Fundacja Centrum Architektury; Warszawa; 2013	38
Rysunek 15 Warszawski Zespół Leśny powołany do życia w 1971 roku. Źródło: http://www.jablonna.warszawa.lasy.gov.pl/historia#.WUVyCzVSD_w ; dostęp: 2018-06-17	39
Rysunek 16 Perspektywiczny Plan Ogólmy Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Stołecznego Warszawy. Zasady Ochrony i Kształtowania Środowiska/ Źródło: Niemczyk M. i inni; Perspektywiczny Plan Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Stołecznego Warszawy	40
Rysunek 17 Droga od wyjściowego modelu kształtowania układu przyrodniczego OMW do schematu w wytypowanych obszarach o predyspozycji do kształtowania zielonego pierścienia na terenie OWM. Źródło: Szulczewska B., Cieszewska A.; Układ przyrodniczy obszaru metropolitalnego: sieć w pierścieniu, czy pierścień w sieci; Żywiotowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006	41
Rysunek 18 Propozycja Zielonego Pierścienia Warszawy wg propozycji prof. Stefana Kozłowskiego z 2006 roku. Proponowany Zielony Pierścień wg koncepcji składa się z dwóch części - wewnętrznej (II) oraz zewnętrznej/uzupełniającej (IV). Źródło: Kozłowski S.; Propozycje Zielonych Pierścieni w obszarze metropolitalnym Warszawy; Żywiotowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006	42
Rysunek 19 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego - Środowisko Przyrodnicze. Ciemnozieloną kreską zaznaczone Zielone Pierścienie wokół Warszawy, Płocka, Ciechanowa, Otwocka, Siedlec oraz Radomia. Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego; http://bip.mazovia.pl/komunikaty--konsultacje-spoeczne/komunikaty/art,2026,plan-zagospodarowania-przestrzennego-wojewodztwa-mazowieckiego.html ; dostęp: 2017-06-16	43
Rysunek 20 Synteza planu - System pierścieni łączących najważniejsze elementy zielonej infrastruktury Wrocławia. Źródło: Niedźwiecka-Filipiak I., Potyrała J., Filipiak P.; Projekt optymalnego układu zielonej infrastruktury na obszarze Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WrOF); Pracownia Studialno-Projektowa Instytutu Architektury Krajobrazu we Wrocławiu; Wrocław, 2014	45
Rysunek 21 Delimitacja obszaru Zielonego Pierścienia Wrocławia z podziałem na podstawowe funkcje: R-pierścienie; D-zielone kliny; O - podstawowa osnowa tj. rzeka Odra. Źródło: Niedźwiecka-Filipiak I., Potyrała J., Filipiak P.; Projekt optymalnego układu zielonej infrastruktury na obszarze Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WrOF); Pracownia Studialno-Projektowa Instytutu Architektury Krajobrazu we Wrocławiu; Wrocław, 2014	45
Rysunek 22 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego. Kierunki Kształtowania Struktury Funkcjonalno- Przestrzennej Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego. Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego; Lublin; 2015	48
Rysunek 23 Schemat pokazujący implementację Zielonych Pierścieni do Planów Zagospodarowania Przestrzennego Województw. Opracowanie własne na podstawie artykułu: Wyrzykowska A.; Zielone pierścienie w planach przestrzennego zagospodarowania województw – analiza zapisów; Czasopismo Sopockiej Szkoły Wyższej; wyd. 12 II 2017; Sopot; 2017	50
Rysunek 24 Plan zagospodarowania dla trójmiasta Bytom-Gliwice Zabrze. Kolorem zielonym zaznaczono tereny leśne. Źródło: http://zabrze.naszemiasto.pl/artukul/slaskie-trojmiasto-beuthen-gleitwiz-hindenburg-dlaczego-nie,1308321,galop,2242435,t,id,tm,zid.html (dostęp: 2017-04-25)	53
Rysunek 25 Strefa A oraz B Aglomeracji Górnośląskiej wraz z miastami satelitarnymi. Źródło: Źródło: Adamczewska-Wejchert H., Wejchert K.; Jak powstawało miasto : [monografia planowania] Cz. 1.; Pergamon; Tychy; 1995	54
Rysunek 26 Projektowane pasy zieleni pomiędzy wewnętrznymi (deglomerowanymi), a zewnętrznymi (dogęszczanymi) obszarami GOP. Źródło: Tomaszek S.; Przestrzenne uwarunkowania ochrony i	

<i>kształtowania środowiska aglomeracji górnośląskiej; Komisja Urbanistyki i Architektury, PAN Oddział w Katowicach; Katowice; 1989</i>	55
<i>Rysunek 27 Pierwsza koncepcja Parku Śląskiego (wówczas nazywany Parkiem Ludowym, następnie do 2012 roku Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku im. gen. Jerzego Ziętka). Źródło: Respondek Ł.; Park Wielu Pokoleń; Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku, Chorzów; 2016</i>	56
<i>Rysunek 28 Schemat obszaru LPO oraz lokalizacji ośrodków wypoczynkowych. Źródło: Tomaszek S.; Przestrzenne uwarunkowania ochrony i kształtowania środowiska aglomeracji górnośląskiej; Komisja Urbanistyki i Architektury, PAN Oddział w Katowicach; Katowice; 1989</i>	57
<i>Rysunek 29 Układ trójosiowy w Aglomeracji Górnośląskiej: Gliwice-Katowice – Sosnowiec z wyraźnie zaznaczonym obszarem Leśnego Pasa Ochronnego GOP. Źródło: Plan Generalny Rozwoju Urbanistycznego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego 1977 (tzw. Plan Dołhuna)</i>	58
<i>Rysunek 30 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Katowickiego z 1980 roku. Plansza dotycząca odnowy i kształtowania środowiska. Źródło: Jędraszko A.; Plany struktury: zastosowanie do planowania przestrzennego województw; Instytut Urbanistyki i Planowania Przestrzennego Politechniki Warszawskiej; Państwowe Wydawnictwo Naukowe; Warszawa; 1981</i>	59
<i>Rysunek 31 Koncepcja ESOCh tworząca ruszt ekologiczny na bazie Leśnego Pasa Ochronnego GOP oraz Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych. Źródło: Tomaszek, S.; Przestrzenne uwarunkowania ochrony i kształtowania środowiska aglomeracji górnośląskiej; Komisja Urbanistyki i Architektury, PAN Oddział w Katowicach; Katowice; 1989</i>	60
<i>Rysunek 32 Plan Regionalny Województwa Katowickiego z 1989 roku - Środowisko Przyrodnicze. Źródło: Łukowski M.; Pracownia Planu Rozwoju Województwa Biura Planowania Przestrzennego w Katowicach; Plan Regionalny Województwa Katowickiego – mapy; Katowice; 1990</i>	61
<i>Rysunek 33 Plan Krajowej Sieci Ekologicznej EKONET z 1996 roku. Źródło: Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Architektury i Krajobrazu; Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, Górny Śląsk w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju; Katowice, 1996</i>	62
<i>Rysunek 34 System obszarów chronionych w planie zagospodarowania przestrzennego z 2004 roku jak element sieci ekologicznej Ekonet. Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2004</i>	
<i>http://www.slaskie.pl/planzagospodarowania/index.php?grupa=9&dzi=1287555795&art=1288256581&id_menu=1</i>	63
<i>Rysunek 35 Systemy zielonych pierścieni obszarów metropolitalnych Województwa Śląskiego na planie zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+. Opracowanie własne na podstawie: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+</i>	
<i>http://www.slaskie.pl/planzagospodarowania/index.php?grupa=3&dzi=1474877042&id_menu=10</i>	64
<i>Rysunek 36 Zakres Zagłębiowskiego Parku Linearnego wzdłuż rzek Brynica i Czarna i Biała Przemsza. Źródło: https://kanag.pl/konkurs-na-koncepcje-zaglebiowskiego-parku-linearnego/</i>	65
<i>Rysunek 37 Odpis uchwały nr 155/2896/69 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w sprawie akceptacji studium zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Źródło: Wiczyński A., Armata W.; Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa Ochronnego GOP. Skrót; Katowice; 1969</i>	67
<i>Rysunek 38 Idea Leśnego Pasa Ochronnego GOP. Kolor ciemnozielony - pierścień wewnętrzny. Kolor jasnozielony - pierścień zewnętrzny. Wiczyński A., Armata W.; Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa ochronnego GOP; Katowice; 1970</i>	68
<i>Rysunek 39 Izochrony czasu dojazdu z ośrodków miejskich do ośrodków rekreacyjnych. Źródło: Towarzystwo Urbanistów Polskich; Zagospodarowanie rekreacyjne Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego; Materiały z konferencji zorganizowanej przez oddział TUP w Katowicach w dniach 25-26.VI.1970. Materiały TUP, Zeszyt nr 32, część I</i>	69

Rysunek 40 Przykłady wykonanych analiz w ramach delimitacji LPO GOP w związku z uchwałą KERM nr 196/69 z dnia 27 czerwca 1969. Źródło obrazów: Archiwum Państwowe w Katowicach sygn. 106/1	70
Rysunek 41 Zaproponowane modele ośrodków wypoczynkowych. Źródło: Wiczyński A., Armata W.; Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa ochronnego GOP; Katowice; 1970	71
Rysunek 42 Przykładowe schematy ośrodków wypoczynkowych. Źródło ilustracji: Wiczyński A., Armata W.; Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa ochronnego GOP; Katowice; 1970	72
Rysunek 43 Plan Zagospodarowania parku Gliwice – Zabrze. Źródło: Armata W.; Park Gliwice – Zabrze. Program generalny i koncepcja przestrzenna. Część Opisowa; Katowice; 1972	74
Rysunek 44 W niedzielę za miasto - przewodnik po ośrodkach rekreacyjnych LPO GOP. Strona tytułowa, strona pierwsza oraz załączona mapka. Źródło: Komitet do spraw zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego; W niedzielę za miasto. Przewodnik po ośrodkach wypoczynkowych Leśnego Pasa Ochronnego; Krajowa Agencja Wydawnicza; Katowice; 1976	74
Rysunek 45 Stan realizacji ośrodków wypoczynkowych Leśnego Pasa Ochronnego GOP w 1973 roku. Źródło: Komitet do spraw Zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Przebieg realizacji rekreacyjnego zagospodarowania; Katowice; 1973	76
Rysunek 46 Realizacja ośrodków rekreacyjnych Leśnego Pasa Ochronnego GOP - stan na 1973 rok. Opracowanie własne na podstawie: Komitet do spraw Zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Przebieg realizacji rekreacyjnego zagospodarowania; Katowice; 1973	77
Rysunek 47 Stan realizacji ośrodków wypoczynkowych - podsumowanie graficzne. Opracowanie własne na podstawie: Komitet do spraw Zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Przebieg realizacji rekreacyjnego zagospodarowania; Katowice; 1973	78
Rysunek 48 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP na tle podziału na gminy 1- Siemianowice Śląskie, 2- Chorzów, 3-Świętochłowice. Opracowanie własne.	79
Rysunek 49 Szczegółowe opracowania dla poszczególnych ośrodków - mapka z lokalizacją wybranych ośrodków. Opracowanie własne.	106
Rysunek 50 Przeznaczenie terenów wg planu zagospodarowania ośrodka nr 1 - Park Gliwice - Zabrze. Źródło: Biuro Planowania Przestrzennego w Katowicach, Pracownia Planu Generalnego GOP; Park Kultury i Wypoczynku Gliwice – Zabrze; Katowice; 1976	107
Rysunek 51 Zameczek myśliwski, 1903 rok Źródło: http://fotopolska.eu/Gliwice/b44834,Zameczek_Lesny.html?f=3286-foto ; dostęp: 2018-05-01	107
Rysunek 52 Tor wyścigów rowerowych, lata 1896-1905; Źródło: http://fotopolska.eu/Gliwice/b112627,Tor_kolarski.html ; dostęp: 2018-05-01	107
Rysunek 53 Maszyna wybierająca piasek w kopalni piasku podsadzkowego "Kuźnica Warężyńska"; Źródło: http://www.dabrowa.pl/DG_FOTO_1920/19290000x15_pldg_pogoria_piaskownia-kopalni-paryz+.jpg ; dostęp: 2018-05-01	108
Rysunek 54 Przeznaczenie terenów: Źródło: Zawila M., Wiczyński A., Mroczkowski J., Samogrzewski L., Michalewicz W., Informator Wydziału Urbanistyki i Architektury P.W.R.N. Numer poświęcony przykładowemu opracowaniu projektowemu rejonu wypoczynkowego Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Wojewódzka Pracownia Urbanistyczna; Katowice; 1971	109
Rysunek 55 Strefowanie funkcji. Źródło: Zawila M., Wiczyński A., Mroczkowski J., Samogrzewski L., Michalewicz W., Informator Wydziału Urbanistyki i Architektury P.W.R.N. Numer poświęcony przykładowemu opracowaniu projektowemu rejonu wypoczynkowego Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Wojewódzka Pracownia Urbanistyczna; Katowice; 1971	109
Rysunek 56 Kanał Gliwicki. Źródło: http://fotopolska.eu/745145,foto.html ; dostęp: 2018-05-01	111
Rysunek 57 Jezioro Dzierżno Male. Źródło: http://www.e-pyskowice.pl/historia ; dostęp 2018-05-01	111
Rysunek 58 Pałac w Pławniowicach; Źródło: http://slaskie.fotopolska.eu/391901,foto.html ; dostęp 2018-05-01	112
Rysunek 59 Pałac w Bycinie Pławniowickiej; Źródło: http://sokoliszlak.cba.pl/?page_id=9568 ; dostęp: 2018-05-01	112

Rysunek 60 Widok Pałacu i parku przypałacowego z 1926; Źródło: http://eksploratorzy.com.pl/viewtopic.php?t=406 ; dostęp: 2018-05-01	113
Rysunek 61 Widok zabudowań przypałacowych z 1909 roku; Źródło: http://fotopolska.eu/519425,foto.html ; dostęp: 2018-05-01	113
Rysunek 62 Basenik dla dzieci na terenie ośrodka wypoczynkowego Paprocany. W tle wysuszone Jezioro Paprocańskie podczas prac oczyszczających w latach 198601992; Źródło: http://fotopolska.eu/745145,foto.html ; dostęp: 2018-05-01	114
Rysunek 63 Fotografia jeziora Paprocańskiego z 1941 roku; źródło: http://staretychy.pl/galeria/paprocany-jezioro-1941r/ ; dostęp: 2018-05-01	114
Rysunek 64 Kąpielisko "Leśne Zacisze"; Źródło: http://przegladlokalny.eu/o-lesnyn-zaciszu-bez-kompleksow ; dostęp: 2018-05-01	115
Rysunek 65 Kąpielisko "Leśne Zacisze"; Źródło: http://przegladlokalny.eu/o-lesnyn-zaciszu-bez-kompleksow ; dostęp: 2018-05-01	115
Rysunek 66 Wylesianie terenów pod budowę kombinatu metalurgicznego Huta Katowice. Źródło: http://www.dabrowa.pl/dg_foto_dzielnica_losien.htm ; dostęp: 2018-10-04	116
Rysunek 67 Zestawienie ilościowe stanu zagospodarowania ośrodków wypoczynkowych LPO GOP na dzień dzisiejszy (2018 rok). Opracowanie własne.	117
Rysunek 68 Podsumowanie graficzne porównania założeń LPO GOP z 1969 roku a obecnego stanu zagospodarowania ośrodków wypoczynkowych. Opracowanie własne.	118
Rysunek 70 Leśny Pas Ochronny GOP naniesiony na mapę amerykańską Polski z 1953 roku. Opracowanie własne.	122
Rysunek 71 Leśny Pas Ochronny GOP na tle mapy lasów z 1957 roku. Opracowanie własne mapa z zasobów Archiwum Państwowego w Katowicach	122
Rysunek 72 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań z roku 1969. Opracowanie własne na mapie: analiza uwarunkowań przyrodniczych z materiałów przygotowanych do projektu LPO GOP z 1969 roku. Źródło mapy: archiwum Państwowe w Katowicach sygn. 12/1356 poz. 3/13	123
Rysunek 73 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań z roku 1969. Opracowanie własne na mapie: Synteza warunków wypoczynkowych z materiałów przygotowanych do projektu LPO GOP z 1969 roku. Źródło mapy: archiwum Państwowe w Katowicach sygn. 12/1356 poz. 3/13.	123
Rysunek 74 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań z roku 1969. Opracowanie własne na mapie: analiza sposobu użytkowania terenu z materiałów przygotowanych do projektu LPO GOP z 1969 roku. Źródło mapy: archiwum Państwowe w Katowicach sygn. 12/1356 poz. 3/13	124
Rysunek 75 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na mapę z analizą uwarunkowań z roku 1969. Opracowanie własne na mapie: schemat strefowania krajobrazu z materiałów przygotowanych do projektu LPO GOP z 1969 roku. Źródło mapy: archiwum Państwowe w Katowicach sygn. 12/1356 poz. 3/13	124
Rysunek 76 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na współczesną lokalizację terenów leśnych z 2015 roku. Opracowanie własne. Źródło mapy: Struktura użytkowania na podstawie opracowania ekofizjograficznego do PZPWŚ 2020+.	126
Rysunek 77 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesionymi na współczesną lokalizację terenów lasów ochronnych w zarządzie RDLP z 2015 roku. Opracowanie własne. Źródło mapy: Obszary ochronne na podstawie opracowania ekofizjograficznego do PZPWŚ 2020+.	127
Rysunek 78 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na tereny predystynowane do pełnienia funkcji rekreacyjno- wypoczynkowej z 2015 roku. Opracowanie własne. Źródło mapy: Tereny rekreacyjne predystynowane na podstawie opracowania ekofizjograficznego do PZPWŚ 2020+.	127

<i>Rysunek 79 Obszar Leśnego Pasa Ochronnego GOP wraz z ośrodkami naniesiony na współczesną waloryzację krajobrazów województwa śląskiego z 2015 roku. Opracowanie własne. Źródło mapy: Waloryzacja krajobrazów na podstawie opracowania ekofizjograficznego do PZPWŚ 2020+.</i>	128
<i>Rysunek 80 Kryterium 1: Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie zapisów w Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin. Opracowanie własne.</i>	133
<i>Rysunek 81 Kryterium 2: Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie izochrony czasu dojazdu. Opracowanie własne na podstawie danych z Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</i>	134
<i>Rysunek 82 Kryterium 3: Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie funkcjonujących korytarzy ekologicznych wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Opracowanie własne.</i>	134
<i>Rysunek 83 Kryterium 4: Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie waloryzacji krajobrazów zielonych wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Opracowanie własne.</i>	135
<i>Rysunek 84 Kryterium 5: Obszary chronione. Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie obszarów ochrony przyrody wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Opracowanie własne.</i>	135
<i>Rysunek 85 Propozycja delimitacji Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie obszarów ośrodków wypoczynkowych z koncepcji LPO GOP, których stan zagospodarowania pozwala na pełnienie funkcji rekreacyjnej i/lub ekologicznej. Opracowanie własne.</i>	136
<i>Rysunek 86 Suma zaproponowanych delimitacji. Opracowanie własne.</i>	137
<i>Rysunek 87 Propozycja obszaru Zielonego Pierścienia na podstawie sumy obszarów predystynowanych do pełnienia takiej funkcji. Opracowanie własne.</i>	138
<i>Rysunek 88 Leśny Pas Ochronny GOP z 1969 roku nałożony na propozycję delimitacji nowego Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej. Opracowanie własne.</i>	140
<i>Rysunek 89 Propozycja delimitacji nowego Zielonego Pierścienia, a zielony pierścień wskazany z Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+. Opracowanie własne.</i>	140
<i>Rysunek 90 Propozycja delimitacji obszaru nowego Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej a granice Górnośląsko - Zagłębiowskiej Metropolii i granice województwa Śląskiego. Opracowanie własne.</i>	147

7.2 Spis tabel

<i>Tabela 1 Stan wprowadzenia Zielonych Pierścieni do Planów Zagospodarowania Przestrzennego Województw. Opracowanie własne.</i>	<i>49</i>
<i>Tabela 2 Porównanie zagospodarowania i stanu planistycznego ośrodków wypoczynkowych LPO GOP na tle oryginalnych projektów ośrodków wypoczynkowych z 1969 roku. Opracowanie własne na podstawie koncepcji ośrodków wypoczynkowych z: Wiczyński A., Armata W.; Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa ochronnego GOP; Katowice; 1970 oraz Studiów Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin</i>	<i>81</i>
<i>Tabela 3 Analiza zagospodarowania wybranych ośrodków wypoczynkowych LPO GOP. Wszystkie plansze pokazujące przeznaczenie terenów - opracowanie własne. Wszystkie fotografie współczesne wykonane przez autorkę.</i>	<i>107</i>
<i>Tabela 4 Porównanie Leśnego Pasa Ochronnego GOP oraz Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej. Opracowanie własne.</i>	<i>142</i>

7.3 Bibliografia

7.3.1 Publikacje

- Amati, M. i in.; *Urban Green Belts in the Twenty-first Century*, Wydawnictwo Ashgate; Hampshire; 2006
- Amati, M., Taylor, L.; *From Green Belts to Green Infrastructure; Planning, Practice & Research*; 2010; s.143-155
- Bengston D, Youn Yeo-Chang. "Seoul's GreenBelt: An Experiment in urban containment." *Policies for Managing Urban Growth and Landscape Change: A Key to Conservation in the 21st Century*; s.27-34; Seul 2004
- Buxton M., Goodman R.; *Maintaining Melbourne's Green Wedges - Planning policy and the future of Melbourne's green belt*; School of Social Science and Planning, RMIT University; 2002; s.1-84.
- Borchulski Z.; *Próba kształtowania Zielonego Pierścienia w obszarze aglomeracji Lubelskiej*; Żywiolowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006
- Cieszewska A.; Geen belt jako narzędzie zarządzania terenami otwartymi w obszarach
- Clark, P.; *The European City and Green Space: London, Stockholm, Helsinki and St Petersburg, 1850-2000*; Routledge, 2006
- metropolitalnych; *Problemy Ekologii Krajobrazu*, T. XXXIII. 193-201; Warszawa; 2012
- Degórska B.; *Problemy planowania struktur przyrodniczych Obszaru Metropolitalnego Warszawy, związane z żywiolową urbanizacją przestrzeni*; Mazowsze. Studia Regionalne, 10, s. 89–106.; Warszawa; 2012
- Drapella – Hermansdorfer A.; *Zielona Infrastruktura Miasta; Plany krajobrazowe i zarządzenie zieloną infrastrukturą miasta*; Wydawnictwo Politechniki Śląskiej; s.31-59; Gliwice; 2014
- Drapella-Hermansdorfer Alina; *Zielone osie i zielone pierścienie Berlina*; Teka Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych; 2005 t. 1, s. 76-82,
- Dupras J., Drouin C., Andre P., Gonzalez A.; *Towards the Establishment of a Green Infrastructure in the Region of Montreal (Quebec, Canada)*; wyd. Planning, Practice & Research; 2015; s.1-21
- Dworniczak Ł.; *Ochrona i gospodarowanie krajobrazem Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego w świetle Europejskiej Konwencji Krajobrazowej*; Wydział Architektury Politechniki Wrocławskiej; Wrocław; 2013
- Dyraga A.; *Identyfikacja Postindustrialnych Terenów Zieleni W Aglomeracji Górnośląskiej*; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej; Gliwice; 2009
- Dyraga A.; *Kierunki Przekształceń Poprzemysłowych terenów zieleni Urzędzonej w Katowicach*; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej; Gliwice; 2012
- Dyraga A.; *Kierunki Przemian Poprzemysłowych Terenów Zieleni Urzędzonej w Aglomeracji Górnośląskiej*; rozprawa doktorska; Gliwice; 2012
- Gasidło K.; „*Problemy przekształceń terenów poprzemysłowych*”; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej; Gliwice; 1998

- Geidezis L., Kreutz M.; *Green Belt Europe - Structure of the initiative and significance for a PAN European Ecological Network*; The Green Belt as a European Ecological Network; Erfurt; 2012
- Głuszczyk D.; *Istota rozwoju regionalnego i jego determinanty*; Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu; Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu; s.68-81; Wrocław; 2011
- Górecka Ł.; *Wielkie Okręgi Przemysłowe Świata*; Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne; Bydgoszcz; 1974
- Jeon, J.S.; *The Effect of Green Belt Policy Reform on the Seoul Metropolitan Area Housing Market*; ACSP 53rd Annual Conference; University of Maryland;
- Joseph-Tomaszewska E.; *Ekologiczny system obszarów chronionych (ESOCH) na obszarze województwa Katowickiego*; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej; Gliwice, 1987
- Joseph-Tomaszewska E.; *Ekologiczny system obszarów chronionych czynnikiem poprawy jakości środowiska życia w województwie katowickim*, „Śląski Kwartalnik Urbanistyki i Architektury”, nr 2/88, s. 23-28 .
- Joseph-Tomaszewska E.; *Krajobraz regionu przemysłowego – wybrane problemy planistyczne*, „Śląski Kwartalnik Urbanistyki i Architektury”, nr 3/88, s. 8-14 .
- Kamiński Z.; *Degradacja wartości kulturowych wsi na obrzeżach wiejsko- miejskich*; materiały z konferencji pt. Urbanizacja wsi w obrzeżach miejsko-wiejskich; praca zbiorowa pod redakcją Zbigniewa Kamińskiego; Katowice; 1997
- Klasik A.; *Optymalna struktura przestrzenna a rozwój regionalny*, PWE, Warszaw; 1974
- Klasik A.; *Konkurencyjność województwa śląskiego na tle innych regionów. Ujęcie syntetyczne*, [w:] Województwo śląskie. Integracja, konkurencyjność, nowe inicjatywy. II Śląskie Forum Rozwoju Lokalnego i Regionalnego, Wyd. AE, Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości, Katowice; 2011
- Klemens J.; *Zagospodarowanie i Ochrona Terenów Między Miastami Aglomeracji w Aspekcie Biologicznym*; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej; Gliwice; 2000
- Korzeniak G.; *Planowanie przestrzenne jako element systemu zarządzania zrównoważonym rozwojem miasta*; W: Zintegrowane planowanie rozwoju miast; Instytut Rozwoju Miast Kraków 2011, str. 137-153
- Kozłowski S.; *Propozycje Zielonych Pierścieni w obszarze metropolitalnym Warszawy*; Żywiotowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006
- Łażniewska E.; *Rozwój regionalny a planowanie przestrzenne*; Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
- Mace, A., Blanc, F., Gordon, I., Scanlon, K.; *A 21st Century Metropolitan Green Belt; The London School of Economics and Political Science*; Londyn, 2015
- Marschall I., Gather M., Müller M.; *The Green Belt as a European Ecological Network – strengths and gaps*; Proceedings of the 1st GreenNet Conference; 2012-04; s.1-134
- Morita T., Nakagawa Y., Morimoto A.; Maruyama M., Hosokawa Y.; *Changes and Issues in Green Space Planning in the Tokyo Metropolitan Area: Focusing on the "Capital Region Plan"*; Int. J. of GEOMATE; 2012

- Ociepa-Kubicka A.; *Rola planowania przestrzennego w zarządzaniu ochroną środowiska*; Politechnika Częstochowska, Wydział Zarządzania Zakład Rozwoju Regionalnego, 2014, t. 17, nr 1, s. 135-146
- Odorowski W.; *Architektura Katowic w latach międzywojennych 1922 – 1939*; Katowice; 2013
- Ogrodnik K; *Idea Miasta Zwartego – Definicja, Główne założenia, Aktualne praktyki*; ARCHITECTURAE et ARTIBUS; 2015; s.35-41.
- Okata J., Murayama A.; *Tokyo's Urban Growth, Urban Form*; dostęp: 2016-11-28
- Osborn, F.J.; *Green-Belt Cities*; wyd. Schocken Books - New York; Nowy Jork; 1971
- Opania Sz.; *Założenia restrukturyzacji krajobrazu obrzeży Aglomeracji Górnośląskiej*; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej; Gliwice; 1998
- Opania Sz.; *Tożsamość a wizerunek obszarów przemysłowych. Przykład aglomeracji górnośląskiej*; Gliwice; 2012
- Pancewicz A.; *Ochrona Środowiska Przyrodniczego zdegradowanych Obszarów Miejskich na Przykładzie Aglomeracji Górnośląskiej*; Czasopismo Techniczne, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej; Kraków 2011
- Pancewicz A.; *Środowisko przyrodnicze w odnowie krajobrazu przemysłowego*; Gliwice; 2011
- Pancewicz A. i inni; *Zielona Infrastruktura Miasta; Zielona Infrastruktura w planowaniu przestrzennym miast przemysłowych na przykładzie Katowic*; Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, s.113-138; Gliwice, 20
- Phillips H.; Spiers S.; *Green Belts: a greener future*; Natural England and the Campaign to Protect Rural England; Londyn;
- Popiołek, K. i inni, *Górny Śląsk*; tom II; Instytut Zachodni, Poznań; 1959
- Respondek Ł.; *Park Wielu Pokoleń*; Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku, Chorzów; 2016
- Robinson G.M; Zhiling Liu; *Greening and "un"greening Adelaide, South Australia*; AIMS Environmental Science; 2015; s.511-532
- Sokołowska - Moskwiak J; *Idea Miasta - Ogródu na przykładach osiedli miast górnośląskich*; Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice, 2011
- Strabel W., Włodarczyk J.; art. *Odnowa Krajobrazu Miejskiego w Miastach Aglomeracji Górnośląskiej (na przykładzie dolin rzecznych)*; *Odnowa krajobrazu Miejskiego (Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej zorganizowanej w ramach kongresu nauki z okazji jubileuszu 60. rocznicy powstania Politechniki Śląskiej)*; Wydział Architektury Politechniki Śląskiej; Gliwice; 2005
- Szczepańska J.; *Rekreacyjne funkcje wsi w obrzeży GOP-u*; materiały z konferencji pt. *Urbanizacja wsi w obrzeżach miejsko-wiejskich*; praca zbiorowa pod redakcją Zbigniewa Kamińskiego; Katowice; 1997
- Szczepańska J.: *Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku im. Gen. Jerzego Ziętka w Chorzowie jako przykład rekultywacji krajobrazu zdewastowanego, „Śląski Kwartalnik Urbanistyki i Architektury”, nr 3/88, s. 1525*
- Szczepańska-Góra A.; *Problematyka wypoczynku w mieście na tle transformacji społeczno-gospodarczej*; Praca doktorska, 2009

- Szulczewska B., Kaftan J.; *Kształtowanie systemu przyrodniczego miasta; Instytut Gospodarki Przestrzennej i komunalnej; Warszawa, 1996*
- Szulczewska B., Cieszevska A.; *Układ przyrodniczy obszaru metropolitalnego: sieć w pierścieniu, czy pierścień w sieci; Żywiotowe rozprzestrzenianie się miast. Studia nad zrównoważonym rozwojem komitetu "Człowiek i Środowisko" PAN; Białystok - Lublin - Warszawa; 2006*
- Śleszyński P.; *Warszawa i Obszar Metropolitalny Warszawy a Rozwój Mazowsza; Warszawa; 2012*
- Thomas, K.; *From Green Belts to Green Infrastructure? The evolution of a new concept in the emerging soft governance of spatial strategies; Planning, Practice & Research; 2010; s.203-222*
- Tomaszek S.; *Przestrzenne uwarunkowania ochrony i kształtowania środowiska aglomeracji górnośląskiej; Komisja Urbanistyki i Architektury, PAN Oddział w Katowicach; Katowice; 1989*
- Tomaszek S., Klemens J., Opania W.; *Planowanie Przestrzenne w zagrożonym ekologicznie środowisku Województwa Katowickiego; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, z.28; Gliwice; 1996*
- https://www.igipz.pan.pl/tl_files/igipz/ZGMiL/osoby/sleszynski/trm_nr8_lekki.pdf; Warszawa, 2012
- Wyrzykowska A.; *Zielone pierścienie w planach przestrzennego zagospodarowania województw – analiza zapisów; Czasopismo Sopotkiej Szkoły Wyższej; wyd. 12 II 2017; Sopot; 2017*
- Zachariasz A.; *Zieleń jako współczesny czynnik miastotwórczy ze szczególnym uwzględnieniem roli parków publicznych; monografia wyd. Politechniki Krakowskiej, seria: Architektura; Kraków; 2006*
- Zielona Strona Metropolii „Silesia”. Pełnia rekreacji; Górnośląski Związek Metropolitalny; Katowice; 2011
- Zmelik K., Schindler S., Wrška T.; *The European Green Belt: international collaboration in biodiversity research and nature conservation along the former Iron Curtain; The European Journal of Social Science Research Vol. 24, No. 3; 2011; <<http://dx.doi.org/10.1080/13511610.2011.592075>>; dostęp: 2018-02-25*

7.3.2 Strony Internetowe

- *10 things which prove that London's green belt is a terrible idea; <<http://www.citymetric.com/skylines/10-things-which-prove-londons-green-belt-terrible-idea-773>>; 2015-02-23; dostęp: 2016-11-22*
- *Adelaide City Council - Adelaide Park Lands; <<http://www.adelaideparklands.com.au/explore-map/>>; dostęp: 2017-01-23*
- *Anderson, M; Light's Plan of Adelaide 1837; <<http://adelaide.sa.gov.au/panoramas/lights-plan-of-adelaide-1837>>; 2013-12-31; dostęp: 2017-01-15*
- *Bae, C; Urban Densification: The greenbelt in Seoul; <<http://blogs.ubc.ca/cindybae/2013/04/08/the-greenbelt-in-seoul/>>; 2014-04-08; dostęp: 2016-11-26*

- BBC; <<http://www.bbc.com/news/uk-england-london-31082941>>; 2015-02-02; dostęp: 2016-11-12
- Beyond the Green Belt; <<http://www.buildingcentre.co.uk/beyond-the-green-belt-past>>; dostęp: 2016-01-04
- *Canadian Geoscience Education Network / Geoscape - Ottawa-Gatineau*; <<http://www.cgenarchive.org/ottawa-gatineau-landuse.html>>; dostęp: 2017-01-24
- City of Vienna; *Vienna Environmental Report 2004/2005 - Chapter 4: Vienna's Green Spaces*; <https://www.wien.gv.at/english/environment/protection/reports/environmental-report-04.html>; dostęp: 2018-02-24
- Curtis, C; Peninsula Speaks Inc., *The History of the Green Wedges – The Last 40 Years*; <<http://www.peninsulaspeaks.org/melbournes-green-wedge-history.html>>; dostęp: 2017-01-04
- *From Iron Curtain to Lifeline*; <http://www.europeangreenbelt.org>; dostęp: 2018-02-25
- Global Greenbelts Conference; *Local Solutions to Global Challenges*; Toronto; Kanada
- Government of South Australia, Department of Planning, Transport and Infrastructure; *Metropolitan Open Space System*; 2013
- *GreenBelt - Ottawa – Gattineau: Canada's Capital Region*; <<http://www.ncc-ccn.gc.ca/places-to-visit/greenbelt>>; dostęp: 2017-02-05
- Kang M.; *Infrastructure Development for Growth and Sustainability: Experience of Seoul*; <<http://www.slideshare.net/simrc/seoul-internationalurbandevlopmentcollaboration-20140517>>; dostęp: 2016-11-23
- Klaassen N.; *The Adelaide Park Lands, a social history - by Patricia Sumerling*; <<http://www.southaustralianhistory.com.au/parklands.htm>>; dostęp: 2017-01-23
- Kubo T.; *The Re-Making of Tokyo : lessons for Asian Megacities*, 2012-05-22; <<http://www.globalrealestateexperts.com/2012/05/the-re-making-of-tokyo-lessons-for-asian-megacities/>>; dostęp: 2019-11-13
- Las, drewno, człowiek; <http://elblag.lesnictwo.lasy.gov.pl/klimat/4-rola-lasow-w-ograniczeniu-zmian-klimatu>; dostęp: 2016-05-19
- London Green Belt Council; <https://londongreenbeltcouncil.org.uk/maps/>; dostęp: 2018-10-14
- Merin G.; AD Classics: Ville Radieuse / Le Corbusier, 2013-08-11; <<http://www.archdaily.com/411878/ad-classics-ville-radieuse-le-corbusier>>; dostęp: 2017-04-29
- Nitschke J.; *Agricultural Heritage in the Greenbelt*; 30 11 2014-11-30; <<https://sustainableheritagecasestudies.wordpress.com/2014/11/30/agricultural-heritage-in-the-greenbelt/>>; dostęp: 2017-02-05
- Ottawa Past&Present; *Gréber Plan*; <<http://www.pastottawa.com/greber/>>; dostęp: 2017-01-23
- Plan Of The City Of Adelaide In South Australia; Surveyed And Drawn By Colonel Light 1837, 2014-03-04; <<http://mapco.net/adel1837/adel1837.htm>>; dostęp: 2017-01-23
- *Policies for Managing Urban Growth and Landscape Change: A Key to Conservation in the 21st Century*; Seoul's GreenBelt: An Experiment in Urban Containment; s.24-34

- Pollock, K.; *Story: City parks and green spaces*; 2010-03-11;
<<http://www.teara.govt.nz/en/map/20557/wellingtons-outer-green-belt>>; dostęp: 2017-01-08
- https://www.irt.wroc.pl/irt_wroclaw/web/uploads/pub/news/news_282/text/Zielona%20infrastruktura%20WrOF.pdf; dostęp 2019-04-29
- Prasad, V.; *Making Room for a Planet of Cities*;
<<http://financingcities.ifmr.co.in/blog/2013/05/30/making-room-for-a-planet-of-cities/>>; dostęp: 2016-11-28
- *Rekordowa liczba mieszkańców Londynu*; 2015-01-06;
<http://londynek.net/wiadomosci/article?idnews_id=26781>; 2016-10-26
- United Nations University;
<<http://archive.unu.edu/unupress/unupbooks/uu11ee/uu11ee0i.html>>; 2016-11-28
- Whittle, S.; *Wellington Town Belt protection bill to go before Parliament*; 2015-05-12;
<<http://www.stuff.co.nz/national/politics/68465999/wellington-town-belt-protection-bill-to-go-before-parliament>>; dostęp: 2017-01-09
- Sawyer, P.; *Home Counties green belt risks becoming giant London suburb*;
<<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/28/home-counties-green-belt-risks-becoming-giant-london-suburb/>>; dostęp: 2016-11-12
- Szlak Zabyków Techniki, <https://www.zabykitechniki.pl>; dostęp: 2019-05-19
- Trépanier, J.F.; *National Capital Commission Ottawa*; 2013-04-24; <<http://www.ncc-ccn.gc.ca/planning/master-plans/greenbelt-master-plan>>; dostęp: 2017-02-25
- Wichert, Klaus. "Frankfurt`s Green Belt." *Global Greenbelts Conference; Local Solutions for Global Challenges* (2011).
- Wikipedia.pl; hasło: Garden City movement;
<https://en.wikipedia.org/wiki/Garden_city_movement#/media/File:Garden_City_Concept_by_Howard.jpg>; dostęp: 2016-11-11
- Wikipeia.pl; hasło: Konurbacja Górnośląką
<https://pl.wikipedia.org/wiki/Konurbacja_górnośląska#Inne_koncepcje_konurbacji>;
dostęp: 2019-06-13
- Wikipedia.pl; hasło: Metropolitan Green Belt;
<https://en.wikipedia.org/wiki/Metropolitan_Green_Belt>; dostęp: 2016-10-26
- Wikipedia.pl; hasło: Tama New Town;
<https://en.wikipedia.org/wiki/Tama_New_Town>; dostęp: 2016-11-22
- Wikipedia.pl; hasło: Town Belt; <https://en.wikipedia.org/wiki/Town_Belt>; dostęp: 2017-01-09
- Wikipedia.pl; hasło: Modernizm (architektura);
<[https://pl.wikipedia.org/wiki/Modernizm_\(architektura\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Modernizm_(architektura))>; dostęp: 2016-10-26
- Woch F.; Polski Klub Ekologiczny Okręg Środkowo-Wschodni. Spotkanie poświęcone zieleni w Lublinie i wokół Lublina; <<http://www.domkulturyism.pl/?p=14990>>; dostęp 2018-01-21

7.3.3 Akty Prawne

7.3.3.1 Ustawy

- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa; Dz. U. nr 91 poz. 576

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym; Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o związkach metropolitalnych; ; Dz. U. z 2015 r. poz. 1890, z 2016 r. poz. 2260.

7.3.3.2 Studia i strategie

- Cele i przedmiot konsultacji społecznej "Założeń do Planu Regionalnego województwa Katowickiego"; Urząd Wojewódzki w Katowicach; Katowice, 1985
- Niedźwiecka – Filipiak I., Potyrała J., Filipiak P., *Projekt optymalnego układu zielonej infrastruktury na obszarze Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WrOF)*; Pracowania Studialno-Projektowa Instytutu Architektury Krajobrazu Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu; Wrocław; 2014
- Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030; Miasto Stołeczne Warszawa – Biuro Funduszy Europejskich i rozwoju Regionalnego; <http://omw.um.warszawa.pl/programowanie-rozwoju-obszaru-metropolitalnego-warszawy/strategia-rozwoju-obszaru-metropolitalnego-warszawy-do-roku-2030/>; Warszawa, 2016
- Studium urbanizacji Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego; Biuro Planowania Przestrzennego w Lubinie; Lublin; 2009
- Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, Górny Śląsk w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju; Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Architektury i Krajobrazu; Katowice, 1996

7.3.3.3 Plany Zagospodarowania Przestrzennego Województw

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego; uchwała nr XLVIII/1622/2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 marca 2014 r.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego; uchwała nr 14/588/18 Sejmiku województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 12 kwietnia 2018
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego; uchwała Sejmiku Województwa Lubelskiego Nr XI/162/2015 z dnia 30 października 2015;
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego wraz z planami zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra i Gorzów Wlkp.; uchwała Sejmiku Województwa Lubuskiego nr XLIV/667/18 z dnia 23 kwietnia 2018; Dz.Urz.Woj. Lub 2018.1163
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego Oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łodzi; uchwała nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 roku
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego; uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego nr XLVII/732/18/2018 z dnia 26 marca 2018; (Dz. Urz. Woj. Mał. z dnia 18.04.2016r., poz.3215)
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego; chwała Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 22/18 z dnia 19 grudnia 2018;

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego; Sejmiku Województwa Opolskiego nr XLVIII/505/2010 z dnia 28 września 2010 r. Dz. Urz. Woj. Op. Nr 132, Poz. 1509
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego; uchwała Sejmiku Województwa Podkarpackiego nr LIX/930/18 z dnia 27 sierpnia 2018 r.; Dz. Urz. Woj. Podkarp. poz. 3937;
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego; Uchwała nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego; uchwała nr 318/XXXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r.; Dz. Urz. Woj. Pom. nr 172
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+; uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego Nr V/26/2/2016 z dnia 29 sierpnia 2016 r.; Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 13.09.2016r., poz.4619
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego; uchwała nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego; uchwała nr XXXIX/832/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28.08.2018; Dz. Urz. Woj Warm-Maz. z 2018 r. poz. 4173
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego; uchwała nr XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 r.; Dz. Urz. Woj. Wlkp. nr 155 poz. 2957 z 5 sierpnia 2010.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego; uchwała nr XLV/530/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 października 2010r.

7.2.3.4 Studia Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Alwernia; Uchwała Rady Miejskiej w Alwerni nr VII/69/2012 z dnia 31 sierpnia 2012 roku
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Babice; Uchwała Nr XXXVII/263/2013 Rady Gminy Babice z dnia 24 maja 2013r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Będzin; Uchwała Nr XVII/178/99 Rady Miejskiej w Będzinie z dnia 13 grudnia 1999 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Bierawa; Uchwała Nr XXI/155/2016 Rady Gminy Bierawa z dnia 26 września 2016 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Bieruń; Uchwała Nr IV/1/2013 Rady Miejskiej W Bieruniu z dnia 25 kwietnia 2013 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Bobrowniki; do uchwała nr XII/116/11 Rady Gminy Bobrowniki z dnia 27 października 2011r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Bojszowy; Uchwała Nr XLV/237/2006 Rady Gminy Bojszowy z dnia 4 października 2006r.

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Bolesław; Uchwała Nr XIX/160/2012 Rady Gminy Bolesław z dnia 19 września 2012 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Boronów; Uchwała nr 63/XXII/2008 z 30 września 2008 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Brzeszcze; Uchwała nr XXX/298/2013 z dnia 28 maja 2013 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Bukowno; Uchwała Nr XXXIII/215/2016 Rady Miejskiej w Bukownie z dnia 27 września 2016 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Bytom; uchwała nr XVI/204/11 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 24 sierpnia 2011 r. z kolejnymi aktualizacjami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Chełm Śląski; uchwała nr VIII/46/2017 z dnia 21 czerwca 2007
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Chełmek; uchwała nr XXVII/273/2017 Rady Miejskiej Chełmek z dnia 27 kwietnia 2017
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Chorzów; chwala nr III/17/14 Rady Miasta Chorzów z dnia 22 grudnia 2014 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Chrzanów; uchwałą Nr L/407/98 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 21 kwietnia 1998r. z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Czeladź; uchwała Nr XXV/336/2016 Rady Miejskiej w Czeladzi z dnia 19 maja 2016 r
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Czerwionka - Leszczyny; uchwała nr L/590/10 Rady Miejskiej w Czerwionce-Leszczynach z dnia 28.05.2010 r. wraz z kolejnymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dąbrowa Górnicza; uchwała Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej Nr XXIII/374/08 z dnia 30.01.2008 roku wraz z kolejnymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Gaszowice; uchwała Nr Og-Br.0007.7.41.2014 rady Gminy Gaszowice z dnia 28 sierpnia 2014 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Gierałtowiec; Uchwała nr XXXIX/268/17 Rady Gminy Gierałtowiec z dnia 12 grudnia 2017 r
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Gliwice; uchwała nr XXXI/956/2009 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 17 grudnia 2009r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Imielin; uchwała nr XXIII/154/2016 Rady Miasta Imielin z dnia 28 października 2016
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Jaworzno;
- uchwała nr IV/17/2015 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 29 stycznia 2015 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Jemielnica; uchwała nr XXI/121/12 Rady Gminy Jemielnica z dnia 7 listopada 2012 r.

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Kalety; uchwała Nr 90/XIII/2007 Rady Miejskiej w Kaletach z dnia 25.09.2007r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Katowice; uchwała nr XXI/483/12 Rady Miasta Katowice z dnia 25 kwietnia 2012 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Kędzierzyn - Koźle; uchwała XXXIII/283/16 Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle z dnia 31.08.2016r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Klusze; uchwała nr XX/140/2000 Rady Gminy Klucze z dnia 23 marca 2000 r. wraz z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Knurów; uchwała nr LV/729/18 Rady Miasta Knurów z dnia 17 października 2018
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Kobiór; uchwała nr XXI/133/08 Rady Gminy Kobiór z dnia 16 września 2008r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Koszęcin; uchwała nr 308/XXX/2013 Rady Gminy Koszęcin z dnia 30 stycznia 2013 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Kozięglów; uchwała nr 300/XXXII/2006 Rady Gminy i Miasta Kozięglów z dnia 20.06.2006 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Krupski Młyn; uchwała Nr XXVII/190/17 Rady Gminy Krupski Młyn z dnia 28 lutego 2017 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Krzeszowice; uchwała nr XLVI/369/2010 Rady Miejskiej w Krzeszowicach z dnia 28 stycznia 2010 z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Kuźnia - Raciborska; uchwała nr XXXIX/283/2001 Rady Miejskiej w Kuźni Raciborskiej z dnia 15 listopada 2001 roku z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Łędziny; uchwała nr CCCXXII/09/02 Rady Miasta Łędziny z dnia 26 września 2002r. z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Libiąż; uchwałą Nr IV/30/98 Rady Miejskiej w Libiążu z dnia 30 grudnia 1998 r. z kolejnymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Lubliniec; uchwała nr 266/XXVI/2012 Rady Miasta Lublińca z dnia 25 września 2012 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Lyski; uchwała Rady Gminy Lyski RG.0007.75.2011 z dnia 13 września 2011 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Łaziska Górne; uchwała NR XXII/223/16 Rady Miejskiej w Łaziskach Górnych z dnia 20 grudnia 2016 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Łazy; uchwała nr XV/94/2000 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 23 czerwca 2000 r. z późniejszymi zmianami

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Miasteczko Śląskie; Uchwała Nr XLI/373/18 Rady Gminy Miasteczko Śląskie z dnia 20 września 2018 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Miedźna; uchwała nr XXIV/193/2000 Rady Gminy Miedźna z dnia 1 lipca 2000 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Mierzęcice; uchwała Nr XLI/384/2014 Rady Gminy Mierzęcice z dnia 29 października 2014 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Mikołów; uchwała Rady Miejskiej Mikołowa nr XXXIII/766/2013 z dnia 27 sierpnia 2013 r. z kolejnymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Mysłówice; uchwała nr XXX/656/08 Rady Miasta Mysłówice z dnia 30 października 2008 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Nędza; uchwała nr XLIII/353/2009 Rady Gminy Nędza z dnia 30 listopada 2009 z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Ogrodzieniec; uchwała nr LI/390/2018 Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu z dnia 27 marca 2018 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Olkusz; Wykonawca Opracowania: Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Oddział W Krakowie Opracowanie Sporządzono Przy Współudziale Brytyjskiego Funduszu Know-How W Ramach Realizacji Projektu Pilotażowego Olkusza Kraków, 1995/96 wraz z kolejnymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Ornotowice; uchwała nr XLIV/334/09 Rady Gminy Ornotowice z dnia 30 września 2009 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Orzesze; uchwałą NR XXI/249/16 Rady Miejskiej Orzesze z dnia 31 maja 2016r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Oświęcim; uchwała nr IX/97/15 Rady Gminy Oświęcim z dnia 24 czerwca 2015 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Ożarówice; uchwała nr XVIII/221/2008 Rady gminy Ożarówice z dnia 23 października 2008 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Piekary Śląskie; uchwała nr XLVI/593/14 Rady Miasta Piekary Śląskie z dnia 25 września 2014r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Pilchowice; uchwała Nr XXVIII/240/16 Rady Gminy Pilchowice z dnia 24 listopada 2016 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Poręba; Uchwała Nr VII/40/15 Rady Miasta Poręba z dnia 23 marca 2015 r. wraz z późniejszymi zmianami

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Preciszów; uchwała nr XXXII/185/17 Rady Gminy Preciszów z dnia 27 września 2017 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Psary; Uchwały Nr XXXVI/287/2009 Rady Gminy Psary z dnia 16 listopada 2009 r. wraz z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Pszczyzna; uchwała Nr XXVI/340/12 Rady Miejskiej w Pszczyźnie z dnia 29 listopada 2012 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Pyskowice; uchwała Rady Miejskiej w Pyskowicach Nr XL/384/2001 z dnia 26.09.2001 r. wraz z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Radzionków; uchwała nr XL/337/2017 Rady Gminy Radzionków z dnia 5 października 2017
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Ruda Śląska; uchwała Nr PR.0007.79.2015 Rady Miasta Ruda Śląska z dnia 24 marca 2015 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Rudziniec; uchwała nr XXXIII/382/02 Rady Gminy Rudziniec z dnia 9 października 2002r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Rybnik; uchwała Nr 370/XXIII/2016 Rady Miasta Rybnika z dnia 30 czerwca 2016
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Rydułtowy; uchwała nr 37.265.2013 Rady Miasta Rydułtowy z dnia 20 czerwca 2013 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Siemianowice Śląskie; uchwała nr 257/2016 Rady Miasta Siemianowice Śląskie z dnia 16 sierpnia 2016 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Siewierz; uchwała nr XX/158/2000 Rady Miejskiej w Siewierzu z dnia 25 kwietnia 2000r. wraz z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Sławków; uchwała nr V/49/2019 Rady Miejskiej w Sławkowie z dnia 28 lutego 2019 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Sosnowiec; uchwała nr 369/XXXI/2016 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 19 maja 2016
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Sośnicowice; uchwała nr XXI/113/96 Rady Miejskiej Gminy Sośnicowice z dnia 3 grudnia 1996 r z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Strzelce Opolskie; uchwała nr XXIX/251/08 Rady Miejskiej w Strzelcach Opolskich z dnia 22 grudnia 2008 r. wraz z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Suszec; uchwała nr VII/76/99 w dniu 20 grudnia 1999 r., wraz z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Świerklaniec; uchwała Nr XXXIII/271/13 Rady Gminy Świerklaniec z dnia 31 stycznia 2013 r. z późniejszymi zmianami

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Świętochłowice; uchwała nr XLV/488/14 Rady Miejskiej w Świętochłowicach z dnia 14 lutego 2014 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Tarnowskie Góry; uchwała nr LXII/619/2014 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 24 września 2014 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Toszek; uchwałą nr XLI/393/02 Rady Miejskiej w Toszku z dnia 10 października 2002r. wraz z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Trzebinia; uchwała nr LXII/II/499/98 Rady Miasta Trzebini z dnia 30 stycznia 1998 r. wraz z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Tworóg; uchwała nr XXVIII/259/2013 Rady Gminy Tworóg z dnia 25 lutego 2013 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Tychy; uchwała nr 0150/III/40/2002 Rady Miasta Tychy z dnia 18 grudnia 2002 r. wraz z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Ujazd; uchwała nr XL.226.2014 Rady Miejskiej w Ujeździe z dnia 24 kwietnia 2014 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Wielowieś; uchwała nr XXXVI-199/02 Rady Gminy Wielowieś z dnia 8 października 2002 r. wraz z późniejszymi zmianami
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Wojkowice; uchwała Nr XXXIX.475.2017 Rady Miasta Wojkowice z dnia 30 października 2017r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Woźniki; uchwała nr 73/VIII/2015 Rady Miejskiej w Woźnikach z dnia 25 czerwca 2015 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Wyry; uchwała nr XLVI/433/2018 Rady Gminy Wyry z dnia 18 października 2018 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Zabrze; uchwała nr XII/126/11 Rady Miejskiej w Zabrzu z dnia 4 lipca 2011 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Zator; uchwała nr XXVIII/250/16 Rady Miejskiej w Zatorze z dnia 20.11. 2016 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Zawadzkie; uchwała nr XLVII/460/14 Rady Gminy Zawadzkie z dnia 27 października 2014 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Zawiercie; uchwała nr LVII/523/18 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 30 maja 2018 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Zbrostawice; Uchwały Nr XXXXI/455/2018 Rady Gminy Zbrostawice z dnia 27 czerwca 2018 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Żory; uchwała nr 121/X/11 Rady Miasta Żory z dnia 14 lipca 2011 r.

7.3.4 Niepublikowane materiały źródłowe oraz dokumenty źródłowe

- Adamowicz S.; Furdyna L, Mac L., Materiały w przedmiocie konsultacji z zakresu możliwości adaptacji na cele wypoczynkowe terenów leśnych północnego obrzeża za GOP; Katowice; 1966
- Armata W.; Park Gliwice – Zabrze. Program generalny i koncepcja przestrzenna. Część Opisowa + załączniki graficzne; Katowice; 1972
- Biuro Planowania Przestrzennego w Katowicach, Pracownia Planu Rozwoju Województwa; Problematyka i Metoda Opracowania Planu Regionalnego Województwa Katowickiego; Katowice; 1986
- Biuro Planowania Przestrzennego w Katowicach, Pracownia Planu Generalnego GOP; Park Kultury i Wypoczynku Gliwice – Zabrze; Katowice; 1976
- Czapkiewicz Z., Zawadzki J.; Założenia projektu budowy „Wesołego Miasteczka” w Parku Kultury i Wypoczynku, Gliwice – Zabrze, część 1 ekonomiczno-techniczna
- Dołhun M., Dołhun A.; Park Kultury i Wypoczynku Gliwice – Zabrze. Plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego. Materiały wyjściowe, Biuro Planowania Przestrzennego w Katowicach. Pracownia Planu Generalnego GOP; Katowice; 1976
- Dołhun M., Dołhun A.; Park Kultury i Wypoczynku Gliwice – Zabrze. Plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego. Tekst Planu; Biuro Planowania Przestrzennego w Katowicach. Pracownia Planu Generalnego GOP; Katowice; 1976
- Dołhun M., Dołhun A.; Park Kultury i Wypoczynku Gliwice – Zabrze. Plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego. Dokumentacja Planu Cz.I opis planu; Biuro Planowania Przestrzennego w Katowicach. Pracownia Planu Generalnego GOP; Katowice; 1976
- Dołhun M., Dołhun A.; Park Kultury i Wypoczynku Gliwice – Zabrze. Plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego. Dokumentacja Planu Cz.II dokumenty formalno-prawne; Biuro Planowania Przestrzennego w Katowicach. Pracownia Planu Generalnego GOP; Katowice; 1976
- Dołhun M., Dołhun A.; Park Kultury i Wypoczynku Gliwice – Zabrze. Plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego. Dokumentacja Planu Cz.IV Studia i analizy problemowe; Biuro Planowania Przestrzennego w Katowicach. Pracownia Planu Generalnego GOP; Katowice; 1976
- Komitet do spraw Zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Przebieg realizacji rekreacyjnego zagospodarowania; Katowice; 1973
- Komitet do spraw zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego; W niedzielę za miasto. Przewodnik po ośrodkach wypoczynkowych Leśnego Pasa Ochronnego; Krajowa Agencja Wydawnicza; Katowice; 1976
- Krauz K.; Waloryzacja Górnośląskiego Parku Leśnego dla potrzeb rekreacji (Leśny Pas Ochronny GOP). W: Jarowiecka T. (red.) Zagospodarowanie rekreacyjno-turystyczne na obrzeżu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, Kraków, 1988
- Łukowski M.; Pracownia Planu Rozwoju Województwa Biura Planowania Przestrzennego w Katowicach; Plan Regionalny Województwa Katowickiego – mapy; Katowice; 1990

- Łukowski M.; Pracownia Planu Rozwoju Województwa Biura Planowania Przestrzennego w Katowicach; Plan Regionalny Województwa Katowickiego – tekst; Katowice; 1990
- Niemczyk M. i inni; Perspektywiczny Plan Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Stołecznego Warszawa; Warszawa; 1982
- Schabik, Stütz, Wolf; Dreistädteeinheit, Beuthen, Gleiwitz, Hindenburg, Landkreis Beuthen; Friedrich Ernst Hübsch Verlag g.m.b.h; Berlin/Liepzig/Wien; 1926
- Szczepańska J., Tomaszewski M., Jendrysik A.; Komitet do spraw zagospodarowania leśnego pasa ochronnego GOP; Przebieg realizacji rekreacyjnego zagospodarowania Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Materiały na II Walne zgromadzenie Komitetu; Katowice; 1973
- Towarzystwo Urbanistów Polskich; Zagospodarowanie rekreacyjne Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego; Materiały z konferencji zorganizowanej przez oddział TUP w Katowicach w dniach 25-26.VI.1970. Materiały TUP, Zeszyt nr 32, część I
- Towarzystwo Urbanistów Polskich; Zagospodarowanie rekreacyjne Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego; Materiały z konferencji zorganizowanej przez oddział TUP w Katowicach w dniach 25-26.VI.1970. Materiały TUP, Zeszyt nr 32, część II
- Wiczyński A., Armata W.; Studium wypoczynku podmiejskiego na terenie południowego obrzeża GOP; Katowice; 1969
- Wiczyński A., Armata W.; Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa Ochronnego GOP. Skróc; Katowice; 1969
- Tabla 2
- Zawila M., Wiczyński A., Gałaś J., Samogrzewski L.; Informator Wydziału Urbanistyki i Architektury P.W.R.N. Numer poświęcony zagadnieniom wypoczynku, turystyki i sportu; Wojewódzka Pracownia Urbanistyczna; Katowice; 1968
- Zawila M., Wiczyński A., Mroczkowski J., Samogrzewski L., Michalewicz W., Informator Wydziału Urbanistyki i Architektury P.W.R.N. Numer poświęcony przykładowemu opracowaniu projektowemu rejonu wypoczynkowego Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Wojewódzka Pracownia Urbanistyczna; Katowice; 1971

7.3.5 Zbiory archiwalne

- Archiwum Państwowe w Katowicach; Zbiór archiwalny kartograficzny sygn. 106/1
- Archiwum Państwowe w Katowicach; Zbiór archiwalny kartograficzny sygn. 12/1356 - poz. 3/13
- Archiwum Państwowe w Katowicach; Zbiór archiwalny kartograficzny sygn. 12/1356 - poz. 3/234

Rysunek na okładce: Idea Leśnego Pasa Ochronnego GOP; Wiczyński A., Armata W.; Wytyczne do zagospodarowania rekreacyjnego Leśnego Pasa ochronnego GOP; Katowice; 1970

7.4 Streszczenie

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 ustala wykonanie 'zielonych pierścieni' wokół miast wojewódzkich. W Wizji Przestrzennego Zagospodarowania Polski 2030 zaznacza się, że główne zmiany użytkowania ziemi będą miały przyczynę w ekspansji miast, a tereny zielone będą połączone w korytarze ekologiczne objęte zespolonymi funkcjonalnie formami ochrony przyrody. Jednym ze sposobów ograniczenia tej ekspansji oraz połączenia tych korytarzy ma być obligatoryjne wprowadzenie systemu zielonych pierścieni miejskich wokół obszarów funkcjonalnych ośrodków metropolitalnych i regionalnych. Celem pracy jest analiza możliwości wykorzystania koncepcji Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku w obecnej sytuacji przestrzennej oraz planistycznej do kształtowania Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej.

W niniejszej pracy autorka przeprowadza badania i analizuje szereg zagadnień związanych z możliwością wprowadzenia zielonego Pierścienia wokół Aglomeracji Górnośląskiej. Badania rozpoczęto od analizy problematyki zielonych pierścieni ustanowionych wokół wybranych miast na świecie wraz z wyciągnięciem wniosków z sukcesów i niepowodzeń w ich funkcjonowaniu. Następnie zanalizowano zapisy w dokumentach planistycznych na poziomie krajowym pod kątem zaleceń w wprowadzaniu zielonych pierścieni wokół obszarów metropolitalnych. Kolejnym krokiem była analiza systemów zieleni proponowanych w planach i koncepcjach zagospodarowania obszaru Aglomeracji Górnośląskiej oraz obecność zielonych pierścieni wokół obszarów metropolitalnych wskazanych w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Leśny Pas Ochronny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (skrót: LPO GOP) był koncepcją planistyczną z 1969 roku wprowadzającą wokół przemysłowego serca Górnego Śląska system ochrony obszarów leśnych oraz lokalizującą na obszarze tych lasów (nazywanych Leśnym Pasem Ochronnym) 81 ośrodków rekreacyjnych. Szczegółowo pokazano genezę i historię powstania LPO GOP oraz realizacji ośrodków rekreacyjnych i przebudowy drzewostanu na rok 1973. Sprawdzanie, jak zmienił się obecnie stan zagospodarowania obszarów leżących w obrębie Leśnego Pasa Ochronnego GOP z 1969 roku dał odpowiedź na pytanie, czy w dalszym ciągu istnieje możliwość udostępnienia tych terenów pod rekreację.

Kolejno podjęto próbę delimitacji współczesnego Zielonego Pierścienia wokół Aglomeracji Górnośląskiej na podstawie obszarów o predystynowanych do pełnienia określonych funkcji, między innymi przyrodniczej, turystycznej i krajobrazowej. Zaproponowany kształt nowego Zielonego Pierścienia Aglomeracji Górnośląskiej porównano z kształtem i celami LPO GOP, aby na koniec odpowiedzieć na zadane wcześniej pytanie, czy istnieje możliwość adaptacji koncepcji z 1969 roku do realiów z roku 2018.

Słowa kluczowe: Zielony Pierścień; Leśny Pas Ochronny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego; LPO GOP; Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania kraju 2030; Województwo Śląskie; systemy zieleni Województwa Śląskiego;

7.5 Summary

The concept of National Spatial Development Concept 2030 recommends the implementation of 'green belts' around provincial cities. In the 2030 Spatial Development Plan of Poland, it is noted that the main changes in land use will be caused by the expansion of cities, and green areas will be combined in ecological corridors covered by functionally integrated forms of nature protection. One of the ways to limit this expansion and to connect these corridors is the obligatory introduction of a system of green belts around the functional areas of metropolitan and regional centers. The aim of the work is to analyse the possibilities of using the concept of the Upper Silesian Industrial District's Forest Protective Belt from 1969 in the current spatial and planning situation.

In this work the author carries out research and analyses a number of issues related to the possibility of introducing the Green Ring around the Silesian Agglomeration. The research began with an analysis of the problem of green rings established around selected cities around the world, along with drawing conclusions from successes and failures in their functioning. Then, the records in the planning documents at the national level were analysed in terms of recommendations of the introduction of green belts around the metropolitan areas. The next step was to analyse the greenery systems proposed in the plans and concepts for the development of the Upper Silesian Agglomeration and the presence of green belts around the metropolitan areas indicated in the National Spatial Development Concept 2030.

The Forest Protective Belt of the Upper Silesian Industrial District (abbreviated: LPO GOP) was a planning concept from 1969, introducing a forest area protection system and locating 81 recreational centers in the area of these forests (called the Forest Protective Belt) around the industrial heart of Upper Silesia. The genesis and history of the creation of LPO GOP and the implementation of recreational centers and forest stand reconstruction for 1973 are presented in detail. A review of how the current development of areas within the LPO GOP changed from 1969 gave an answer to the question whether there is still a possibility to make these areas available for recreation.

Subsequently, an attempt was made to delimit the contemporary Green Belt around the Upper Silesian Agglomeration on the basis of areas predestined to perform specific functions, including nature, tourism and landscape. The proposed shape of the new Green Belt of the Silesian Agglomeration was compared with the shape and objectives of LPO GOP, to finally answer the previously asked question, if it is possible to adapt the LPO GOP concept from 1969 to the realities of 2018.

Keywords: Green Belt; Forest Protective Belt of the Upper Silesian Industrial District; LPO GOP; National Spatial Development Concept 2030; Silesian Voivodeship; greenery systems of the Silesian Voivodeship;